

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

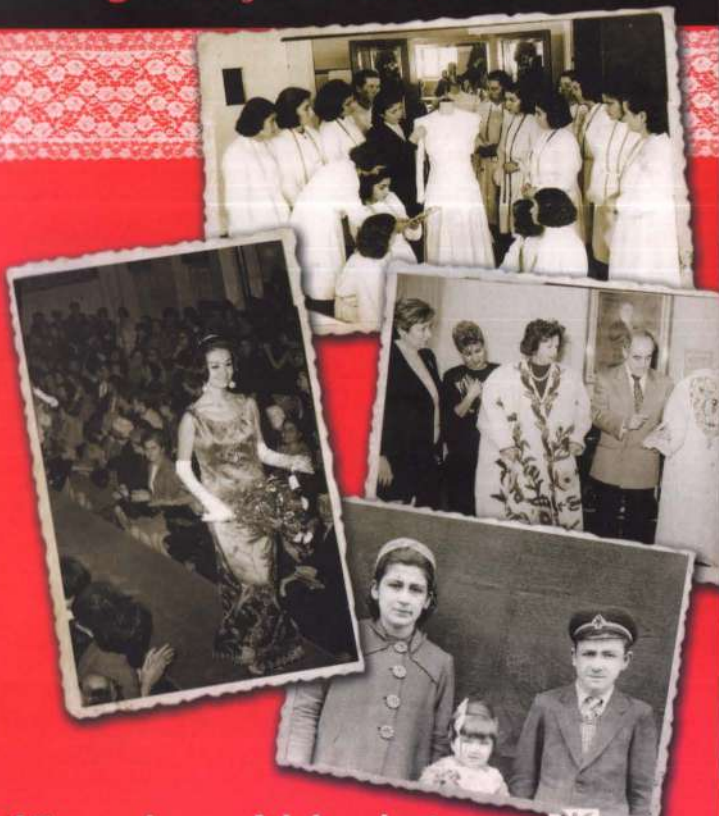
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ŞIKLIĞIN RESMİ TARİHİ

Olgunlaşma Enstitüleri

ŞIKLIĞIN RESMİ TARİHİ Yümnive Akbulut

Yümnive Akbulut

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Şıklığın Resmi Tarihi

Olgunlaşma Enstitüleri

ŞIKLIĞIN RESMİ TARİHİ
Olgunlaşma Enstitüleri

Yazan: Yümniye Akbulut

Yayın hakları: © Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

İ. baskı / ocak 2010 / ISBN 978-605-111-449-1
Sertifika No: 11940

Kapak tasarımı: Yavuz Korkut
Baskı: Şefik Matbaası / Turgut Özal Caddesi
No: 137 İkitelli - İSTANBUL
Tel: (212) 549 62 62

Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 1 Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL
Tel. (212) 373 77 42 Faks (212) 246 44 44
www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Şıklığın Resmi Tarihi

Olgunlaşma Enstitüleri

Yümniye Akbulut

İçindekiler

Başlarken...	11
Çocukluk ve ilköğrençlik yılları/Manisa	16
Ankara	33
Asistanlık yılları/Gazi Üniversitesi	47
Ankara Olgunlaşma Enstitüsü	60
Paris	107
Yeniden Ankara... Yeniden Olgunlaşma	128
Ve İzmir... Güzel İzmir...	135
Yurtiçi sergiler, defileler	156
Belçika Eğitim müşaviri/Brüksel	199
Bakü	220
Sabancı Kültür Sarayı	234

Bu kitap, ileride genç kızlarımıza ve kadınlarımıza, ülkemizde ne tür meslek okullarının olduğunu; annelerimizin hangi şartlarda nasıl kıymetli öğretmenler tarafından yetiştirildiklerini; el işlerini; hiçbirisi sıradan olmayan tarihi bilgilere ve belgelere dayandırılarak, orijinaline sadık kalınarak nasıl büyük bir zevkle nasıl hazırlanıldığını aktarabilmek ve o genç kızlardan birinin tüm hayatının, yaptıklarının, ailesiyle olan ilişkilerinin, başarılarının ve başarmak istediklerinin bir nebzesini sunabilmek için yazıldı.

Bunun için bana bütün gönlüyle yardım elini uzatan Evren Erdoğan'a, ailesine ve onu bana kazandıran sevgili Ragıp Taranç'a ve çok sevgili Ekin Çağır İdiman'a teşekkürlerin ve sevgilerin en güzelini arz edip, dünyadaki güzelliklerin en güzellerini Tanrı'nın onlara bahşetmesini diliyorum.

Başlarken...

Sabancı Kültür Sarayı'nın kurucu müdireliğini üstlenip, orayı yurtdışında gördüğüm tarzda bezemeye çalışırken, öğle aralarında "Acaba, kardeşim sevgili Nadirciğimın hastalığının sıkıntısını biraz hafifletir mi?" düşüncesiyle arularını kaleme almaya başlamıştım. On-on beş sayfalık bir giriş yazısından sonra bizleri derinden üzen o kaçınılmaz son gelmişti. Yazdıklarımı da unutmuş-tum. Ta ki bir gün evrakımın arasında onları bulana kadar. Ancak, o dönemde yazmak benim için bir lükstü ya da ben öyle olduğunu sanıyordum. Çünkü sevgili anneciğimi de kaybetmiştim. Biriyle yardımlaşabilirsem eğer, anılarımı tamamlayabilirdim. Bir davetle Konak Pier'in açılışına gitmiştim. Biraz dolaştıktan sonra dinlenmek üzere kafeye oturdum. Yalnızdım, çevreme bakınıyordum. O sırada Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sinema-Televizyon Bölümü öğretim üyelerinden Ragıp Taranç'la göz göze geldik. Onu severdim, o da beni. Yanıma gelip hal hatır sorduktan sonra, benim boş oturamayacağını bildiğinden bir şeylerle ilgilenip ilgilenmediğimi sordu. Ben de, "Sevgili Ragıpçığım, bir kitap hazırlıyorum ama bana yardım edecek genç bir hanıma ihtiyacım var" dedim. Cevap olarak, "Size uygun, nazik bir öğrencim var, hemen gönderiyorum" dedi. Teşekkür ederek kendini uğurladım. Ertesi gün, telefonum çaldığında yumuşacık bir ses, bir çocuk edasıyla, "Efendim, telefon numaranızı Ragıp Hoca verdi" diyerek kendisini tanıttı. Bana yakın oturduğunu, hemen buluşabileceğimizi ifade etti. Ertesi gün buluştuk. Dünya tatlısı, güzel, iyi terbiye almış, nazik bir hanım kızdı. 2002'nin aralık ayında başlayan çalışmalarımız bugünlere kadar geldi. Bir cümleyi üst üste üç kez okutsam bile ne sesi ne de yüzü değişiyordu. Ailesini de yakından tanımamla çalışmalarımıza kolaylık getirmiş

olduk. Biricik kızları kiminle hangi şartlarda çalışıyor, biliyorlardı artık.

Kitap çalışmalarım devam ederken 100. Yıl Olgunlaşma Enstitüsü'nden kırklı yaşlarda, çeşitli nedenlerle emekli olmuş genç arkadaşlarımla beraber, Türkiye'yi yüceltmeye yönelik projeler hazırlandığı takdirde, kabul edilen projelere Avrupa Birliği'nin maddi katkıda bulunacağını gazetelerden öğrendik. Genç arkadaşlar gerçekten iki yıl süren proje hazırlıklarında başarılı olmuşlardı. Projenin amacı Türk el sanatlarını araştırmak, geliştirmek, çoğaltmak, yurtiçinde ve yurtdışında tanıtımını ve satışını yaparken, gençleri bu mesleklerde kendi ayakları üzerinde durabilecek bireyler konumuna gelmeleri için eğitecek Türk El Sanatları Eğitim Merkezi Okulu'nu kurmaktı. Bu çalışmalara Göztepe Rotary, Gündoğdu Rotary ve Nakışçılar Derneği de katkıda bulunacaktı. Bu şekilde başlayan çalışmalar sırasında verilen sözler ne yazık ki tam anlamıyla tutulmadı. Projede okul müdüreliğini üstlenmiş olan Berrin Demirtaş, bana proje danışmanlığı görevini verdi. Genç arkadaşlarıma birikimlerimi aktarmada, onlara yardım etmede göreve hazırdım, ancak okulun yeri ve mimari yapısı (merdivenli oluşu) sağlığım açısından haftanın her günü gitme olanak vermiyordu. Ancak öğretmenlerin bir atölyede yenilikler ve beyin fırtınası diye adlandırabileceğimiz çalışmalarında, haftada bir gün kendileriyle beraber olabiliyordum. Tüm öğretmenler büyük şevk ve zevkle bu çalışmalara eksiksiz katılıyordu. Yapılan ürünler görenleri gerçekten mutlu kılıyordu. Projenin değişik nedenlerden dolayı aksaması, çalışmaları bir hayli etkilemiş olmasına rağmen, öğretmenlerin hızını kesemiyordu. Okula ulaşım güçlüğü ve çevrenin sorunları göz ardı edilemeyecek kadar ciddiydi. Dört aylık bir sürede tamamlanan ürünler önce Ahilik haftası münasebetiyle fuarda sergilendi ve çok beğenildi. Sergimizi İl Milli Eğitim müdürü ve İzmir valisi şereflendirdiler. Sergi sonrası çalışmalar haziran sonuna kadar devam etti. Daha görkemli bir serginin okulda hazırlanıp hem davetlilere sunulması hem de mezun öğrencilerin diplomalarının verilmesiyle yıllık çalışma programı noktalanmış oldu. Bu törende Rotary kulüp tüm öğretmenlere, müdüre ve bana birer teşekkür plaketi vermek suretiyle memnuniyetlerini göstermiş oldu.

Ne bir edebiyatçı ne de bir yazardım, bunun bilincindeydim, ancak yaptıklarımı ve yapamadıklarımı gayet iyi biliyordum. Böyle bir

kitap hazırlamayı hiç düşünmemiştim, ayrıca not ve günlük tutmak gibi alışkanlıklarım maalesef hiç olmamıştı, bu çalışmalar esnasında Tarrı'nın bana bahsettiği hafızam ve fotoğraf merakım en büyük yardımcım oldu. Kronolojinin kusursuz olduğundan eminim, fakat bazı olayların kesin tarihi yerine yaklaşık tarihini verdim. Yarım asrın içinde barındıran bu güzelliklerin, okurlara bir nehrin denizle buluşması gibi keyif vereceğine bütün kalbimle inanıyorum. Kitabımın son aşamasına geldiğimiz 2005 ekim ayı içinde *İzmir Life* dergisi benimle röportaj yapma isteğinde bulundu; programının dolu olmasına rağmen ısrarları üzerine ertesi gün evimde buluşmak için sözleştik. Benimle röportajı yapan çok zarif bir hanımefendiydi, yanında da devamlı not tutan genç bir delikanlı vardı. Evimin çeşitli köşelerinden fotoğraflar aldılar. Çok yorulmuş ve terlemiştim üzerimdeki ipek bluzu fotoğrafım çekilirken değiştirmeyi akıl edememiştim. Aralık 2005'te satışa sunulan *İzmir Life* dergisini gören bütün dostlarım söz birliği etmişçesine ama nazık bir biçimde o resimdeki kıyafetimle ilgili olarak "keşke üzerinizde başka bir giysi olsaydı" şeklinde serzenişte bulundular. Ama her şeye rağmen ben o resmimi gerçekten seviyorum. *İzmir Life* dergisinin tüm çalışanlarına ve tüm emeği geçenlere şükran borçluyum. Ne yazının içeriği ne de resimler, bana atfedilen o muhteşem sıfat kadar parlak değildi. "Yünniye Akbulut: Bir Devlet Modacısı"

Bu arada çoğunluğun eleştiride bulunduğu fotoğrafımı, ben dahil bazı dostlarımın karizmatik bulduklarını da ifade etmeliyim.

İzmir'in sevilen, sempatik ve hayırsever bir hemşehrısı olan Sancar Maruflu'yla 1980 eylülünde yani Ankara'dan İzmir'e gelişim sırasında tanışmıştım. Atatürk ilkelerini benimsemiş, İzmir ve İzmirli için doğrularından hiç ödün vermeden çalışan, aydınlık bir çizgiyi ideal edinerek faaliyetlerini sürdüren kişileri izleyip onlara daima daha iyiyi sunma gayretini sürdüren müstesna bir

3. DR. BEHÇET UZ BAŞARI VE ONUR ÖDÜLÜ (KİŞİLER DALINDA)

Yarım Yüzyılı aşkın bir süredir Ulusal ve Uluslar arası anlamda Türk El Sanatlarının Araştırılması, Geliştirilmesi, Çoğaltılması ve Tanıtılması amacıyla ANKARA - İZMİR OLGUNLAŞMA ENSTİTÜLERİ'nin Kuruculuk ve Yapılandırma Hizmetlerinde gösterdiği Başarılı Yöneticilik Hizmetleriyle birlikte Gazi Üniversitesinde ki Başanlı Akademik çalışmalarıyla ve yakın tarihimizde Dokuz Eylül Üniversitesi Sabancı Kültür Sarayı'nın başanlı kurucu yöneticilik hizmetleriyle yaşamı boyunca her zaman Atatürk İlkeleri Doğrultusunda Türk Medeni Kanunu'nun gereklerini hayata felsefesi olarak uygulayan çalışkan Hizmet Kadını **YÜNNİYE AKBULUT** a verilmesi saptanmıştır

Atatürk'ün doğumunun 125., Türk Medeni Kanunu'nun 80. yılları anısına

3. Dr. Behçet Uz Başarı ve Onur Ödülü'nü kişiler dalında
Ücretsiz PDF Kitap Arşiv - <https://tanitey.org>
Yünniye Akbulut aldı.

insandır. Sancar Bey 2006 martında benden özgeçmişimi istedi. Ancak nasıl bir hazırlık içerisinde olduğundan haberim yoktu. On beş gün sonra da fotoğraf istemek için telefonla aradı. Fotoğraflarımı da gönderdiğim halde kendisine nasıl bir çalışma içinde olduğunu sormadım. Bir akşam geç saatlerde bir hanım arkadaşım telefonda beni kutluyordu. Niçin olduğunu sorduğumda "Yümnüye Hanımcığım, ödül alnuşsınız" dedi. Gülmeye başladım "Ödül almadım, ne ödülü?" diye sordum. *Hürriyet* gazetesinde çıkmış "Ödüller Yerini Buldu" haberini telefonda bana okudu.

Yarım asır süren çalışmalarım sırasında çeşitli ödüller, onur belgeleri, takdimnameler, sayısız plaketler almış olmama rağmen bu aldığım ödül beni son derecede mutlu etti. 4 nisan günü son derecede güzel bir organizasyonla, Konak Kültür Sarayı, ödülünü alacak hanımefendileri ve dernek temsilcilerini ağırlamaya hazırды. Bu anlamlı günü daha anlamlı kılan dostlarımız da bizlerin yanındaydı. Şahsen tanışmış olmaktan da fevkalade mutluluk duyduğum, rahmetli Dr. Behçet Uz Ödülü'nün, Türk Başarı Ödülleri Kurulu (TBÖK), Ulusal Birlik Platformu (UBP) ve İzmir'i Sevenler Platformu'nun (İZSEV) ortak kararıyla Atatürk'ün 125. doğum yıldönümü ile Türk Medeni Kanunu'nun 80. yıldönümü onuruna bana verilmesini büyük bir şükranla karşılıyorum. Ödül sunumlarını yapan Sancar Maruflu'ya, bana müştereken ödülümü veren,

İzmir'in 15 kadın önderine onur ödülü

Türk Başarı Ödülleri Kurulu'nun, Atatürk'ün doğumunun 125'inci ve Türk Medeni Kanunu'nun kabul edilmesinin 80'inci yılları anısına verdiği ödüller sahiplerini buldu

Topluma katkılan nedeniyile
İZMİR'i Sevenler Platformu ve Türk Başarı Ödülleri Kurulu'nun meslek sahibi ve topluma çeşitli alanlarda katkısı olan 15 başarılı Türk kadınına ve 2 niteli topluma öğütüne verdiği ödüller sahiplerini buldu. Konak Belediyesi Atanacak Kültür Merkezi'nin de düzenlediği ödül töreninde İzmir Atatürk Kültür Merkezi Başkanı Aziz Kocaoğlu'nun da aralarında bulunduğu çok sayıda davetli katıldı.

Başkan eşlerinin gururu
Kocaoğlu'nun eşi Dr. Türkeri Kocaoğlu, "memleket ve halk yararına olan hizmetleri ve Türk Medeni Kanun gerektirilen Atatürkçü değerlerin hayata geçirilmesi" nedeniyle Mahmut Esat Borkurt 2005 Yılı Teydi, Başarı ve Onur Ödülü aldı. Konak Belediye Başkanı Mustafa Tunçay'ın eşi minir Seadet Tunçay da Benal Nispet Başarı ve Onur Ödülü'ne layık görüldü.

İki de sivil toplum örgütü
GECEDE ödül alan diğer kad ve sivil toplum örgütleri ise şöyle: Prof. Dr. Gültüz Mantas, Yümnüye Akbalı, Emine Çığgök, Vedalet Arslan, Ayşe Mayda, Nizli İlknur Çıldır, Serpil Uslu, Dilek Güneş, Ayşe Sevil, Sevgi Danrıver Benzus, Birgül Başarı, Güllengül Uslu, Melde Unayır, Alınacak Soropünist Kütüğü, Yarımcıverler Demetçi Lüzir Şubası. © BHA

İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Aziz Kocaoğlu ile Konak Belediye Başkanı Muzaffer Tunçağ'a şükranlarımı sunarım.

Mikrofon bana verildiği an kıymetli ödülümü sağ elimle sarmalayarak konuşmaya başladım. Ancak o kadar heyecanlanmışım ki ne konuştuğumu bir tek cümle dışında anımsayamıyorum. Arımsadığım cümle ise "Ben Kurtuluş Savaşı gazisi bir babanın kızıyım"dı. Ancak ödül törenine teşrif eden dostlarım ve yakınlarım çok güzel bir konuşma yaptığımı ifade ettiler. İzmir'deki çalışmalarımın ilkinin 1993 mayısında, ikincisini ise 2001 şubatında noktalamıştım. Bu geçen zaman dilimi içinde, çok güzel hatırlanmak ve müstesna bir ödülle taltif edilmek, insanların, yıllar geçse de güzel şeyler yapmış kişileri unutmayışı gerçekten tüm teşekkürlerden müstesna bir davranıştır.

Bu arada o gün ödül alan ve ödülleri sahiplerine takdim eden tüm dostları en içten sevgilerimle kutluyor tüm güzelliklerin hepimiz için olmasını bütün kalbimle diliyorum.

Yaşadığım yılların çalışmalarını, başarılarını, güzelliklerini, üzüntülerini, sevinçlerini ve yorgunluklarını, acı ve tatlı anılarını rengârenk bir kır çiçeği buketi gibi lütfedip okuyanlara sunmak istiyorum.

Çocukluk ve ilkgençlik yılları

Manisa

İnanılabilir, güvenilebilir komşuların, dostların yaşadığı, okumaya önem veren, Ege'nin münbit topraklarıyla kaplı ovasında her türlü sebze ve meyvenin yetiştiği ve bir dolu insana adını vermiş olan Gediz Nehri ile Spil Dağı'nın çevreleyip süslediği ve hemşerisi olmaktan daima iftihar edip keyif aldığım bir kentte, Manisa'da, bir memur ailesinin üçüncü çocuğu olarak dünyaya geldim.

Nedendir bilmem çocukluğumdaki anılarım eksiksiz ve tapta-ze. Onları hâlâ yaşıyorum. Büyük önder Atatürk'le Sakarya Savaşı esnasında yüz yüze konuşma şerefine nail olan sevgili babacığım bizleri doyasıya Atatürk sevgisiyle yetiştirdi ve bilinçlendirdi. Öyle ki, eşini ve üç çocuğunu Cumhuriyet'in 10. yıl kutlamaları için Manisa'dan İzmir'e getirmesi bunun en güzel örneğidir.

O günü bugün gibi hatırlıyorum. İzmir'e gideceğimiz haberiyle acele ablamın oyundan alınıp eve getirilme işi bana verilmişti. Evi-mizden çıktığını, "Ablaa!" diyerek koştuğumu hatırlıyorum. İzmir'e gitmek için trene binmiştik. Kimden ve nasıl aldığını bilemediğim, ipekten, el kadar bir Cumhuriyet Halk Partisi bayrağı taşıyordum. Cumhuriyet Alanı'na geldiğimizde genişletilmesi için mavnalar kullanıldığını, ailecek o mavnaların üzerinde ekmek arası köfte yediğimizi hatırlayabiliyorum. Şimdi düşünüyorum da, memur maaşıyla böyle bir harcamayı göze alabilmek, ayakta 2,5 saat süren bir tren yolculuğu yapmak, kutlanacak o günün anlam ve ihtişamıyla açıklanabilir. Bu yolculuk, hayatım boyunca sürecek olan Atatürkçü fikir ve ilkelere ulaşma merhalesinin ilk adımı oldu.

Evlatlarını muhakkak okutmak isteyen bir anne babaya sahip-tik. Gerekli tahsili yaptırabilmek, onlar için âdeta ibadet gibiydi.

Tahsil için Konya Ermenek'ten Manisa'ya gelmiş olan babamın, Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı münasebetiyle yarıda kalan tahsili, kendisine sekiz yıl gibi uzun askerlik görevini de beraberinde getirmişti. 9 Eylül 1922'de İzmir'in Kurtuluşu'yla noktalanan bu serüven, kendisinin çok arzu edip tamamlayamadığı şeylerin hepsini evlatlarında görmek arzusunu da taşıyordu.

Fevkalade ileri görüşlü, Atatürk hayranı bir babanın kızı, 1940'lı yıllarda Fransızca öğrenmemi kolaylaştırmak üzere Fransızca öğretmeni tutacak kadar, bizi daima güzel şeyleri öğrenmeye yönlendiren bir annenin çocuğu olarak mutluyum.

İlkokul yıllarımı bambaşka bir güzellikle hatırlarım. Akşam yemeğinden sonra, babamızın bizzat okuyup hepimizin dikkatle dinlediği Reşat Nuri Güntekin'in eserleri, Mehmet Âkif Ersoy'un *Sefahat*'inden dizeler... Ayrıca evimizdeki karatahtada yapılan yazı kontrolleri, hesap ve kerrat cetveli yoklamaları bize evde de okul havası yaratılırdı. Nedendir bilemiyorum, önceleri gazeteci veya hukukçu olmayı düşlerdim. Ancak o yıllarda Manisa'da lisenin bulunmayışı, ailemin de kız enstitüsü müdiresi –burada rahmetle yâd etmek isterim– Hayriye Hanım'la yakın dost oluşları sevgili ablacığının ve benim ortaokuldan sonra enstitüye kanallize olmamıza vesile olmuştur. Manisa İsmet İnönü Kız Enstitüsü iki yıllık özel bölümünü birincilikle bitirmiş ve yükseköğrenim için tüm branşlarda (resim dışında) aday gösterilmiştim.

Kız Enstitüsü'nü bitirip KTYÖO imtihanlarına da girdikten sonra o yıllarda Manisa'da imkânları olan ailelerin yaptığı gibi biz de ailece bağınıza göçtük. Bağlar, şehirden daha serin ve esintili

Yümniye Akbulut annesi, babası ve küçük yeğeniyle üzüm bağında asmalar arasında.

olur. Bu göçler, şehrin o müthiş sıcaklarından bir tür kurtuluş, bir tür sayfiye gidişti. Ayrıca, bağda tüm sebze ve meyveler yetiştirildiği için aileler yaz aylarını daha az harcamayla geçirir, ekonomi yapmış olurlardı. Ancak ben, o yıl bağa gittiğimizde diğer yıllara oranla biraz keyifsiz ve huzursuzdum. Her akşam, sevgili babamın iş dönüşünde bana getireceğini ümit ettiğim sınav sonuçlarını dayanılmaz bir merakla bekliyordum. Evimizin bahçesinden babamın yolunu gözlüyor ve içimde önlenemez bir heyecanla koşarak onu karşılıyordum. Ancak o an bir türlü gelmiyordu. Bir akşam, son bir umutla iş dönüşünde babama bir haber olup olmadığını sorduğumda, beklediğim cevabı yine alamamıştım. Bütün umutların yıkılmıştı. Hâlâ haber yoksa artık bir daha gelmez diye düşünüyordum. Aynı akşam evde, biraz vakit geçtikten sonra babam beni yanına çağırıp “Yümnüye kızım, –adımı babam kadar güzel hiç kimse telaffuz edememiştir– Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu’nu birincilikle kazanmışsın, iki gündür okul müdürü dairede beni arıyormuş” dedi. Babamın bu cümlesiyle dünyalar benim olmuştu. Babam, o akşam eve geldiğinde, bilemiyorum artık ne denli heyecanla sormuşum ki, birdenbire söylemeyi sakıncalı bulmuş. Ben sevinçle, ailem gururla birbirimize sarılıyor, evimizin içinde bayram havası estiriyorduk... Benim için yeni bir hayat başlıyordu... Yeni hedefler, umutlar ve başarılar... O akşamki sevincimin tüm hayatımın altın anahtarı olacağını nereden bilebilirdim?.. Bir başka ilde dikiş öğretmeni olmak üzere öğrenime adım atıyordum.

Üniversite yıllarım, mesleğimin inceliklerini öğrenerek ve çok çalışarak sıcak, sevecen bir ortamda geçti. Yatakhane, yemekhane anılarımızı, çamaşırhane serüvenlerimizi, müzakere saatlerimizi hâlâ dün gibi hatırlıyor, bazen tebessüm ediyor, bazen de hüzünleniyorum. İnsan hayatında öyle anılar oluyor ki, onları daima taptaze tutmak, her zaman hatırlamak, insanı bir başka türlü mutlu ediyor.

Ulucamii’nin hemen yanında, dedemden anneme miras kalmış olan evimiz, iki katlıydı. Tahta merdivenle üst kata çıkılırdı, camekânla kaplı büyük bir salon ile yatak odaları bu kattaydı. Alt katta ise, oturma odası olarak kullanılan, içinde odunluğu ve kömürlüğü ile bir duvarında boydan boya dolabı bulunan, üç penceresiyle avluya bakan sıcacık bir oda vardı. Odadan büyücek bir sundurmaya çıkılıyordu. Sundurmanın üstü, yukarıdaki camekânlı salonun açıldığı çinko kaplı bir terasla birleşiyordu. Mani-

sa'nın sıcaklarında o çinko terasta ve kapıları açılan camekânlı salonda yerde yataydık. Sıtma yaygın olduğu için, cibinliklerle yatılırdı. Yerleşik yatak düzeni kışın geçerliydi, yaz sıcaklarında çinkoya ve camekânlı salona serilen yer yataklarında cibinlikler kullanılırdı.

Tipik Türk evi görüntüsünde olan evimiz, duvarla çevrili bir avlu içindeydi. Mutfak ve tuvalet evin dışında, avludaydı. Ancak, sevgili babamın ileriye görmesinden ve yeniliklere açık olmasından dolayı birçok özelliği ve güzelliği çevremizdekilerden daha önce tanımak ve kullanmak fırsatını elde ettik. Mesela soba gibi. Herkes mangalla ısınırken bizim sobamız vardı...

Evimizin kapısı, şimdi Kula'da Ödemiş'te korumaya alınan evlerin kapısı gibi iki büyük kanattan oluşan kalın bir tahta kapıydı. Bir kapının içerden sol, dışardan sağ tarafı kapalı kalır, diğer tek kanadı açılıp kapatılarak kullanılırdı. Kapalı olan kapının arkasında kol demiri denilen kocaman bir demir çubuk, kapının sağlamlığını pekiştirirdi. Kapının eşiği kalın bir kalastı, kapı açıldığında eşiğin üzerine çıkıp, geleni geçeni izlerdim. Yaz tatillerinde henüz bağa gitmediğimiz zamanlarda kendi kapılarımızın önünü evimiz gibi kullanarak arkadaşlarımızla evcilik oynardık.

Avlumuzda annemin özenle yetiştirdiği ve her mevsim değiştirdiği çiçekler olurdu. Değişmeyenler ortanca, sardunya ve eflatun renkli, mis kokulu, ağaç büyüklüğündeki leylağımızdı. Hâlâ açmış bir leylak gördüğümde okşayıp koklamadan geçmem. Çünkü, onun kokusuyla uyandığım çok sabahlar hatırlıyorum. Bir de sevgili babamın çok titizlendiği çardak haline gelmiş bir asmamız vardı. Çardak çok yüksekti. Salkımlar koruk olduğunda ve olgunlaştığında harika bir görüntü sergilerdi. Eskiden narenciye'nin Manisa'da zor yetişmesinden ve şehre zor ulaşmasından dolayı, yemeğe gelen dostlarımız için yapılan salatalara ve özel yemeklere ekşi olarak koruk ekşisi konurdu.

Çocukluğumda hep ikinci planda kalmayı ve bundan da katiyen gocunmamayı öğrenmiştim. Çünkü sevgili ablam Şükran çok güzel, çok becerikli bir çocuktü. Belki size komik gelebilir ama onun güzelliğinden ve becerilerinden fevkalade mutlu olurdum. Ablamın uzun süren sıtma hastalığı esnasında ona yoğurt bulmak için büyükbaş hayvan yetiştiren komşularımıza her şartta ulaşır ve ablama yoğurt getirirdim. Küçük kardeşim Nadir'i zatürree geçirdiği yıl, doktora götürüp getirirken yorulmasın diye sırtıma

alırdım. Üniversite yıllarında şubat tatili henüz bitmeden Ankara'ya gitmem icap ettiğinde, yalnız gitmemi istemeyen babacığım motorlu trene iki bilet alır ve sevgili Nadirciğim de hiç itiraz etmeden benimle gelirdi. Ancak müstesna geçen on yıl (1950-1960) boyunca, ben de kardeşime güzelliklerin en güzelini göstermeye gayret etmişimdir. Tüm hayatım boyunca kardeşlerim için yapamayacağım hiçbir şey olmadı. Maddi ve manevi. Bundan da şu anda o kadar keyif alıyorum, son derece huzur buluyorum.

Yümniye Akbulut, erkek kardeşi Nadir Akbulut'la. Ölümsüz bir anı.

Ayakkabı hariç, giysiler ve çantalar önce ablama alınır, ertesi yıl onlar bana devredilir, ablama tekrar yenisi alınırdı. Bu durumun karşısında hiçbir zaman kıskançlık duymadım, duyamadım. Bu arada ikimize de özel ısmarlanan tüvit mantolarımızı unutmak mümkün değil.

Bu paylaşma ve yardım duygularım, isimden kaynaklanıyor diye düşünüyorum. İsmimin manası "cümleye yardım" anlamındadır. Halk arasında da ismiyle müsemma denir. Yani hayat tarzıyla ismimin anlamı birbirleriyle fevkalade örtüşmektedir. Çok sevdiğimiz halamızın kocası, eniştem müderris Ali Efendi beni kucagina alıp "Ben buna Yümniye adını vereceğim, cümleye yardım etsin" diyerek adımlı koymuş. Adımdan katiyen şikâyetçi olmadım, zorluğu dışında. Telefonla ve fax'ta tanıştığım kişilere adımlı hep kodlamam icap ediyor. Ayrıca benimle aynı adı

taşıyan hiç kimseyle tanışmadım ve bu ismi bir başkasında duymadım.

Ortaokul son sınıftayken, bir kardeşimizin olacağını öğrendik. O zamanlar, anneler ile çocuklar bugünkü gibi bazı şeyleri birbirlerine ifade edemezlerdi. Öğrenince ben fevkalade sevinmiştim. Ablam ise pek üzülmüştü, ağladığını hatırlıyorum. Ancak sonra kardeşimizi çok sevip, baktığına şahit oldum. Çok güzel bir bebektir ve babam adını benim koymamı istedi. Ben de babamın başmühendisi rahmetli Feridun İris Bey'in kızının adı olan "Bijen"i çok sevdiğim için o ismi koydum. Onun adı da benimki gibi çok duyulan bir isim değildir. Farsça kökenlidir ve "az bulunan, müstesna bir çiçek" anlamına gelir. Bijen'le de bebekliğinden başlayan ve bugüne dek gelen büyük bir sevgi ve yardımlaşma içinde olduk. Üniversite yıllarında Ankara'da beraber aynı evi paylaştık. Ancak hukuk fakültesi üçüncü sınıf imtihan döneminde diplomat olan eniştemle evlenip Kahire'ye gitti. Eniştem Servet Çerçil, söz verdiği gibi Kahire dönüşü, merkezde oldukları yıllarda kardeşimin okulunu bitirmesi için tüm imkânlarını seferber etti. Fakat, mezuniyet yılında çok güzel bir bebekleri olmuştu. Sevgili Ayşegülümüz de annesinin ders çalışabilmesi için gönüllü olarak benimle gezmeyi kabullenirdi. Bu sevimliliği ve akılcılığı (kendisi de Adacığımızın annesidir) hem ailesine hem

yakınlarına, en başta eşine ve yavrusuna istenilenden fazlasını veren cici bir hanım olmasını sağladı.

Kardeş benim için çok güzel bir olgudur. Tüm hayatım boyunca ablamı, kardeşlerimi, kardeşlerimin çocuklarını ve torunlarını tarifi mümkün olmayan bir duyguyla sevdiğimi ifade etmek isterim. Ancak bu sevgi bağında, sevgili babamın bize yaptığı telkinlerin çok büyük etkisi vardır. Bir kardeş diğerine herhangi bir sebepten kızdığı zaman babacığım hiç unutamadığım şu sözü söylediler: "Ver Şaban'a, gitmez yabana!" Bu sözle tarafları yatıştırırdı. Anılarımda bir kardeşin diğer kardeşe kırıcı bir söz söylediği veya darıldığı bir olay yoktur.

Babamla ilişkilerim hep olağanüstü güzellikteydi. Babamdan herhangi bir sebepten azar dahi işittiğimi hatırlamıyorum. İlkokuldayken, sınıfta gürültü yapıldığı için öğle tatiline çıkmama cezası verilmişti. Eve yemeğe gitmediğim için babam okula gelmiş, sınıfça cezalı olduğumuzu öğrenince okul hademesinden sınıfa gidip öğretmenime idareden beklendiğimi söylemesini istemişti. Koridordaki manzara yıllarca gözümün önünden gitmedi. Babamın elinde bir simit vardı. Onu bir dakikada nasıl yediğimi anlatamam. Ardından sınıfa döndüm. Ancak sonraki yıllarda, bu olay aklıma geldiğinde hep büyük bir üzüntü duydum: Arkadaşlarım aç kalmış, bense karnımı doyurmuştum.

Ortaokul yıllarımda sınıf kapılarında küçük pencereler vardı. Çoğu zaman babamın okula gelip pencereden bizleri izlediğini hatırlıyorum. Bu izleme kız enstitüsü yıllarımda da devam etti.

Sevgili babacığım şu anda Bayındırlık Müdürlüğü olan, o zamanın Nafia Müdürlüğü'nde fen memuru olarak görev yapıyordu. Manisa-İzmir Karayolu'nun açılışında, Manisa-Akhisar yolunun açılışında, Kula-Selendi arası yol yapımında büyük bir titizlikle çalıştı, kırk küsur yıl devlete hizmet etti. Manisa Türkiye'de ilk kez asfaltla babamın sayesinde tanıştı. Hükümet binası ile doğumevi arasındaki bulvarla Vali Konağı'nın yanındaki küçük yol ilk asfaltlananlar arasındadır. Uzun zaman asfalt bulvarda yürümek Manisalılar için büyük bir keyif vermiştir.

Ablamla aramızda beş yaş vardı. Benim doğumuma bir kardeşi olduğu için pek sevinmiş, beni hep kucağına almak, sevmek istemiş. Ancak başka çocuklarla da kontağı olduğu için, bana boğmaca mikrobunu hediye ederek kırk günlük bebekken boğmaca olmamı sağlamış. Bu arada benim bakımımı ve annemin yardımlarını üstlenen Ummü Nenemle dostluğumuz üniversite

yıllarına dek sürecek muhteşem bir sevgi olarak devam etti. Tabii, öncelerini çok net hatırlayabilmem mümkün değil, ancak nemem oturtup, arkasına geçip uzun saçlarını tarayıp örerdim. Tekrar açar, tekrar tarar, tekrar örerdim. Bu sırada bir tek kez bile “Yapma canım, saçım acıdı” veya “Yeter” dediğini hatırlamıyorum. Ancak mankenime zarar vermemeye de dikkat ettiğimi gayet iyi hatırlıyorum. O zamanlar, yıllar sonra ne olduğunu kavrayacağım bir meçhulüm vardı. Kendi saçıma bakıyor, nenemin saçıyla aradaki farkı anlayamıyordum. Çünkü nenemin saçı, dibi, ortası ve ucu olmak üzere üç renkti. Ama şimdi aynaya her baktığımda kendimde de nenemin saçını görüyorum. Mankenimi süslerken, dört yaşlarında olmam gerekiyor. Çünkü oturmuş nenemin arkasına geçtiğim zaman eğilmeden rahatlıkla işimi görüyordum. Bu sevgi ve bağlılık öyle bulunmaz bir şeydi ki, nenem yanımda olduğu zaman başka kimseyi aramıyordum. İlkokul yıllarımda nenemin bahçesindeki erikleri, mis gibi kokan sümbülleri ve her türlü çiçeği zarar vermeden koklayıp severdim. Eğer nenem koparıp verirse birkaç tane canerliğini teşekkür ederek alır, eve dönerdim. Bazı akşamlar annemle beraber nenemin evine misafirlige giderdik. O çocuk gözlemlerimle evin intizamına ve temizliğine hayran kalırdım. Nenemin bir kızı ve bir oğlu vardı. Onlar da çok iyi insanlardı. Galiba temizlik ve titizlik tüm aile fertleri için de geçerliydi.

Okul yıllarımda öğle yemekleri için eve geldiğimde benden önce gelmiş olan ablam, hem yemeğini yer hem de bir sıkıntısı varmış gibi ifadeye bürünüp beni meraklandırırdı. Bugün bile dostlarımla yüz ifadelerini takip etme huyum hâlâ devam etmekte ve bu durum çoğu zaman bana sıkıntı vermektedir. Sevgili ablacığıma nesi olduğunu sorar, nenemin hasta olduğu cevabını alırdım. Yaptığım tek şey, son sürat nenemin evinin yolunu tutmak olurdu. Ve neneme rahatsızlık vermeden bahçe kapısı aralığından ne yaptığına bakar, sağlıklı olduğunu görür eve dönerdim. Evimize geldiğimde sevgili ablacığım çoktan okul yolunu yarılamış olurdu. Bu aldatmacalar uzun süre devam etti.

Çocukluğumdan bu yana tatlıyla aram pek iyi olmamıştır. İlkokul ve ortaokul yıllarımda evde yapılan özel günler ve bayramlarda hazırlanan hamur tatlılarını, sevgili anneciğim, benim için küçük bir tabağa koyar ve kuruyemiş sandığıma bırakırdı. Ben de her gün kuruyemiş sandığımdan ceviz, badem, kuru üzüm alırken tatlıma bakar, her gün bir miktar azaldığını tespit eder, ancak tepki vermezdim. Ta ki, tamamen bitmiş olduğunu

görünceye kadar... O zaman yere oturup, ayaklarımı uzatıp ağıt yakardım. Cevabı anneciğimden tatlı bir şekilde alırdım: “Yemenin malını yerler evladım!” Ben de ağıt yakmaktan vazgeçerdim. Bu olayın hayatımda birçok kez tekrarladığını hatırlıyorum. Tabii suçlunun, kendisine hiçbir ceza verilmeyen, hiçbir sitem edilmeyen sevgili ablacığım Şükran olduğu herkes tarafından bilinirdi.

İlkokulun iki yılını, mahalle sakinlerinin çocukları yakınlardaki taş mektepte okur, sonra diğer okullara gönderilirdi. Çünkü taş mektep iki derslikli bir okuldu. Türkiye’de bir dolu güzel şeylere imza atmış Manisalı gençlerin ilk gittikleri okul taş mekteptir. Okul yaşı gelmediği halde ablamın peşinde ara ara okula gider, sınıfta otururdum. Çünkü, Müdire Kemale Hanım ve Latif Bey, annemin ve babamın yakın dostlarıydı. Okula gidebilmem için bir çantaya ihtiyacım vardı. Anacığım o işi de halletmişti. Koluma taktığım, küçük bir bez çantam vardı. Bir ara nasıl olduysa çantamı kaybetmiştim. Bulduğum zamanki sevincimi anlatmak mümkün değildi. O zamanlar çocukların hemen hepsinde annelerinin diktiği bez çantalar olurdu ve adına “zıpra” denirdi. Şimdi o taş mektebin yerinde, Ulucamii’nin ulu çınarları altında Manisa’yı panoramik şekilde seyretmeye gelen insanların keyifle oturup çaylarını, kahvelerini ve gazozlarını yudumladıkları müstesna bir kır bahçesi yer alıyor.

İnşaatını babamın takip ettiği ve o ara Manisa valisi olan Murat Germen’in adını taşıyan okulda, ilkokulu bitirdim. Ulu önder Atatürk’ün ölüm haberini ve Atatürk’ten sonra İsmet İnönü’nün

1940'ların Manisası'nda ailelerin evlatlarına müzikle uğraşmaları için ne denli fedakârlık yaptığını resmi Yünniye Akbulut'un ablası Şükran da bu karede.

ikinci cumhurbaşkanı oluşunun haberini okulumuzdaki radyo-
dan, hoparlör vasıtasıyla bahçede oynarken öğrendiğimi hiç
unutamam, o yıllarda radyo her yerde yoktu.

İlkokulu bitirme sınavları sözlü yapıldı. Tarih imtihanında ku-
rasını çektiğim sorunun yerine sınıf öğretmenim sene içerisinde
İstanbul'dan özel getirttiğimiz kitaplarımızda yer alan Fransız İh-
tilali'ni anlatmamı istedi. Çok keyiflenmiştim, o günlerde Mani-
sa'da böyle bir kitap bulmak olanaksızdı; fiyatı da aklıma geldik-
çe hâlâ gülerim: 7,5 kuruş... O kitabı zaten ezberlemiştim. Hoca-
mın talimatıyla "Bundan 143 yıl önce..." diye başlayan kitabı su-
lar seller gibi bir çırpıda anlattım. Böylece ilkokul serüvenim bü-
yük bir başarıyla noktalanmış oldu. Bundan sonra devam edece-
ğim okul bir yatılı bölge okuluydu ve sayılı okullardan biriydi:
Manisa Ortaokulu. Okul, karma bir okuldu. Kız ve erkek öğrenci-
ler aynı sınıfı ve aynı sıraları paylaşırdı. Ortaokul serüvenim, or-
taokulun hafife alınmayacak bir yer olduğunu göstermiştir ve bu
üç yıl içinde öğrendiklerim arasında yaptığımız çalışmalar, neti-
ceye ulaşmanın zorluklarını ve güzelliklerini, kişiye bahsettiği
bilgi birikimini ve kazanılan güven gibi özellikleri, hemen sayabi-
lirim.

1940'lı yıllarda ortaokulu okumanın ayrıcalığını anlamak için
insanın o yıllarda ya kendisi okumuş veya anne baba olarak ev-
latlarıyla birlikte yaşamış olması gerekir. İlkokul bittikten sonra
ortaokula devam etmek hem çocuklar için hem aileler için yüzde
yüz düşünülen bir şey değildi. Bilhassa kız evlatlar çoğunlukla bu
düşüncenin dışında bırakılırdı. Erkek çocuklar ise genellikle ha-
yatını idame ettirebileceği bir devlet dairesinde iş bulabilmeleri
için okutulurdu. Eğer aile varlıklı ise henüz Manisa'da lise olma-
dığı için yatılı olarak diğer illerde bulunan okullardan istifade
edilirdi.

O yıllarda devlet dairelerinin üst yönetiminde, lise mezunu bü-
rokratlara çokça rastlanırdı. Üniversite ve yüksekokul okuyabil-
miş olanlar ise vali, hâkim, mühendis, avukat, doktor, asker ve
öğretmen olarak görev yaparlardı. Lise bitirmiş gençlerden o yıl-
larda öğretmen olarak da yararlanılırdı.

1928 Harf İnkılabı'yla tüm yurttan başlatılmış olan okuma yaz-
ma seferberliği "Millet Mektepleri"nin yurt sathında yayılmasıyla
istenilen netice elde edilmiştir. Sevgili babam, daha önce de bah-
settiğim gibi yeni Türkçeyi Millet Mektebi'nde öğrenmiş, ancak
biz çocuklar annemin Millet Mektebi'ne devamına fırsat verme-
miştik. Ben uzun yıllar sonra anneme temin ettiğim alfabe kita-
bı

bıyla okuma yazma öğrenmesini sağlamıştım. O yıllarda erkek çocukları daha çok ilkokuldan sonra (bazen ilkokul bitmeden) meslek dallarının birinde çırak olarak çalıştırılmaya başlanırdı. Kız çocukları ise fazla bir seçenek olmadığı için, terzilerin yanına çırak olarak verilirdi. Bu tarz yetişen gençlere “alaylı”, okul bitirmiş olanlara da “okullu” denirdi. Yani kız enstitülerini ve erkek sanat enstitülerini bitirenler “okullu” meslek sahibi olurlardı. Benim ortaokula girdiğim ve okuduğum yıllarda, Türkiye Cumhuriyeti’nin gerçekleri bu durumdaydı.

İlkokulu başarıyla tamamladığım yıl, bana herhangi bir şey sorulmadan Manisa Ortaokulu’na kaydım yaptırılmıştı. Sonraki yıllarda düşündüğüm zaman “ailem beni okutmak istiyor ve ben de gayret göstermeye mecburum” diyerek elimden geleni yapmış olduğumu biliyorum. Bu gayretlerle devam eden üç yıl, bir hayli çetin geçmişti. Bugün ilköğretim öğrencilerinin programlarına ve ders çeşitlerine baktığım zaman, 7. sınıfta ödev olarak verilen fizik problemlerini ve 8. sınıfın kimya formüllerini, mesela Lavoisier Kanunu’nu dün gibi hatırlıyorum. Cebir ve geometri derslerinde öğretmenimiz sınıfa girdiği zaman nefes almaya bile çekinirdik. Tüm hocalarımı rahmetle anıyorum. Onlardan öğrendiklerim bir ömür boyu kimseden geri kalmamamı sağladı.

Ortaokulu bitirmek başlı başına bir başarı olarak düşünülürdü. Önce 8. sınıf, yani orta sonun tüm derslerinden geçilmesi gerekirdi, sonra eleme imtihanı dediğimiz matematik ve Türkçe derslerinin soruları Ankara’dan MEB’den gelirdi. İmtihan kâğıtlarının uçları sınıf, numara, isim ve soyadı yazıldıktan sonra yapıştırılır ve ardından sorular öğrencilere verilirdi. İmtihan süresi dolunca kâğıtlar toplanır ve değerlendirilmek üzere Ankara’ya gönderilirdi. İmtihan neticeleri geldiği zaman başarılı olan öğrenciler matematik ve Türkçe hariç diğer tüm derslerden sözlü imtihana alınırdı. Ancak ortaokul 3. sınıfı geçip eleme imtihanlarına girmeyen bir dolu öğrenci olurdu. Ancak liseye devam edilecekse eleme ve bitirme imtihanları mecburi olurdu. Bu imtihanlara katılmayanlar, ortaokul mezunu olarak kalırdı.

Ortaokul yıllarının çok kolay, yorulmadan geçtiğini söylemem doğru olmaz. Evimiz okula pek yakın değildi. Uluca-mii’den Hükümet Konağı’nın yanındaki okula soğukta, karda, kışta, yağmurda gidip gelmek pek kolay olmazdı. Ancak “Bugün okula gitmeyeyim” diye düşündüğümü ve ailemden de böyle bir telkin geldiğini hiç anımsamıyorum. 40’lı yıllarda şehiriçi ula-

şım diye herhangi bir olgu henüz yoktu. Ancak şehirde faytonlar, zirai işler için Manisa Ovası'na gidip gelenlerde de atlı arabalar vardı. Bugün Manisa'yı gördükçe evimizin önünden kalan dolmuşları, belediye otobüslerini ve otomobilleri büyük bir keyifle izliyorum. Altmış yıl öncesinin Türkiye'si ile bugünün modern Türkiye'si arasındaki değişimi tüm yurt sathında görmeyi, hatta daha güzellerini, daha mükemmellerini, benim gibi memleketini seven her Türk vatandaşının arzuladığına bütün kalbimle inanıyorum. Ortaokulda sabahçı ve öğlenci olarak eğitim yapıldı. Galiba büyük bir şans eseri ben hep sabahçı olmuştum. Bu, öğleden sonraları derslerimi gözden geçirme imkânını ve öğle yemeklerini evde yiyebilme keyfini de beraberrinde getiriyordu.

Daha önce bahsettiğim gibi haziranda bağa gidilirdi, ama şehre dönüş bazen eylül sonuna kadar uzardı. Bağdan okula gelmek, köylere yolcu taşıyan iki atın çektiği, üstü kapalı kupa arabalarıyla (onlara posta arabaları denirdi) gerçekleştirdi. O da her zaman kolay olmaz, arabada yer bulunmazdı. Onun için annemler bağdayken biz kardeşler Manisa'daki evimizde kalırdık. Bizi kollayan, bizimle kalan ailenin çok sevdiği, rahmetle yâd ettiğim Vasfiye Teyzem, annemler Manisa'ya dönene kadar bizi yalnız bırakmazdı.

Günler ayları, aylar yılları o kadar süratle kovaladı ki, ortaokul son sınıf imtihan dönemi gelip çatmıştı. Yukarıda bahsettiğim tarzda imtihan dönemini başarıyla tamamlayıp ortaokulu bitirmiş ve liseye namzet bir öğrenci olarak yaz tatili için bağımıza gitmiştik. Ancak, elemelerden sonraki imtihan döneminde "ev idaresi" dersinin imtihan gününü sıtma tuttuğu için (o zaman Manisa'da sıtma çok yaygındı) unutmuştum. Hatırladığım an, hastalığımı bir tarafa bırakarak son sürat okula koştum. Fakat imtihan bitmişti. Hocamı gördüm, durumu izah ettim. Fevkalade büyük bir anlayışla ve güler yüzle beni rahatlatarak "Sen şimdi eve git yat, istirahat et" dedi. Zaten imtihanlara girmek için bu dersten çok iyi bir not alıp geçmiştim. Sevgili hocam, benim yıllar içindeki başarılarımı da dikkate alarak bana geçerli not vermiş olmalı diye hep düşünmüşümdür.

Ortaokul üçüncü sınıfta, şimdi hangi dersten olduğunu pek iyi hatırlamadığım değişik bir kompozisyon ödevi verilmişti. Konusu ise idealinizdeki birinin anlatılmasıydı. Yani ileride olmayı arzuladığınız biri. Ben, ev idaresi öğretmenimi çok seviyor, çok nazik buluyor, her şeyiyle beğeniyordum. Olmayı arzuladığım ideal tip

olarak hocamı görüp, kompozisyonumda onu yazmıştım. Ben ona hayatımdaki iki hadiseden dolayı gerçekten hep inanmışım. İleriki yıllarda hocamın okuduğu okulu bitirmek ve onun düzeyinde bir öğretmen olmak kaderimdi demek ki. Üniversite yıllarımda ve mezuniyetimden sonra sevgili hocam Berrin Tanberk'le dostluğumuz hep devam etti. Kendisini hep saygıyla anırım. İkinci olay ise, sevgili kardeşim Nadirciğime Ankara'daki talebelik yıllarımda gönderdiğim bir kitaba yazmış olduğum sözlerdir. Gönderdiğim kitap, benim de, onun da çok sevdiği Mehmet Âkif Ersoy'un *Sefahat* adlı kitabıydı. Birinci sayfasına şöyle bir not düşmüşüm: "Sevgili Nadirciğim, inşallah sen de Mehmet Âkif Ersoy gibi olursun." Ben enstitüyü bitirdikten sonra Manisa'ya lise açılmıştı. Kardeşim liseyi bitirdikten sonra üniversite okumaya Ankara'ya geldi. Mülkiye'nin imtihanlarına girdi ve başarılı oldu. Ancak olgunlukta (olgunluk imtihanı lise bittikten sonra girilen matematik ve Türkçe derslerini içeren önemli bir imtihandı) ve lise bitirmelerde notları pekiyi olduğu için veteriner fakültesi burslu olarak kardeşimi kabul ediyordu. Uzun tartışmalar neticesi aile büyükleri Amerika'da çok revaçta olan veterinerlik konusunda ısrarcı olmuştu.

Uzun süre Mülkiye Mektebi'nden telefon edilerek Nadir'in kaydının yapılması defalarca hatırlatıldı. Burada kadere tekrar dönüyorum, meğer benim benzemesini istediğim Mehmet Âkif Ersoy da veteriner fakültesi mezunuymuş. Görüyoruz ki, dileklerin kabul olduğu anlar var. Kardeşim beş yıllık veterinerlik fakültesini haziran döneminde bitirmişti, ancak devamı süresince pek mutlu olmadığını, bu mesleği yapmayacağını ve diş hekimi olacağını ifade ederdi. Askerliğini tamamladıktan sonra sevgili babamı ikna ederek diş hekimliği okuluna kaydını yaptırdı. Hem Kadıköy ve Adalar veterinerliğini üstlendi hem de diş fakültesini başarıyla tamamladı.

Ortaokulda yabancı dil olarak Fransızca'yı seçmiştim. O yıllarda İngilizce bu kadar revaçta değildi. Ancak lisan öğretmeni bulmakta Milli Eğitim Bakanlığı zorlanıyordu. Hekimler lisan öğretmeni olarak okullarda derslere giriyorlardı. Bize de kısa boylu bir doktor, Fuat Bayer, Fransızca dersine geliyordu. Çok süratli konuşuyordu ve öğretmen olmadığı için anlatım güçlükleri doğuyordu. Bundan dolayı Fransız dilinin en mühim iki fiilinin, "être" ve "avoir"ın birbirinden farkını bir türlü kavrayamıyordum. Ayrıca kitabımız da yoktu. Öğretmenin tahtaya yazdıklarıyla yetinmek durumundaydık. Sıkıntıyı anneme anlat-

tım, o da gerekeni yaparak, kız enstitüsü müdür yardımcısı ve Fransızca öğretmeni, rahmetli Müfliha Hoca Hanım'ı bana ders vermeye ikna etti. İlerki yıllarda Fransızca derslerinde hiç sıkıntıya düşmemem ve zorlanmamam, hocamın bana bir dilin esası olan dilbilgisini çok iyi öğretmiş olmasıyla açıklanabilir. Bu arada altmış yıl öncesi ile günümüz arasında bir kıyaslama yapmak için insanı gülümsetecek ders ücretinden de bahsetmek istiyorum. Yirmi ders aldığım hocama ödediğimiz miktar sadece 22 liraydı.

İlkokuldan sonra, matematik ve geometri dersleri tüm çocukları zorluyordu. Ortaokul birinci sınıfta gerçekten matematiği çok seven ve herkesin de başarılı olmasını isteyen bir öğretmeni-miz vardı. Turan Dertli Hoca, hepimizin kendisi kadar matematiği bilmesini ve sevmesini arzu ediyordu. Ancak evlerimizde bu konuda bize yardım edecek birilerini bulmak mümkün değildi. Bu sıkıntıyı da sevgili anneciğim, İzmir Ticari İlimler Akademisi'ne devam eden komşumuz bir abiyle anlaşıp, yaz boyu bana matematik dersi verdirerek halletmişti. Şimdi o matematik dersleri için ödediğimiz miktarı da biraz gülüp, biraz düşünmeniz için ifade etmek istiyorum. Ödediğimiz miktar yalnız beş liraydı. Bir gaz tenekesi zeytinyağı da beş liraydı.

Ortaokulu bitirdiğim yıl hayallerimi süsleyen tek şey İzmir Kız Lisesi'nde yatılı okumaktı. Ancak daha önce de bahsettiğim gibi sevgili babamın yakın dostu İsmet İnönü Kız Enstitüsü müdiresi-ne verdiği söz neticesinde, benim okul istikametim çoktan tespit edilmişti. Ben ise bu durumdan fazla hoşnut değildim –burada kelimeyi seçmekte zorlanıyorum, bu bir sessiz direniş veya inatlaşma mıydı, tam olarak bilemiyorum– ve ne babama herhangi bir şey soruyordum ne de babamdan bana bir ikaz geliyordu. Ne kadar zaman geçtiğini pek iyi bilemiyorum, ama evlerde sobalar yanmaya başlamıştı.

Bense çeşitli işlerle kendimi meşgul etmeye çalışıyordum ve babamın beni İzmir'deki okula göndereceği günün hayaliyle yaşı-yordum. Ancak, bir sabah annemin evde olmadığı bir sırada evimize gelen iki hanımın niyeti, beni ertesi sabah erkenden okula göndermeye yetmişti. Çünkü, o hanımlar beni oğullarına bakma-ya gelmişlerdi.

Kız enstitüsünde iki tür eğitim vardı. İlkinde ilkokuldan sonra beş yıl süren bir eğitimdi. Bu beş yıllık eğitim (bu eğitime esas kısım denilirdi) **esnasında nazari ve ameli dersler olmak üzere eğitime devam edilirdi.**

Nazari dersler:

Türkçe
 Matematik
 Tarih
 Coğrafya
 Yurt bilgisi
 Yabancı dil
 Teknoloji
 Beden eğitimi
 Fizik
 Kimya
 Müzik
 Askerlik

Ameli dersler:

Biçki-dikiş
 Nakış-çamaşır
 Moda-çiçek
 Ev idaresi-yemek
 Resim
 Teknoloji

İkincisi ise ortaokuldan sonra iki yıl süren ve özel kısım dediğimiz bir eğitim sistemiydi. Bu iki yıl içinde nazari derslerin dışında yalnız ameli dersler, yani uygulamalı dersler görülürdü. Çünkü, ortaokulda tüm nazari dersler görülmüş olurdu. Benim takip ettiğim kısım da iki yıllık bölümdü. Okula gittiğimde arkadaşlarımdan derslerde bayağı yol kat etmiş olduklarını gördüm. Ancak, hiçbir zaman moralimi bozmadım. Çok sevimli, sempatik arkadaşlarımdan yardımıyla eksikliklerimi tamamlayabiliyordum. O yıllarda tanıştığım bazı arkadaşlarımla dostluklarımızı hâlâ aynı sıcaklıkta sürdürmenin keyfini yaşıyorum. İsimlerini asla unutmadığım, iki yıl boyunca çok feyz aldığım öğretmenlerim Hayriye

Yümniye Akbulut Kız Enstitüsü'nü bitirdiği yıl çok sevdiği öğretmeni Güzin Hanım'ın bir gelinlik provasını izlerken.

Hanım, Güzin Hanım, Melahat-Leman Karagüzel kardeşler, Nuri-nisa Hanım, Nigâr Hanım, Vasfiye Hanım ve Semiha Hanım bana ileride gerekecek tüm bilgileri aktarmışlardı. Biraz geç başladığım okulumu sene sonunda başarıyla tamamlamış, ikinci sınıfa geçmiştim. Ancak o yıl benim için okul, çok sevdiğim bir yer değildi. Tüm gayretim arkadaşlarımdan geri kalmamak ve aileme karşı başarısız bir öğrenci imajı vermemek içindi.

İkinci yıl bu kez açılış gününde okuldaydım. Ancak müdür yardımcısı Müfliha Hanım'ın tatlı bir esprisiyle karşılaştım. "Yümnîye sen karneni almadın, geçip geçmediğini bilmiyorsun. Niçin 5. sınıfların arasındasın?" dediği zaman, ben de nazıkçe kendisine "Ama efendim ben sınıfımı geçtiğimi biliyorum" dedim. Hocamın tebessümüyle düşüncemin tasdikini almış oldum.

Son sınıfta performansımın doruk noktasına çıkmıştım. O yıl Manisa'ya yeni tayin olmuş Melahat ve Leman Karagüzel kardeşler ile Fatma Ötüken, Manisa Enstitüsü'ne harika bir başarı kazandırmışlardı. Tüm Manisalı hanımlar Enstitü'den giyinmek, bazı şeyler alabilmek gayreti içindeydi. Bütün branşların çalışmalarını harikaydı. Ev idaresi-yemek dersine ne kadar keyifle giriyorsak, moda-çiçek, nakış-çamaşır, biçki-dikiş, resim ve teknoloji derslerine de aynı keyifle giriyorduk. Benim için okulda ve herhangi bir derste problem yoktu. Yıl sonu, yükseköğrenime gidebilmek için sınıfı geçip, yukarıda saydığımız dalların öğretmenlerinden aday gösterilmemiz gerekiyordu. Bütün derslerim çok iyiydi. Resim dersini de çok seviyordum. Ancak, resim bölümüne az öğrenci alındığı için okullardan gönderilen öğrenci sayısı da sınırlı oluyordu. Yükseköğrenim imtihanına girmek üzere resim dışında diğer dalların hepsinden aday gösterilmiştim. Bir öğleden sonra öğrendiğim bu netice acele karar vermemi de beraberinde getiriyordu. Babamla yaptığım istişare sonunda "Hepsi çok iyi, hepsi çok güzel, fakat kızım biçki-dikiş çok hayati" diyerek benim biçki-dikişten imtihana girmemi onayladı. Sanki benim beynimi okumuş gibiydi. Bu vermiş olduğum karardan yıllar yılı hiç pişmanlık duymadım.

Ortaokul bitirme sınavlarında girmiş olduğum eleme imtihanını burada ikinci kez yaşayacaktım. Ankara'dan gelen suallerle matematik ve Türkçe derslerinden imtihan olacaktık. Bugün bile matematik-geometri ile Türkçe imtihanının sorularını hatırlarım. Mesela geometri sorusu "40'a 40 olan bir karenin içine yerleştirecek olan bir daire örtününün çapı kaç cm olur?"du. Türkçe imtihanının sorusu ise "Okuduğunuz yerli veya yabancı bir romanı

özetleyiniz”di. Reşat Nuri Güntekin ile André Gide arasında küçük bir tereddütten sonra Reşat Nuri’nin *Çalıkuşu*’nu yazmaya karar verdim. Eleme imtihanını kazandıktan sonra seçmiş olduğum bıçki-dikiş imtihanı başladı. Üç gün süren imtihan süresi içinde, değişik üç yaka, değişik kol ve manşeti ile bir etek yırtmacı yapmanız istenmişti. Bıçki-dikiş sınavına şimdi tam anımsayamadığım altı yedi arkadaşla birlikte girmiştik. Hepimizin kolları, yaka ve manşet çalışmaları ile etek yırtmaçları birbirinden farklıydı. Bu imtihanın sonucunu bekleyişim ve heyecanlı günlerim iki ay sürmüştü.

Okulu birincilikle kazanmış olmam, oturduğumuz mahallede ve akraba arasında büyük bir sevinç, bir kutlama kaynağı olmuştu. Bu arada okulda giyilecek mantonun, giysilerin, pabuçların, çamaşırların ve gerekli her şeyin düşünülmesi lazımdı. Günler süratle akıp gidiyordu. Babamın arkadaşı terzi Sait Amca’nın (Şekerci Sait) bana diktiği mantoyu ve rengini katiyen unutmadım. Düşünüyorum da galiba gerçekten çok sevmiştim. Ailemden ilk kez ayrılıyordum. Ve kömürlü lokomotifle çalışan posta treniyle yaklaşık 35 saat sürecek olan yolculuğum Manisa Garı’nda başlıyordu. Bu yolculuğun değişik vasıtalarla değişik zamanlarda 34 yıl süreceğini kimse bilemezdi. 35 saat süren yolculuktan sonra, biraz yorgun, biraz uykusuz, çok heyecanlı ve sanki evimden bir asır önce ayrılmış gibi hasret doluydum. Her istasyonda sallanan eller ve nemli gözler bana hâlâ o ilk gidişimin içimde yarattığı burukluğu hatırlatır. Manisa’dan dört arkadaş yola çıkmıştık. Bu birliktelik dört yıl beraber gidip gelmeyle devam etti. Artık ailelerimiz de çok yakın dost olmuşlardı. Ankara Garı’nda bavullarımızı alıp bir taksiyle İsmet Paşa Kız Enstitüsü’nün önünde bizden bir yıl önce gelmiş arkadaşlar tarafından karşılandık. Hemen idareye götürüldük, kayıt işlemlerimiz tamamlandı. Dört yıl boyunca kalacağımız, askerlikte koğuş denen, okulumuzda ise yatakhane diye adlandırılan büyük mekânlara götürülerek önceden isimlerimizin yazıldığı karyolaları ve dolapları bulup yerleştik.

Artık Ankara serüvenim başlamıştı. Yağmur yağarken, burnumu cama dayar, gözyaşlarımı yağmurun arasına katardım. Uzun zaman annemin, babamın, ablamın, kardeşim Nadir’in, minik kardeşim Bijen’in ve kucaktaki yeğenimin gardaki görüntüleri gözlerimin önünden gitmedi.

Ankara...

İlk yatakanemiz tahminen kırk kişilikti. Kayıt sırasına göre düzenlendiği için biz dört Manisalı arkadaş yan yana yatıyorduk. Yine aslen Manisalı olan, ancak okula başka bir ilden gelmiş olan beşinci arkadaşımız ise bizim yanımızda değildi. Genellikle derslerde, atölyelerde ve serbest saatlerde aynı branşta öğrenim görenler beraber zaman geçiriyorduk. Bizden önce gelen Manisalı arkadaşlarımız bize her konuda yardımcı oluyorlardı. İlk birkaç hafta, cumartesi günleri alışveriş için dışarı çıktığımızda neyi nereden alacağımız, nereye nasıl gideceğimiz gibi sorunları, onların yardımıyla çözüyorduk.

Geldiğimiz yüksekokul sayesinde bir dolu yenilik, güzellik, zorlukla da tanışmıştık. Kız enstitülerimizin çeşitlilik arz eden dalları, burada derinlemesine ve büyük bir titizlik içinde bize verilmeye çalışılıyordu. Eğitim gördüğümüz branşlar, biçki-dikiş, nakış-çamaşır, moda-çiçek, ev idaresi-yemek ve resimdi.

Yükseköğrenimim esnasında ve öğretmenlik yıllarımda bana çok yardımcı dokunduğuna inandığım temel dersim resimdi. Tüm hatların uyumunu, bir giysiyi dikmeden gözümde canlandırabiliyor, bir desenin renk ahengini, pozisyonunu olabildiğince isabetli tespit edebiliyordum. Her branştan olduğu gibi biçki-dikiş branşından da, tüm yurt düzeyindeki kız enstitülerinden başarılı olan öğrenciler büyük bir amfide bir aradaydık. İlk defa tanışacağımız hocamızı merakla bekliyorduk. Kapı açılıp, amfiye girdiğinde, uzun boylu, muntazam hatlı, güler yüzlü hocamızdan hepimiz çok hoşlanmıştık. Kendisini ayakta karşıladık. "Hepiniz hoş geldiniz, hepinize başarılar dilerim" sözleriyle bizleri yüreklendirdi. Aradan ne kadar zaman geçti bilemiyorum, hocamız sınıfa bir soru sordu: "Ameli dersler imtihanında sorulan soruya, öğrencileri-

nin hepsi ayrı ayrı fikirler geliştirerek, mesela bir etek yırtmacı-
nı, kol manşetini ve yaka biçimini değişik şekillerde yapmış olan
ilimiz hangisiydi?" Büyük bir gururla cevap verdik: "Manisa!" O
anki mutluluğumuzu, heyecanımızı tarif etmek mümkün değildi.
Demek ki, imtihan heyetinin gerçekten dikkatini çekmiştik ve
şimdi de diğer illerin öğrencileri tarafından tanınmıştık.

Bu kıymetli hocanızın adı Nezahat Hanım'dı. İlk derslerimizi,
biçki-dikiş branşının olmazsa olmazı beden ölçülerini, Müller ka-
lıpları ve biçkileriyle almaya başladık. Ölçü almak neydi, nasıl
olurdu? Büyük bir titizlikle bütün incelikleri öğreniyor ve bedeni-
mizi tanıyorduk. Ölçünün düzgün alınmasının provalara getirece-
ği kolaylıklar, sonucun daha isabetli ve başarılı olacağı anlamına
geliyordu. Yıl ortasına kadar süren bu atölye çalışmalarımız, ikin-
ci sömestrde de Refet Erdemgil ve Seher Alyot yönetimindeki dö-
ner sermayeli sipariş atölyelerinde devam etmişti. Mevcut öğren-
ciler iki atölye arasında pay edilmişti. Dört yıl sürecek olan bu se-
rüyada yorulduğum, üzüldüğüm zamanlar da oldu. Her güzel
şeyde, her başarılı işte yorulmadan, üzülmeyen ve çok çalışma-
dan istenilen sonuca ulaşmak imkânsızdı. Uykusuz geçen gece-
ler, sabah ışıklarına kadar süren çalışmalar sonunda ortaya çıkan
işler beğenilip takdir gördüğünde bütün yorgunluklarımız geçi-
yordu.

Okula başladığım yıl, üç yıl sürecek olan okulumuz dört yıla çı-
karılmıştı. Ancak, isteyen arkadaşlarımız üçüncü yılın sonunda

Yümniye Akbulut'un üniversitedeki üçüncü yılında çekilmiş bir fotoğraf.

Sınıf arkadaşları ve hocaları Refet Erdemgil, Bade Hanım, Tomris Hanım
ve Zehra Hanım'la birlikte.

mezun olup, tayin edilebiliyorlardı. Çoğu da böyle yapmıştı. Dört yıla tamamlamak isteyenlerse, aileleriyle kurulan temaslar sonucu gelen tasdiklerle birlikte bir yıl daha okula devam edebiliyorlardı. Ben de okulu dört yıl okuyan öğrencilerdendim. Ancak yeni tatbik edilen bir sistemi oturtmak o kadar kolay olmadı. Önce hepimiz mezun olacak gibi tüm derslerin imtihanlarına girerek okulu bitirdik. Ardından, dördüncü yıl için hazırlanan ders programını takip ettik. Dördüncü yıl, atölye çalışmalarının dışında nazari dersleri almaya devam ettik.

Atölye çalışmaları daha önce gördüğümüz sistemin dışındaydı. Eğer sistemi bir noktaya oturtmak istersek şöyle açıklayabiliriz. Öğrenci, genç öğretmen, kıdemli öğretmen ve direktörün yakınında olan öğretmen-direktör olmak üzere atölyeler düzenlenmişti. Atölyeye inen birinci sınıf öğrencileri, atölyedeki son sınıf öğrencilerine birer ikişer taksim edilirdi. Son sınıf öğrencilerine “atölye ablası” denilirdi. Onun verdiği görevler birinci sınıf ve hatta bazen ikinci sınıf öğrencileri tarafından “ablaya yardım” olarak düzenlenirdi. Birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin çalışmaları önce sınıf ablası, sonra genç öğretmen ve daha sonra sırasıyla direktöre kadar aktarılırdı. Bu şekilde, tüm sınıf öğretmenleri öğrenciler hakkında bilgi sahibi olurdu. Sınıf ablası ve genç öğretmenler, iyi çalışan alt sınıftaki öğrencileri âdeta kapışardı. Herkes, dikkatli, temiz ve iyi çalışan yardımcıyı yanına almak isterdi. Sınıf ablası, masanın başında oturur, masadaki diğer öğrencilerin yaptığı işleri dikkatle izlerdi. Bu işler arasında ibrişim çilelerinin koparılmadan açılması maharetinin de olması gerekiyordu. Epolet yapma becerisi de öğrenciye iyi puan kazandırırdı. En başta atölyede giyilen atölye önlüğünün çok temiz, ütülü olması, saçın başın güzelce taranması ve elbiselerin sık sık yıkanması, işlerin istenilen şekilde yapılabilmesi için temelde dikkat edilecek hususlardı.

Bu çalışmalar, her zaman keyifli olmazdı, yorucu, uğraştırıcı ve yapılan işlerin takibi gibi zorlayıcı, bazen can sıkıcı periyotlar olarak devam ederdi. Ancak işlerin yolunda gitmesi, tüm öğretmenlerden iyi not alması bize çekilen bütün zorlukları unutturur ve neticede de müşteri memnuniyeti şeklinde bize geri dönerdi. Yani özetlersek, çalışmalar, defile çalışmaları ve müşteri işlerinin atölyelerden kusursuz çıkması esasına dayanır ve başarılı atölyeler daha çok müşteri ve ona bağlı olarak daha çok kazanç elde ederdi. Döner sermaye sisteminde, atölyelerin kazancından harcamalar çıktıktan sonra kalan netten öngörülen bir miktar Maliye Bakanlığı'na, bir miktar da öğrenciye verilirdi.

Atölye çalışmaları esnasında, gerek atölye içinde gerekse aynı branştaki atölyeler arasında büyük bir rekabet olurdu. Atölye içi çalışmalarda sınıf ablaları, genç öğretmenler ve kıdemli öğretmenler atölye öğrencilerini kendi aralarında taksim ederlerdi. Öğrencilerin çalışmaları, müspet veya menfi olarak öğrenciler ve öğretmenler dahil tüm çalışanların sicil notu olurdu. Başarılı gruplar, itibarlı müşterilerle (üst düzey yönetici eşleri), değerli kumaşlarla ve enteresan modellerle taltif edilirdi.

Atölyeler, *L'Officiel*, *L'Art et la Mode*, *La Femme Chic*, *Vogue*, *Jour de France*, *Collection* gibi ilkbahar-yaz, sonbahar-kış olmak üzere tüm Fransız moda dergilerine abone edilmişti. Atölyelerin müşteri kabul salonu olarak kullanılan saks mavisi kadife kaplı, yurtdışından getirilmiş şık koltukları, orta masası ve sehпасı ile yine aynı renk perdelerle bölünmüş prova kabinleri ve aydınlanma sistemi bugün bile bütün ihtişamıyla gözümün önündedir. O yılın moda dergileri masanın ve sehpanın üzerine serpiştirilmiş bir durumda müşterilerin hizmetinde olurdu. Müşteriler okulumuza özel bir kapıdan alınır ve o kapıdan uğurlanırdı. Müşteri kabul salonunda (bekleme salonu) devamlı olarak bir görevli kapının açılmasıyla ilgilenir, müşterinin hangi atölyeden kimi istediğini öğrenmek ve onu bilgilendirmek üzere orada hazır bulunurdu.

Provayı yapacak öğrenci ile onunla ilgilenen genç öğretmen ve kıdemli öğretmen müşteriyi karşılar, giysiyi müşteriye giydirir ve görmesi için atölye direktörünü beklerdi. Provaya girecek öğrencinin yanında bulunması gereken malzemeler şunlardı: iyi kesen bir makas, bir mezura, müşterinin bel ölçüsüne uygun üç cm genişliğinde grogren kurdele, renkli bir top ekstrafor, provada kullanılacak bir miktar amerikanbezi ve mulaj kâğıdı, giysinin cinsine göre bir kutu ince toplu iğne veya dikiş iğnesi.

Giysinin çalışması, genellikle daha önce müşterinin vücut ölçülerine uygun bir manken üzerinde, seçilen modelin mulajı yapılmak suretiyle başlatılırdı. Mulaj provasından sonra, model müşterinin kumaşına en ekonomik şekilde, büyük bir titizlikle tatbik edilirdi. Böylece başlamış olan çalışmaları, mulaj provasından sonra üç prova daha takip ederdi. Büyük bir aksilik olmadığı takdirde, üçüncü prova, kıyafetin teslim provası olarak değerlendirilirdi. Çalışmaların başında, seçilen modelin kaç paraya mal olacağı, getirilmiş olan kumaşın hususiyeti göz önüne alınarak, şartname denilen deftere yazılır, müşterinin imzası alındıktan sonra, direktörün de onayıyla ise başlanırdı. Çalışma yılı başında okul idaresi ve direktörler her atölyenin fiyat listesini hazır-

lar ve döner sermaye teşkilatına gönderirdi.

Provada giysiyi, işi yapan öğrenci müşteriye giydirir, eğer büyük bir aksilik yoksa direktörün görmesi beklenir, hatalı yerler varsa, öğretmenler tarafından sökülerek düzeltilir, ama en son değerlendirmeyi daima direktör yapardı. Prova esnasında pens kaymaları, kalıp almalar, iplik düzleri gibi ifadeler sıkça kullanılırdı. Prova yapılırken müşterinin yanında öğrencinin, öğretmen veya direktöre herhangi bir fikir beyan etmesi olanaksızdı. Müşteri üzerinde olumsuz bir izlenim bırakmak istenmezdi.

Yatılı öğrenciler, sabah 06.30'da zille uyanır, yataklarını düzeltir, lavaboya gidip sabah temizliğini tamamlar, ardından okulun resmi giysisi olan lacivert-beyaz yakalı döpiyeslerini giyerek güne başlardı. Eğer o gün tüm dersler nazari ise atölye önlüğü alınmaz, dersler ameli ise beyaz atölye önlüğü ve gereken dikiş malzemeleri alınarak, sabah etüdü yapılacak sınıfa gidilirdi. Bu sabah çalışması, 07.00-08.00 arasını kapsar, 08.00'de çalınan zille tüm öğrenciler kahvaltı için yemekhaneye inerdi. 08.30'da da son zille herkes, dershanesinde veya atölyesinde olurdu.

Etütlerde, muhakkak bir nöbetçi öğretmen veya bu işler için görevlendirilmiş, üniversite okumuş, mazbut, çalışkan hanımlar yer alırdı. Akşam yemeğinden önce de bir buçuk saatlik bir etüt vardı. Yemeğin ardından, bir saatlik serbest zamandan sonra, saat 21.00'de tüm öğrenciler yataklarında olurdu. Böylece yorgun bir günü telafi yoluna gidilirdi. Tabii, bu arada ışıklar söndüğü halde, konuşmalar, yaramazlıklar sürüp giderdi. En mühim şeylerden biri de nöbetçi müdür yardımcısının kim olduğuydu. Bütün hareketler ona göre ayarlanırdı.

Atölyede mümkün mertebe bütün arkadaşlarıma aynı yakınlıkta olmaya gayret göstermişimdir. Atölyede sahip çıkmanız gereken malzemenin başında makasınız gelirdi. Makasınız ne denli kaliteli ve keskinse yanınızda bulundurmak ve ona sahip olmak da o denli zor olurdu. Ufak tefek kaybolmalar, tekrar bulunmalar, çalışmalarımıza ayrı bir keyif katardı. Bazen, makaslar kurdeleyle bağlanıp, önümüzdeki masa örtüsüne tutturulurdu. Öğretmen okulunda en çok tedirgin olduğum ders, Hacer Demokan adındaki bir nakış öğretmenin -ki atölyesinin direktörüydü- dersleriydi. Ancak, korktuğum hiçbir zaman başıma gelmediği halde onun derslerinde yaptığım işleri uzun süre kullanamadım. Oysa şimdi, evimin duvarlarını süsleyen hatıra eşyalar arasında çerçevelenmiş olarak yerlerini aldılar.

günlerde öğrenci sayısı 35 ila 40 arasında değişirdi. Farklı sınıfların hafta içindeki nazari ders programlarına göre, atölyelerde öğrenci sayısında oynamalar olurdu. Büyük çalışma masalarının etrafına yedi sekiz öğrenci oturur, yapılan işe göre çalışma masaları bazen iki üç öğrenciye hizmet verirdi. Mesela manto, tuvalet, gelinlik gibi rahat çalışılması gereken işlerde, masa başındaki öğrenci sayısı ona göre tanzim edilirdi. Ayrıca bıçkilerin yapıldığı, yani kumaşların kesime girdiği ayrı bıçki masaları da vardı. Atölyelerin olmazsa olmazları arasında, 34 ila 52 beden arasında değişen kumaş kaplı mankenler mevcuttu. Atölyedeki son sınıf ab-laları, kendi müşterisine uygun mankeni elde etmek için kendi arkadaşlarıyla sık sık sevimsiz bir şekilde karşı karşıya gelirdi. Âdeta mankenlerin mülkiyeti kendilerininmiş gibi, mankenin boyun çevresine isimlerini yazarlardı. Bu tartışmalar okul bittikten sonra, hepsi sevgiyle, espriyle hatırlanırdı.

Önceleri çok yadırgadığım, ancak atölye şefi olduğumda içine dahil olduğum, çok önemle korunması gereken bir nokta vardı. Bıçki-dikiş atölyelerinin direktörleri ve öğretmenleri, hatta öğrencileri, dostluklarını, arkadaşlıklarını atölye dışında sürdürür, ancak birbirlerinin atölyedeki çalışmalarını katiyen göremezlerdi. Eğer atölyenin öğrencileri, öğretmenleri birbirlerinin atölyelerine girip çıkarsa istemeden de olsa mankenlerdeki çalışmaları, mulajları görüp etkilenebilirdi. Oysa, her müşteriye ayrı ayrı özenle hazırlanmış kıyafetler sunulmak zorundaydı. Burada, rahmetli, sevgili annemi hürmetle yâd ederek söylediği bir sözü aktarmak isterim. Annem, “Kızım, göz hırsızdır, istemeden de olsa görür” derdi. Yurtiçinde ve yurtdışında, yaşadığım ve tespit ettiğim olaylarda da bu gizem daima vardı. Olması da gerekliydi. Ayrı ayrı atölyelerde hazırlanan giysiler, ancak bittikten sonra veya bütün atölyelerin çalışmaları amerikanbezinden mulajlarla hazırlanmış olarak, okul direktörünün ve tüm atölye şeflerinin hazır bulunduğu bir toplantıda gösterilirdi. Burada, kullanılacak kumaş ve rengi, hatta hangi tür nakış yapılacağı izah edilerek takdim edilirdi. Bu şekilde atölyelerin buluşları kontrol altına alınırdı. Atölye çalışmalarımızdaki gizlilik, özgünlüğü yakalayabilmek için uyulması gereken bir kuraldı. Bizde güzel bir söz vardır: “Dostluk başka, alışveriş başka.” Gerçekten de gerek profesyonellik gerekse etik anlayış açısından bu ayrımın yapılması daima güzel sonuçları doğurmuştur.

1974-1975 yılları arasında Paris'te yaptığım çalışmalar sırasında da gördüm ki, bu sadece bizde uygulanan bir yöntem değildi.

Haute Couture *maison*'ların (modaevleri) odaları da bu tür gizlilik içerisinde faaliyet gösteriyordu. Aksi halde birbirlerinden etkilenirlerdi. Yine de aksaklıkların önüne geçmek pek mümkün olmazdı. Yılını çok net hatırlayamadığım ancak gazetedeki resimlerini bugün gibi anımsadığım bir olay vardı ve medya bu olayla bir hayli meşgul olmuştu. Paris'in en büyük *maison*'larından Christian Dior, Moskova'daki bir davete katılan Elizabeth Taylor ve Gina Lollobrigida'ya aynı beyaz elbiseyi hazırlamıştı. Bu, bir moda-cının başına gelebilecek en talihsiz olaylardan biriydi.

Atölyemizdeki çalışmalar, aynı mekânda görülecek, aynı ortamda bulunacak hanımefendilere, birbirlerine benzer modellerin yapılmaması ve hatta bazılarının yalnız o şahsa ait olması esasına dayanırdı. Yurtdışında ise yalnız kendisine ait olması istenen modeller, astronomik fiyatlarla temin edilebilirdi. Özden İnönü Toker'e ipek bir şömizye bluz dikme görevi bana verilmişti. Manşetlere ve yakasına 1 cm, içine yan yana 10 makine dikişi çekilecekti. Uzun yıllar ben bunları nasıl yaptım diye hep düşünmüştümdür. İşte nasıl yaptığımı bilemediğim bu çalışmanın ayırısını Paris'te görüp satın aldım. O bluz, benim yaptığım gibi tek iğneyle yan yana çekilmiş makineler olmayıp, dikiş sayısı kadar iğnenin bulunduğu makineyle yapılmıştı. O yıllarda, Özden İnönü Toker'le okullarımız yan yanaydı. Özden Hanım, Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde okuyordu. Öğrencilik yıllarında başlayan sevgim ve dostluğum halen aynı sıcaklıkla devam etmektedir. Kendisine dikilen pembe bir tuvaletin beline hazırladığımız, pembe tül den kemeri ve fiyongu hâlâ hatırlıyorum.

1940'lı yıllarda her istediğiniz kumaşı çarşıda, mağazalarda bulmak mümkün değildi. Bazı hanımefendiler, beylerin kostümlerinden tersyüz ederek istifade etmek isterlerdi. Bu da benim gerçekten hoşlandığım tasarruf etme ve eldekilerden faydalanma düşüncelerimle örtüşüyordu.

Bizler atölye olarak daha çok, dostlarımızı konuk eder ve kendilerine Türk el sanatlarının incelikleriyle bezenmiş giysiler, aksesuarlar ve ev süslemelerinde kullanılan örtüler hazırlardık. Bu çalışmalar ne kadar çok olursa atölye olarak kazancımız, müşteri ilişkileri ve dolayısıyla beğeni ölçütü o kadar yüksek olurdu. İşte üniversite yıllarım, mesleğim inceliklerini öğrenerek ve çok çalışarak, sıcak, sevecen bir ortamda geçip gitti. Yatakhane, yemekhane anılarımızı, çamaşırhane serüvenlerimizi, müzakere saatlerimizi hâlâ dün gibi hatırlıyor, bazen gülümsüyor, bazen de hüzünleniyorum. İnsan hayatında öyle anılar oluyor ki, onları daima taptaze

tutmak, her zaman hatırlamak bir başka mutlu ediyor insanı.

Okul hayatımın dördüncü yılı içerisinde çalışma ve üretme tempom bir hayli artmıştı. Şubat tatili öncesi sınıf arkadaşlarımın çoğu iki üç parça giysi hazırlayabilirken, benim giysi sayım altıyı geçmişti. Daha önce de bahsettiğim gibi atölyeler döner sermayeye dayalı olduğundan, çalışan öğrencilere de bir miktar ödeme yapılırdı. KTYÖÖ, devlete hem prestij kazandırıyor hem de döner sermaye yoluyla katkıda bulunuyordu. Hazırladığımız giysileri insan üzerinde bire bir çalışma fırsatımız olduğu için, atölyelerde mesleğimizin en ince ayrıntılarını deneme yanılma yöntemiyle öğreniyorduk. Bir seferinde, dönemin Cumhuriyet Halk Partisi Adana Milletvekili Kemal Satır'ın eşi Memduha Satır Hanımefendi'ye kırmızı gabardinden klasik bir tayyör dikiyordum. Bitmiş prova için son bir kez daha giyilmesi ve düzeltmelerin yapılması gerekiyordu. Kıyafetin olup olmayacağı konusunda çok heyecanlanmıştım, ancak yaptığım işte kusur da göremiyordum. Kendisini çok sevip saydığım, sanatına hayran olduğum atölye direktörüm Prof. Refet Erdemgil, atölye öğretmenim ve ben prova salonunda kıyafeti Memduha Satır'a giydirip, üzerine oturtuktan sonra büyük bir şaşkınlık yaşadık. Çünkü kostümde tek iğne sokulacak hata yoktu. Eserimin hocalarımdan ve müşterimden büyük beğeni toplaması beni çok mutlu etmişti. O ara kostümü hanımefendinin üzerinden çıkarmaya çalışıyordum ki hocam "Yünniye, sonra bana hatırlat sana bir şey söyleyeceğim" dedi.

Hayatımı değiştirecek olan haberi almam benim için o kadar kolay değildi. Atölye direktörüne gidip "Bana bir şey söyleyecektiniz efendim" diyecek cesaretim yoktu. Kendisi o kadar güzel bir hanımefendiydi ki, Amerikan artistlerine benzetir, yüzüne bakmaya çekinirdim. Ayrıca o kadar hareketli bir çalışma temposu ve özel hayatı vardı ki, müsait anını yakalamak zordu. İki çocuk annesi olması, yükümlülüklerini daha da artırıyordu. Ne kadar zaman geçtiğini anımsayamıyorum. Bir sabah, çalışma masamın yanından geçerken parmağıyla usulca saçıma dokunup atölye dışına çıktı. Ne söyleyeceğine dair hiçbir fikir üretemediğim bir konu hakkında konuşmak için çağırdığını tahmin ettiğimden "acabalar"la dolu bir heyecan içindeydim. Sessizce yerimden kalkıp hocamın yanına gittim. Kendisi dış holde beni bekliyordu. Hol, müşteri kabul salonu olarak kullanılan saks mavisi kadife kaplı, şık ve rahat koltuklarla döşeli, dinlendirici, romantik bir salondur. Hocamın yanına gidip karşısına geçtiğimde, kalbim sanki bir kuş olup göğüs kafesimden çıkacaktı. Ne duyacağımın benim için ar-

tık kıymeti olamazdı. Heyecanım doruktaydı. Sessizliği hocam bozdu: “Yümniye! Üniversitede benim yanımda atölyede asistan olarak kalmanı istiyorum, kura harici olacaksın” dedi. Bölümde kura çekmeden asistan olma düşüncesi beni çok onore etmiş, ne düşündüğümü, nerede olduğumu kavrayamayacak kadar duygulanmıştım. Ne kadar zaman geçtiğinin farkında değildim ki yine hocamın, “Aman Yümniyecğim, eğer istemiyorsan kalmayabilirsin” diyen o ahenkli sesiyle toparlandım. Karışık duygular içerisinde, “Efendim, çok teşekkür ederim” dememle beraber hocamla sarmaş dolaş olduk. Kuraların çekilmesinden önce bu olaydan kimseye bahsetmemem gerektiğini söyleyerek gerekli izahı da yapmıştı: “Evladım, kimsenin seni rahatsız etmesini istemem.”

Yümniye Akbulut mezun olduğu yıl okulunun ilk yılbaşı toplantısında.

Ancak, böyle güzel bir haberi aileme bildirmem benim için çok önemliydi. Çok mutlu olduğum bu olayı onların da bilmesi gerekiyordu. Öyle de oldu. Yazıp elimle postaneye verdiğim mektupta, kardeşime hem müjde veriyor hem de bunun kimse tarafından duyulmaması gerektiğini, bana yazdıkları mektuplarda da bundan hiçbir şekilde bahsetmemelerini sıkıca tembih ediyordum. Bir hafta sonra ailemden aldığım mektup, beni bir hayli güldürmüştü. Çünkü, Ankara Gazi Üniversitesi'nden, Manisa Kız Enstitüsü'ne gitmiş olan Zehra Saatçi Hoca da benim Manisa'ya tayinimi istiyormuş. Ancak, Refet Hanım daha ısrarcı olup benim Ankara'da kalmamı garantilemiş. Ben mektubumda aileme iki konuyu da yazmış olduğum için beni güldüren satırlarda,

“Sevgili ablacığım, yazmış olduğun Ankara şiirini ve Manisa şiirini hepimiz çok beğendik. Ancak, Ankara şiiri üzerinde oybirliğiyle duruyoruz” diyordu. Bu tarzda yazılmasının sebebi, öğrencilere gelen mektupların, asker mektubu gibi açılıp okunduktan sonra kendilerine verilmesiydi. Bu nedenle sevgili Nadirciğim, böyle zarif bir yolla ailemin mutluluğunu ve düşüncelerini ifade ediyordu...

KTYÖÖ (Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi) eğitim ve öğretim düzeyinin yüksekliğiyle her zaman göz dolduran bir okul olmuştur. İlkokulu, ortaokulu ve liseyi okurken, oradaki öğretmenlerimi erişilmez bulur, onların özel insanlar olduğunu düşünür ve onlar gibi olmayı hedeflerdim. KTYÖÖ’ya geldiğimde öğretmen olma isteğim katlanarak arttı. Asistanından direktörüne kadar nasıl titiz bir çalışma sergilediklerini gıptayla, sevgiyle seyredirdim. Giyimlerinden kuşamlarından tutun da, saç stilleri ve makyajlarına kadar bir bütünlük içinde olurlar, hatta çoğu zaman ses tonlarıyla bu bütünlüğü pekiştirirlerdi. İşte bu öğretmenler, ileride öğretmen olarak yetiştirecekleri öğrencilerine iyi birer örnek ve yol gösterici olarak, hayatta gerekli en mühim şey olan insan ilişkilerini en iyi şekilde işleyen bir ortamı daima bizlere sunmaya çalışmışlardır.

Okul müdürümüz Bakiye Koray, muhterem bir hanımefendiydi. Kendisini her zaman görmek mümkün olmazdı. Ancak, okulda kaldığından ve bizler de yatılı olduğumuzdan dolayı geceleri karşılaşmalarımız daha sık olurdu. Şimdi düşünüyorum da, öyle müstesna bir okulun müdiresinin kaldığı lojmanın banyosu ve tuvaleti odasının içinde değildi. Genellikle, onu lavaboya giderken veya odasına girerken görürdük. Çok şık giyinirdi. Bakımlı, uzun sarı saçlarını bir kemik tokayla ensesine topuz yapardı. O zaman, gençliğin de verdiği merakla “Niçin kapı tokmaklarını tutmuyor da hep dirseğiyle açıyor?” diye düşünürdüm. İlerleyen yıllarda ne zaman ki tırnaklarımı uzatıp manikür yaptırardım, kendi sorduğum soruya kendim cevap buldum. Elleri son derece bakımlı ve tırnakları çok uzundu. Hem tırnaklarının kırılmasını önlemek hem de ellerinin hijyeni için kapı tokmaklarını dirseğiyle açıyor olmalıydı. Akşam saatlerinde, yemekten sonra dost gezmelerine çıkar, biz öğrenciler de ona gıpta ederdik. Çünkü, öğrenciler ancak cumartesi-pazar günleri 13.00 ile 17.00 arasında dışarı çıkabilirdi. Bu arada, o dönemde dikkatimi çeken bir gözlemimi aktarmak istiyorum. Sağlık hiçbir kula temelli bahsedilmemiştir. Hepimizin ufak tefek sıkıntıları ve özürleri olabilir. Okul müdürümüzün de

bir ayağı aksıyordu. Yine müdire hanıma hizmet eden görevli, gece bekçimiz ve manikürünü yapmaya gelen manikürcü hanımın da ayakları hafif aksaktı. Burada anlatmak istediğim, insanların özürlerinin olması değil, elli küsur yıl önce bir müessesede engelli personelin çalıştırılma olanağı ve oranıdır.

Uzun yıllar sonra Olgunlaşma'da atölye şefliğim sırasında, müdiremiz Bakiye Koray ile başmüdür yardımcımız Zatiye Delibeyoğlu'nun Olgunlaşma'ya teşrifleri, çalışan öğretmenleri son derece mutlu etmişti. Bu ziyaret hem hepimizi hem de uzun yıllar kendisine muavin olarak çalışmalarına devam etmiş olan Ankara Olgunlaşma'nın müdiresi Şerife Uludağlı'yı onurlandırmıştı.

Bizlere emeği geçen öğretmenlerimizin gerçekten çok özel insanlar olduğunu ibadet mertebesinde kabul etmek istiyorum. 2003 haziranının son haftası bir İstanbul seyahatim sırasında elim geçene bir gazetede çok güzel bir başlık gözümde ilişti: "404 Bin Dolarlık Güzel Bir Hikâye" başlığıyla sürmanşetten verilen haberi okumaya başlayınca merakım ve heyecanım iyice arttı. Daha önce KTYÖO'yla ilgili anılarımda aktarmaya çalıştığım "kıymetli öğretmenlerim, nasıl bu kadar mükemmel olabiliyorlar?" sorusunun cevabını yıllar sonra bir gazete kupüründe buluyordum. Habere konu olan kişi öğrenciliğimden hayran olduğum bir öğretmenimdi. Onun, 1933 yılında Atatürk'ün öğrenim için Avrupa'ya gönderdiği sekiz öğretmenden biri olduğunu okuyordum: "1933 yılında Ata-

Yümniye Akbulut mezun olduğu okulda asistan olarak kaldı. Bu olayın üç canlı şahidiyle yıllar sonra bir araya geldi. (Sağdan sola) Başmüdür yardımcısı Zatiye Delibeyoğlu, Yümniye Akbulut, Belkıs Balkaş, okul müdürü Şerife Uludağlı, diplomalarında imzasını keyifle taşıdığı Bakiye Koray ve modanın unutulmaz ustası ve Olgunlaşma'nın moda atölyesi şefi Handan Barkın (ayakta).

404 bin dolarlık güzel bir hikâye

Hacer Hamim, Avrupa'ya gönderilen yedi genç kıza

Cepnisi bu bağları neferinde
İnsanlar buldular memur bir
Kuşunla çöken bir meşafatın
Ain-ı İlahiyeye arzı ve ilahî
Sema-i şakavateye alması ile
Eziz (Azad) ile vahid kâinatın
Mevlânâ'nın hüsn-ı tasviline
muhtesim, anlaşılmış ki her şey di-

Harrell
Nashville, TN
Nashville, TN
Nashville, TN
Nashville, TN

UYUMDA PURU
Çankaya
8. maddey

Yümniye Akbulut'un büyük gurur duyduğu gazete manşeti.

[illegible][illegible]

Kendini ülkeme borçlu saydın

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Bugün eğitim açısından Türkiye manzarasının çok parlak olduğunu söyleyemem. Ancak beni rahatlatan isabetli işleri de söylemeden geçemeyeceğim. Erkek ve kız öğrencileri meslek sahibi yapmak için, bugün devletimizin büyük bir gayret içinde olduğunu görmek beni umutlandırıyor. 1940'lı yıllarda kız enstitüleri, erkek sanat enstitüleri ve köy enstitüleri en beğenilen okullarımızdı. Hepsinin işlevi kişiyi meslek sahibi yapmak, isteyeniyi imtihanla yüksekokullara ulaştırmak, liseden sonra yüksek kısma gitmemiş olan gençlerimizi de çok ihtiyaç duyulan ara işgücü eksikimizi tamamlamak yönünde kullanmaktı. Köy enstitüleri ise, zaten köyden gelmiş olan çocuklarımıza yaşadıkları hayatın daha mükemmeli, daha modernini sunarak, eksik olan tekniklerini ve bilgilerini tamamlayarak geldikleri yörede kendilerini bekleyen köylerine, yakınlarına öğretmen olarak göndermeyi, edindikleri mesleki bilgileri onlara da aktarmalarını sağlamayı hedefliyordu. Ancak bazı anne babalar siyasi mülahazalarla, bazıları ise çocuklarının mühendislik, siyasetbilimi ve hukuk okuması isteğiyle hem kendilerini hem de çocuklarını şartlandırıyorlardı. Ancak bugün de, çocuklar kabiliyetleri yönünde değil, anne ve babaların kendilerini tatmin yönünde seçim yapmaya zorlanmaktadır.

1940'lı yılların sonunda insanların düşünceleri mikroskop altına yatırılmaya başlamıştı. KTYÖO'ya geldiğim yıl, edebiyat öğretmenimiz, her hafta bir kompozisyon ödevi verirdi. Dersinden ve anlatımından çok keyif aldığımız bir hocamızdı. Birinci kompozisyonumuz "Demokrasi nedir?", ikinci kompozisyonumuz "Kadın çalışmalı mı, çalışmamalı mı?"ydı. Üçüncü kompozisyonu ise not almadığım için hatırlayamıyorum. Öğretmenimiz kompozisyonlarımızı okuduktan sonra not verip, onları bize iade ederdi. Bir gün bakanlıktan gelen bir emirle okul idaresi kompozisyonlarımızı isteyerek, gerekli yere göndermişti. Hiçbir açıklama da yapılmamıştı. Bir süre sonra öğretmenimizin Yozgat'a tayin edildiğini öğrendik. O tarihlerde demokrasinin ne olduğunu sorgulamak veya ne olmadığını bilmek ile kadının dünyaya açılan bir pencere olarak evinin sınırlarını aşması, dış dünyayla tanışması kime ne getirecekti, artıları eksileri neydi, onun da cevabını vermek çok kolay olmayacaktı.

Cumhuriyet'in ilanından sonra Türkiye'de gençlerin yetiştirilmesi için dışarıdan davet edilen profesörler fakültelerde öğrencileri yetiştirmeye çalışırken, seçkin ve kabiliyetli öğrencilerin de yurtdışına gönderilmesi planlanmış, kız teknik ve erkek teknik

kurumlarının güçlenmesi için 1933 yılında kabul edilen bir kanunla yurtdışına gönderilen başarılı gençler, yurda döndüklerinde bilgileri ve aktarımlarıyla son derece başarılı olmuş ve müstesna gençler yetiştirmişlerdir. Sonradan ismi Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu olan, daha sonra da Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi diye adlandırılan kuruluşun çekirdeği, İsmet Paşa Kız Enstitüsü'dür.

1945'te kız enstitülerinden mezun olan başarılı öğrencilerin meslek sahibi olabilmeleri için ilki 1945'te İstanbul'da, ikincisi 1958'de Ankara'da ve üçüncüsü de 1961'de İzmir'de olmak üzere üç Olgunlaşma Enstitüsü açılmıştır. Ardından siyasi mülahazalarla bu miktar çift haneli sayılara ulaşmıştır. Gerçekten istenileni vermiş olan bu okullarımızın ve kız enstitülerimizin önemli bir kısmı, büyük değişimlere uğratılmak suretiyle kapatılmıştır. Ayakta kalanların ise neler yapabildiklerinin bilgisine sahip değilim.

KTYÖÖ'nun Bahçelievler'deki binasına taşındıktan sonraki yıllarda -yılını yanlış söylersem üzülürüm, ancak Milli Eğitim bakanı Tevfik İleri Bey'di- diploma merasimindeydik. Bakan, kürsüden misafirlere ve öğrencilere hitap etmekteydi. Kız enstitülerinin Türkiye'ye ne verdiğini güzel bir örnekle açıklamıştı. Eskiden beri yakını olan Erzurumlu bir aileyi Doğu'ya her gittiğinde ziyaret edermiş. Ancak bir süre yolu Erzurum'a düşmemiş, aradan birkaç sene geçmiş, tekrar Erzurum'a gittiğinde misafir olduğu arkadaşına bir soru sormuş: "Kardeşim, ben Doğu'ya her gelişimde sen beni evinde misafir edersin. Ancak, bu gelişimde evin her şeyinde bir değişim gözledim. Evin, sofranın tanziminde, gördüğüm bilumum her yerde büyük değişim var. Bunun sebebini öğrenebilir miyim?" Aldığı cevap, bakanı dinleyenler tarafından büyük tezahürat ve uzun süren alkışlarla desteklendi. Çünkü bakanın arkadaşı, "Bizim küçük kızı, kız enstitüsüne gönderdik" diye cevaplamıştı. Bu örnek bakanın ne anlatmak istediğini bütün çıplaklığıyla gözler önüne seriyordu.

Asistanlık yılları

Gazi Üniversitesi

Artık, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Biçki-Dikiş Bölümü asistanıydım. Yaşadığım kıvancın yanı sıra mesuliyetleri de olan bir öğretmendim. Öğrencilik yıllarımda gösterdiğim başarının ve sahip olduğum moral gücünün bana artarak lazım olduğunu çok iyi biliyordum. Öğrencilerimle teker teker ilgilenmem ve başarılı olmalarını da sağlamam gerekiyordu. Öğretmenliği yeni yeni öğrenmeye başlıyordum. Uhdesindeki öğrencileri yetiştiren, istenilen düzeye getirebilen, onları genç öğretmenler olarak hayata hazırlayan ve zorluklarla mücadeleyi öğretip, hiçbir zaman verilen görevden korkulmayacağını, ancak yapılacak işlerin planlamasının esas olduğunu her vesileyle aktarmaya çalışan bir öğretmen dim artık.

Atölye çalışmalarında bazı temel prensipler vardı. Atölye direktörünün, sayısı ihtiyaca göre beş ila yedi arasında değişen asistanı vardı. Genç asistanlar, atölye direktörü denetiminde yedi sekiz öğrenciyle ilgilenirdi. Genç öğretim görevlileri kendilerinden kıdemli olanlara son derece saygılı davranır ve yaptıkları çalışmalar sırasında önce onlardan görüş alırlardı Son sözü ise her zaman atölye direktörü söylerdi. Atölye çalışmaları son derece iyi tanzim edilirdi. Her son sınıf öğrencisine, yani geleceğin sanat öğretmenine 1., 2. ve 3. sınıftan birer yardımcı verilir di. Onlara yapabilecekleri işler yaptırılır, sadece çok başarılı olanlar bazı işleri tek başlarına üstlenirlerdi.

Bir öğretmen olarak atölyeye girdiğiniz andan itibaren, artık müşterilerinizle baş başaydınız. Model seçiminden mulaj provası na, biçki ve kumaş provalarının başlamasından giysinin bitimine kadar müşterileriyle muhatap olmak zorundaydınız. Bu da kolay bir şey değildi. Atölyeler arası rekabetin burada da öğretmenler

Yümniye Akbulut üniversiteyi başarıyla tamamlayıp okulunda asistan olarak kaldığı yılın ilk günlerinde atölyedeki diğer öğretmen arkadaşlarıyla. Soldan sağa: Bade, Saadet, Tomris, Feriha ve Yümniye Akbulut.

arasında sürüp gitmesine üzülerək şahit olurdunuz.

Göreve başladığım yıl, erkek kardeşim Nadir de Ankara Üniversitesi'nde öğrenimine başladı. Bu her ikimiz için de büyük bir şans, bulunmaz bir ayrıcalıktı. Ankara'daki çalışma yıllarım, mesleki yönden oldukça yoğundu. Ancak sosyal ve kültürel faaliyetlerle dopdolu geçtiğini düşünmek bugün bile bana müstesna bir keyif veriyor. Öğrencilik yıllarımda kaçırmamaya çalıştığım Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi'ndeki senfoni orkestrası konserleri, çalışma yıllarımda da benim için vazgeçilmez bir hal almıştı. Özel konserleri, dost meclislerinde de dinleme mutluluğuna erişiyordum: Mithat Fenmen ve Fethi Topuz ikilisi gibi... Aslında el sanatlarıyla iç içe olan mesleki çalışmalarım ile bu güzellikler birbirlerini dengeliyordu. Çalışmalarım daima üst düzey yönetici, politikacı, diplomat eşleri ve yakınlarıyla hep sıcak ilişkiler içerisinde sürdü gitti. Çünkü çalıştığım atölyede provalı dikiş yapıldı ya da defilelere hazırlanan kostümler satılırdı. Öğrencilik yıllarım da dahil birçok insanı yakından tanıma şerefine eriştim.

Okulumuz protokoldeydi. Yurtiçinden ve yurtdışından Ankara'ya resmi ziyaret yapan grupların eşleri de okulumuzda ağırlanırdı. Kendilerine Türk el sanatlarının eskimeyen nadide örneklerinden örtüler ve giysiler sunulurdu. Bu da, günlük hayatımızda gazete ve dergilerden tanıdığımız, 1970'li yıllardan sonra televizyon ekranlarında gördüğümüz hanımlarla yakın dostluklar kurma imkânını beraberinde getirmisti Cumhurbaşkanı, başbakan, bakan, milletvekili eşleri, sefireler, bayan profesörler ve profesör

eşleri okulumuzun önemli müşterileri arasındaydı. Dolayısıyla bu çalışmalar güzel dostluklar kurmamı sağlamıştı. Dört yılı öğrencilik olmak üzere üniversitede geçirdiğim on iki yıl içinde Mevhibe İnönü, Melahat Saka, Özden İnönü Toker, Memduha Satır, Kâmile Erim gibi hanımefendileri yakından tanıma imkânı buldum. 1950'li yıllarda ise Reşide Bayar, Berrin Menderes, Şadan Menderes, Nilüfer Gürsoy, Koraltan Hanımefendi ve kızları Ayhan Koraltan gibi daha birçok ismi tanımış olmaktan mutluluk duyuyorum.

Mevhibe İnönü bir gün, Pembe Köşk'ün bahçesinde hazırlattığı nefis kurabiyelerle, atölye direktörümü ve biz genç öğretmenleri konuk etmişti. O gün Pembe Köşk'ün alt katını görmek, o tarihi ve mistik havayı koklamak gibi bir lüksümüz olmuştu. Pembe Köşk'te ağırlanma sırasında, evin biricik kızı Özden İnönü ve dönemin Milli Eğitim bakanının eşiyle beraberdik. 1950'li yıllar ve ondan sonraki yıllarda da Cumhurbaşkanlığı konutunda ağırlanmak gibi güzellikleri yaşama fırsatını elde ettim. Ankara'da kaldığım otuz yıl boyunca, cumartesi ve pazar günleri yaptığım yürüyüşlerde, Pembe Köşk'ün önünden geçerek Çankaya'ya uzanır ve köşke dik çıkan yolu takip ederek eve dönerdim. Bu sırada da benim gibi yürüyüşe çıkmış olan bir dolu dostla karşılaşır, hasret giderirdim.

Demokrat Parti'nin 1950 Seçimleri'nde büyük bir çoğunlukla iktidara gelmesiyle İsmet Paşa Kız Enstitüsü'nün atölyelerindeki müşteriler de iktidarla doğru orantılı olarak bir anda değişmişti. Önceki politikacı eşleri ile iktidarın üst düzey yönetici eşleri yerlerini başkalarına bırakmıştı. Bu arada son derece renkli unutulmayacak anılar yaşıyorduk. Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Amerika seyahatleri gündeme gelince, Reşide Bayar ve kızları Nilüfer Gürsoy ile tüm bakan eşleri müşterimiz olmuşlardı. Meclis Başkanı Refik Koraltan'ın eşi ve kızı da müşterilerimizin arasında yer alıyordu. Bazı prova günlerinde Koraltan da eşine refakat ediyorlardı. Bekleme salonumuz ve prova salonumuz hiç olmadığı biçimde renkli sahnelerle şahitlik ediyordu. Berrin Menderes, Şadan Menderes, Bayan Zeytinoglu, Bayan Yardımcı, Bayan Ağaoğlu gibi politikacı eşleri âdeta Refet Hanım'ın, Seher Hanım'ın ve Müfide Hanım'ın atölyesini parsellemişlerdi. Genç öğretmenler ve öğrenciler yeni yüzler tanımaktan, değişik kumaşlar, değişik modellerle çalışmaktan son derece mutluydular.

Tempo fevkalade hareketli olduğu için, genç öğretmenler ve öğrenciler olarak uyum sağlamada bir hayli zorlanıyorduk. Ancak şikâyetçi değildik ve hiç olmadık. Yurtdışından gelmiş olan

müstesna kumaşları görmekten, tanımaktan, onlara dokunmaktan tarifsiz mutluluk duyuyorduk. Daha önce bahsettiğim Fransız modellerinde görüp hayranlıkla izlediğimiz kumaşlar artık avucumuzun içindeydi. Büyük keyifle çalışıyor, neticede çalışmalarımız teşekkür olarak geri dönüyordu.

Konuklarımız yalnız devlet büyükleriyle sınırlı değildi. Dünyaca ünlü aktrisler, balerinler, mankenler de okulumuzu ziyaret ediyorlardı. 1954-1955 yıllarında dünyaca ünlü bir modaevi olan Ma Griff, Türkiye’de ilk defa bir turne düzenliyordu. İstanbul ve Ankara’da hazırlanan defileleri muhakkak görmem gerekiyordu. Çünkü o yıllarda televizyon olmadığından, model dergileri dışında bir Fransız modaevi defilesi görmemiştim. Defile Fransız Büyükelçiliği’nde idi. Dostlarım aracılığıyla davetiye konusunu halledebilmişim. O güzel öğleden sonrayı hayatım boyunca unutamadım. O gün Fransız Büyükelçiliği’nin ihtişamı ve Fransız mankenlerin mesleki ustalıkları ile güzellikleri beni âdeta rüya âlemi ne taşıdı. Yoğun istek üzerine aynı gösteri bir gün sonra Büyük Sinema Salonu’nda tekrarlandı. O gün, hem defileyi tekrar izleme hem de kıyafetleri kuliste görme, inceleme imkânını elde etmiştik. Tüm modaevi personelini ve mankenlerini ertesi sabah İsmet Paşa Kız Enstitüsü olarak bilinen Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu’na (şimdiki ismi Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi) davet ettik. Büyük bir keyifle gelerek bu sefer de onlar bizim eserlerimizi hayranlıkla incelediler. O sezonun *L’Officiel*’inde resimleri bulunan güzel bir manken de grubun içindeydi. Bu güzel tesadüf, beni çok mutlu etmişti.

Bir akşam bekâr öğretmenlerin kaldığı yatakhane, çok sevdiğimiz müdür yardımcısı Nadire Ölçmen hocamız nefes nefese gelerek benim telefonda istendiğimi, isteyen şahsın ise Meclis Başkanı Refik Koraltan olduğunu büyük bir heyecanla ifade etti. Derhal idare katındaki telefona koştum. Hanımefendi veya kızıyla ilgili bazı istekleri olacağını düşünerek, büyük bir heyecan içinde “Alo” dedim. Gerçekten de karşımdaki Meclis Başkanımız Refik Koraltan’dı. “Buyurun Efendim” dedim. Ancak bana, benim tahminimden çok farklı bir şey söyledi. Beni ailece çok beğenmişlerdi ve bir bankanın genel müdürü olan yakın dostları bir beyle beni evlendirmek istiyorlardı. Ben ne söyleyeceğimi bilemiyordum. Konuşmaları ancak “Evet, tabii efendim” gibi klişe kelimelerle sürdürebiliyordum. Şimdi bunları ifade ederken biraz tebeşüm ediyorum, biraz da buruk duygularla bu anımı sizlerle paylaşıyorum. Bu arada Refik Koraltan’ın ısrarla söylediği bir

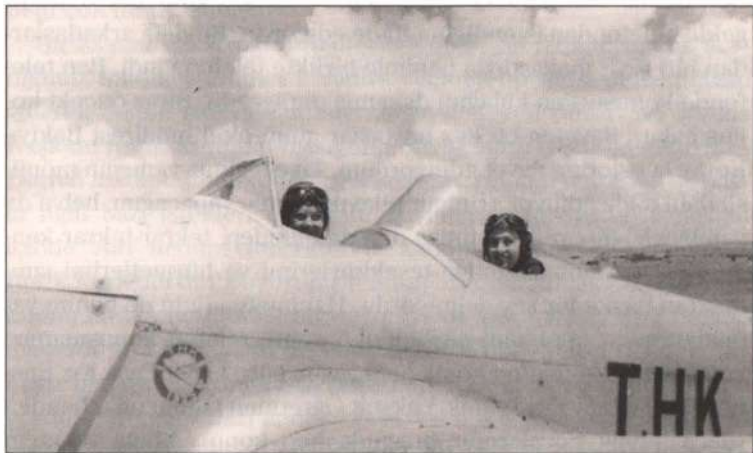
Yümniye Akbulut, üniversitedeki ilk yıllarında daha önce öğretmeni olan genç arkadaşlarıyla birlikte. Soldan sağa: Ferhunde, Yümniye Akbulut, Ziyne, Saadet ve Fahire.

cümleyi de ifade etmek istiyorum: “Bir insanın üç tane apartmanı olacağına sizin gibi bir eşi olsun” diyorlardı. Aynı ifadeyi karşı tarafa da söylediğini beyan ediyordu. Koraltan’a şu an hatırlayamadığım bir soru sordum. Soruma cevap vermek için “Sevgili kızım beni bir dakika bekle, ben telefonu kapatıp, sonra tekrar arayacağım” dedi. Bense şaşkın, ne diyeceğini bilemez, duyduklarım da inanıp inanmama tereddüdü içinde süratle yatakhaneye çıktım. Arkadaşlar beni büyük bir heyecanla bekliyordu. Ancak telefonun Koraltan’dan geldiğine inanmış bir halleri de yoktu. Ben henüz nefeslenmişim ki, Nadire Hanım yine yatakhaneye geldi. Telefonda istendiğimi ifade ediyordu. Bu defa arkadaşlardan biri teyit maksadıyla benimle birlikte telefona indi. Ben telefonda konuşurken kulağını dayamış dinliyordu. Biraz önceki konuşmalara ilaveten bu kez bir pazar günü okul müdiresi Bakiye Koray’la evlerine davet ediliyordum. Yiyeceğimiz yemeğin mönüsü dahi ifade ediliyor, “Bulgur pilavını elimle yapacağım, helva da yapılacak” diyordu. Benimse o anda elimden, tekrar tekrar kendilerine ve hanımefendiye teşekkürlerimi ve hürmetlerimi sunmaktan başka bir şey gelmiyordu. Hanımefendinin de benim yaklaşımlarımdan öptüğünü söyledikten sonra telefon konuşmamızı noktaladık. Bu telefon konuşması, uzun süre İsmet Paşa Kız Enstitüsü’nde yani Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu’nda, benden yaşça büyük hocalarımız arasında hep konu edilmiş ve niçin müspet bir girişimde bulunmadığım her fırsatta gündeme getirilmiştir. Ancak doğrusu hiçbir şekilde kendilerine ifade edilmemiş

ve gerçek, anılarımın arasında unutulmayacak bir biçimde yerini alarak tarih olmuştur.

O günlerde beni heyecanlandıran bir başka hadise ise, İran Şahı Rıza Pehlevi ve güzel eşi Prenses Süreyya Pehlevi'nin Türkiye ziyaretleri ve okulumuza teşrif etmeleriydi. Yıllardır gazete ve dergilerden takip ettiğim güzel prenses artık bir buçuk metre yakınımdaydı. Kendilerinin şerefine tertiplenen defileyi büyük bir dikkatle ayakta izlemişlerdi. Prensesin üzerinde Christian Dior'dan açık mavi, çok şık bir tayyör vardı. Bütün defile boyunca şah hazretlerinin gösteriyi eşi Süreyya Pehlevi'nin arkasında ve onun omzundan izlemesini hiç unutamıyorum. Bu arada okul direktörü prensese pembe deri üzerine sarı simle işlenmiş Maraş işi bir gece çantası takdim etmişti. Prenses'in, hâlâ kulaklarımdan gitmeyen son derece güzel bir aksanla "*Merci beaucoup*" demesi, âdeta bir şiir gibiydi.

Gazi Üniversitesi'ndeyken, ortaokuldan üniversiteye kadar beraber okuduğum bir arkadaşımın havacı olan eşi vasıtasıyla ben ve arkadaşım Hale'nin, Sabiha Gökçen Hanımefendi'nin planörüyle uçabileceğimizin müjdesini almıştık. Uçulacak gün daha önceden tespit edilmişti. Fakat, okulumuz her an misafir kabul etmeye hazır olduğu için daima sürprizler olabiliyordu. Böyle bir sürprizle Sabiha Gökçen'le uçacağımız günde karşılaşmıştık. Aynı gün, Yunanistan Kralı Paul ve eşi Kraliçe Frederica, Ankara'da

Yünniye Akbulut, uçak seyahatini çok sevmesini sağlayan Sabiha Gökçen'in planörüyle Ankara semalarında...

resmi ziyarette bulunuyorlardı. Okulumuzu şerefliendirecek ve onurlarına bir defile düzenlenecekti. Ancak bizim Sabiha Gökçen'le olan randevumuzun tekrarı çok zor bir şeydi. Gerekli izni alarak, tercihimizi planör gezisinden yana kullandık. İstenilen saatte Etimesgut'taki havaalanda hazır olduk ve güzel bir uçuş gerçekleştirirdik.

Uçuştan önce Kızılay'dan Cebeci'ye dönülen noktada, giriş katı bir apartman dairesinin zevkle döşenmiş fakat asla aşırıya kaçılmamış aydınlık bir salonunda kabul edilmiştik. Sabiha Gökçen Hanımefendi'yle böyle güzel bir atmosferde, rahat koltuklarda oturarak hem sohbet etme hem de salonda bulunan aksesuarlarını inceleme fırsatı bulmuştum. Atamızın her zaman göremediğimiz fotoğrafları salonun müstesna yerlerini süslüyordu. Gümüş bir çerçeve içinde harika bir cümle vardı:

Sabiha Gökçen, Sabiha Gökçen'dir.

Kemal Atatürk

Bu cümle beni çok mutlu etmiş ve tarifsiz derecede ayrıcalıklı kalmıştı. Şüphesiz bu mutluluğum, büyük Ata'nın bir Türk kadınına takdir duygularından kaynaklanıyordu. Bu kutlamadan Türk kadınlarına pay çıkarıyordum. 1950'li yıllarda çalışan kadın sayısının yok denecek kadar az olması beni hep düşündürmüştür. Çalışan kadın dediğim zaman tüm işkolları ve çalışma imkânlarını kapsayan bir düşünce içerisinde oluyorum. Belki her dalda yetişmiş harum vardı, ancak sayıları ve çeşitleri yeterli değildi. Çalışan kadın daha çok kırsal kesimde, köylerde çalışan kadın demekti. Ev işleri için yardımcı kadın bile bulmak zordu. Kadın vali, diplomat, milletvekili, kadın başbakan ancak çok daha sonraki tarihlerde görülebildi. Bu sebeple kadın pilot Sabiha Gökçen'le tanışmam beni son derece mutlu etmişti. Beni planörüyle yirmi dakika Ankara semalarında dolaştırmasını ve gökyüzündeyken aldığım harika keyfi asla unutamam. Bu gezinti, 1960-1993 yılları arasında yapmış olduğum sayısız iş ve araştırma gezisinde hep havayolunu tercih etmemde son derece etkili olmuştur. Yani, uçmayı sevdim Sabiha Gökçen sayesinde...

Okulda çalışma aralarında ve öğle yemeğinden sonra yatakhaneye çıkar, bir miktar dinlenme fırsatı arardık. Gerçi bu fırsatı bulduğum zamanlar pek azdı. Çünkü, diğer branşlardaki öğretmen arkadaşlarımızın dikmeye çalıştığı giysilerin provaları nedense çoğunlukla benden talep edilirdi. Ancak aynı yardımı be-

Kız Teknik ve Erkek Teknik okullarının hazırladığı serginin Cumhurbaşkanı Celal Bayar tarafından açılışı. Okul müdürü Bakiye Koray, Celal Bayar, Yümniye Akbulut ve genç mezun arkadaşları (1951).

nim aldığım söylenemezdi. Bir keresinde, bir müşteriye yurtdışından gelmiş, kürk benzeri tüylü bir kumaştan bir dökar (uzunca bir ceket) dikiyordum. Ancak, birinci provada tespit ettiğim bir yön hatasının, atölyede incelediğim zaman olmadığını fark ettim. İkinci provada ise beni teyit edebilecek kıdemli bir öğretmenimden prova esnasında gelip müşterinin üstünde giysiyi görmesini rica ettim. Olur verdiği halde provaya gelmedi. Müşterim, ceketinden çok memnundu. Bitirerek kendisine teslim ettim. O andan itibaren kendi kendime yetmenin ve kimseye güvenmemenin, yapacağım çalışmalarda iyice düşünerek en iyisini bulmanın, benim

için başarının olmazsa olmazları olduğunu öğrendim. Bununla beraber etrafıma yardım etmeyi ve sorulana daima en doğrusunu söylemeyi de öğrenmiş oldum; adımın anlamı gibi “cümleye yardım ederek...”

Uzun yıllar sonra, Öğretmen Okulu’nda öğrencim olduğu için iftihar ettiğim, sonraki yıllarda beraber çalışma bahtiyarlığını da yakaladığım bir öğrencim beni bir gün “Diğer atölyeler bizim çalışmalarımıza doğru dürüst bakmadıkları halde, siz onların işlerinde beğenmediğiniz yerleri düzeltiyor ve ikaz ediyorsunuz, niçin?” diye sordu. Onu “Eğer ben gördüğüm hataları söylemezsem o zaman Yünniye olamam...” diye yanıtladım.

Fırsat bulduğumuz öğlenlerde, havaların güzel olmadığı akşamüzerlerinde ve operaya, sinemaya, tiyatroya gidilmeyen gecelerde ise en gözde oyunumuz bezikti. Bezikte kazananlara çiçekten yapılmış taçlar takılırdı. Bazı akşamlar, topluca dost gezmelerine gidilir; bazı yaz akşamlarında da, güvendiğimiz bir taksi durağından çağrılan arabalarla Ankara’nın en gözde yeri olan Çubuk Barajı’na gider, oradaki lokantada yemek yiyerek bülbül seslerini dinlerdik. Bütün bu gezmelerimizde okulumuzun kıymetli müdiresi beraberimizde olurdu. Böyle bir Çubuk Barajı gezimizde Cumhurbaşkanımız Celal Bayar’la karşılaştık. Elllerinde beyaz eldivenleri vardı. Hepimizin tek tek elini sıkarak hatırmızı sormuştu. Çok mutlu olmuştuk. Bu tür güzellikler, çalışma hayatımızda da sürüp gidiyordu.

1951 yılında KTYÖÖ ile ETYÖÖ’nun birlikte hazırladığı sergi, Türk el sanatlarının görkemini yansıtmaya yönünden unutulmayacak bir çalışmaydı. Hazırlanmış misafir salonları, yatak odaları, yemek odaları bugün bile sahiplerinin en gözde eşyası olarak saklanmaktadır. Bunları süsleyen örtüler de...

1950’li yılların başlarında Yugoslavya Cumhurbaşkanı Tito’nun Türkiye’yi ziyareti ve okulumuza teşrifi hepimizi çok heyecandırmıştı. O ara Yugoslavya’dan göçler başlamıştı ve oradaki soydaşlarımızın durumu hep endişeyle merak ettiğimiz bir konuydu. Okulumuzu ziyareti esnasında tercümanlığını Yugoslav göçmeni olan çok sevgili hocam Bade Hanım yapmıştı. O arada Bade Hanım’ın Tito’dan bir dileği olmuştu, biz bunu sonradan öğrenmiştik. Uzun yıllar Yugoslavya’dan çıkışına müsaade edilmeyen ağabeyi, Tito’nun özel izniyle yurda dönebilmişti.

Bir sabah, 1950’li yılların Ticaret bakanlarından Veli Beşe’nin evlenmek üzere olan kızının giysi hazırlıklarıyla meşgul oluyor-duk. Bayan Beşe, model tespitini ve mulajları görmek üzere atöl-

Yugoslavya Cumhurbaşkanı Maraşel Tito'nun Kız Teknik Okulu'nu ziyareti. Tercümanlığını yapan Yugoslavya kökenli Türk öğretmen Bade Dal, Dr. Halide Ülgenalp, Yümniye Akbulut ve genç arkadaşları, İngilizce tercümanları Melek Hanım, Mareşal Tito, yaveri ve tercümanı.

yemize teşrif etmişlerdi. Burada anlatmaya çalışacağım anım, Türk insanının müstesna bir özelliğini işaret eden küçük bir hatırlatmadır. Prova bitmişti, hanımefendiyi misafir özel kapısından yolcu ediyorduk. Kapıya yaklaştığı zaman, bir an duraksayarak kürsü direktörüne şunları söyledi. "Refet Hanım, burada gördüğüm insanların birbirine saygılı davranışları galiba bitmek üzere olan Türk-Osmanlı terbiyesinin en güzel örneklerinden. Bakıyorum, gençlerin yerini bilerek, hocalarına gereken itinaı göstererek yürüyüşleri bile beni son derece memnun etti." O an, hanımefendinin bu ifadesi de bizleri son derece memnun etmişti.

Gazi Üniversitesi'ndeki asistanlık yıllarımda, daha önce bizim öğrencilik yıllarımızda da olan etüt nöbetleri, gece nöbetleri, atölye çalışmalarındaki fazla saatler genç öğretmen olarak ağırlıklı biçimde bana bırakılırdı. Ancak, bu tür artılardan hiçbir zaman şikâyet etmedim, hatta bazen talepkâr bile oldum. Evli olanların, çocuğu olanların nöbetlerini de keyifle tuttum.

Bir öğretmen olarak en büyük özelliklerimden biri de, öğrencilerimle çok güzel bir diyalogumun olmasıydı. Bütün sıkıntılarını benimle paylaşırlardı, yolunda gitmeyen derslerinde –mesela yabancı dil gibi– onlara ders verecek öğretmenler ayarlardım. Opera ve tiyatrolarda temsiller değiştiği zaman, onları grup halinde idareden izin aldıktan sonra gece temsillerine götürür, sanatla ta-

Yümniye Akbulut, kürsü direktörü Refet Erdemgil ve diğer öğretmenlerle birlikte.

nışmalarını, ilerleyen yıllarda hayatlarında nerede olacaklarını bilemediğim için onlara ilkleri göstermekten keyif alırdım. Bu arada Rus Bolşoy Balesi, San Francisco Bale Grubu öğrencilerine göstermeye çalıştığım yabancı topluluklardı. Senfoni orkestrası konserlerine cuma akşamı olduğu için ayrı bir grupla gider, öğrencilerimin de cumartesi sabahı verilen öğrenci konserlerine gitmelerini söylerdim. Bazı bahar akşamları, Sıhhiye'den Gülbahçesi'ne kadar yürüyüşler yapardık. Ankara, o zaman o kadar güvenli, o kadar müstesna, rahat bir başkentti ki, aksi halde sekiz-on genç kız ile bir hanımın bu tür gezintiler yapmaları kolay olmazdı.

Şimdi anlatmak istediğim bir anım, önce abla kardeş, sonra da dostluğa uzanan bir tesadüfün bana büyük keyif verenlerinden. İlk öğretmenlik yıllarımda, okulun belirli bölümlerinde nöbetlerimiz olurdu. İdare katı, yemekhane, yatakhane, bahçe, etüt sınıfları gibi... Okulun ilk açıldığı günlere denk gelen bir öğle yemeği sonrası, idare katında bir arkadaşım ile beraber nöbetçiydik. O sırada, bir öğrencimin iki elinde iki bavul, annesiyle birlikte merdivenlerden indiğini fark ettim. Ders saatinde böyle bir durum, benim müdahalemi de beraberinde getirdi. Yanlarına yaklaşıp nereye gittiklerini sorduğumda, gerçekten çok güzel olan kızımız, çok zarif bir biçimde okuldan ayrıldığını ve evine dönmek üzere olduğunu söyledi. Annesi, kızıyla aynı fikirde değil gibiydi... Ancak, kızı istediği için rıza gösterir durumdaydı. Şu anda kendilerine tam olarak ne söylediğimi hatırlamıyorum ancak

bundan sonra kendisinin hiç yalnız kalmayacağını ve daima onun yanında, sorunlarını çözen ve ona arkadaşlık eden bir ablası olacağını söylediğini zannediyorum. Konuşmamız bitince, sevgili öğrencim bavullarını da alarak bu defa indiği merdivenleri çıkmaya başladı. Amacıma ulaşmıştım. Sonraki günler, aylar ve yıllarda gittiğim her sanatsal gösteriye benimle geldi, yaptığım yürüyüşlere katıldı ve yaşadığı sorunları beraberce çözdük. KTYÖÖ müstesna bir öğrenciye kavuşmuştu. Branşını en güzel icra eden harika bir öğrenciydi. Ancak yine de mezun olduktan hemen sonra tayin olduğu yerde öğretmenliğini icra etmeden güzel bir evlilik yaparak İzmir'in nadide hanımefendilerinin arasına karıştı.

Üniversitedeki çalışma yıllarım, sabah 08.30'da başlayıp, akşam 21.00'e dek sürerdi. Bunların içerisinde ertesi güne yetişecek olan giysilerin gece çalışmaları, okul nöbetleri vardı. Ancak saat 22.00'den sonra okuldaki genç öğretmenlerin gitmek istedikleri yerler, umumi arzuya göre tespit edilir, bazen güzel nezih bir dans

Yümniye Akbulut üniversitede velisi kadar yakın olduğu öğrencisiyle İzmir'de de dostluğunu sürdürdü. Yümniye Akbulut ve öğrencisi Tülin Özturanlı.

salonu (Süreyya gibi, Babylon gibi) tercih edilirdi. Bazen de güzel bahar havalarında Çankaya'ya doğru yürüyüşler yapılırdı. Ancak, en büyük şansımız üç dört hanım arkadaşın kardeşlerinin, yeğenlerinin ve kuzenlerinin Ankara'da bulunmasıydı. Tanıdık insanların olması gece sokağa çıkma esnasında kolaylıklar sağlardı. Kıymetli müdiremiz Aliye Temuçin, her hareketimizle ilgilenen müstesna bir büyüğümüzdü. "Kiminle gidiyorsunuz?" diye sorup, kardeşimin adını duyduğunda, "Nadir varsa gidin" derdi. Gençlik, geri dönmeyen, satın alınamayan, zamanında ve o anda en güzel şekilde değerlendirilmesi gereken bir zaman dilimidir. Ve ben, o güzel günleri iyi değerlendirdiğim için şimdi son derece memnunum...

1958'de büyük bir organizasyon olan Brüksel Dünya Fuarı'na hazırlanıyorduk. Kumaşlar, modeller, aksesuarlar, dikiş ve nakış işlerinin yanı sıra mankenlerin temini olağanüstü gayretleri de beraberinde getiriyordu. Eserlerin bitirilmesi, belirlenen tarihe yetiştirilmesi, çalışanlarda gece-gündüz kavramlarını birbirine karıştırıyordu. Dışişleri Bakanlığı ile okulumuzun gösterdiği gayrete rağmen, bazı sorunlardan dolayı fuara ben gidememiştim.

İki yıl süren titiz bir çalışmanın ürünü olan bu organizasyonda önemli noktalardan biri de, giysileri taşıyacak kızlarımızın bulunup seçilmesi idi. O yıllarda manken ajansları ve okulları maalesef açılmıyordu. Manken temini problem idi. Üniversitelerimizin öğrenci kantinlerini ve Ankara Konservatuvarı'ndaki çocuklarımızı, zarif ve evli dostlarımızı mankenlik konusunda bize yardım etmeleri için ziyaret ettiğimizi hatırlıyorum. Sonunda Brüksel'deki defile ve sergimiz, sanatta Avrupa'yla milli rekabet ortamı yaratmıştı. Şu bir gerçek ki, en güzeli ve en kusursuzu yakalayabilmiştik. Bu kelimeleri, üzerine basa basa söylüyorum, çünkü kırk dört, kırk beş yıl öncenin imkânlarını, yani imkânsızlıklarını düşünürsek, o fuarın ihtişamını ve başarısını daha rahat anlayabiliriz.

1958 Brüksel Dünya Fuarı'ndan sonra Ankara'da kurulması düşünülen Olgunlaşma Enstitüsü tüm aşamalarıyla 1959 yılında açılmaya hazır idi. Tek sorun, Enstitü'de çalışacak öğretim görevlilerinin temini konusuydu. Olgunlaşma'da görev yapacak olan öğretmenlerin çoğunluğunun Gazi Üniversitesi'nden alınması planlanıyordu. Bir kısmının da değişik illerde çalışan, başarılı öğretmenlerle tamamlanması düşünülüyordu. Öyle de oldu.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü

1959 yılı haziranında benim kadromun Olgunlaşma'ya transferinin söz konusu olduğunu öğrendim. Akşamüzeri ders çıkışı, müsteşar yardımcısı Aliye Temuçin'le görüşmek üzere okulun bitişindeki, şimdi Olgunlaşma Enstitüsü olan, Müsteşarlık binasına gittim. Aliye Hanım'ın odasına yaklaştığımda odanın kapısının açık olduğunu, içeriden gelen seslerden ve konuşmalardan, Gazi Üniversitesi anabilim dalı öğretim üyelerinin tümünün orada olduğunu tespit ettim. Ancak o anda oraya girmem, kendilerini rahatsız etmem mümkün değildi. Bir dakika durup düşündüm: "Tanrı hakkımda hayırlısını versin..." Oradan ayrılıp, işime döndüm. Zaten okul tatile girmiş, Ankara dışına gidecek olanlar memleketlerine dönme hazırlıklarına başlamışlardı. Ben de ertesi gün Manisa'ya hareket ediyordum. Manisa'ya, evime döndükten sonra ne kadar zaman geçti bilmiyorum, Olgunlaşma Enstitüsü konusunu hiç aklıma bile getirmedim. Ancak yine babamın Manisa'daki evimize gelen sarı zarflı mektubu bağa getirmesiyle hayatımın ikinci önemli virajına giriyordum. Zarfı açtığımda Olgunlaşma'ya "kurucu dikiş atölyesi şefi" olarak tayin edilmiş olduğumu öğrendim. Şimdi düşünüyorum da ne bir sevinç ne bir heyecan ne de bir panik hissetmiştim. On iki saat aralıksız çalıştığım atölyenin temposundan hiçbir şey daha özverili bir çalışma isteyemezdi ve istemedi de...

Mektupta belirtilen tarihte Ankara'da olmak üzere düzenlemelerimi ve planlarımı yaptım. Yatılı bir okul öğrencisi gibi geçen hayatım artık böyle devam edemezdi, Ankara'da bir ev tutmam gerekiyordu. Ancak üstesinden gelmemiz gereken tonla sorun vardı. Bir taraftan okul olmaya hiç de müsait olmayan Maltepe'deki polis evinin düzenlenmesi, diğer taraftan Gazi Üniversite-

si'ndeki döner sermaye malzemelerinin tespit edilip diğer okula aktarılması gibi çok hassas, aynı zamanda da yorucu olan işleri, atölye şefi arkadaşlar ve öğretmenlerle birlikte halletmeye çalışıyorduk. Olgunlaşma için yapılmış binayı halihazırda bakanlığın kullanıyor olması da, Olgunlaşma Enstitüsü'nün olumsuzluklarla boğuşmasını beraberinde getiriyordu. Okulun perdeleri yerlere oturularak dikiliyordu. Ancak hiç kimse bu çalışmalardan şikâyetçi değildi. Bu arada, 1945 yılında İstanbul'da açılmış olan ilk Olgunlaşma Enstitüsü'nün bize her konuda ışık tutacağını biliyorduk. Bakanlık emriyle ben ve bir arkadaşım İstanbul'a gönderildik. Okulun işlerliği, atölye çalışmaları ve müzesiyle ilgili tüm sorularımız cevap buluyordu. İstedığımız her yeri geziyor, bilgi alıyor, aydınlanıyorduk. Ankara'ya döndüğümüzde neyin nasıl yapılması gerektiğini iyice kavramıştık. Tanıtım işi hiçbir zaman problem olmazdı. Çünkü tüm Ankara, İsmet Paşa Kız Enstitüsü'nün (Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi) neler yaptığının, hangi konularda insanlara yardım edebileceğinin bilincindeydi. Bu sebeple hiçbir zaman müşteri ve iş sıkıntımız olmadı. O bir dolu imkânsızlıklarla boğuştuğumuz okulda, hizmet vermeye çalıştığımız yıl birçok yeni dost edindim. Keyifle ifade etmek istiyorum ki, o dostluklar kırk dört yıldır aynı sevgi ve saygıyla devam etmektedir.

Okul, birbirlerini tanıyan ve tanımaya çalışanlarla ilginç bir mozaik arz ediyordu. Ankara, İstanbul, Manisa ve diğer illerden gelmiş olan öğretmenler bir potada en güzel, en nadide şeyleri yapmaya çalışıyorlardı. Ve yapıyorlardı da... Ancak en büyük sorunumuz okulumuzun yeri, yani semti ve binasının yetersizliği idi. Bu durumu bakanlık da hemen kavramış olmalı ki, ikinci yıl Selanik Caddesi'nde bir binanın tamamını bize tahsis etmişti. Ama olumsuzluklar bir türlü yakamızı bırakmıyordu. Bu bina da sefertası gibiydi ve kötü bir asansörü vardı. Katlardaki atölyelerin birbirine ulaşamaması, idarenin atölyeleri takip edememesi gibi olumsuzluklar devam ediyordu. Asansöre üç kişi binemiyorduk ve sık sık bozuluyordu. Ve müşteri-atölye diyalogu da istenilen düzeyde değildi. Bu binadan kurtulma çabası içerisindeyken müjdeli haberi aldık. Müsteşarlık, Olgunlaşma'nın binasını boşaltıyordu. Ancak binanın sadece bir buçuk katını bize veriyorlardı. Çünkü, üst katlar Gazi Üniversitesi yatakhane olarak kullanılıyordu. Binanın tümünü alamamakla beraber son derece mutluyduk. Atölyelerimizin büyük olması ve okulun, radyoevinin bitişiğinde Atatürk Bulvarı'nın üzerinde bulunması büyük avantajdı.

Yümniye Akbulut, atölye öğretmenleri Erden, Nebahat, Nükhet ve defile kıyafetlerini teşhir eden iki mankenle.

Kesin hatırlayamadığım bir tarihte de –sanıyorum 1962’de– Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Beşevler’deki yeni binasına taşındı. Böylece uzun yıllar İsmet Paşa Kız Enstitüsü’nün pence-relerinden inşasını izlediğim Olgunlaşma Enstitüsü binası, ait ol-duğu okula tümüyle devredilmiş oldu. Artık okulun bina proble-mi kalmamıştı. Özel yapılmış büyük atölyeleri, prova salonları, bekleme salonları, yemek atölyesi, özel misafir kabul salonu ve okul içerisinde ihtiyaç halinde yapılan özel toplantılar ve büyük defile öncesi yapılacak defilelerde kullanılan salonu ile çocukla-rımızın hava alacakları arka bahçe ve okulun önündeki özel par-kamızla gerçekten dört dörtlük bir olgunlaşma enstitüsüydü.

Olgunlaşma Enstitüleri, kuruluş amaçları ve işlerliği özel bir tü-zükle tespit edilmiş okullarımızdandır. Enstitüler, Türk el sanatları-nı araştırmak, geliştirmek, orijinaline sadık kalınarak çoğaltmak, yurtiçinde ve yurtdışında tanıtımını üstlenmek ve satışını yaparak gelir sağlamak maksadıyla kurulmuştur. Enstitüler, ilk kuruluş yıl-

larında son derece revaçta olan ve imtihanla öğrenci kabul eden okullarımız arasındaydı. Sayıları, 1961 yılında İzmir’de kurulan enstitüyle birlikte üç olmuştı. Öğrencilerimiz kız meslek liseleri ile klasik liselerden mezun olan öğrencilerden oluşuyordu. Kız meslek lisesi öğrencilerimizi, sanat dallarına aşina oldukları için küçük bir denemeyle atölyede çalıştırabiliyorduk. Ancak klasik liselerden gelen öğrencilerimizi, bazen bir, bir buçuk ay boyunca mesleki bilgileri uygulamalı olarak vererek diğer arkadaşlarıyla denkleştirmeye çalışıyorduk. Klasik liselerden gelen çocuklarımız da çok güzel performans göstererek kısa sürede verilenleri alıyorlardı.

Olgunlaşma Enstitüleri’nde, iki yıllık eğitimin daha sonra üç yıl çıkarılması suretiyle mesleki bilgiler iyice pekiştiriliyor ve çocuklarımız piyasada aranan elemanlar haline geliyorlardı. Ancak lise mezunu çocuklarımız Olgunlaşma’yı bitirdikten sonra kamuda işe alındıklarında, diğer lise mezunlarından bir derece üst basamaktan göreve başlatılıyordu.

Yıllar yılları, çalışmalar çalışmaları öyle bir süratle kovalıyordu ki, 1959 yılından 1980 haziranına kadar geçen sürede Ankara Olgunlaşma Enstitüsü emin adımlarla yoluna devam etti, önünde durulmaz başarılarla takdirlerin en güzelini elde etti.

Kıbrıs defilesi

Yukarıda ifade ettiğim gibi yurtiçi ve yurtdışı tanıtımlar başlamıştı. Bir gün, müdire hanımın daima yakınında olan, şu anda kendisini rahmetle anmak istediğim sevgili Handan Hoca bana gizliden “Kıbrıs’ta bir defile olacak, oraya senin gitmeni düşünüyoruz” dedi. Atölye şefi olduğum halde bu tür toplantılar, nedenini bilemiyorum, genelde benim dışımda tezahür ederdi. İki gün sonra Handan Hanım tekrar geldi, itiraz edenler olmuş, yeniden oylama yapılmış ve sonuç olarak benim gitmeme karar vermişlerdi. İlk yurtdışı gezim, hâlâ çok sevdiğim Kıbrıs’a olmuştu. Kıbrıs’taki defile bir sergi teşhiri ve devlet tiyatrosunun gösterileriyle muhteşem bir gövde gösterisi olmuştu. Devlet tiyatrosu oyununu Girne Kalesi’nde, biz ise defileyi biri fuarda, diğeri ise Fazıl Küçük’ün rezidansında iki kez başarıyla gerçekleştirdik. Bu defile sayesinde muhteşem bir hanımefendiyi tanıma fırsatını elde ettik. Süheyla Küçük, Fazıl Küçük’ün kıymetli eşi, bizi bir an olsun yalnız bırakmadılar. Cumhurbaşkanı forsuyla bindiğim ilk araba da Fazıl Küçük Bey’in makam aracı oldu. Girne’deki bütün plajların görülmesi, Magosa Kalesi’nin ziyareti ve Namık Kemal anı

1962'de Kıbrıs'ta yapılan büyük sergi ve defileler münasebetiyle Kıbrıs

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fazıl Küçük'ün eşinin öğretmenleri ve mankenleri sarayda kabulü. Soldan sağa: Ülker Uzsoy, Yümniye Akbulut, Gülşen Şevkatioğlu, Bayan Küçük, Ayten Kaçmaz, Türk diplomat eşleri, Nurinisa Şimşek, Deniz Adanalı.

defterine yazdığım güzel sözcükler anılarımda bugün hâlâ hatırımdadır.

Defileyi, İstanbul ve Ankara Olgunlaşma Enstitüleri birlikte sunmuştuk. Bu defilenin anılarım arasında özel bir yeri vardır. Çünkü İstanbul'dan gelen ekip başkanı, benim Manisa Kız Enstitüsü'nden moda öğretmenim Nurinisa Şimşek'ti. Bana ilk gün bir talimat verdi: "Burada beni yok sayacaksın. Bana hiçbir şey sormayacaksın, bütün kararları sen vereceksin. Beni biraz dinlendirmeni istiyorum" dedi. Bu benim için bir emirdi. Öyle de yapmaya çalıştım. Yine de ara ara bazı şeyler soruyor, "Sen bilirsin" cevabını alıyordum. Kendisiyle otelde aynı odayı paylaşmak, muhteşem saçlarını müstesna bir güzellikte tülbentle tepesine toplayışını seyretmek bana hâlâ rüya gibi geliyor.

Defile öncesi bana "Defileye çıkacak parçaların hangisini istiyorsan, bana sormadan sırala" dedi. Ben de öyle yaptım. Mankenlerimizden biri bizim odamızda kalıyordu. O kadar zarif ve güzel bir kızdı ki, şimdi anlatacağım şeye inanmak biraz zor. Çünkü her akşam, Nurinisa Hoca'ya ve bana ertesi gün hangi elbiselerimizi giyeceğimizi soruyor ve biz kalkmadan onları ütülüyordu. Şu anda kendisine sevgilerin en güzelini göndererek hatırlamak istiyorum sevgili Gülşen Şevkatioğlu'nu...

Bu defiledeki mankenlerimiz hepimizin yakından tanıdığı sevgili Deniz Adanalı, Ayten Gökçen, Gülşen Şevkatioğlu ve şimdi isimlerini anımsayamadığım iki tiyatro sanatçısı hanımdı.

Kıbrıs serüvenimizde, hâlâ bir kopyasını sakladığım Bayrak Radyosu'ndaki konuşmayı dün gibi hatırlıyorum. Sevgili hocama "Bir radyo konuşması isteniyor." haberini vermem ve "Bana hiçbir şey söyleme, ne halin varsa gör!" diyerek oraya da beni göndermesi ve konuşma sonrası bana verdikleri konuşma ücreti aklıma geldiği zaman inanın gülüyorum. Yedi dakikalık konuşma karşılığında yedi sterlin verdiler. Almamakta ısrar edince "Yümiye Hanım, herkes alıyor, sizin de almanız gerek" diyerek ikna ettiler.

Yurda dönme zamanımız gelmişti. Türk Hava Yolları'na uğrayıp ertesi gün kalkacak uçakta yerlerimizi ayırtmak istemiştik. Ancak, burada beklemediğimiz bir sürprizle karşılaştık. Çünkü ertesi gün kalkacak olan uçak bizim elbise sandıklarımızı alacak kapasitede olmayan Dekoda tipi bir uçaktı. Uçak bizi alamıyor, biz de sandıklarımızı bırakamıyorduk. Çünkü sandıklar, sigorta edilmemişti. Küçük bir panikten sonra işler yoluna girdi. Hocam, ben ve Gülşen, bir hafta daha Kıbrıs'ta kalacaktık. Sandıklarımızı ancak bir hafta sonra gelecek olan uçak alabiliyordu.

Türk Hava Yolları müdürüne, döneceğimizi zannettiğimiz için tüm paramızı harcanmış olduğumuzu ifade ettik. Bunun üzerine Mersin'de arabası arızalanan bir bey ile temas kurularak, sonra ödenmek üzere bize bir miktar sterlin temin edildi. Böylece bu sorun da halledilmiş oldu. Biz de bir hafta sonra Mersin'deki beye her birimiz, biner lira göndererek borcumuzu ödedik.

Bir hafta daha kalacaktık ve artık paramız da vardı. Türk Hava Yolları Müdürü Semih Bey'e teşekkür edip izin isteyerek kalktık. Bize "Nereye gidiyorsunuz?" diye sordu. Otele gideceğimizi söyleyince, "Hiçbir yere gitmiyorsunuz, çünkü ben sizi hiç kimsenin götüremeyeceği bir yere götüreceğim" dedi. Hava o kadar sıcaktı ki, itiraz edecek halimiz bile yoktu. "Galiba itaat etmek şu anda en iyisi olacak" diye düşündük. Beş-on dakika sonra son model beyaz bir Mercedes'le seyahatimiz başlamıştı. Bir bir Rum köylerini aşıyor, beyaz badanalı evleri keyifle seyrediyor, saç arkadan topuz yapılmış Rum papazların yanından süratle geçiyorduk. Manzara harikaydı. Gittiğimiz yerin çam ormanlarıyla kaplı Torodos Dağları olduğunu öğrendik. Uzun bir yoldan sonra yeşilliklerle kaplı bir park alanında durduk. Semih Bey "Biraz istirahat edin, geliyorum" diyerek yanımızdan ayrıldı. On-on beş dakika sonra döndüğünde bizi bir otelin yemek salonuna götürdü. Orada böyle bir oteli hayal etmemiz dahi mümkün değildi. Güzel bir yemekten sonra oteli gezdik. Otel hakkında bilgi isteyince,

otelin Mısır Kralı Faruk ile Kıbrıslı Rumlar tarafından ortaklaşa yapıldığını öğrendik. Güzel bir yemeğin ardından geldiğimiz yolun aksi istikametini takip ederek görmediğimiz yerleri de göerek gezimizi tamamladık. O otelde, kırk yıl önce gördüğüm bir uygulama beni bugün bile hâlâ düşündürmektedir. Otelin hiçbir yerinde sigara içilmiyordu. Sigara içilen tek bir sigara salonu vardı. Maalesef 2000'li yıllarda bile, sağlığımızla yakından ilgili olan bu uygulamayı bizler henüz yeni yeni oturtmaya çalışıyoruz.

Çalışma hayatımın ilk yurtdışı görevi olan Kıbrıs defile ve sergisi gerçekten başarıyla noktalandı. Yeşil adayı görmek, Kıbrıslı dostlarımızın içten sevgi ve ilgileri, aradan geçen kırk yıla rağmen dün gibi...

1960'lı yılların başlarında bakanlıktan aldığım yazılı bir emirle bir yıl süreyle her gün sabahtan öğlene kadar Fransız Kültür Derneği odyovizüel kurslarına gönderildim. Annemin daha önce başlattığı Fransızca sevgisi bu kurslarda daha da pekişti. Keyifle gidiyor, akşamları da geç saate kadar verilen görevleri yapıyordum. Yıl sonu seviye tespit sınavında yüz üzerinden 70 alarak sınıf ikincisi oldum. 70,5'le Sular İdaresi'nde görevli bir hanım birinci olmuştu. Çok mutluydum. Hocam Mösyö Baben de çok mutluydu. Ancak 27 Mayıs İhtilali'yle her şeyin allak bullak olabileceğini düşünemiştım. Bütün hazırlıklarımı peyderpey yapıyor, noterden taahhüt senetleri alıyordum, Paris'e gitmem an meselesiydi. Ancak kader ağlarını örüyormuş. Bir türlü gitme haberim bana ulaşmıyordu. Bir gün Mösyö Baben beni aradı, çok üzgündü. Nereden geldiğini şu an hatırlayamadığım bir telefon haberi Fransız Kültür Merkezi'ne âdeta bomba gibi düşmüştü: "Yümniye Akbulut'u Paris'e göndermeye kalkarsanız, kendisine yurtdışına çıkış izni verilmeyecek!" Hocam çok üzgündü. Buna bir türlü de anlam verememişti. Ben de üzgündüm, bu emri kimin ve neden verdiğini bilemiyordum. O günlerde Kızılay Meydanı'nda bir hanımla karşılaştım. "Yümniyecğim, sen Polatkanların evinde oturduğun için Paris'e gönderilmiyorsun" deyince şaşkınlığım katlanarak artmıştı. O hanım da bizim kursa devam ediyordu. Seviye tespit notu da 100 üzerinden 43,5'ti. Sonradan öğrendim ki, benim gideceğim bursa o arkadaşımız gönderiliyordu. Bu konuşma sırasında o hanıma söylediğim bazı sözleri de unutamıyorum: "Evet ben, Polatkanların evinde kirayla oturuyorum ancak Hasan Polatkan'ı şahsen tanımam. Hanımı müşteri olarak Olgunlaşma'ya geliyordu. Hasan Polatkan'ın kardeşleri ve eşleri de aynı apartmanda

Mankenler kraliçesi olarak
adlandırılan Deniz Adanalı bir
defilenin finalinde.

Beyaz ipek şantuktan nakışlı bir gece
mantosu. Sol köşede bu nakıştan
bir ayrıntı görülüyor.

oturduğumuz için müstesna dostlarım ve komşularımdır.” Yine de kendisiyle fazla polemiğe girmek istemedim.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü yılları, kaliteli öğrenciler, her şeyin en iyisini yapmaya çalışan öğretmenler ve daima en güzeli, en sıkı talep eden müstesna müşterilerle sürdü gitti. Ankara Olgunlaşma’da çalışmak, benim için gerçekten bir ayrıcalıktı. Her gün, her hafta beklenmedik güzel olaylar yaşar, özel insanlarla tanışırdık.

Farah Diba da bu özel insanlardan biriydi. Kendisini Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nde ağırlayacaktık. Olagelen aile dramı, Prenses Süreyya’yı çok sevdiğim için beni fazlasıyla etkilemişti. Farah Diba’yı konuk edeceğimiz günden önce kendisinin hangi

ikramdan memnun olacağı, İran Büyükelçiliği'nden öğrenilmişti. Böylece ben, ilk defa limonataya taze nane yaprağı katılarak da yapıldığını öğrenmiş oluyordum. Az miktarda limon kabuğu rendesi üzerine bolca tozşeker ekleniyor, üzerine de doğranmış taze nane yaprakları ilave edildikten sonra dinlenmeye bırakılıyordu. Süzgeçten geçirilerek istenilen miktarda su ilavesiyle servise hazır hale getiriliyordu. Gerçekten güzel, hafif yeşil rengiyle içimi mükemmel bir rayihası vardı. Yaz günlerinde çok rahatlıkla içilebilen, son derece midevi bir içecekti.

Her yıl yapılan defileler, senede iki kez düzenlenen kermesler Ankara Olgunlaşma'nın olmazsa olmazlarıydı. Bazen, o tempoya dayanıp hiç şikâyet etmemenin yapılan işlerden alınan keyifle doğru orantılı olduğunu düşünüyorum. Ayrıca üniversitede okuyan kız kardeşimle, Ankara Koleji'ne devam etmek için gelen ablamın büyük oğluyla ilgileniyor ve evimin mesuliyetlerini göğüslemeye çalışıyordum. Ve tüm bunlardan büyük keyif alıyordum. Tabii bunun izahı, gençliğin gücüyle de ifade edilebilir. Fotoğraflarda göreceğiniz müstesna giysiler kumaş, renk, model, nakış stili ve nakış deseni olmak üzere tamamen bana aittir. Her zaman tek bir kişinin büyük şeyleri yalnız kotarması olanaksızdır. Bu tür başarılar bir orkestra uyumu gibi tüm çalışanların gönül vermesine bağlıdır. Ancak orkestra şefi görevini iyi yaptığı zaman konser de kusursuzdur. Bu süre içinde, birlikte çalışma güzelliğini yakaladığım tüm arkadaşlarıma ve öğrencilerime sonsuz şükran duyuyorum. İsimlerini ben söylemek istemiyorum, çünkü bu kitabı okudukları zaman arkadaşlarım kendilerini çok iyi bileceklerdir. Eminim ki "Bu işlerin, bu güzelliklerin meydana gelmesinde bizim de çorbada tuzumuz vardır" düşüncesiyle mutlu olacaklardır.

1960'lı yıllar hızla akıp gidiyordu. Bütün yüksekokullarda ve üniversitelerde görülen öğrenci hareketleri maalesef Olgunlaşma'da da baş göstermişti. Okul, öğrenciler tarafından işgal edilmiş bu nedenle çalışmalara ara verilmişti. Çalışmaları kesintiye uğratmak "olabilir" gibi görünse de veya affa uğrasa da müşteriye iş yapılan bir okulda verilen sözlerin, günü alınmış düğün günlerinin ve yetiyecek gelinliklerin affa girmesi pek mümkün değildi. Okulu işgal eden öğrencilerle yapılan telefon konuşmaları sonrasında, öğrenciler görüşmek istedikleri öğretmenlerini saptadılar. Bu öğretmenlerin arasında ben de vardım. Okula girdiğimde gözlerime inanamadım. Sanki o çocuklar her gün atölyelerine girip işlerini eksiksiz yapan öğrenciler değildi. İçerde veliler de vardı. Bir babayla hiç

unutamadığım bir konuşma yaptım. Babaya “Kızınızı niçin böyle bir harekete teşvik ettiniz?” diye sordum. Babanın cevabı ilginçti: “Kızımın öğretmen olmasını istiyorum” dedi. Kızının ne mezunu olduğu sorusunu sorunca, “ilkokul” cevabını aldım. Bizim okulumuzun öğretmen yetiştiren bir okul olmadığını, mesleki bilgiler vermek suretiyle serbest çalışma hayatına atılabilecek veya bir müessesede yetişmiş bir eleman olarak çalışabilecek çocuklar yetiştirmeyi hedefleyen bir eğitim sistemini öngördüğünü ifade ettim. Bu defa soru sorma sırası bana gelmişti. “Sizin ilkokula göndereceğiniz bir çocuğunuz olsa onu bir öğretmen okulunu bitirmiş bir öğretmene mi, yoksa ilkokul mezunu bir öğretmene mi teslim eder-diniz?” diye sordum. “Tabii ki öğretmen okulunu bitirmiş bir öğretmene emanet etmek isterim” dedi. Bu cevapla kızı için istediği öğretmenliğin kastaslarını kabul etmiş oluyordu. Diğer öğretmenler de diğer veliler ve öğrencilerle konuşmuş, direniş sorunsuz sona

ermişti. On gün süren bu tatsız olayı hiç unutamadım. O akşam okulumuza geri alıp, ertesi gün gece gündüz çalışmak suretiyle vermiş olduğumuz sözlerin yerine getirilmesi için büyük gayret sarf ederek bu badireyi de atlattık.

Öğrenci hareketlerinden ne yazık ki yeğenim de nasibini aldı. 1967-1968 mayıs-ocak ve temmuz ayları içinde, aşağı yukarı bir yıl gibi bir zaman diliminde iki kardeşim ve yeğenim evlendi. Yeğenimin gelinliğinin dikilmesi esnasında okulun işgal edilmesi nedeniyle enine dizayn edilmiş kristal taşlardan oluşan simli bluzu maalesef bitirilemedi. Ancak, prenses kesimi ipek elbisesi-

Yünniye Akbulut'un Ankara Olgunlaşma Enstitüsü atölye şefliği sırasında, 1967 yılında dikilmiş bir gelinlik.

nin eteğini ve yakasının bordürünü yetiştirerek sorunu hallettik. Bluz ise düğünden sonra tamamlanarak yeğenime teslim edildi.

Tasarladığım giysilerden birçoğunu sizlere aktarmak isterdim, ancak kendimi methetmek istiyormuşum duygusu yaratmamak için yüzlercesinin içinden sadece birkaçından bahsetmeyi daha doğru buluyorum. Mesela bir defile sonrası Prof. Dr. Mebrure Tosun atölyeye gelip, defiledeki Boğaziçi isimli tuvaleti gerçekten Boğaz'ın sularının kıpırtılarına benzettiğini söyleyerek beni kutlamıştı. Düşünülmüş ve yaratılan ve model dergilerinde görülmemiş olan giysiler, her defileden sonra hemen sahiplerini buluyordu.

Düğün esnasında yurtdışında olacağı için, kız kardeşim Bijen'in gelinliğini önceden görmeye gelen çok sevdiğim arkadaşım Ferihan Gürsoy, bana Amerika'daki bir arkadaşından duyduğu

Tül ve paletlerle süslü "Nisan Yağmuru" adlı kostümü yılın ikinci güzellik kraliçesi sundu.

Manken Gezin Süer'in elbisesi ve mantosu Sümerbank atlasından hazırlanmış çok özel bir kreasyondur.

bir anıyı anlatmaya başladı: “Amerika’ya giden genç bir Türk kızımız, kendisi gibi Türkiye’den giden bir genç delikanlıyla orada tanışıp evlenir. Önce kızın annesi, sonra da oğlanın annesi sırayla çocuklarını görmeye gelir. Oğlanın annesi, gelini ve oğlu sabah işe gidip akşam döndükleri için gün boyu yalnız kalmaktadır. Bu nedenle genç karıkoca eve döndüklerinde anneleri neşelensin diye gün içinde olan bitenlerden söz etmektedirler. Gelin kayınvalidesine ‘Anneciğim bugün vitrinde haşane bir kostüm gördüm’ deyince, eşi, onu tashih edencesine ‘Şekerim, ona haşane değil, şaşahane denir’ der. İki yanlış kelime karşısında anne tatlı bir tebessümle ‘Çocuklar ona ne haşane ne de şaşahane denir. Ona olsa şahane demek lazım’ diye cevap verir.” Bu kısa hikâyeden sonra Ferihan, gelinliği çok beğendiğini ve kayınvalidenin deyişiyle şahane bulduğunu söylemişti.

Gerçekten müstesna bir dizaynla hazırlanmış ipek gelin robu, sahibinin üstünde de nikâh ve kokteyl esnasında büyük beğeni toplamıştı. Evlenip hemen yurtdışına çıktıkları için bazı kıymetli eşyaları bana emanet edilmişti. Bu gelin robu da o emanetler arasındaydı. Yıllar önce kardeşimin gelinlik resmini büyütüp, evimin müstesna köşesini özlemimi azaltması için ona ayırmıştım. Fotoğrafla bu sessiz konuşma 1996 yılının ocak ayı ortalarına kadar sürdü. Yeğenim Ayşegül nişanlanmıştı ve annesinin evlendiği gün, onun gelinliğiyle evlenmek istediğini ifade etmişti. Telefonda benden elbiseyi İstanbul’a göndermemi rica ediyordu. Yirmi sekiz yıl sevgiyle, büyük bir titizlikle muhafaza ettiğim emaneti kargoya vererek İstanbul’a gönderdim. “Alındı” telefonuyla birlikte çok hoş bir müjde de geliyordu. Gelinlik Ayşegül’ün üzerine tam oturmuştu. Şimdi evimin duvarında Ayşegül’ün gelinlikli fotoğrafı da yer alıyor. Annesinde nakışlar yeni olduğu için beyaz, Ayşegül’de ise geçen 28 senede simler okside olduğundan antik bir görünüm sergiliyor. Gelinliğin iki kuşağa hizmet ettiğini görmekten gerçekten çok mutluyum.

Yine bir defile esnasında, benim özel çizgilerimle hazırlatmış olduğum bir organze gelinliğin –Mevlevi semazenlerinin eteklerinden ilham alınarak, ancak onar santimetre farkla üç kat hazırlanmış olan etek ve aynı tarzda kloş dediğimiz biçimde yine üç kat beşer santimetre arayla kısalarak tasarlanmış kollar ve bedeni sıkı sarıp belde etekle birleşen bir kemerle bütünleşmiş– yaka kesimi, yine Anadolu’dan esinlenerek gelinlere takılan beşibir-yerdeyle arkaya doğru küçülen altınlarla süslenmişti. Yani yaka “U” biçiminde tasarlanmıştı.

Defilenin ilk günü gelinliği görüp beğenen bir genç kız, bana ikinci bir sıkıntı yaşatmaya hazırlanıyordu. Ertesi gün, atölyeye gelinliği almaya gelmişti. Dilimin döndüğü kadar ıknaya çalıştım fakat imkânsızdı. İki gözü iki çeşme ağlıyordu. Defilenin keyfini sürmemiz gerekirken, ağlayan bu genç hanımla neredeyse biz de ağlayacaktık. Atölye arkadaşlarımızla bir karara vardık: "Eğer bizim elbise-mizi almak için gözyaşı döküyorsa, bu elbise onun hakkıdır." Ücretini aldıktan sonra, elbiseyi paketleyip kendisine verdik.

Bazı evlatlar annelerinin her yaptığını, her giydiğini çok sever. Bunun örneğini otuz yıl sonra annesinin gelinliğini giymek isteyen bu küçük hanımefendide görüyoruz.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'ndeyken bir öğrencimin ailesiyle ilgili bir sıkıntısı dolaylı olarak bana yansıdı. Beni de içine alan bir aile dramını önlemek için, öğrencimi okuldan eve göndererek, sorunu çözümlemiştım. Çünkü, baba kızının okula gitmesini istemiyor, evde kalıp annesine yardım etmesini tercih ediyordu. Ancak, öğrenci okula devam edebilmek için ailesini o kadar çok sıktırması ki, belki bir ay, belki iki ay sonraydı tam hatırlayamıyorum, resepsiyondan misafirim olduğu söylendi. Gelenleri tanııyordum. Tanıttılar. Okulu bırakan öğrencimin ağabeyi ile iki yengesı gelmişti. Bir anda o günlerin sıkıntısını yeniden yaşadım. Ayağa kalkarak bu tür bir konuyu tekrar düşünemeyeceğimi, gerekenin babası tarafından yapılması gerektiğini söylemem üzerine ağabeyi ayağa kalkıp koltuğun arkasındaki paketi aldı ve açtı. "Acaba, bizi bu güzel fotoğrafın hatırına affedemez misiniz?" dedi. Gördüğüm şey karşısında bir anda yumuşadım. Çünkü paketin içinde müstesna güzellikte bir Atatürk portresi duruyordu. Öğrencim ertesi gün okula gelmiş, işinin başına oturmuştu bile. O güzel portre ise yirmi iki yılımı geçirdiğim atölyemin duvarın-

daki özel yerini almıştı. Uzun yıllar sonra, bana özür için böyle güzel bir yolu seçen dostumun CHP'den yanılmıyorsa Adalet bakanı oluşunun ne denli isabetli olduğunu gösterdi. O kızım ile dostluğumuz, ilk günkü sıcaklığıyla otuz yıldır devam ediyor. Geçtiğimiz yıllarda bir rahatsızlığım sebebiyle Ankara'da bulunduğum süre içinde o kızım ile ve diğer öğrencilerimle şahsen ve telefonla görüşerek hasret giderdik. Şunu söyleyebilirim ki sevgimizin sıcaklığında geçen otuz yılda hiçbir azalma olmamıştı.

İnanılması çok kolay olmasa da gerçek olan bir şey var ki, aile içerisinde veya dostlar arasında beni incitmiş olan bir hareketin tarafımdan affedilmesi ancak bir Atatürk portresinin hediye edilmesiyle gerçekleşebilirdi. Erkek kardeşim bazen bana takılmak ister, bu hassasiyetimi de bildiği için gerçekdışı bir şeyler söyler, ben de kendisiyle aynı sofraya oturmamak konusunda inat ederdim. O da işi tatlıya bağlamak için Ata'nın en güzel portrelerinden birini çerçeveletip, öğleden sonra eve gönderirdi. Böylece akşam yemeğini aynı sofrada yerdik.

1960 ile 1970 yılları arasında olağanüstü güzellikte defileler hazırlanıyordu. Hazırlanan kıyafetler oldukça beğeni alıyordu. Bunlardan biri tasarımı bana ait olan, kumaş yerine kullanılacak malzemesinin de bizzat tarafımdan hazırlandığı, çok orijinal ve eşi olmayan bir elbiseydi. Önce iki parmak, sonra üç parmak ve son olarak da dört parmak üzerine sayılan aynı sayıdaki yünler, rişulye olarak örülüyor, halkalar halinde üç boy olarak hazırlanıyordu. Elbise, kolsuz, dört parmak bantlı bir kare yaka ve hafif evaze bir mini etek olarak düşünüldü. İçindeki beyaz saten kombinezonu ise bir mini şorttu. Halkalara geçirilerek yapılan beyaz saten kemer ise çok şık bir fiyonkla arkadan etek ucuna kadar uzanıyordu. Defileyi izleyenlerin şaşkınlıkları ve takdirleri görülmeye değerdi. Defile sonrası, Ankara Otel'i'nin çay salonunda yorgunluğumu atmak için dostlarla sohbet ediyordum. Bir arkadaşım yanıma gelerek, bir hanımefendinin benimle görüşmek istediğini söyledi. Gelen kişinin Fransız olduğunu konuşunca öğrendim. Hanım son derece heyecanlıydı. Elbisenin nasıl hazırlandığını kendisine izah ettiğim zaman, bana söylediği sözler çok içten ve yapıcıydı: "Madam, eğer siz bu buluşunuzu Paris'te yapmış olsaydınız, büyük bir servet sahibi olurdunuz." O an, benim için servetle takdir edilmek, galiba o servete sahip olmakla aynı değeri taşıyordu. Ancak, bugün bu satırları kaleme alırken aynı düşüncede olduğumu söyleyemem.

Yümniye Akbulut parmakları ve yün yumaklarıyla hazırladığı bu mini elbiseyi nişanlanacak olan arkadaşına nişan elbisesi olarak giydirdi.

O kostüm, defile hazırlıkları sürerken nişanlanacak olan atölye öğretmenlerimden birisine nişan elbisesi olarak satıldı. Kostümün onun tarafından giyilmesinden oldukça mutlu olmuştum. Ancak, elbise satıldığı için Ankara dışındaki defilelerde gösterilememiştii. O sıralarda Dünya Bankası'nda çalışan bir beyle evlenerek Amerika'ya giden çok sevdiğim Karamancılarn küçük kızına elbisenin aynısını yaparak, bir anlamda kıtalararası sunumunu da gerçekleştirmiştim. Elbisenin ikinci kez yapılmasına rağmen, istediğim sayıdaki izleyiciye ulaşmaması beni tatmin etmemişti. O sırada Ticaret Bakanlığı genel sekreteri olan çok sevdiğim bir arkadaşının oğlu, yine çok sevdiğim bir arkadaşının kızıyla evleniyordu. Aynı kıyafeti bu kez, Ankara'nın sanatı ve emeği en iyi değerlendirebilen davetlilerin ve gençlerin beğenisine sunmak üzere üçün-

cü kez hazırladım. Tuvaletin etek ucunda halkaların birleştiği yerler pembe yapay güllerle bezenmişti. Aynı pembe güllerle hazırlanmış olan tacı, beline kadar uzanan duvakla tamamlanıyordu. Elbisenin saten kumaşından hazırlanmış ihtişamlı, fiyonklu kemeri ise, etek ucuna kadar uzuyordu. Gelinin eline de yine pembe güllerden yapılmış bir buket verilmişti.

Düğüne gitmem için âdeta baskı uygulanıyordu. Damat, "Yümniye Hanım, eğer düğüne gelmezseniz sizi arar bulur, zorla getiririm" ifadesini kullandı. Artık icabet kaçınılmazdı. Bir arkadaşının da davetli olduğunu öğrenince onunla beraber gitmeye karar verdim. Okul çıkışı, kuaför ve hazırlanma işleri nedeniyle Süreyya Gazinosu'ndaki düğüne en geç gelenlerden olmuştuk. Düğün salonuna girdiğimizde yaşadığım şaşkınlığı bugün bile en ince detaylarına kadar hatırlıyorum. Davetlilerin çoğu arkadaşımız ve dostlarımızdı. Ancak hiç tanımadığım misafirler de, içeri gelişimi meraklı gözlerle izliyordu. Bunun sebebini kalabalığın içine karışınca anlamakta zor-

Aynı elbisenin farklı bir versiyonunu ikinci kez bir arkadaşının oğlunun eşine gelinlik olarak hazırladı. Bu elbise de diğeri kadar iltifat gördü.

lanınadım. Gelinlik, inanılmaz bir ilgi görmüş ve hazırlanışı konusunda yorumlar yapılmaya başlanmıştı. Doğal olarak kimin hazırladığı da merak unsuruydu. İlk karşılaştığım, çok sevdiğim bir arkadaşımın eşi Kızılay başkanı, "Yünniye Hanım, bu harika kumaşı nereden buldunuz?" diye sordu. "O kumaşı satın almadık, benim bir buluşum olarak atölyemde hazırlandı" dediğim zaman Kızılay başkanının takdirleri ve şaşkınlığı birkaç kat daha artmıştı. Bu diyalog esnasında çevremizdeki tüm davetliler de heyecanlı bakışlarla bizi izliyorlardı. O gece yeteri kadar tevazu gösterdiğime inanıyorum. Ancak artık şunu biliyorum, tevazunun fazlası hiçbir zaman iyi değildi. O gelinlikte ilgili yapılan iltifatlar sırasında, yanımdaki arkadaşlarıma sanki ayıp oluyormuş düşüncesine kapılarak kostümün güzelliğini fazla abartmamak gerektiğine dair sözler söylediğimi hatırlıyorum. Bugün ise, güzellikleri ve yapılan incelikleri doyasıya kutlayan ve ortaya çıkarılan bir düşünce içinde ol-

duğumu ifade etmem sanırım yanlış olmayacaktır.

1960'lı yılların sonu ile 1970'li yılların başlarının Ankara Olgunlaşma'nın altın yılları olduğunu düşünüyorum. Bir gün, çok ilginç, bizi çok mutlu eden bir misafir grubunun geleceği haberini almıştık. Hazırlıklarımızı gerçekleştirmiştik. Misafirlerimize, şeref salonunda görkemli bir defile sunacaktık. Olgunlaşma her gelen konuga ayrı itinaı göstermesine rağmen bu kez diğerlerinden daha heyecanlıydı. Misafirlerimiz İtalyan sinemasının yüz akı Sophia Loren ile eşi ünlü yönetmen Carlo Ponti'ydi. Hepimizde onları bu kadar yakından göreceğ olmanın verdiği sevinç ile heyecan birbirine karışmıştı. Sophia Loren, çok sevilen bir oyuncu olmasının yanında diğer yönlerini de bize kısa sürede hissettirmişti. O kadar mütevazı, o kadar doğaldı ki, her hareketiyle ve konuşmasıyla bizi kendine hayran bırakmıştı. Kocasından çocuk sahibi olabilmek için aylarca sırtüstü yatmayı bile göze alabilen –üstelik iki kez– müstesna bir eş olduğu düşünöldüğünde, bu kadar takdir edilmesi de gayet doğaldı. Eşi ve kendisi, Türk el sanatı nakışlara ve giysilere hayran kalmışlardı. Hayranlıkları sadece nakış ve giysilere değildi, mankenlerimiz de ünlü çiftin dikkatini çekmişti. Onlarla hatıra fotoğrafı çektiren Carlo Ponti, mankenlerimizden birine de oyunculuk teklifinde bulunmuştu. Yıllar sonra, 1974-1975 yılları arasında Paris'te bulunduğum dönemde yanımda götürdüğüm çalışmalarım arasında Sophia Loren'le çekilmiş fotoğraf da vardı. Çalışmalarımı inceleyen kolej görevlileri, Sophia Loren'i görünce şaşkınlıklarını gizleyemediler. Benim görev yaptığım okulun ne denli önemli ve aranan bir okul olduğu onlar tarafından da kabul edilmişti. Sophia

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nü eşi Carlo Ponti'yle ziyaret eden Sophia Lauren ve atölyelerimizde hazırlanan giysileri misafirlere tanıtan mankenlerimizle beraber...

İngiltere Kraliçesi II. Elizabeth'in Ankara'yı ziyareti sırasında Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün atölye şefleri ve mankenleri, ertesi gün yapılacak defilenin hazırlık aşamasında. Soldan sağa: Yümniye Akbulut, Şadiye, Feriha ve Erden hanımlar.

Loren'le çekilmiş fotoğrafta yer alan üç kostüm de benim atölyeme aitti. Sophia Loren, ipekten son derece zarif, abartısız, kırmızı üzerine beyaz çiçekli, verrev kesim bir elbise taşıyordu.

Ankara Olgunlaşma'nın önemli konukları arasında İngiltere Kraliçesi II. Elizabeth, eşi ve kızı da vardı. Türkiye'ye yapmış oldukları ziyaret sırasında Ankara Hipodromu'nda kraliçenin onuruna düzenlenen at yarışları ile Ankara Olgunlaşma'nın hazırladığı defile-atların çektiği açık kupa arabalarında mankenlerin nefis gösterileri- büyük bir beğeni toplamıştı. Her şeyin kusursuz olması için günlerce hipodromda çalışmalarımızı sürdürmüştük. Fotoğraf çekmek ve kamera kullanmak yasak olduğu için Kraliçe II. Elizabeth ile kızı ve eşini ancak görmekle yetindik. Atlara düşkünlüğü bilinen kraliçenin bir atın başını okşayışı hâlâ gözümün önündedir.

Ankara gemisi

Yıllar o kadar huzla geçip gitmişti ki, Kıbrıs'tan sonra ikinci yurtdışı görevimi de almıştım. Bu çalışmada da Kıbrıs defilesinde olduğu gibi İstanbul Olgunlaşma Enstitüsü'yle ortak bir çalışma içinde olacaktık. Kafiye başkanı bendim. Mankenler her zaman olduğu gibi İstanbul'dan gelecekti. Çünkü, o yıllarda İstanbul dışında istediğimiz yetenekte manken bulmak son derece zordu. İstanbul Olgunlaşma'nın görevli öğretmeni de güzel bir tesadüfle üniversiteden sınıf arkadaşımdı. Bu özel bir görevdi. Türkiye'nin tanıtımı amacıyla bir sergi alanı olarak düşünülen meşhur Ankara gemisinde müstesna bir sergi, mehtaran takımı, ODTÜ'nün folklor ekibi, Olgunlaş-

ma'nun defileleriyle dört dörtlük bir tanıtım hedefleniyordu. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti tarafından düzenlenen ve devletin katkı ve destekleriyle planlanan bu sergi gemisinin, önceden rotası belirlenmişti ve gidilen yerlerde Dışişleri Bakanlığı görevlileri hazırlıklarını eksiksiz yapmış, muheşem bir tanıtım gerçekleştirilmişti. Yolculuk, İstanbul'dan başladı. İlk durağımız, İzmir Limanı'ydı. Ancak, İzmir'de o tarihlerde Ankara gemisinin yanaşabileceği büyüklükte bir liman olmadığı için, gemi mavnalarla takviye edilmiş Cumhuriyet Alanı'na yanaştı. Alana misafirleri ağırlamak üzere protokol için üstü kapalı oturma alanları hazırlanmıştı. Manisa'da oturan ailem de Ankara gemisini ve beni görüp uğurlamak için, erken saatlerde İzmir'e gelmişlerdi. Kardeşim Nadir, o tarihlerde gidilebilecek ve İzmir'i tepeden görebileceğimiz en güzel yerlerden biri olan Kadifekale'ye bizi ailecek kahvaltaya götürdü. Bir yandan çayımızı yudumluyor, bir yandan da Cumhuriyet Alanı'na yanaşmış olan Ankara gemisini seyrediyorduk. Geminin kaptanı Suat Esendal çok sevip saydığım bir ailenin iki oğlundan biriydi. Ankara'nın bir numaralı jinekologlarından olan kardeşi Ahmet Esendal ile eşi Mükerrerem Esendal ve kız kardeşleri Emine Esendal vazgeçemeyeceğim dostlarımdandı. Kaptan Suat Bey'in çıkacağımız yolculuğa, kız kardeşini de getirmesi keyfimi bir kat daha artırmıştı.

Cumhuriyet Alanı'na indiğimizde gemi harekete hazırды. Gemi yavaş yavaş limandan ayrılırken mehteran takımı da marşlar çalmaya başlamıştı. Limanda kalanlar ile İzmir'den ayrılanlar birbirlerine el, mendil ve eşarp sallıyordu. Bir ara, kıyıda bizi uğurlayan babamın iki koluyla mehter marşına eşlik ettiğini gördüğümde, ailemden ayrılmanın burukluğu bende gururla karışık bir duygu seli oluşturmuştu. "Niye bu seyahate erkek kardeşimi de gelmesi için ikna etmedim?" diye düşündüğümü hatırlıyorum. Uzun yıllar sonra Manisa'da erkek kardeşimle bir sohbet esnasında, onun da "Niçin ben bu seyahate ablamla birlikte gitmedim?" diye düşündüğünü öğrendiğimde nasıl üzüldüğümü anlatamam. Çünkü böyle güzel bir organizasyonda seyahat edebilmek bir ayrıcalıktı.

Tunus

Gemiyle gündüzleri yol alacak, geceleri bir limanda demirleyecektik. Ege'nin mavi suları Akdeniz'le öpüşmeye hazırlanıyordu. Korinthos Boğazı'nı geçip, Mallorca Adası'nda demirledik. Harika bir sahil, nefis bir deniz, nereye bakacağınızı şaşırdığınız güzelliklerle dolu bir yer. Bu adadan sonra Akdeniz'i enine geçecektik. İs-

tikametimiz Tunus'tu. Ancak, yolculuk esnasında deniz bize her zaman kolaylık sağlamadığı için bir hayli heyecanlı saatler geçirdiğimizi söyleyebilirim. Bir keresinde deniz patlamış, gemi yalpalamaya başlamıştı. Güvertedeki masalar ve iskemleler yerlerinden kayıyor, yolcular da düşmemek için bir yerlere tutunma ihtiyacı duyuyorlardı. Gemi personeli bizi hemen kamaralarımıza gidip, yataklara yatmamız ve dağıtılacak kızarmış ekmek ile peynirleri yememiz konusunda uyarmıştı. Böyle bir olayı ilk kez yaşıyordum. Sallantıların hızlandığı sırada, bir masa başında defileye çıkacak kostümlerin sıralamasını yapıyorduk. Yüzümün terlediğini fark ediyordum. Kolumdaki tüy diplerinden boncuk boncuk ter çıkıyordu. Bizim de gidip yatmamız gerekiyordu. Kamaralarımıza gittik, dağıtılan kızarmış ekmek ve peynirin midemizi bastırıldığını, yatmanın da terlemeyi azalttığını fark ettik. Böylece, bu heyecan verici badireyi de bir şeyler öğrenerek atlatmış olduk.

Gemi yolculuğu muhteşemdi. Gazeteci dostlar, Milli Eğitim Bakanlığı'ndan arkadaşlar ve defile ekibi geziye renk katan unsurlardı. Yolcuların çoğu basın mensuplarından oluşuyordu. Zaten geziyi düzenleyen de Gazeteciler Cemiyeti'ydi. Yurdaer Doğu'nun müziği eşliğinde leziz yemekler yiyorduk, misafirler seyahat boyunca hep aynı masada ağırlanıyordu. Organizasyon çok mükemmeldi.

Artık Tunus'a yaklaşıyorduk. İlk gösteriler orada yapılacaktı. Akdeniz'den Tunus'un başkentine bir kanalla giriliyordu. O kanalda koca gemiyi kullanabilmek maharet isteyen bir işti. Yemyeşil bir su, elini uzatsan dokunacaktımsın gibi yakın bir sahil... Limana girdiğimizde hazırlanmış olan kokteyl parti, partiyi süsleyen folklor ve mehtaran grubu unutulmaz bir geceye başlangıç niteliğindeydi. Ardından sergi alanının gezilmesi ve havuz başındaki defile sunumu gerçekleşti. Beklenenden çok daha ilgili bir izleyici kitlesi vardı. Aralarında dönemin Cumhurbaşkanı Habip Burgiba'nın gelini de yer alıyordu. Beğendiği bazı kıyafetleri almak istemiş, kendisine seyahat sonrasında büyükelçilik kanalıyla elbisenin verilebileceği söylenmişti.

Her gösterinin sonrasında gemideki görevliler de uğranan limanları gezme ve görme imkânı buluyordu. Tunus'ta Türkiye'yi ve Türkleri bilen, Türkçe konuşabilen bir sürü Tunusluyla karşılaşmıştık. Limandan ayrılmak da başlı başına bir zorluktu. Kanal çok dar olduğu için gemiyi döndürme imkânı yoktu, bu kez geri yol almak zorundaydık. Çok dikkat isteyen bir işti. Bütün yolcular, Suat Kaptan'ı bir hayli alkışlamıştı.

Gezimiz Tunus'tan sonra Cezayir, İspanya, Fransa, İtalya ve Yunanistan kıyılarında devam etti. Yunanistan'ın Pire Limanı haric diğer limanların hepsinde gösteriler Tunus'takine benzer bir coşkuyla karşılandı.

Cezayir, Barcelona, Nice, Monte Carlo, Cannes, Napoli, Roma, Cenova başta olmak üzere seyahatimiz esnasında gezip görüp keyif aldığımız uğrak yerleri olmuştu. Bu yolculukta beni en çok mutlu eden ve keyiflendiren, yolculuğumuzun rahatlığı ve organizasyonun kusursuzluğuydu. Bavul, eşya problemi olmadan, otel derdi düşünülmeden günler daha keyifli ve daha az yorucu geçiyordu. Özellikle de seyahat esnasında yapılması gereken sergi ve defilelerde kostümlerin hazırlanması, ütülenmeleri, dizayn edilmeleri bu rahatlıklarla daha da kolaylaşıyordu.

Bu seyahat sırasında, okul yöneticileri arasında, Kıbrıs gezimizde yaşadığımız yumuşak ilişkiyi bulabildiğimi söyleyemem. İki okulun aynı gayeyle çıkmış olduğu bu tanıtım gezisinde, defileler esnasında kıyafetlerin hangi okuldan olduğu zikredilmediği halde, kendi eserlerinin diğer okulunkinden daha fazla gösterilmesini talep ediyorlardı. İmkân vermiş olsaydım istenmeyen sözlerin söylenmesi ve hoş olmayan şeylerin yaşanması kaçınılmazdı. Ancak ben müthiş bir politik manevrayla bu sorunu halletmiş ve iki sınıf arkadaşının bu seyahatten tatsız anılarla dönmemesini sağlamıştım. Arkadaşıma iki okulun aynı şartlarda bu seyahate çıkmış olduğunu ancak Ankara'da manken imkânımızın kısıtlı olmasından dolayı mankenlerin İstanbul Olgunlaşma tarafından tespit edildiğini, bunun için kostüm sayılarımızın birbirine yakın sayıda olması gerektiğini yumuşak bir üslupla anlatarak meseleyi tatlıya bağladım. Barcelona'yı, Cenova Mezarlığı'ru, Napoli'nin İzmir'i andıran limanını ve daracık sokaklı eski Napoli alışveriş merkezlerini, o dünyaca meşhur Monte Carlo kumarhanelerini görmek, yıllar geçmiş olmasına rağmen unutamadığım hatıralar arasındadır. Hep filmlerde gördüğümüz kumar masası başındaki beylerin ve hanımların şıklığını, krupiyelerin onları büyük bir ustalıkla idare edişlerini bir köşeden hayretle izlediğimi hatırlıyorum. O akşam Monte Carlo Limanı'ru gezerken müthiş bir yat dikkatimizi çekmişti. 007 James Bond Sean Connery'nin de o sırada Monte Carlo'da olduğunu öğrenmiştik. Nice'ten Monte Carlo'ya uzanan yolun virajlarını ve yol alırken bir tablo niteliğinde karşınıza çıkan muhteşem manzarayı da çok sevmiş olduğumu ifade etmek isterim. Dünyaca meşhur Nice plajlarını, sokaklarda, parklarda çalınan güzel müzikleri ve coşkuyla dans eden insanları bugün hâlâ anımsıyorum.

Cezayir-Barcelona-Nice

Tunus'tan sonra Cezayir'de de aynı görkemle gösterilerimizi ve defilemizi sunduk. Ardından da şehri gezmeye çıktık. Türklerin ayak izlerini yapıtlarda, Türk sokakları denilen yerlerde, ibadet-hanelerde görebiliyor, Osmanlı'nın hâlâ canlı bir şekilde varlığını koruduğunu hissedebiliyor, bununla beraber daha radikal bir İslami düşünceye meyil ettiklerini gözlemleyebiliyordum. O zamanlar Cezayir, kendine yeni bir kimlik yaratmaya çalışarak kendini bulma çabası içindeydi.

Üçüncü durağımız Barcelona, İspanya'nın bir liman şehriydi. O yıllarda metro çalışmaları vardı ve bu nedenle şehir ve trafik çok karışıktı. Limanda gezintiye çıkmıştık. Eski bir gemi dikkatimizi çekti. Merakımızı gidermek için sorduğumuzda, Kristof Kolomb'un Amerika'yı keşfinde kullandığı gemi olduğu öğrendik. Mağazaların reyonlardan tutun da vitrin düzenlemelerine kadar her şeye hayran olmuştum. İçinde kaybolunacak bir dünya kadar göz alıcıydı, özellikle de benim sanatımla ilgili olan kumaş reyonları... Bu nedenle galiba seyahatim boyunca en çok alışveriş yaptığım yer Barcelona olmuştu. Geminin hareketine az bir zaman kalnuştı. Limandaki tütüncü dükkârunda Channel marka bir kolye görmüş ve çok beğenmişim. Hareketten hemen önce aceleyle gemiye çıktığımda, sanki parasını ödeyip de kolyeyi dükkânda bırakmışım gibi bir kanuya kapıldım. Çantama, dolabıma herhangi bir yere bakma ihtiyacı duymadan gemiden ayrılp, tütüncüye satıcı hanımın yanına gittim.

“Özür dilerim, galiba kolyeyi almadım” dememle birlikte satıcının ne kadar para verdiğimi ve iki kolyeyi de aldığımı söylemesi ve bu sırada hac çıkarması beni inanılmaz derecede utandırdı. Özür dileyerek o anda bakmadığımı düşündüğüm çantamın gözüne bakmak üzere oradan uzaklaştım. Gemiye gelip çantamın gözüne baktığımda kolyelerin orada olduğunu gördüm. Bir şeylerin kaybolduğunu ya da eksildiğini hissettiğimde iyice araştırmadan hiçbir şekilde başkasını rahatsız etmemeyi öğrenmişim. Bu tür bir olay, daha sonra, aşağı yukarı aynı yıllara denk gelen bir zamanda evimizde de meydana gelmişti. Yaz sonuydu ve kış için depolanmak üzere pirinç alınmıştı. Annem ve ben, bir radyatörün altına koyduğumuz bir gazetenin üstüne yaydığımız bir sofraya bezine pirinci kurumaya bırakmıştık. Aradan zaman geçmişti. Bu arada annem parmağındaki gül yüzüğün kaybolduğunu söyledi. Evimizin yatak odasına bizden başka giren çıkan olmazdı. Sade-

ce haftada bir temizliğe gelen sevgili kızımız Şerife vardı. Doğal olarak ilk hedef tahtası o olmuştu. Fakat, gönlüm hiçbir şekilde buna razı gelmiyordu. Şerife'ye hiçbir şey söylemedim. Birkaç gün sonra pirincin kurumuş olduğuna karar veren annem, pirinci taşlarından ve yabancı maddelerden ayıklamak üzere parti parti tepsiyeye alınca yüzük pirincin içinden çıkmıştı. Daha önce de benzer bir olayı yaşadığım için, emin olmadan hiç kimseyi suçlayıcı ve üzücü bir tavır içine girmeden, eksikliğini fark ettiğim eşyaları önce iyice aramayı prensip edinmiştim.

Nice'in o çok beğenilen plajında özel bir yürüyüş yolu vardı. O kadar çok hoşuma gitmişti ki, hep bizim sahil şeridine de bu tür bir uygulamanın yapılmasını arzulamışımdır. Altı ince kumlu plaj olan ve üzeri tahminen 3-4 metre yüksekliğinde bir koridor gibi muntazam tahtalarla hazırlanmış bir gezinti yolu... Hiç kimseyi denizi görmekten, onun kenarında yürümekten mahrum etmemeyi hedefleyen bir çalışma stili. Tahta yolun en hoş özelliklerinden biri de, tahtaların aralıklı olması nedeniyle aşağıda oturanların görülmesi ve hava sirkülasyonunun teminini sağlayan bir sistem olarak düşünülmesiydi. Bu gezinti yerinin ismi "Promenade d'anglaise"di, yani "İngiliz Gezinti Yolu."

Bir akşam Nice'te limana doğru ilerlerken köpeğiyle yürüyüşe çıkmış bir beyle karşılaştık. Küçük fino cinsi köpeği olan bu bey, ona Türkçe olarak "Oğlum!" diye sesleniyordu. Müthiş etkilenmiştik. "Merhaba" diyerek konuşmaya başladık. Yıllar önce bazı memnuniyetsizliklerinden dolayı Türkiye'den ayrılıp Nice'e yerleşip burada yaşamaya başladığını anlatarak hafif yollu da olsa hayat hikâyesini dinlemiş olduğumuz bu beyefendinin, yıllar sonra bir konuşma esnasında kardeş kadar çok sevdiğim arkadaşım Enise Komuşoğlu'nun kuzeni olduğunu öğrendim. Hani bazen deriz ya "Dünya ne kadar küçük!" diye, bu tesadüf de dünyanın ne kadar küçük olduğunu, eğer Tanrı bazı insanları birbirine göstermek ve tanıştırmak istiyorsa bunun önüne kimsenin geçemeyeceğini gösteren bir örnektir.

İtalya'ya yavaş yavaş yaklaşıyorduk. İtalya'da Napoli, Roma ve Cenova'yı görmeyi planlıyordum. Çevremdeki herkes, Cenova'da Cenova Mezarlığı'nın görülmesi gereken bir yer olduğunu söylüyordu. O kadar çok bahsediyorlardı ki, görmeyi ben de çok arzuluyordum. Mezarlıktan içeri girdiğimde onunla ilgili tahayyüllerimin ne kadar yetersiz kaldığını fark ettim. Bizim ülkemizdeki kabristan olgusuyla arasında bir bağ kurmak bile bence imkânsızdı. Mezarlığın bahçesine girdiğimde harika bir açık hava müze-

siyle karşılaşmıştım. Mermerin kumaş kadar güzel işlendiği, görenleri hayran bırakacak müstesna bir çalışmalar manzumesiyle karşı karşıyaydım. Hangi çalışmaya, hangi mezara, hangi heykele bakacağıma gerçekten şaşırmıştım. Hâlâ bugün gibi hatırladığım beni çok etkileyen, bir genç kadın heykelinin gerçekten ağlıyor-muş gibi görünen gözyaşlarını aradan kırk yıla yakın bir zaman geçmesine rağmen bütün canlılığıyla görür gibiyim. Mezarların önündeki vazolara konmuş olan taze çiçekler, iki katlı olup da alt kata merdivenle inilen küçük odalarda yakılmış büyük mumlar, insanların yitirdikleri sevdikleriyle hiçbir zaman bağlarını koparmamaları ve onları beraberlerinde yaşatma istekleri bana da ters düşmeyen bir olgudur. Birçok yakınımın onlar hayattayken çekilmiş olan resimlerimiz evimin her köşesini süslemektedir. Onlarla bağımı koparmama isteğim, galiba Cenova Mezarlığı'nın bana bir armağanı. İnsanların yitirdikleriyle hayalen de olsa yaşıyorlarmış gibi sürdürülen bir hayatın daha anlamlı olduğuna inanıyorum.

Yunanistan-Pire-Atina ve eve dönüş

Ankara gemisiyle gösterilerimizi gerçekleştirdikten sonra sıra dönüşe gelmişti. Yunanistan'a doğru yol alıyorduk, durağımız Pire Limanı'ydı. Pire'nin İzmir'e benzeyen, sevgi dolu sıcacık insanlarıyla son derece şirin bir liman şehri olduğunu düşünüyorum. Ama Yunanistan'da o güzel defileyi ve tanıtımı yapamadığımız için bugün bile hâlâ üzgünüm. "İnsan komşusuna küsmez, küsse bile bir tas çorbayla kapısını çalınca bütün buzların eridiğini görür. Peki niye biz Yunanistan'a veya Yunanistan bize bir tabak zeytin ikram edip ağzımızın tadını düzeltmiyoruz?" diye çoğu zaman sorguluyorum, ama yıllardır cevabını bir türlü bulamıyorum. Pire'den metroyla Atina'ya geçtik. Akropol'ü ve diğer tarihi ve turistik yerleri, aşırı sığağa rağmen büyük bir keyifle gezdik. Atina'nın merkezindeki meydanda çok güzel bir havuz vardı. İtalya'daki Aşk Çeşmesi'ni andıran bu havuza, sıcak hava nedeniyle insanın atlayası geliyordu. Atina bir Avrupa kentinden farksızdı. Tahminen bundan otuz yıl önce bende bu izlenimi uyandırmıştı.

Pire'den sonra anayurda dönmek üzere gemimiz demir aldı. Ancak hiç kimsede bezginlikten ve yorgunluktan iz yoktu.

Çanak kale Boğazi'ru keyifle geçtik. Geminin iki tarafında uzanan ve elini uzatsan degecekmişçesine teget geçtiğimiz Anadolu toprakları yerini yavaş yavaş Marmara'nın sıcak sularına bırakıyordu. Bir dolu liman şehrini kısa aralıklarla gören bizler, İstan-

bul'a yaklaştığınızda gördüğümüz ihtişam karşısında "Dünyada İstanbul bir tane!" demekten kendimizi alamadık. Tanrım! O ne ihtişamdı! Böyle bir güzelliğin seyri bile insan ömrüne ömür katabilirdi. Boğaz'ın mavisini ile her iki yakada gökyüzüne el açmış dua eder gibi duran sayısız minareleri ve kubbeleriyle gerçekten görüntü muhteşemdi. Bu görüntüyü tekrar görebilmek için İzmir'den İstanbul'a ara ara vapurla gitmeyi düşünmüşümdür. Ancak sefer sayısının yetersizliği maalesef buna hiç olanak tanımadı.

İstanbul'da bizi bakanlıktan gelen bir ekip karşıladı. Tüm eşyaları ve sandıkları onlara teslim eden görevli öğretmenler, tatil yapacakları yörelere gönderilmek üzere hazırlanmış özel otobüslere bindirildi. Ben, Ankara'ya dönmeyip yaz tatilimi geçirmek için ailemin yanına, Manisa'ya gittim. Bütün bir yaz tatili boyunca Ankara gemisiyle yaptığım seyahatten bahsettiğimi hatırlıyorum. Erkek kardeşimle bu anıları her paylaştığımda da onunla beraber seyahat edememenin burukluğunu hep hissettim. Neden onu bu seyahat için zorlamamıştım? İnsan, güzelliklerin, dostlukların paylaşıldıkça çoğaldığını ve insana müstesna bir keyif verdiğini galiba biraz geç idrak ediyor. Paylaşma duygusu, insan olmanın, daha doğrusu "hakiki" bir insan olmanın tek özelliği sanıyorum. İnanın, beraber yenilen bir tost, beraber gidilen bir piknik ve dostlarla oturuşan mütevazı bir ev, yalnız yenilen çok lezzetli bir yemekle, yalnız çıkılan harika bir seyahatle, tek başına oturuşan müstesna konaklarla mukayese edilemeyecek kadar önemli ve özel paylaşımlardır.

Yaz tatili göz açıp kapanıncaya kadar geçip gitmiş, Ankara'ya işimin başına dönmüştüm. İş temposu yine aynıydı. Çok değişik fikirlere sahip olan müşterilerimiz vardı. Mesela biri, sene başında okulun açılmasıyla birlikte, o yıl neler diktirmek istiyorsa kumaşlarını ve aksesuarlarını bir bavula doldurur ve getirirdi. Bütün bir yıl boyunca hangi kıyafetleri giyeceğini çok önceden belirlerdi. Bizler de kıyafetleri müşterinin istek sırasına göre belirlediği tarihlere yetiştirmek için programlardık. İstenilen kıyafetlerin hazırlanması, defile ve sergi çalışmaları, gelen konukların ağırlanması derken Olgunlaşma temposundan hiçbir şey kaybetmeden, hatta hızlanarak yol alıyordu.

Ankara Olgunlaşma'da hazırlattığım kostümlerin bazılarını düşündükçe sanki bugün yaptırıyormuşum gibi mutlu oluyorum. Mesela Topkapı Sarayı'ndaki bir gelinlikten ilham alarak hazırlattığım tel kırma işi tül gelinlik gibi. Defilenin ilk günü, gelinlik Meclis Başkanı Sırrı Atalay'ın eşi tarafından çok beğenilmiş ve müstakbel gelinleri için alınmak istenmişti. Bu istek karşısında

karar vermekte bir hayli zorlamıştım. Gelinlik ilk kez Ankara'da defileye çıkmıştı, ancak Atalay ailesi gelinliğin İstanbul, İzmir ve diğer illerdeki defilelerde tekrar giyilmesini arzu etmiyordu. Ben ise, çok büyük bir itinayla orijinaline sadık kalarak hazırlatmış olduğum ve ulu önder Atatürk'ün çok yakın bir arkadaşının kızının gelinliğinde kullanılan gelin başı ile yapma beyaz bir gül ve mumçiçekleriyle dolu bir taçla süslediğim bu gelinliğin, gerçekten daha çok kişi tarafından görülmesini istiyordum. Ancak başaramamıştım. O kadar çok isticram edilmişti ki, gelinlik ikinci kez sadece tüm Ankara protokolünün hazır bulunduğu bir düğünde tekrar görülebilecekti. Büyük bir sevgi ve ısrarla, şık bir davetiye gönderilerek düğüne davet edilmiştim. Ancak şubat tatili sırasında yapılan bu düğüne, ailemi görmek için Manisa'ya gittiğimden icabet edememiştim. Galiba düğüne gidemeyişimin ikinci sebebi de, o güzelliğin diğer illerde gösterilememesiydi.

1969'da çok sevdiğim dostum Zekiye Baban Hanımefendi'nin eşi Cihat Baban "Yümniye Hanım, İran'a gitmek ister misiniz?" diye sordu. Önümüzdeki yıllar içerisinde İran'ın kuruluşunun 2500. yılıydı. Çok heyecanlandım, çünkü bu kadar önemli bir yıldönümünde İran'da bir defile yapmak gerçekten harika bir olaydı. Teklifi, okul müdürümüze götürdüğüm zaman memnuniyetle kabul etti. Diğer atölye şeflerini toplayarak bir toplantı yaptı. Oybirliğiyle İran'da defile yapılmasına karar verilerek bakanlığa bilgi sunuldu. Hazırlıklarımızı hızlandırdık. Bir yıl çabucak geçip gitmişti. Yine her zamanki gibi tatil zamanı gelmişti ve ben yine her tatilde olduğu gibi Manisa'daydım. Sabahları genellikle kız kardeşim Bijen ve yeğenim Ayşegül'le yürüyüşlere çıkıyorduk. Bir gün, yine yürüyüşteyken erkek kardeşim Nadir'in muayenehanesine uğrayıp bir kahve içmeye karar verdik. Yeni oturmuştuk ki, muayenehanenin telefonu çaldı. Kardeşim konuşmaya başladığında telefonun Ankara'dan geldiğini anladım. Telefonu bana vermeyip, konuşmaya devam etti. "Amerika'ya gitsin, ben onu İran'a götürürüm" diyordu. Konuşma bittiğinde kardeşim, "acilen bir defile ve sergi için Amerika'ya gidilmesi gerektiğini, bu görevi isteyip istemediğimi ve İran defilesi düzenleyeceğim için acaba hangisini tercih edeceğimi öğrenmek için aradıklarını" söyledi. Bu görevle ilgili ilk teklif bana yapılmıştı. Çünkü, iki yıl önce okulumuzun Amerika'da bir defile düzenlemesi için bir teklif gelmişti. Ancak sponsor olabilecek bir merci yoktu. O arada Pan American'da çalışan muhasebe müdürünün kardeşi çok yakın bir arkadaşım. Ona ulaşarak Amerika'ya bir gidiş dönüş bileti temin

edebilmişim. Ancak bileti okul müdürü bana herhangi bir şey söylemeden kullanıyordu. Kendi dostlarım aracılığıyla ulaşabildiğim bu seyahat imkânının okul müdürü tarafından engellenmesi karşısında benden beklenen tepkiyi vermemiştim. Bazı kişilerin kızgınlık ve atışma gibi hiç de bana yakışmayan tavırları sergilememi ve hatta bunu dört gözle beklediklerini biliyordum. Onlara bu zevki yaşatmamak için benim son derece itidalli ve soğukkanlı olmam gerekiyordu. Bunu da başardığımı sanıyorum. Bu olay karşısında onlara okulumuzun bir biçimde Amerika'da temsil edildiğini ve bundan ancak mutluluk duyulabileceğini söyleyerek, istedikleri huzursuzluğu yaratmadım. Yaratılmasına da müsaade etmedim. Bu nedenle Amerika'ya sponsorlu ikinci bir davet söz konusu olduğu için ilk teklif bana yapılıyordu.

Amerika

1970'li yıllarda Amerika'ya gitmek, hemen hemen herkesin hayalidir. Ancak bu, o kadar kolay değildi. Bense bulduğum bu seyahat imkânından dolayı çok mutluydum. Büyük bir keyifle işimi yapacağımı ve aynı zamanda gezebileceğimi düşününce mutlu oluyor, fakat beraber gideceğim ekip aklıma geldikçe, "Mutlu olabilir miyim gerçekten?" diye düşünüyordum. Bu ekiple yorulacağımı, hem de çok yorulacağımı biliyordum. Seyahat dönüşü hiç de yanılmadığımı görmüştüm. Elde edilecek başarı ve işin temsil yönü düşünüldüğünde, yorgunluğum gerçekten azalıyor olsa bile, bütün kostümlerin ütülenmesi, listelerin düzenlenmesi, mankenlere paylaştırılması ile sergi eşyalarının ütülenip sergilenebilir hale getirilmesini tek bir kişinin yapacak olması o kadar da kolay bir iş değildi. Mankenlerimiz bu hazırlıklara yardımcı olmazlardı. Bu yüzden Amerika seyahatının tüm yükü benim omuzlarımdaydı. Herhangi bir sıkıntıya, bir aksiliğe, bir başarısızlığa yer yoktu. Okul müdürü daha önce de Amerika'ya gitmiş olmasına rağmen ikinci kez kafiye yer alıyor, emekliliği gelen bir öğretmenin arkadaşınız da emekli olmadan önce bir yere gidebilmek için bize katılıyordu. Bizimle gelecek üç mankenimizle birlikte bir yola çıktık.

Ankara'dan başlayan serüven, yorgunlukların ve mesuliyetlerin ne kadar çok olduğunu göstermişti bile. Bir gün önce eşyaların sandıklara yerleştirilmesi ve Esenboğa'ya nakli, gümrüğe teslimi, ertesi sabah ilk uçakla İstanbul'a gidiş, oradan Frankfurt, Amsterdam ve Amsterdam'da Türk Hava Yolları'nı bırakıp Pan American'la New York'a uçuş... Nedendir bilmem sanki her seyahatte

ufak da olsa bir aksilik olmak zorundadır. Mankenimiz sevgili Gezin bir talihsizliğin kurbanı oldu. Eşinin arabası yolda arıza yaptığı için uçağı kaçırdı. Yola onsuz çıktık. Amsterdam'dan sekiz saatlik bir uçuşun ardından New York'a indik. Oradan da alan ve uçak değiştirerek Washington'a geçecektik. Uçuş sırasında okul müdürümüzün panik halinde sürekli olarak "New York'ta eşyalarımızı nasıl alacağız? Washington'a nasıl geçeceğiz?" diye sormasından bunalmıştım. "Bizi karşılayacaklar, almaya gelecekler" sözlerim bile bir türlü heyecanını yatıştıramıyordu. Oysa ilk Amerika seyahatinde bana gidiş dönüş bileti temin eden dostlarımızın burada da beni yalnız bırakmayacaklarından emindim. Arkadaşımın Pan American'da çalışan kardeşi Ahmet Bey, bizi New York'ta karşılayacaktı. Fakat bunu müdire hanıma anlatmak mümkün değildi. Uçaktan inip, terminale doğru giderken bir ara onun haklı olduğunu düşünmeye başladım. O kadar kalabalık bir yerdi ki, insanlar beşer metre enindeki gidiş geliş yolunda âdetâ omuz omuza yürüyorlardı. Bu kalabalıkta bizi nasıl bulacaklar endişesine kapılmamak imkânsızdı. Ben bir yandan pür dikkat uçağı giden yolu kolluyor, bir yandan da müdire hanımı kaybolmayacağımız konusunda iknaya çalışıyordum. O an, bir sopanın üzerine tutturulmuş bir kartonun üzerinde okul müdiresinin adını ve soyadını gördüm. Her işin bir kolayı vardı. Otel lobilerinde müşterileri telefona çağırmak veya dostlarının geldiğini haber vermek için kullanılan yöntemle bizi bekliyorlardı. O yazıyı görür görmez benim kâbusum sona ermişti. Hemen görevlinin yanına gidip "Evladım, sen bizi arıyorsun" diyerek koluna yapıştım. Görevlinin bizi Ahmet Bey'in bürosuna götürmesiyle rahat bir nefes aldık. Biraz hoşbeşten sonra, bavullarımızın alınması, eşyalarımızın gümrükten çıkması ve diğer havaalanına ulaşmamız gibi sorunları, konuşarak hallettik. Seyahat aksiliği demiştim ya, şansızlık bu sefer de bizi bulmuştu. Benim ve iki mankenimizin bavulları Amsterdam'da kalmıştı. Uçağı yüklenmeyen bavulların akıbeti hakkında kimsenin bilgisi yoktu. Seyahat sırasında insanın kullanması gereken en temel ihtiyaçların yanında olmaması ne kadar korkunç bir şeydir tahmin edersiniz, üstelik de yurtdışında... Bu yolculukta hiçbir şeyi kendime dert etmek istemiyordum. İlk işim önümdeki büyük el çantama bir göz atmak oldu. Rahatladım. En azından o gece beni idare edebilecek ihtiyaçlarım çantamdaydı. Yola çıktık. Ahmet Bey bizi birkaç taksiyle diğer alana, yani Amerika içi uçuşların yapıldığı havaalanına gönderdi. Görevlinin bize uçağı kadar refakat etmesiyle olası herhangi bir soruna karşı önlem alınmıştı. Nihayet uçaktaydık.

Amsterdam-New York arası uçtuğumuz Boeing'le mukayese edilmeyecek, başımızın tavana değdiği küçük uçaklardandı. Biz uçağın küçük oluşu hakkında konuşurken, bir anda bizi sevince boğan bir sürprizle karşılaştık. Gezin, uçağın kapısında idi. Bizden sonra kalkan ve Roma üzerinden Amerika'ya uçan Pan American uçağıyla New York'a gelmişti. Kendisine yardımcı olan Amerikalı bir aile sayesinde de yollarımız kesişmişti. Şimdi, yurtdışı gezilerinde bir dolu sıkıntı çeken dostlarımın anılarını dinledikçe otuz üç yıl önce gerçekleşen bu uzun seyahati ufak tefek aksaklıklarla atlatmış olmaktan mutluluk duyuyorum.

Havaalanında büyükelçilik mensupları ve sponsor firma temsilcileri tarafından karşılandık. Eşyalarımızı sponsor firma teslim alırken biz de büyükelçiliğe akşam yemeği için götürüldük. Büyükelçi Melih Esenbel ve kıymetli eşleri Emine Esenbel Hanımefendi müthiş bir misafirperverlik örneği göstererek bize tüm yorgunluğumuzu unutturmuşlardı. Mönüyü tamamen hatırlamamakla beraber, içtiğimiz o güzel çorbayı ve bizim için hazırlanan nefis yaparak sarmasını otuz yıldır unutamadım dersem yalan olmaz. Yemekten sonra büyükelçi, Büyükelçilik konutu hakkında bizleri bilgilendirirken bir yandan da duvarlardaki tabloları inceliyorduk. Büyükelçilik binasının Washington'un en güzel on evinden biri olduğunu öğrenmiştik. Biz tabloları seyrederken evin hizmetlerine bakan bey kahvelerimizi getirdi. Önce büyükelçinin kahvesini sundu. Benim kahvemı vermek üzere yanıma geldiğinde "Buyurun Yümniye Hanım" dedi. Saliselerle ölçülen bir zaman dilimi içinde diplomasi-nin ne kadar ince bir şey olduğunu düşünüyordum ki, kahveyi takdim eden görevli ikinci cümlesini söyleme ihtiyacı duydu. "Yümniye Hanım, Ankara'daki kuaförünüzü tanımadınız mı?" Bir anda "Hayır, tanıdım" dedim. Oysa kendini tanıtmaya tahmin bile edemezdim. İsmimi söylediği zaman, Büyükelçilik'te çalışanların gelen bütün misafirlerin adlarını bilmesinin ne kadar zor bir iş olduğunu düşünürken, eski bir dostla karşılaşacağım hiç aklıma gelmemişti. Acaba gerçekten dünya çok mu küçüktü? Bu davet sırasında, New York'ta kavuşamadığımız bavullarımızın bir hafta sonra da olsa Büyükelçilik'in sıkı takibiyle bize ulaştırıldığını öğrendik. İki mankenimiz bavullarını tanıyıp arabadan aldılar. Bana ait olduğu söylenen ve önümde duran bavul ise Amsterdam'da kalan bavulumla hiç benzemiyordu. Allahım, bavulum bulundu derken bu sefer de karışmış mıydı? Görevli ısrarla aynı şeyi söylüyordu "Ama efendim, başka bavul yok, bunlar geldi!" Bavulu evirip çevirdim, dikkatlice baktım. Gördüğüm şeyle beraber şaşkınlığa düştüm. Üç

tarafı fermuarlı olan bavulumun fermuarları nasıl olduysa patlamış ve açılan yerler bir destekle kırık kol gibi bandajlanmıştı. Evet, bu benim bavulumdu, perişan, harabe bir halde... Neyse ki ona kavuşmuşum. Patlaması beni o kadar rahatsız etmedi. Yenisini almam için fırsat doğdu diyerek kendimi avutuyordum. Önemli olan içindkilerin eksiksiz olmasıydı. Bavulu açtığımda her şey aynı intizamla yerli yerindeydi. Bir tek mendil bile eksik değildi. Nihayet bavullarımıza kavuşmuştuk. Artık önemli olan defleydi.

Bizim için üç katlı bir ev hazırlanmıştı. Mankenlerimiz büyük bir odada beraber kalırken, ben, okul müdürü ve diğer öğretmen ayrı odalarda kalacaktık. Evimiz ağaçlar arasındaydı. Rüzgârla sallanan ağaç dalları, camlara vuran yağmur damlaları bize hem yazı hem de sonbaharı yaşıatıyordu. İlk pazar günü, yıllar önce Amerika'ya yerleşmiş, zarif bir eşi ve birbirinden şirin çocukları olan sempatik bir beyin misafiriydik. Yurt hasretini biraz olsun dindirmek için evinin bodrum katını Şark usulü'döşemişti ve orada Türk sanat müziğinin en nadide eserlerini dinliyordu. Bana da, bu özel yerde "Üsküdar" şarkısını dinletmişti. Ardından bahçedeki barbekü partisine katılmıştık. Askerliğini yapmadığı için yurda dönemediğini, İran'la yaptığı ticareti yürütebilmek için Avrupa merkezlerinden, Türkiye'ye uğramadan İran'a giden direkt uçakları tercih ettiğini öğrenmiştik. Yıllar sonra yurtdışındaki vatandaşlarımıza askerlik konusunda kolaylıklar sağlandığında, aklıma ilk olarak o güzel insan gelmiş ve her şeyin onun açısından yolunda gitmesi için dua etmişim.

Çok büyük bir mağazanın bize ayrılan reyonunda Türk el işlerini teşhir ediyor, belirli aralıklarla tüm mağaza katlarında da defilemizi gerçekleştiriyorduk. İki hafta süren bu gösterinin ardından Sefire Hanım'ın kordiplomatige vereceği defileli resepsiyon ve sergi için çalışmalarına başlamıştım. Elimden geleni yapıyordum. Resepsiyon günü gelip çatmıştı. Davetin verileceği yerde işlerle ilgiliniyordum. Elbiseleri ütileyip astım. Sergi masasını düzenlemem gerekiyordu. Sergi eşyalarının bulunduğu bavulu aldım. Aldım ama anahtar yok! Resepsiyonun başlamasına kısa bir süre var, sergileecek el işleri bavulda kilitli! Hemen, sabahleyin değişik bir tayyör giydiğim ve bavulun anahtarının bir önceki gün giydiğim tayyörün cebinde olabileceği aklıma geldi. Çünkü tayyörüm ise evdeydi. Hemen eve telefon açtım. Mankenler evde dinleniyorlardı. Anahtarın gerçekten tayyörün cebinde olup olmadığını öğrenmek istiyordum. Cebindeydi! Rahatlamıştım. Ancak şimdi de başka bir sorun vardı. Ben ütü yapıyordum, bu durumda o anahtar buraya nasıl gelecekti? O an statü önemli değildi, müdür ya da öğretmen yoktu.

Herkes her şeyden mesuldü. Okul müdürüne döndüm ve “Burada kalıp defile sıralamasını mı yaparsınız yoksa gidip evden cebimdeki anahtar mı getirirsiniz?” dedim. Çok mecbur kalmasam böyle bir konuşmayı yapmazdım, ancak anahtar problemini çözmem için iki parçaya bölünmem gerekiyordu. Ütülerini ben yapıyorum, kıyafetleri ben asıp sıralıyorum, sergi için örtülerini ben ayarlıyorum; bu arada anahtar için eve nasıl gidebilirdim? Müdire hanım, defileyle ilgilenene kadar anahtarları getirmeyi tercih etti. Ben de yapılması gereken her şeyi yaptım. Defile saati iyice yaklaşmıştı. Yorgunluktan bitap vaziyetteydim. Salonun ucundan sefire hanım göründü. Sol kolu üzerinde sırmalı, beyaz büyük bir havlu vardı. Yanıma gelip, koluma girdi. “Yünniye Hanım, şimdi sizin dinlenmeniz gerekiyor” dedi. Beni nereye götürdüğünü bilmiyordum. Koridoru geçtiğimizde kolumdan çıktı ve bir kapıyı açtı. Havluyu uzatarak “Burası benim banyom. Şimdi duşunuzu alıp dinleneceksiniz. Sonra da kuaförüm saçlarınızı tarayacak” dedi. Dünyalar benim olmuştu. Yorgun biri için ne kadar büyük bir hediye! Duş sonrası oldukça rahatlanmıştım. Saçlarım da yapılmıştı. Artık ikinci raunda hazırdım. Yukarıdaki hazırlıklardan dolayı aşağıdaki defilenin nasıl olduğunu göremedim ancak herkesin çok memnun olduğunu biliyordum. Mankenleri giydiriyordum ki bir ara okul müdiresi pür telaş yanıma geldi. “Aşağıda bir kadın var senin yaptığın elbiseyi giymiş” dedi. Ne tür bir elbise olduğunu sorunca, çok sevgili dostum Fevziye Karamancı’nın Dünya Bankası’nda çalışan bir beyle evlenen küçük kızını hatırladım. Anlattığı elbiseyi ben dikmiştim. Tahminim doğruydı. Defile sonrası genç hanım beni görmeye geldi. Gerçekten çok zarıftı. Beni başka bir gün dışarı, yemeğe davet etti. Bir et lokantasında buluşmak üzere gün belirledik.

Defile çok beğenilmişti. Ertesi gün gazeteler övgü dolu sözlerle organizasyondan bahsediyordu. Basından ilgi görmesi bütün yorgunluğumu unutturmuştu, çok mutluydum. Bu defilede kullanılan çok şık, beyaz Maraş işli, uzun etekli saten tayyörümüz dönemin Amerika başkanının eşi tarafından çok beğenilmişti. Ancak daha önce de bahsettiğim gibi teşhir maksadıyla götürdüğümüz kıyafetlerin satışı olmuyordu. Satamasak bile beğenilmesi beni çok gururlandırmıştı. Tayyör, benim atölyemde benim tasarladığım bir takımdı ve Fatoş Kayacan giyyordu.

Buluştuğumuz yerin *steak* (biftek) restoranlar zincirinin Amerika’da açılan ilk lokantası olduğunu öğrendim. Son derece şık dekore edilmişti. Duvardaki süsler ve orta yerdeki şömine göz alıcıydı. Müşteriler ise sokakta gördüğümüz bohem Amerikalılardan değil-

Manken Fatoş Kayacan'ın beyaz atlas üzerine hazırlanmış özel bir giysiyi sunumu.

di. Seçkin bir müşteri portföyü olduğu belliydi. Tatlı sohbetimiz, Ankara'yı Washington'a getiren anılarla süsleniyordu. Genç hanımın üzerinde çok şık bej-tabakası karışımı jarseden bir pantolon ceket vardı. Çok beğendiğim için "Buradan mı aldın?" diye sordum. Gülerek cevap verdi "Hayır Yümniye Hanımcığım, Ankara'dan Nehir Mağazası'ndan." Ne kadar keyiflenmiş ve aynı zamanda gururlanmıştım. Amerika'dayım, çok hoş bir kıyafet beğeniyordum ve bir yabancı imzası beklerken Türk malı olduğunu öğreniyordum. İnsanın göğsünü kabartmaz nu böyle tercihler? Otuz küsur yıl oldu, moda alanında yavaş yavaş adımızı duyurmaya başladık. Kısa süre içerisinde diğer eksiklerimizin biteceğini düşünüyor, o günlerin özlemiyle avunuyorum.

Büyükelçilik'teki çalışmalarımız sırasında bir ara sefi-re hanım "Yümniye Hanım, biraz benimle gelir misiniz?" diyerek elimden tutup götürdü. Üst kata çıkan merdivenlerin alt boşluğuna çok güzel bir gardırop yapılmıştı. Kapısını açıp "Benim çok sevdiğim bir kıyafetim var, ona bakar mısınız?" dedi. O yıllarda Turizm Bakanlığı Türk el sanatlarının tanıtımı için Olgunlaşmalardan seçerek satın aldığı kostümleri Londra, Pa-

ris, Washington gibi büyük dış merkezlere gönderir, kıyafetler oradaki milli bayramlarda teşhir edilirdi. Ne tesadüftür ki, Sefire Hanım'ın çok sevip bana göstermek istediği, bordo atlas üzerine beyaz Maraş işiyle benim tarafımdan hazırlanmış muhteşem bir bindallıydı. "Sultan Gelin" adını taşıyordu. O ara yine Ankara Olgunlaşma'dan alınmış birkaç tane daha kostüm gözüme ilişti. Heyecanlanmıştım. Sefire hanıma "Bu kostüm, benim hazırlattığım bir kostüm" dediğim zaman kendileri de duygulanmışlardı. "En çok sevdiğim kostümüm bu, ancak çok üzgünüm ki giyilmekten dolayı biraz hırpalandı" dedi. Hemen kıyafeti dolaptan aldım. Neresine ne olmuş diye baktığımda, durumun o kadar da vahim olmadığını gördüm. Kıyafetin arka eteği öne nazaran biraz daha uzun tasarlanmıştı. Bu nedenle yere değen kısımlarında birkaç tane kuş gözü dediğimiz küçüklükte delikler açılmıştı. Önemli değildi. Çünkü etek nakışını, etek ucundan iki santimetre yukarıdan başlatmıştım. Bundan dolayı eteğin tümünü yedi milim kadar katlamanın hiçbir sakıncası olamazdı. Sefire hanım rahatlanmıştı. "Ben onu kadına yaptırırım, Yümniye Hanım" dedi. Kendimle gurur duymak için ne kadar güzel bir tesadüftü. İnsanların severek yaptığı şeylerin beğenilmesi ve takdir edilmesi, o işi yapana müthiş gurur ve mutluluk veren bir şey... Bütün mesele yaptığın işin en mükemmelini yapabilmek. Ben bunun hayatın tüm alanlarında geçerli olduğuna inanıyorum. İnsanların, işi, mesleği ne olursa olsun, onu gerçekten en iyi şekilde yaptığı zaman takdir edilmemesi, maddi manevi destek görmemesi, en azından bir teşekkür almaması olası değil. Yeter ki isteyelim...

Sponsor firma "Pazar günü sizleri pikniğe götüreceğiz" dedi. Yorgun olmama rağmen, katılmayı çok istiyordum. Kahvaltı sonrası sabah erkenden yola çıkıldı. Sponsor firmanın sahibinin arabasına değil de onun arkadaşının arabasına davet edilmiştim. Yolumuzun altından, üstünden geçen üç katlı otoyolları "niçin bizde yok" düşüncesiyle seyrederek yol alıyorduk. Ancak bir türlü varacağımız yere gelemiyorduk. Sponsor firma bizi piknik için Ankara-İstanbul arası kadar mesafede bir yere götürüyordu. Oysa ben en uzak, Ankara'dan Kızılcahamam'a pikniğe gitmiştim. İstanbul-Ankara piknik için fazlasıyla uzaktı! Öğle saatini biraz geçe, konaklayacağımız yer olan Baltimore şehrine ulaştık. Hiçbirimiz niçin buraya getirildiğimizi anlamamıştık. Çok yorulmuş, bir o kadar da acıkmıştık. İlk iş olarak yemek yemek istediğimizi ifade ettik. Bu arada sponsor firmanın sahibi beyin Baltimore'da oturduğunu öğrendik. Karısı da Washington'dan bizim arkamızdan yola çıkmıştı,

ancak henüz gelmemişti. Bu nedenle evde yoktu. Gidilecek başka bir yer düşünülüyordu. Bu sırada bizim bindiğimiz arabanın şoförü, oraya yerleşmiş bir Türk doktor arkadaşı olduğunu söyledi. Onunla konuşuldu, kahve içmeye geleceğimiz söylenerek zoraki kendimizi davet ettirdik. Güler yüzlü, sevecen, hanımından ayrı, büyük kıızıyla birlikte yaşayan misafirperver bir beydi. Rahat koltuklarda kahvemizi içerek, sponsor firma sahibinin eşini bekliyorduk. Onu niçin beklediğimizi bunca sene geçmesine rağmen hâlâ anlamış değilim; herhangi bir mana da veremiyorum. Kahvelerin ardından nihayet sponsorumuzun evine geçtik. Hava kararmaya başlamıştı. Orada da çay içtik. Sponsor beyin, evini, eşini ve çocuğunu görme görevini de yerine getirdikten sonra pikniğimizi bitirip dönüş için yola çıktık. Yarı uykuluyduk. Pikniğe gitmiş, kahve ve çay içip sponsorumuzun evini görmüştük. Ne piknik ama! Evimize geldiğimizde yataklarımızı nasıl bulduğumuzu bile hatırlamıyorum. Birkaç kurabiye yiyerek serildik. Kendimin çok şanslı olduğunu anladım. Firma arabasına binen zavallı mankenlerimiz, salıncak gibi sallanan araba yüzünden şiddetli bir bel ağrısı çekiyorlardı. Hatta Fatoş Kayacan “İyi ki bizim arabada değildiniz” deyince diğer arabayı tercihimden dolayı çok memnun olmuştum. Böylece, çok eğlendiğimiz (!) piknik serüvenimiz de son buluyordu.

Washington’daki görevimiz bitmişti. Türk Büyükelçiliği, başta Büyükelçi Melih Esenbel ve eşi olmak üzere tüm birimler son derece büyük yardımseverlik ve nezaket içerisinde bizi misafir ettiler. Bu arada halledilmesi gereken bir sorunumuz vardı. O da, benim fermuarı patlamış olan bavulumun yerine yeni bir bavulun alınmasıydı. Onu da hallettikten sonra artık New York’a uçuş için hazırдық.

Daha önce kontak kurduğumuz Türk-Amerikan Derneği adına yapacağımız defile için New York’taydık. New York’a yerleşmiş Türklerin ve diğer dostlarımızın evinde misafir edilmek üzere her birimiz farklı mekânlara götürüldük. Çok şanslıydık, New York’taki ev sahibimiz ile eşi de oldukça misafirperver ve kibar. Okul müdiremiz, evlenip oraya yerleşen bir öğretmen arkadaşımızın, Nüvit Hanım’ın evinde kalıyordu. Diğer öğretmen ile ben armatör dostlarımızın evinde misafirdik. Akşamlarımız daha çok Nüvit Hanım’ın evinde geçiyordu. Alışverişlerimizde de aynı şekilde bize yardım ediyordu. Âdeta yıllar sonra buluşmanın tadını çıkarıyorduk. Nüvit Hanım’ın kızı Behice’nin bakla büyüğündeki fasulyeden pişirdiği yemeğin tadı hâlâ damağımdadır. Yemeğin arkasından sohbet ediyor, yatmak için ev sahibemiz Zeynep Hanımlara gidiyorduk. O kadar incelerdi ki, ev sahiplerimizi, eve

Washington defilesi sırasında ziyaret edilen Pentagon Meclis Binası.

Washington seyahati sırasında Kennedy'nin mezarı başında.

geç geldiğimiz saatlerde bile bizi beklerken buluyorduk.

İlk gece, karşılıklı hoşbeşten sonra herkes kendi odasına çekilmiş, o geceden sonra beyefendiyi bir daha görmek kismet olmamıştı. Bu nedenle daha çok ev sahibesiyle görüşebiliyorduk. Ev, tamamen Amerikan tarzındaydı. Asansör kapısı salona açılıyordu. Alt kattan telefonla kontak kuruluyor, eğer ev sahibi görüşmek istiyorsa görevli eşliğinde kata çıkıyordunuz. Ev sahibi, salonda sizi kabul ederse görevli ancak o zaman asansöre binip aşağı iniyordu.

Ev sahibesi Zeynep Hanım çok güzel ve çok zarif bir hanımefendi idi. Geldiğimiz günün ertesi günü bizim boş günümüzdü. Washington'daki yorgunluklardan sonra her fırsatta dinlenme imkânı yaratmaya çalışıyorduk. Zeynep Hanım "Ben biraz dışarı çıkacağım, gelmek ister misiniz Yümniye Hanım?" dedi. Memnuniyetle kabul ettim. Biraz yürüdük. Hafta sonuydu. Nereye gideceğimizi bilmiyordum. Önünde kuyruk olan bir bankaya girdik. Bu esnada gözüme müşterilerinin köpeklerini bağlamaları için ayrılmış bir alan ilişti. İlginçti. Daha da ilginçti hemen hemen her müşterinin köpeği vardı. İnsanlar kuyruk olmuş sırasını, köpekler ise toplanmış sahiplerini bekliyordu. Bu ya tam bir hayvan sevgisi ya da kendilerini koruma yoluydu. Zeynep Hanım banka işlemleriyle ilgileniyordu. O gün ondan çok ilginç olan bir bilgi aldım. Herkes parası bankada tutuyormuş, hafta sonları geldiğinde o hafta ne kadar gerekiyorsa o kadarını hesaplarından çekiyorlarmış. Ya da her gün bankaya gidip günlük harcamaları için para alıyorlarmış. Ne kadar şaşırtıcıydı. Oysa sebebini öğrendiğimde mantıklı gelmişti. New York'ta insanın üzerinde para taşıması çok tehlikeli sonuçlara yol açabiliyordu. Hiç beklemediğiniz anda biri yolunuzu kesebilir ve neyin varsa alıp gidebilirdi. Keza aynı şekilde eviniz de pek güvenli olmayabilirdi. Bu kent için yapılan tembihlerden biri de şuydu: "Lütfen yanınızda on dolar-dan fazla para taşımayın. Asansöre hiçbir zaman kimseyle tek binmeyin, eğer diğer insanlar iniyorsa siz de hemen asansörü terk edin. Eğer herhangi bir şekilde sizden para isterlerse hemen on doları verin!"

New York'taki defilenin yapılmasına saatler kalmıştı. Ben hazırlıklarına başlamıştım. Elbiseler ütüleniyor, askılara asılıyor ve numaralanıp mankenlere ayrılıyordu. Birleşmiş Milletler nezdindeki Büyükelçimiz Semih Bayülken ile sevgili eşleri Vualla Bayülken bu defilede ağırlıklarını hissettirmişlerdi. Büyük salon tamamen doluydu. Ben kuliste mankenleri giydirmekle meşgulken okul müdiresi büyük bir telaşla gelip bir dakikalığına sahneyi görebileceğim bir yere gitmemi istedi. Karanlık sahnede, altın bir kadın heykeli görünümünde spotlarla aydınlatılmış bir kıyafet sunumu yapıyordu. Salon alkıştan inliyordu. Bu sahneyi yaştan kıyafeti ben hazırlamıştım. Hem sevinçten hem de gururdan çok duygulanmış hatta gözyaşlarıma hâkim olamamıştım. Defile son derece başarılıydı. Alkışlar sürüp giderken tüm ekip olarak büyükelçinin eşiyile birlikte sahnede idik. Alkışların yanı sıra takdim edilen çiçekler her şeyi unutturmuştu. Bu görevimizi de ba-

şarıyla tamamlanmıştı. Defile bittiğine göre sıra New York'un keşfine gelmişti. Birleşmiş Milletler'deki dostlarımla yardımcı olmak istediğim yerleri belirlemiştim. İlk önce Birleşmiş Milletler Binası'nı gezmek, ardından o yıllarda yakılıp yıkılan Harlem'i görmek ve en son olarak dünyaca meşhur, filmlere konu olan ışık cenneti Broadway'de bir gece turu yapmak...

Bunlar herkesin yapamayacağı şeylerdi ve ben bunun bilincindeydim. Burada rahmetle anmak istediğim Ankara Tevfik Fikret Fransız Lisesi'nin kurucusu Ferihan Gürsoy Hanımefendi'nin kayınbiraderinin yardımıyla Birleşmiş Milletler'deki görevliler beni bekliyorlardı. Uzun bir giriş seremonisinin ardından artık Manhattan Adası üzerindeki binadaydım. Lokantasında öğle yemeği yedikten sonra, salonları gezmeye başladık. Bilmiyorum her insana böyle bir şey kısmet olur mu ama ben gerçekten özel ve güzel yerleri Tanrı'nın yardımıyla gezebiliyordum ve görebiliyordum. Katları teker teker dolaşıyorduk. Sanki şu an, karşımda toplantı salonundaki toplantı hâlâ devam ediyor. Benim gibi BM Binası'nı görme şansını yakalayanlar dikkat etmiş olabilir. Toplantı salonunun ortasında tavandan aşağı sarkan oldukça zarif ve şık görüntülü bir terazi vardı. Terazinin orada alınan kararların adaletle uygun olduğunu simgeliyor olması son etkileyiciydi. Gezdiğim her katta ilgimi çekecek yeni yerler yakalamaya çalışıyordum. Bunlardan biri de insanların ibadetine ayrılmış bir mekândı. Zemini halı kaplı büyük, karanlık bir odaydı. Sadece çok yukarıdaki küçük bir pencereden ışık sızıyordu. Bir dini temsil eden herhangi bir figür yoktu. Kapıdan içeri girince insan neyi düşünüyorsa oranın mistik havasını bulabiliyor ve ibadetini rahatça yerine getirebiliyordu. Çok hoşuma gitmişti. Böyle bir yer düşünenleri, düşüncelerinden dolayı kutlanıyordum. Başka

1971 yılındaki New York defilesinin finali. Yünniye Akbulut ve mankenler.

bir yerde, her milletin kendi simgesi olabilecek ürünlerin satıldığı bir mağaza vardı. Tüm milletlerin değişik, kendilerine has eşyaları, resimleri satılırken bizim satış reyonumuzda sadece ve sadece birbirine geçmiş halkalardan oluşan gümüş yüzük vardı. Sanki bizi temsil edecek başka bir şey yokmuş gibi basit bir yüzük! O an ne kadar kötü bir duygu yaşadığımı anlatamam. Neyse ki bir başka salonda gururumu okşayan bir tabloyla karşılaştım da bu üzüntüm yerini mutluluğa bıraktı. Tahminen 70 ila 80 santimetre ebadında bej mermer üzerine yazılı Kadeş Antlaşması salonun baş köşesinde yerini almıştı. İlk yazılı kitabe olan bu antlaşmanın Birleşmiş Milletler'e Türkiye tarafından hediye edildiğini öğrendim. Büyük bir görkemle herkese seslenen kitabenin bir anlamda bizim tarihe kazandırdığımız bir armağan olduğunu düşünmek gerçekten gurur vericiydi. Şu anda, Birleşmiş Milletler'de daha anlamlı, daha güzel tablolarla temsil edildiğimizi düşünüyor ve öyle olduğunu umut ediyorum.

BM'den sonraki durağımız Harlem'di. Arabayı kullanan bey, "Yümniye Hanım, buraya herkes cesaret edip gelemmez. Ancak arabamızın plakası bize buraya gelebilme cesareti veriyor" dedi. Harlem'e yaklaştıkça kırmızı rengin hâkim olduğu bir atmosferde yarı yanmış evler beliriyordu. Yolda ne bir araba ne de insan vardı. Belki de tek canlı çöplüklerdeki kediler ile çocuklardı. Büyü- lü ve unutulmuş bir havası vardı. Yanmış binalar, karartılar, hara- be evler. En büyük caddesini baştan sona geçiyorduk ki, nihayet birilerini gördük. 1,90 m boyunda, aşırı kilolu bir zenci sağında ve solunda ikişer yarı çıplak genç kız olduğu halde, yolun ortasın- dan bize doğru geliyordu. Biz de arabayla yaklaşıyorduk, ama ke- nara çekilmek yerine hâlâ üstümüze gelmeye devam ediyorlardı. Bize yol vermeyeceklerdi, bu kesindi. Biz onlara yol verdik! Ke- nara, hatta şarampole kadar çekilerek yolu açtık. Harlem serüve- nimiz ürpertici, ancak olaysız sona ermişti.

Akşam yemeklerini âdeta ailenin nüfusuna geçmiş gibi Nüvit Hanımların evinde yiyorduk. Yemekten sonra gelen misafirlerden birinin, laf arasında, beni çok şaşırtan bir görevde olduğunu öğ- rendik. New York Trafik Müdürlüğü'nde çalışıyormuş. Tabii, ben hemen Broadway'in gece halini görmek istediğimi söyledim. Çün- kü, filmlerde izlediğimiz o ıslıl ıslıl ışık cennetini görmeyi çok arzu- luyordum. Eve dönme saatimiz gelince, misafir beyin arabasıyla deniz dibine oturtulmuş bir tüp geçitten geçerek, Broadway'e ulaştık. Böyle bir teklifi getirdiğim için biraz üzülmüştüm, ancak orayı gördükten sonra bu üzüntüm kayboldu. Gerçekten bir ışık

cenneti, pırlıl pırlıl bir bulvardı, ancak yürüyen tek canlı bile yoktu. Yolun sonuna doğru, yarı çıplak denilebilecek mini şort ile askılı bir bluz giymiş zenci bir kız gördük. Bizi arabasına alan bey “Akşamları Broadway’e çıkmak insanların korkulu rüyasıdır ve kimse çıkmaz” dedi. Süratle geçen arabalardan ve o zenci kızdaki başka kimseyi görmeden evimize döndük. Daha önce Washington’da da bu tür bir şey yaşanmıştı. Yolumuzu sormak için arabadan inme cesareti gösteremeyen bir dostumuz, “Buralarda durulmaz. Hiç kimseye de bir şey soramayız” diyerek beni âdeta imtihan edercesine Washington’da kaldığımız evi bulmaya zorlanmıştı.

Artık yurda dönme günü gelmişti. Alışverişler, mağaza gezmeleri daha önceki yorgunlukların üzerine âdeta tuz biber olmuştu. Hiç unutmuyorum, büyük bir mağazaya arkadaşlar alışveriş için girdiğinde, ben onları giriş merdivenlerine oturup ayakkabılarımı da çıkarmış bir halde beklemiştim.

New York dendiği zaman, ancak öğle saatlerinde tam tepedeyken güneşin görülebildiği, büyük bulvarları olan bir kent hatırlıyorum. Bu bulvarlardan arabayla geçerken, arka camdan gökyüzünü ve apartmanların tepesini görmek için başınızı arkaya yasalamanız gerekiyordu. Coğrafya kitaplarımızda gördüğümüz 103 katlı “Imperial State”i geride bırakan ve o ara bitmemiş haliyle 116 katlı olan bir gökdelenin inşaatı devam ediyordu. Bütün bunlar, 1970’li yıllarda yurdumuzda göremediğimiz ve bizi son derece şaşırtan şeylerdi. Ancak, şimdi düşünüyorum da beton bloklar içinde değil de doğayla baş başa dengeli bir yaşam sürmenin insanın ruh haline ne kadar olumlu etkisi oluyor. Bir ağacın yeşilini görmek, komşunun bahçesindeki açmış gülleri, yaseminleri, begonvilleri seyrederek bir sabahı yaşamak ne kadar güzel bir şey.

New York’tan ayrılacağımız akşamüzeri havaalanında dostlarımızla vedalaşıyorduk. 1958-1959 yıllarındaki ilk mankenlerimizden olan güzel bir kızımız Pan American Havayolları’nda hostes olarak çalışıyordu. Ne büyük bir rastlantı ki, kendisi de biraz sonra başka bir yere uçmak üzere oradaydı. On küsur yılın hasretiyle buluştuk ve vedalaştık. Uçağımıza binilmesi için anons yapıyordu. Yorgun fakat başarılı bir görevin kahramanları olarak uçaktaki yerlerimizi aldık. Yemek faslı ve büyük ekran renkli TV’deki filmin izlenmesi (ilk renkli TV’yi de Amerika’da görmüştüm) uykumuzdan çalmış olmalı, bir iki saat uyumuştum ki, uçağın bütün ışıkları yandı ve hostes elindeki şık bir kovadan maşayla yolculara sıcak ıslak havlular dağıtmaya başladı.

Birazdan Paris Havaalanı'na inişe geçilecekti. Gecem gündüzüm birbirine karışmıştı. Uyumam gereken zamanda uyanık kalıyor, uyanık kalmam gereken zamanda da uyumak istiyordum. Böyle bir durumdayken Paris Orly Havaalanı'na inmiştik. Bu arada ben iki uçuş arasındaki zaman zarfında metroyla Paris'e gidip dönmeyi düşünüyordum. Fakat, havaalanında bu düşüncemiz hayal olmaktan öteye geçemedi. Çünkü Paris'te, büyük bir grev vardı. Bu uçaklara verilen hizmete de yansiyordu. Paris'e gidemiyorduk, asıl önemlisi, bizi İstanbul'a götürecek Türk Hava Yolları'na gerekli hizmet verilmediği için bekletiliyorduk. Mutlaka uyumam lazımdı. Söylediğim lafı da hiç unutmuyorum: "Paris utansın!" dedim ve çantamı başının altına koyarak bekleme salonundaki banklara uzandım. Hemen uyumuşum. Ne kadar uyuduğumun da farkında değilim. Arkadaşlardan biri "Hadi Yümnüye gidiyoruz" diyerek beni uyandırdı, ancak kendime gelinceye kadar gişelerin olduğu yerde benden başka kimse kalmamıştı. Hangi kapıdan çıktıklarını tespitim mümkün değildi. Birine sormam gerekiyordu. Ama kime? Etrafta kimse yoktu ki. O ara Türk Hava Yolları'nın ışıklı tabelasını gördüm ve o tarafa yöneldim. Bir görevli vardı. Kapıyı sordum. Tam o yöne doğru gitmeye hazırlanıyordum ki, kapıda beni almaya gelen görevliyle karşılaştım. Çantamı aldı, uçağa doğru yürüdük. Bir ara ayaklarımın dibinde bir tıkırtı hissettim. Önüme baktığımda kol saatimin yerde olduğunu gördüm. "Eh, helal mal" dedim ve eğilip aldım. Artık uçaktaydık. Girer girmez cam kenarına oturup başımı yasladığımı biliyorum. Burada film kopmuştu. Tekrar uyandırıldığımda İstanbul Yeşilköy Havaalanı'na iniyorduk. Biraz dinlenmiş olmalıyım, karnımın acıktığını hissettim. Ve arkadaşlara "Ayol, insan bi lokma bi şey vermez mi? Ne biçim uçak!" dediğimde, "Ama efendim, sizi Roma'da uyandıramadık" demezler mi! Uçak meğer, Roma üzerinden İstanbul'a geçiyormuş. Bu yorgunlukla gümrükte defile sandıklarının açılacak olma fikri beni iyice telaşlandırıyor. Şimdi rahmetle andığım Kemal Kayacan Paşa, Gölcük komutanıydı. Küçük kızı Fatoş Kayacan da mankenimiz. Bizim bu yorgunluğumuza hesaba katmış olmalılar ki, bizi almaya bir ekip gelmişti. Geç saate kaldığımız için bizi Ankara'ya götürecek uçak yoktu. THY yolcularını Çınar Otel'de bir gece misafir ediyordu. Bu durumu Kemal Kayacan Paşa daha önceden öğrenmiş olduğu için bize yardımlarını esirgemiyorlardı, her zaman olduğu gibi. Çınar Otel'e gidip, odalarımıza yerleştikten sonra ilk işimiz roof'ta karnımızı doyurmak oldu. Ertesi sabah uyandığımda, ilk olarak akli-

ma gümrük ve sandıklar geldi. Ancak iyice ayılınca o işi dün hal-letmiş olduğumuzu görüp ne kadar sevindiğimi anlatamam.

Amerika görevini yüzümüzün akıyla bitirmenin hafifliğiyle o gün öğleden sonra Ankara'ya döndük. Yenidünya'nın teknolojiye bizden ne denli önde olduğunu bizzat görüp yaşamıştık. Biz ise Asya-Avrupa-Afrika kıtalarında söz sahibi olduğumuz yılların arkasından gelen rehavetle yaşıyor ve açık bir müze görünümünde olan Anadolu'nun hâlâ kıymetini biliyorduk.

İran'ın kuruluşunun 2 500. yılı münasebetiyle daha önce hazırlıklarına başladığımız defilenin tamamlanma dönemi-ydi. Oraya, yine çok emeği geçmiş kıymetli öğretmenlerimiz gitmişlerdi. İran'ın 2 500. yılı etkinliklerini, misafirlere hazırlanan otağların güzelliğini ve ihtişamını, Kraliçe Farah Diba'nın şıklığını, etkinlikler esnasında giydiği kostümleri *L'Officiel* dergisinden büyük bir dikkatle okuyup takip etmiştim. Farah Diba'nın 2 500. yıl münasebetiyle giydiği o muhteşem giysiler bir Avrupalı veya Amerikalı modaevinin imzasını taşımıyordu. Bu giysileri İranlı modacılar hazırlamıştı. O gün ne kadar alkışladıysam, bugün de aynı şekilde bu seçimin çok isabetli olduğuna inanıyorum.

Günler, aylar, yıllar kimseyi dinlemeden, hiçbir şeye aldırmadan bildiği tempoda akıp gidiyordu. 1973 yılı Türkiye Cumhuriyeti'nin 50. yılıydı. Bir yıl önceden kutlamaların programları oluşturuluyordu. Bu çalışmalar kapsamında Olgunlaşmalara düşen hazırlık ise 50. yıla yaklaşacak defilelerin tasarlanması ve çok görkemli olmasıydı. Başka türlü-sü de düşünülemezdi zaten. Bu düşünceler ışığında tüm Olgunlaşma Enstitüleri hazırlıklarına çoktan başlamışlardı. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü olarak neler yapacağımıza, nasıl yapacağımıza ilişkin toplantılarımız sürüyordu. Tüm atölye şefleri okul müdürünün başkanlığında toplanıyorduk. Bir önceki toplantıda bize düşünce bazında neler yapabileceğimizi araştırma görevi verilmişti. Toplantı günü okul müdürü herkese ayrı ayrı düşüncelerini sormuştu. Ancak kimse somut bir şey söylememişti. Sıra bana geldiğinde, okul müdürü fevkalade ısrarcı bir şekilde düşüncelerimi öğrenmek istemişti. Ancak benden önceki arkadaşlarının hiçbir şey söylememesi beni bazı kısıtlamalara götürdü. Benim o anda düşüncelerimi ortaya koymam, daha önce de belirttiğim gibi Paris modaevlerinde de uygulanan büyük gizlilik olayına tamamen tersti. Büyük bir nezaket içinde bazı düşüncelerimin olduğunu, ancak yapılan işlerin tüm atölyeler tarafından mulajları hazırlanarak aynı anda gösterilmesinin yerinde olacağını ifade ettim. Kabul etmekten başka çaresi kalmamıştı. Bundan sonra yapılacak ilk toplantıda her

atölye fikirlerini mulaja dökmüş olarak ifade edecekti. Böylece her düşünce o günkü takdime göre sahiplerine ait olacaktı. Kimse kimsenin çizgisini, fikrini kullanamayacaktı. İstedigime ulaşmıştım. Günü geldiğinde her atölye mulajlarını, kumaşlarını ve kumaş renklerini, nakış çeşidini ve desenlerini açıklamak suretiyle kendi sınırını belirleyecekti. Bundan sonra geriye yapılacak tek bir şey kalıyordu: çalışmak, çalışmak, çalışmak... Çünkü fazla zamanımız yoktu. Her şeyin en güzelini yapabilme ve belirli takvime yetiştirebilme gayreti atölyelerin yüksek olan temposunu daha da yükseltiyordu.

Atölyelerde hem defile hazırlıkları hem de müşteri işleri birlikte yürütülmeye çalışılıyordu. Bu arada siparişlerini alamadığımız bazı müşterilerimizin serzenişleriyle de karşılaşılırdık. Ama birinci planda 50. yıl defilesi vardı. Okulların tatilini de düşündüğümde, bazen uykularım kaçırıyordu. Tatil bitimiyle birlikte kıyafetlerimizin bir kısmı ayağa kalkmış vaziyetteydi (ayağa kalkmak, giyilebilir duruma getirilmiş giysiler için kullanılır). Dinlenmeden, yemek ve çay saatleri atlanarak geçen günler bizi ekim başına getirmişti. Resim ve nakış atölyeleri, el sanatları atölyeleri ile kendi atölyemiz arasında mekik dokuyorduk. Nakışı biten giysinin atölyeye alınarak, şapkasının, aksesuarlarının hazırlanması çalışmanın odak noktası oluşturuyordu. Burada aklıma gelen bir şeyi sizlerle paylaşmak istiyorum. Defilelerde, modeller ve nakış desenleri resim atölyelerinde hazırlanır ve dikiş atölye şefleri o modelleri seçerek kendi atölyelerinde kullanırdı. Benim atölye şefliğim esnasında, bunu da iftiharla ifade etmek isterim, defile modellerim daima kendi çizgilerim olmuştur. Nakış desenlerini ise dilediğim tarzı ve rengi ifade ederek resim atölyesinden talep ederdim. Bir gün çok sevdiğim resim atölyesi şefi arkadaşım Vecihe Hanım, biraz sitemkâr bir şekilde “Yümniyecğim, bizim çizdiğimiz modelleri beğenmiyor musun?” diye sordu. Ben de onu incitmek istemediğim için sorusuna soruyla cevap vermeyi yeğledim. “Sevgili Veciheciğim, benim düşünüp hazırlattığım kıyafetleri beğeniyor musun?” Yanıtı olumluydu. O zaman “Sizin işinizi biraz kolaylaştırmak için ben de biraz katkıda bulunuyorum” demek suretiyle konuşmayı tathya bağlamıştım.

Defileye çıkan giysi sayısı yetmişin üzerindeydi. Defileden bir gün önce okul salonunda basına tanıtım defilesi yapılacaktı. Hepimiz çok heyecanlıydık. Beraber çalıştığım kıymetli arkadaşlarım –onlar kendilerini çok iyi biliyorlar– beni kulise sokmamaya karar vermişlerdi. Çünkü çok yorgundum. Ben de izleyicilerin arasında ve KTYÖO genel müdürünün yanında ayakta defileyi iz-

liyordum. Gerçekten çok güzel şeyler hazırlanmıştı. Zaten her zaman dostlar tarafından "Ankara Olgunlaşma'nın defilesi bir başkadır" denilirdi. Sunucumuz, çok sevdiğim ve takdir ettiğim Halit Kıvanç'tı. Bir anda büyük bir sessizlik oldu. Genel Müdür Neriman Hanım yerinden fırlayarak "Bu ne biçim bir şey!" ifadesiyle kulise gitmeye kalkıştı. Gördüğüm manzara gerçekten insanları şaşırtacak bir şeydi. Uzun zaman düşünerek ve çalışarak 50. yıla bir simge hazırlamayı düşündüğüm kostüm, podyumdaydı. Ve manken süratle ilerliyor, Halit Kıvanç ise gıkını çıkarmıyordu. O ara sağdan soldan "Tabii, koalisyon" lafları duyulmaya başlandı. Çünkü o sırada Ecevit'in partisi Erbakan'ın partisiyle koalisyon hükümeti kurmuştu. Halit konuşmaya başladı. İlk sözü şuydu: "Atatürk Türk kadınına ne verdi?" ve manken Gezin Hanım, burununun üzerinde tuttuğu ipek krep kumaşı bırakınca başını ve yüzünü örten siyah çarşaf görünümündeki etek, ikinci bir etek olarak üzerine düştü. Ve Halit, anonsunu yaptı: "Atatürk'e Şükran." Salon alkıştan inliyordu. Arkası straplez, önü derin bir yaka dekoltesiyle ensede birleşiyor, bütün beden beyaz sırmayla, Maraş işi gül motiflerle bezeniyordu. Gümüş bir kemer ve gümüş top küpeler ise elbisenin tamamlayıcılarıydı. Defile, ertesi gün Büyük Ankara Oteli'nde protokole ve kordiplomatige yapılacaktı. Büyük heyecanımı bastırmıştım. Ertesi gün daha sakin, neticeden emin bir durumdaydım. Şimdi bile çok mutlu olduğumu hissettiğim bu olayı yaşıyordum.

Annem ve babam da Ankara'ya gelmişti. Atatürk hayranı olan babamın ve annemin defileyi baş köşede izleme hakkına sahip iki insan olduğunu düşünmüştüm. Onları, mankenlerin çıkacağı yerin yakınına oturtup görevime döndüm. Defilenin başlamasıyla birlikte alkışlar da başlamıştı. Abiyelerin ve uzun elbiselerin sırası geldiğinde alkış tufanı perde perde artıyordu. Ancak "Atatürk'e Şükran" kostümü Büyük Ankara Oteli'ni âdeta havalandırmıştı. Defilenin bitiminde –her zaman öyle olur– izleyiciler atölye şeflerini, öğretmenleri büyük bir sevgi çemberiyle sarar ve kutlarlar. Bu defa inisiyatif elimden gitmişti. Çünkü, defilenin odak noktası düşündüğümüz gibi "Atatürk'e Şükran" kostümüydü. Atatürk, Türk kadınına tüm güzellikleri dünya milletlerinden önce âdeta bir altın tepside takdim etmişti. Ankara Oteli, şimdi tam sayısını bilemediğim, aşağı yukarı tahmin edebildiğim kadarıyla binin üzerinde izleyici alabiliyordu. Bu insanların kutlamaları ve tebrikleri arasında nasıl olduğunu anlamadan kendimi çıkış kapısında buldum. O sırada karşıdan gelen bir öğretmen arkadaşım yanındaki

Yümniye Akbulut'un babası Abdülhalim Akbulut ve annesi Sıddıka Akbulut.

hanını göstererek "Yümniye Hanımcığım, hanımefendi sizi görmek istiyor" dedi. Tarih profesörü olduğunu öğrendim hanım beni tebrik etti. Fakat tebrik faslı bir türlü bitmiyordu. Kendimi bir miktar kurtarabilmek için "Ay, çok affedersiniz annemi ve babamı içerde unuttum" dedim. Bunun üzerine "Ah, anneniz babanız burada mı?" diyerek başka türlü heyecanlandı ve benimle birlikte annemlerin oturduğu yere geldi. Annemin ve babamın ellerini ve yüzlerini öperek kutladıktan sonra "Böyle bir evladı nasıl yetiştirdiniz?" dedi. Her ikisi de son derece mutlu olmuştu. Defile sonrası daima olduğu gibi, beraber çalıştığımız, emeği geçen tüm arkadaşları ayrı ayrı kutlayarak bu güzel günü noktaladık.

Defilenin Ankara faslı bitmişti. Bunun İzmir, İstanbul ayağı önümüzdeki hafta içinde olacaktı. Aynı görkemde, İzmir Efes Oteli'nde bir arkadaşımın derneği adına ve İstanbul'da Hilton Oteli'nde yine sponsor bir derneğin katkılarıyla defilemizi yapacaktık. Her iki ilde de, giysiler ve buluşlar büyük takdir topladı. O yıllarda renkli televizyon olmadığı için ve TRT de kısıtlı imkânlarla sahip olduğundan ancak gazete sütunlarında kritiklerimizi okuyabiliyor, resimleri görebiliyorduk. Hilton Oteli'ndeki defilemiz gerçekten muhteşemdi. Defilenin bitimine doğru okul müdürü kulise gelerek en ucuz ve en pahalı giysimizin ne kadar olduğunu sordu. Buna gerçekten tesadüf de diyebiliriz, en ucuz elbise 350 lira, en pahalı elbise ise 12 000 liraydı. Ve her iki elbise de atölyemin çalışmasıy-

Yümniye Akbulut'un 1973 yılında Cumhuriyet'in 50. yılı dolayısıyla hazırladığı, ulu önder Atatürk'ün kadınlara bahsettiği güzelliklerden biri olan Kıyafet İnkılabı'nı simgeleyen bir çalışma.

dı ve en pahalı elbise "Atatürk'e Şükran" kostümüydü. Defile bitmişti. Ben de yorgunluktan. Bitap vaziyette bir iskemleye oturmuş dinlenmeye çalışıyordum ki, okul müdürünün yanında bir bey ile bana doğru geldiğini gördüm. Uzun boylu, yapılı, sakallı ve yakasında kırmızı karanfili olan bir beydi. Önce Arap Emirlikleri'nden geliyor zannettim. Yaklaşınca, gazeteci Ümit Deniz'i tanımuştım. Aramızda iki üç metre kalınca, son derece şeker bir biçimde "Benimle evlenir misiniz?" diye sordu. Bir taraftan da elimi öpüyordu. Soruya içten bir gülümsemeyle cevap verdim. "Defilenin sevabı günahı bir yana, siz bu elbiseyi nasıl düşündünüz?" diye sordu. Çok mutlu olmuştum. O anda ben de kendisine "Mademki çok beğendiniz, biz de sizin güzel yazılarınızı görmek isteriz" mealinde bir şey mırıldandım. Fakat sert bir ifadeyle "Şimdi size bir çocuk doğur desem, doğurur musunuz?" dedi. Yine aynı yumuşaklıkta bir gülümsemeyle karşılık verdim. Ümit Deniz'le sürtüşmeye hiç niyetim yoktu. Ertesi gün, *Milliyet* gazetesinde çok güzel bir yazıyla bizi tekrar kutlanıyordu. Ruhu şad olsun. Ümit Deniz de yazılarını evlatları olarak gören bir gazeteci idi.

Ankara-İzmir-İstanbul ayağından sonra defileler Adana, Mersin, Antakya gibi güney illerimizde de yapılıyordu. Çünkü oradaki der-

neklerden de davetler alıyorduk. O gün de bugün hâlâ nedenini bulamadığım bir olay oldu. Defilenin en büyük alkışı alan “Atatürk’e Şükran” kostümü, Adana’da hurda demir ticareti yapan bir beyin eşine satıldı. Ne okulun 12 000 liraya ihtiyacı vardı ne de elbisenin ortadan kaldırılmasını gerektiren bir durum. Okulumuzun çok güzel bir arşivi vardı. Bu kostüm arşivde muhafaza edilebilir, sonra yurtdışına gidecek olan 50. yıl defilesinde müstesna yerini alabilir, yurtiçi kadar yurtdışındaki vatandaşlarımızı da görüntüsüyle mutlu edebilirdi. Ama bütün bunların olmamasına kimin, neyin, hangi maksatla mâni olduğunu bilmedim, bilmiyorum, bilmek de istemiyorum. Çünkü insanları oldukları gibi sevmeye devam etmek istiyorum. Ve diyorum ki, Ümit Deniz’in sözüyle sevabı da günâlu da, bu işi kim veya kimler yaptıysa onların olsun...

Ankara’daki defile her şeyiyle gerçekten çok beğenilmişti. Ancak “Atatürk’e Şükran” kostümü özel yerini koruyordu. Okulun şubat tatiline girdiği günlerde, evime gelen bir telefonla Moğol bir ressamın “Atatürk’e Şükran” kostümünün resmini yapmak istediğini öğrendim. O yıllarda okullarımızda da yakıt sıkıntısı vardı. Çok soğuk şubat ayında, mankenimizi maalesef elektrik sobasıyla ısıtmaya çalışılan bir salonda poz vermeye razı etmiştik. Sevgili Gezin’i şu anda sevgiyle, hasretle anıyor kendisine güzel günler diliyorum. Resim bittikten sonra, o günlerin anısına ben ve manken Gezin, Moğol ressamın yaptığı resimle objektiflere poz vermiştik.

Bu defile, kırk beş gün süren bir Avrupa turuna 50. yıl için hazırlanmış diğer modaevleriyle birlikte katılmıştı.

Yümniye Akbulut’un defile için hazırlatmış olduğu “Atatürk’e Şükran” kıyafeti misafirler arasında bulunan bir Moğol ressam tarafından çok beğenilerek tuvale aktarıldı.

KTYÖO genel müdürü ısrarla benim devlet lisan imtihanlarına girmemi talep ediyordu. Bu tür şeylerde benim anlamadığım o kadar değişik çalışmalar oluyormuş ki, aynı imtihana üç kez girdim. Genel müdürlük beni göndermekte ısrarlıydı, imtihan heyeti ise kendi düşündüğü kişiyi seçme gayreti içindeydi. Neticede başarılı bulunmuş ve 20 kasım 1974'te Fransız bursuyla bir yıl Paris'e gitmem netlik kazanmıştı. 1959 ile 1974 yılları arasında son derece gergin, fevkalade üzgün öyle anlarım olmuştu ki -bu davranışımı hiçbir zaman zaaf olarak kabul etmiyorum ve söylemeden de geçemeyeceğim- üzüldüğüm zamanlarda merdiven sahanlıklarında Tanrı'ya beni buradan kurtarması için ağlayarak dua ettiğim çok olmuştur.

Bu arada hiç kimsenin olmadığı zamanlarda, okul müdürünün benim çalışmalarım ve yapıtlarım karşısında bazen dilinin çözüldüğü de olmuştur. Mesela bir defile öncesi Ankara Oteli fuayesinde "Yümniye, okuldaki bütün öğretmenler bir tarafa, sen bir tarafa" dediğini unutamam. Bir de Paris'e yola çıkmadan bir gün önce veda için gittiğim müdür odasında bana "Yümniye Paris'e gitme!" demişti. Bu uyarının sebebini, Paris'teyken, Ankara'daki öğretmen arkadaşımın yolladığı mektupla daha iyi anladım. Okul müdürü emekli olmuştu. Bana o zamanlar gitme dediği anda kendisinin yerine benim müdür olmamı istiyordu. Ancak bana "Gitme" dediğinde her şey için çok geçti. Beni Paris'te kuzenim, Brüksel'de de kardeşim bekliyordu. Hayatımın en güzel kararlarından birisi olduğuna inandığım Paris serüvenim, anlattıktan sonra sizin de onaylayacağınız gibi her insana kısmet olmayacak biçimde gelişti. Paris'i tanımak, istediğin yere gidebilmek, istediğin şeyi görebilmek ve istediğin gibi gezebilmek başlı başına bir güzellikti. Kendi sanatım yönünden inceleyip görmek ve Sorbonne Üniversitesi'nin lisan kurslarına devam etmek, bunu diploma ile belgelemek yapabileceğim en güzel şeylerdendi.

Paris

Bir kasım sabahı, beni yolcu eden çok sevdiğim arkadaşlarım Dr. Türkân Arı ve eşi Prof. Dr. Necati Arı'ya veda ederek, çok sevdiğim yakınlarımı göreceğ olmanın verdiği sevinçle âdeta kuş olup Paris'e uçuyordum. Orly Havaalanı'nda beni akrabam Paris Büyükelçiliği İkinci Kâtibi Alp Karaosmanoğlu bekliyordu.

Eşyalarımın bir kısmını Paris'te bırakıp, bir kısmını yanıma alarak eşi Brüksel'de görevli olan kardeşimin yanına gidecektim. Ancak, Brüksel'e gitmek için havaalanı değiştirmek gerekiyordu. Charles De Gaule Havaalanı'na kuzenim beni uçar gibi getirmişti. Çünkü ayrı gün, Paris'e yeni tayin olan büyükelçimiz İsmail Erez, Fransız cumhurbaşkanına itimatnamesini sunacaktı. Alp Bey beni havaalanında bırakıp süratle işine döndü. Ben de anonsları büyük bir dikkatle dinleyerek uçağını takip ediyordum. Beklenen an gelmişti. Paris-Brüksel yolculuğum ayrı güzellik ve heyecanla geçti. Orada beni bekleyen kız kardeşim, eniştem, sevgili yeğenim Ayşe-gülüm ve yakında Ayşegül'e gelecek olan bir kardeş, heyecanımı daha da artırıyordu. Heyecanlı bekleyişin sonunda, sevgi ve hasretle dolu kucaklaşmaların ardından evin yolunu tuttuk. Artık yalnız değildim. Sıcacık bir aile ortamında birbirimizi görmekten duyduğumuz sonsuz mutluluk, dakikalarımızı daha da güzelleştiriyordu. İnsanlar her zaman sevdikleriyle, yakınlarıyla ayrı yerde olamazlar. Bazen Tanrı bu güzellikleri kullarına lütfediyor. Buna da bin kez şükrediyorum, etmeye de devam edeceğim.

Paris için hazırlıklarım sürerken, 1960'lı yılların başından bu yana peşimi bırakmayan bel fıtığının tekrarlaması, Paris öncesi 1,5 ay hastanede yatmamı gerektirmişti. Allah'a binlerce kez şükrediyorum ki, bu süre zarfında tedavimle ilgilenen profesör dostlarım beni hiç yalnız bırakmadılar. Burada, hekim oldukları için

isimlerini ifade etmek, bir teşekkür olarak kabul edilecektir. Prof. Dr. Necati Arı, kıymetli eşi klinik şefi Dr. Türkan Arı, Prof. Dr. Rıdvan Ege ve eşi Prof. Dr. Binnaz Ege unutulması mümkün olmayan hekimlerimin başında gelmektedir. Hastaneden çıktık-
tan birkaç gün sonra Brüksel'deydim ve dinlenmem gerekiyordu. Hem dinlenmeye çalışıyor hem de "Acaba Paris'te mi, yoksa Brüksel'de mi kalsam, hangisi benim için daha iyi olur?" gibi bir ikilem yaşıyordum. Yeğenim Ayşegül ısrarla benim Brüksel'de kalmamı istiyor, ancak eniştem bize doğru yolu gösteriyor, "Yümiye Hanım bir modacının yeri Brüksel değil, Paris'tir" diyordu. Çünkü kendisi Paris Sorbonne Üniversitesi'nde 1950'li yıllarda doktorasını yapmıştı. Ayrıca yurtdışına ilk tayini de Paris'e olmuştu. Onun için bizden daha iyisini, daha gerçekçisini işaret ediyordu. Ayrıca 1970'li yılların başında eniştem Bükreş'te görevli-
yken ablasını ve beni bir ay sürecek olan Avrupa turuna davet etmişti. Paris'i ilk görüşüm on gün süren bu seyahatimle başlamıştı. Zaten o zaman Paris'i çok sevmiştim, ancak şimdi kardeş-
lerimden ayrılıp ayrılmamak yönünde tereddütlerim vardı. Netice itibariyle Paris'e gitmeye mecburdum. Eniştemin de ifade etti-
ği gibi "moda Paris"teydi.

Brüksel'e geldikten 1,5 ay sonra kendimi daha iyi hissediyor, Paris'teki yoğun tempoya ayak uydurabileceğimi umut ediyordum. Öyle de oldu. Son günlerde de Alp Bey Paris'e dönmem için çağrı-
larını yoğunlaştırdı. Bir akşamüzeri Brüksel Garı'ndan lüks bir trenle Paris'e hareket ettim. Sevgili Alp Karaosmanoğlu -ki benim için daima bir kardeş gibidir- Gare du Nord'dan beni alarak uzun bir süre kalacağım güzel evine götürdü. O geceyi unutmam hiçbir zaman olası değildir. Yavrularını uyutmuş olan eşi zarif bir edayla beni kapıda karşıladı. İstedğim bir semtte pansiyon buluncaya ka-
dar onlarla beraber kalacaktım. Bu da güzelliğin çok nadir buluna-
ruydu. Yani Brüksel'de kardeşimle, Paris'te sevdiklerimle kalmak gibi bir lüksüm olmuştu. Alp Bey'in eşi, ortaokuldaki fizik öğret-
menim Vehbi Bey'in kızıydı. Lise yıllarında kuzenimle aynı sınıfta okumuşlardı. Ancak bizim sevgimizin ve muhabbetimizin başlangı-
cı oldukça eskiye dayanıyordu. Anadolu'da bir tabir vardır "ana ba-
ba dostu" diye, bu söz bizim ailelerimizin dostluğuyla fevkalade ör-
tüşüyordu. Burada bir hoşluğu da söylemeden geçemeyeceğim. Nejla Karaosmanoğlu'nun gelinliğinin tarafımdan dikilmiş olması her şeyi daha da özel kılıyordu.

Benim için hazırlanmış güzel odanın rahatlığını ve sıcaklığını hâ-
lâ büyük bir keyifle anımsarım. Artık evimdeydim. Ama yapılacak

Yümniye Akbulut Paris'te Lüksemburg Bahçesi'nde.

çok işimiz vardı... Ertesi gün Nejla Hanım beni hemen dil kursuna kaydettirmek üzere harekete geçti. L'Alliance Française Dil Okulu'na kaydettirdi. Ben derse girdim. O da beni dersin sonuna kadar okulun yakınındaki bir kafede bekledi. Ve ders çıkışı buluşup, metroyla evimize döndük. Ama ertesi gün elimde Paris planı, bir miktar kendimi ispat etmek için, büyük bir dikkatle, kendi işimi kendim yapmaya başlamıştım. Paris'i tanımam, metroyu kullanabilmem gerekiyordu. Ancak Alp Bey'in ve Nejla Hanım'ın takipleri ve yardımları Paris'te kaldığım sürece hiçbir zaman eksik olmadı.

Bir yandan dil okuluna devam ediyor, diğer yandan Eğitim Müşavirliği'nin benim için hazırladığı programları takip etmeye çalışıyordum. Hiç unutamayacağım Fransız L'Enseignement Technique Bürosu'nu ziyaret edişim eğitim müşavir muaviniyle birlikte olmuştu. Fevkalade nazık bir hanımefendi olan L'Enseignement Technique müdürü, benim için bütün kapıları aralamıştı. Elisa Lemonnier Teknik Lisesi'ndeki tüm branşların incelenmesi, Paris modaevlerinin defilelerinin görülmesi, yine Marsilya'daki Georges Bangual Hazır Giyim Atölyesi'nin bir ay süreyle incelenmesi ve Sorbonne Üniversitesi'nde başlayan dil kursum bunlardan başlıcalarıydı. Paris'te yaşamak için önce Paris metrosunu kullanabilmeniz gerekiyordu. Gideceğiniz yere otobüs ve otomobille de gidebilirdiniz, ancak hem zaman kaybederdiniz hem de maddi yönden büyük harcamalar yapmanız gerekirdi. Metroyu bildiğiniz zaman nereye gidecekseniz en yakın metro istasyonundan çıkar, zaman kaybetmeden, üşümeden, ıslanmadan gideceğiniz yere ulaşırdınız. Eğer gideceğiniz yer saatli, randevulu ise yapacağınız bir şey daha vardı. Bir gün önceden aynı yolu takip ederek gider adresi görürseniz, ertesi gün hiç heyecanlanmadan, sıkılma-

dan randevunuza anında gidebilirdiniz. Ben modaevlerinin defilelerine gideceğim zaman hep bu yöntemle gitmişimdir. Ve asla ne bir gecikme ve ne de bir tatsızlık yaşadım. Çünkü bazen defileleri ikişer kez de izlemem icap ediyordu. Hem Alp Karaosmanoğlu Büyükelçilik kanalıyla bütün modaevlerinden davetiyelerimi temin ediyordu hem de L'Enseignement Technique, yanıma refakatçi vermek suretiyle bu defileleri izlememi sağlıyordu. Paris dediğim zaman yaşadığım, gördüğüm güzellikleri, kolaylıkları Tanrı'nın bir lütfu olarak değerlendiriyor ve bu lütuf için binlerce kez Tanrı'ya şükrediyorum.

Paris'e geldiğim andan itibaren Sorbonne Üniversitesi'ne yakın bir yerde pansiyon arıyordum. Gazeteler taranıyor, Sorbonne Üniversitesi'ne asılan yazılar inceleniyor, ancak bir türlü Alp Bey'in benim kalabileceğim yeri beğenmesi mümkün olmuyordu. Neticede, Sorbonne Üniversitesi'ne yürüyerek iki dakika uzaklıktaki Lüksemburg Bahçesi'nin hemen karşısındaki eski Paris evlerinden "cour dans la cour"da (avlu avlu içinde) bir daire bulduk. Alp Bey evi de, sahibesini de çok beğendi. Hanım, Afrika'ya yayın yapan bir derginin direktörlüğünü yapıyordu. İki kızı vardı. Daha sonra öğrendiğime göre kocasından ayrıydı. Pencerem, küçük bir avluya bakıyordu. Avlunun tam ortasında üzeri rengârenk küçük çiçeklerle kaplı halı gibi bir çim ve çevresinde de küçük ağaçlar vardı. O küçük bahçe bile beni keyiflendirmeye ve hayata bağlamaya yetiyordu. Haftanın beş günü sabahları Sorbonne Üniversitesi'ndeki dil kurslarına gidiyordum. Haftada bir gün öğleden sonra Elisa Lemonnier Teknik Lisesi'ndeki görevime devam ediyordum. Arta kalan günlerde de defilelere gidiyor ve Paris'i geziyordum. Louvre Müzesi cumartesi ve pazarları ücretsiz olduğu için o günlerde Louvre'u gezmek, hafta içinde de vakit bulduğum zaman biletli olarak müzede dolaşmak benim için vazgeçilmez şeylerdi. *Mona Lisa* tablosunun karşısında ne kadar zaman geçirdiğimi tam olarak hatırlayamıyorum.

Paris'e geldiğimin üçüncü ayında Alp Bey'in bana verdiği bir resmi zarfı polise gitmem gerekiyordu. Çünkü, turist pasaportunuzla ancak üç ay Paris'te kalabilirdiniz. Üç ay sonra *carte de séjour* (oturma belgesi) denilen kimliğin polisten çıkarılması gerekiyordu. Alp Bey "yanımda 30-40 frank bulunması" konusunda beni uyarmıştı. Ertesi gün, polis merkezine gittim. Evime yakındı. Daha kapıda elimdeki zarfı vermemle her şey değişti. Herkesin beni bir başka görevliye teslim etmesi suretiyle binanın çıkış noktasına gelmiştik. Son görevli, orutup beklememi, biraz sonra

gerekli evrakın bana verileceğini ifade etti. Oturduğum yerde insanların ne yaptıklarını izliyor ve sıranın bana gelmesini bekliyor, alınan belge karşılığında herkesin bir miktar para verdiğini gözlemliyordum. Benim ismim okununca bankoya yaklaştım. Ne kadar vermem gerektiğini sorduğumda “Madam, siz Fransız hükümetinin davetlisisiniz, bir şey ödemeyeceksiniz” cevabını aldım. Kartımı alarak teşekkür ettim. Evime yakın bir sinemada Jean-Paul Belmondo'nun *Korku Şehirler Üzerinde* filmi oynuyordu. “Mademki belge için benden para almadılar bari sinemaya gireyim” dedim. Gişedeki hanıma filmin güzel olup olmadığını sorduğumda “Aa çok güzel aile oyuncakları” dedi. Salona girip karanlıkta bir yere oturdum, ama oynayan filmin Belmondo'yla ilgisi yoktu. İlgisi yoktu ama benim de salonu terk edecek cesaretim yoktu. Çünkü belimden aşağısı neredeyse tutmuyordu. Film, iğrenç bir pornoydu. Bir ara gözlerimi yumdum. Arada sırada gözlerimi açıyor, eğer normal bir sahneyse kendimi dışarıya atmaya çalışıyordum. Ama bu o kadar çabuk olmadı. Sinemadan çıktığımda “Bu para Fransızlara verilecekti, ama öyle değil, böyle verildi” diye düşündüm. Belmondo'nun filmi –benim dikkatsizliğim– akşamları gösterime giriyormuş. Bu kızgınlıkla kendimi Lüksemburg Bahçesi'ndeki krepçinin önünde buldum. Şekerli bir krepsüzeti yiyerek evimin yolunu tuttum.

Uzun zaman bu olayı düşünmemeye çalıştım. Ama bir süre sonra bunu da yaşantımın dikkatsizlikle ilgili komik bir olayı olarak anılarımda muhafaza etmeye çalıştım. Paris'te bu tür şeyler son derece sıradandır. Yine bir gün, eğitim müşavirliğinde çalışan bir arkadaşımın bir akşamüzeri, Eyfel civarında dolaşıyorduk. Manzara harikaydı. Kulağıma arkamdaki gruptan Türkçe konuşmalar çalınınca, durup gruba nereden geldiklerini sordum. Güneydoğuluydular ve çocuklarını ziyarete gelmişlerdi. Çocukları, Paris'te çalışan otuzlu yaşlarda genç bir kuafördü. Gruptaki bir hanımın saçının kesimini çok beğenmiştim. “Nerede kestirdiniz?” diye sorduğumda gruptaki kuaför gencin kestirdiğini öğrendim. Ayrılırken belki lazım olur diye kartvizitini de almayı ihmal etmedim. Ne kadar zaman geçti bilemiyorum, bir Türk kuaför bulmaktan memnun, eğer beğenirsem Nejla Hanım'ı da götürmeye kararlı adresi aramaya koyuldum. Adresi bulmuştum. Çünkü artık Paris'i avucumun içi gibi rahatça gezebiliyordum. Ancak gördüğüm manzara beni pek mutlu kılmamıştı. Kuaförde iriyarı iki zenci tıraş oluyordu. Sanki geldiğimi göstermek istermişçesine kafamı kapıdan uzatıp “Bonjour” demeyi ihmal etmedim. Be-

ni kapıda görünce hem sevinip hem şaşırın dükkân sahibi, içeri buyur etti. Dükkân sahibine "Beyefendi erkek berberi olduğunuzu niçin söylemediniz?" diye sitem ettim. Herkes ayağa kalkmıştı, ama beni içeri sokmaya muvaffak olamamışlardı. Teşekkür ederek oradan ayrıldım. Saçımı kestiremediğim için üzgündüm. Otobüse binip evime doğru yol alırken bir anda son derece şık bir kuaför salonu gördüm. İlk durakta inip geri döndüm, istediğim kuaförü bulmuştum. Bugün bile, o akşam bir fotoğrafçıya gidip kesilmiş ve son derece şık taramış saçlarımla neden fotoğraf çektilmediğimi düşünür ve üzülürüm. Saçımı kestikten sonra hiçbir alet kullanmadan yalnız kurutma makinesi ve eliyle saçıma o kadar güzel bir form vermişti ki, saç taramanın da hakikaten bir sanat olduğunu ispat etmişti. Bu hadise de Nejla Hanım ile benim aramda uzun yıllar gülererek hatırladığımız bir anımız olmuştu.

Paris'i görmek, tanımak ve anlamak için 365 gün yeterli değildi. Paris'in *quartiers vivants* (yaşayan semtler) olarak adlandırılan,

Yümniye Akbulut Paris'teyken kardeşi Bijen Çerçil ve yeğeni Ayşegül Çerçil, Brüksel'den onu ziyarete gelmişlerdi.

yani insanların gece gündüz, âdeta uyumadığı St. Germain, St. Michel, Montparnasse gibi semtleri görülmeye değer yerlerdi. 1972 yılında, ilk Paris seyahatim esnasında çok şaşırarak enişteme "Otelde gecenin her saatinde pencereden baktığım zaman, kafelerin açık olduğu, yolların kalabalık olduğu ve arabaların gündüzden farksız olarak geçip gittiği bu şehirde insanlar hiç uyumaz mı?" diye sormuştum. Eniştem de "İşte Paris'i Paris yapan da budur" demişti. Parlak ışıklar, dolu kafeler ve lokantalar, âdeta insanlara "gezmek, oturmak, sohbet etmek varken niye

uyuyorsunuz?” diye soruyordu. Netice itibariyle, Paris'i gerçekten sevdim. Başlangıçta da bahsettiğim gibi, bir dolu güzel şehir gördüm, ama hiçbirisi Paris'le mukayese bile edilemezdi. Sorbonne Üniversitesi, evimin karşısındaki Lüksemburg Bahçesi, bahçe içerisindeki Fransızların önemli şahsiyetlerinin heykelleri etrafında rahat iskemlelere oturularak güneşlenen ve istirahat edilen büyük havuz ve Lüksemburg Sarayı da görülmeye değerdi.

Sorbonne Üniversitesi'ndeki dil kurslarımda Madam Kesel diye çok nazik bir öğretmenim vardı. Dersleri takip ettiğimiz kitap, ansiklopedi gibi kalındı. Öğretmenimiz, bize her zaman “Bu kitabı iyice öğrenirseniz, Fransızca konuşmanız mümkün olur” derdi. Benim de gayretlerim bu yöndeydi. Kursun bitiminde, önce büyük bir amfide bütün öğrencilerin kürsüden okunanı doğru yazıp, tercüme etmeleri gerekiyordu. Ardından da, öğrenciler teker teker sözlü sınavı alınıyor, karşılıklı konuşma yapılıyordu. Bana göre diploma almaya hak kazanmış olmalıydım. Verilen tarihte, Sorbonne Üniversitesi'sinin büyük amfisinde tüm öğrenciler toplu haldeydik. Sınıflara göre isimler okunarak, diploma almaya hak kazananlar kürsüye davet ediliyordu. Bizim sınıfa gelindiğinde soyadımın Akbulut olması nedeniyle kürsüye ilk sırada çağrılmam lazım geldiğini düşünerek kendimi hazırlamıştım. Fakat, “A”lar bitmişti. O kadar üzül müştüm ki, o anda ön sıralarda oturan Madam Kesel büyük bir şaşkınlıkla arkaya dönerek “Ne oluyor Matmazel Akbulut?” dedi. Fakat, ben de henüz ne olduğunu kavrayamamıştım. Ancak, kavradığım tek şey vardı. Çok üzülüp, çok utanmıştım ve bir an önce salonu terk etmek istiyordum. Düşündüğümü yürürlüğe de koymuştum. Yavaş yavaş boşalan yerlere oturmak suretiyle çıkışa yaklaşıyordum ki, arkadan bir Türk doçent arkadaş “Yünniye Hanım!” diye seslendi. Arkama döndüm. Beni rahatlatan ikazı almıştım. “Yünniye Hanım, sizin kartınızda isminiz önce yazıyor” dedi. Yani soyadım, ilk ad olarak yazılmamıştı. Sorbonne'a kayıt olmaya geldiğimde, yanımda kuzenim Raşit Karaosmanoğlu da vardı. Ve kartını Raşitçiğim doldurmuştu. Ben bu ikazdan sonra, rahat bir nefes alıp arkama yaslandım ve çantamdan kartımı çıkarıp, doğruluğunu kendi kendime teyit ettim. Artık, beklemek mesele değildi. Ve “Y” harfi geldiği zaman büyük bir keyifle ve onurla kürsüye çıkıp, hocamın elinden diplomamı aldım. Şöyle ki, yirmili yaşlarda Paris'e dil öğrenmeye gelip, bu işi beceremeyen bir dolu Türk dostum vardı. Eğer, otuzlu yaşların sonunda ben bunu yapabildiysem, gerçekten mutlu olmam gerekiyordu.

365 günlük bu serüven içinde, bazı cumartesi-pazarları Brük-

Yümniye Akbulut, Paris'te Raşit Karaosmanoğlu, Nadide Dino, Nejla Karaosmanoğlu ve çocuklarıyla beraber.

sel'deki kardeşimin yanında geçirmek üzere Gare du Nord'dan Brüksel'e gidişim, evimden Gare du Nord'a metroyla ulaşmam, Brüksel'de kardeşimin evine çok şık, çok temiz tramvayla gidişim; tüm bu anıları ve güzellikleri ayrı bir kitapta toplamak bile mümkün. Ancak, çok ilginç bir anımı burada anlatmak isterim. Paris'ten Brüksel'e bir gidişim, kuzenlerimin arabasıyla olmuştu. Dönüşü ise trenle yapmıştım. Biletlerimi hep gidiş-dönüş alır, zamandan tasarruf etmek isterdim. Galiba, iki hafta sonra tekrar Brüksel'e gitmek istediğimde tren saatini karıştırdığım için başıma çok güzel bir olay geldi. Gare du Nord'a gelip, bineceğim trene yöneldiğimde, görevli biletimi istedi. Bilete bakan görevli "Madam sizin treniniz iki saat sonra" dedi. Fakat iki saat garda beklemek o an bana cazip gelmemişti. Görevliye, yeni bir bilet alırsam bu trenle gidip gidemeyeceğimi sorduğumda, "Tabii gidebilirsiniz" dedi. Trenin kalkmasına on dakika vardı. Aceleyle gişeye gidip bilet aldım. Her zaman 50 franga gittiğim yer için 100 frank isteniyordu. Düşünmeden parayı ödedim. Ancak trene binince neden bilet ücretinin bu kadar pahalı olduğunu anladım. Görevliye biletimi uzattım. Beni yönlendirdi ve oturacağım yeri gösterdi. Çok şık yuvarlak bir yemek masası ve çevresinde oturmuş son derece şık yedi bey ile bir hanım vardı. Sofra servise hazır. Masadakileri selamlayıp oturduktan birkaç dakika sonra trenimiz hareket etti. Artık, her şeyi kavrayabiliyordum. Bir vagon restorandaydım ve trenin tamamı böyleydi. Servise başlanmıştı. Önce aperatif şaraplarımız, ardından

dan et yemeğimiz, salatamız, kırmızı şarabımız... Trenimiz süratle Brüksel'e doğru yol alıyor ve hiçbir istasyonda durmuyordu. Daha sonra araştırdığımda, Brüksel-Paris arası karşılıklı gidip gelen, ara istasyonlarda durmayan ve sadece cumartesi ve pazar günleri çalışan trenlerden biriyle yolculuk yapmıştım. Brüksel'e geldiğimizde Paris'ten yola çıkmalı bir saat olmuştu. Yani şık bir lokantada yemek yerken eve gidiyor gibiydiniz. Beni o saatte beklemediklerinden kardeşime de sürpriz olmuştu. Onları, sofrada yakalamıştım. Kardeşimin tok olduğunu, yemeğimi trende yediğimi tüm detaylarına kadar anlattığım zaman, eniştemden yine aferin niteliğinde geçerli not almıştım. "Yünniye Hanım, bu tür şeyler insanın eline her an geçmez. Bütün bunları yaşamak lazım" diyerek, yaptığım şeyin güzelliğine beni inandırmıştı.

Bu olayın üzerinden otuz yıla yakın bir zaman geçmiş olmasına rağmen, trendeki o yemek masasının güzelliğini, çevresinde oturan insanların şıklığını ve zarafetini, sol tarafımda oturan tonton bir madamın bana olan ilgisini ve benimle konuşmalarını bugün gibi hatırlıyorum. Ve bu güzellikleri bana yaşatan Tanrı'ya şükranlarımı sunuyorum ve devletimin bana verdiği bu imkânlardan dolayı, kırk üç yıl bilfiil çalışmış olmama rağmen, sanki kendimi hep borçluymuş gibi hissediyorum. Ve devlete, millete Tanrı'nın zeval vermemesi için dualarım daim oluyor.

Paris'te bulunduğum süre içerisinde, Eğitim Müşavirliği'nin beni yönlendirdiği L'Enseignement Technique'le fevkalade koordine-li çalışıyordum. Elisa Lemonnier Teknik Lisesi'nde yapmam gereken etütler, her sanat dalındaki etkinlikleri incelemem ve orada çalışan öğretmenlerle kurduğum diyaloglar, okul idaresi tarafından da çok müspet karşılanıyordu. Çalışmalarım boyunca yaptığım incelemeler, L'Enseignement Technique tarafından bana verilen bir sertifikayla değerlendirilmişti. Son etütlerim ise bir kuaförlük atölyesinde olmuştu. O atölyede, bir saçın, tipine göre neyle yıkanacağı, nasıl kesim yapılacağı, en çok hoşuma giden de, saçla nasıl ve ne türlü boya sürüleceği bilgileri veriliyordu. Tahta mankenlere takılan peruklarda bütün incelikleri izleyerek öğrenmiştim. Ondan sonra da, saç boyatmak için hiç kuaföre gitmedim diyebilirim. Ancak günün değişik modalarını takip etmek, meç ve saç kesimi hariç. Bir ara kuaförlük atölyesi direktörü saçıma dokunarak "Saçınızın kalitesi çok güzel, isterseniz boyayalım" dedi. Teklif hoşuma gitmişti. Okul uzak olmasına rağmen bir kez daha gelirim diye düşünmüştüm. Atölyelerde hanımların saçlarına gereken yapılıyor ve ücreti alınıyordu. Randevu günü atölyeye gittim. Gerçekten de sa-

çım istediğim tonda boyanıp, istediğim formda taranmıştı. Sıra ücretini verip, ayrılmama geldiğinde saçımı boyayıp tarayan hanım “Sizin saçınızı, hocamız görecek” dedi. Direktörün gelmesini bekledim. Saçımın kesimini, boyasıru ve formunu çok beğendi. O ara ben de saçımla meşgul olan personele ne ödeyeceğimi sordum. Direktör, “Efendim, siz bizim misafirimizsiniz, hiçbir şey ödemeyeceksiniz” dedi. Teşekkür edip çıktım. Ancak, bir şey ödememek, bu inceliğe cevap vermemek benim için olanaksızdı. Keşke ücretini alsalardı da, onlara bir kutu şekerleme veya herhangi bir hediye getirmek zorunda kalmasaydım diye düşünüyordum. Birkaç gün sonra, bir kutu şekerlemeyle teşekkür ederek, onların bu güzel jestine karşılık verdim.

Elisa Lemonnier Teknik Lisesi oturduğum yere bir hayli uzaktı ve metroda hat değiştirmem gerekiyordu. Yine unutmadığım bir anımı hem biraz heyecanlanıp hem de biraz gülmek için sizlerle paylaşmak istiyorum. Metronun gidiş ve dönüş peronları yan yanaydı. Bir akşamüzeri, yorgunluğun verdiği dikkatsizlikle evime gidecek olan tren yerine okuldan sonra metro parkına gidecek olan trene binmişim. Aslında treni biraz boş bulmuştum. Bunu akşamın dönüş tenhaliğine yorarak bir yere oturup dinlenmeyi düşünüyordum. Ancak bir istasyon sonra bir anda tüm yolcular trenden indi. Yalnız kalmıştım. Artık inmek için çok geçti. O ara dışarıdaki bir hanım beni fark etmiş olacak ki, “Madam, merak etmeyin telefon edeceğim, şimdi çıkacaksınız” diye işaret etti. Tren, parka gittiği için bütün ışıkları sönmüştü. İlk aklıma gelen şeylerden biri, Paris’te kimsenin kimseye zorla bir şey yapmayacağıydı, ancak hırsızlık olabilirdi, bu durumda da yanımdaki parayı derhal verecektim, ben bunları düşünürken, megafondan gelen bir ses, “Madam korkmayınız. Ben şimdi treni geri çıkaracağım” diyordu. Ve gerçekten de belki otuz saniye belki de bir dakika sonra tren geldiği istikamete doğru geri geri gitmeye başladı. Bütün yolcuların indiği istasyonda, trende kaldığımdan dolayı utanayım mı, yoksa bir an önce dışarı çıkarıldığım için sevineyim mi düşünceleri içerisindeyken, diğer yolcular treni doldurmuştu. Başıma gelen bu ilk ve son terslik anıların arasındaki yerini aldı. Fakat Belçika’da oturan kardeşime bu olayı ne o günlerde ne de sonra anlatabildim. Çünkü beni her zaman böyle dikkatsiz zannedip, üzüldüğünü istemezdim. Belki on yıl sonra laf arasında şöyle bir geçiştirdim.

Paris’teki günlerim metroda ve uzun yürüyüşlerle geçiyordu. Otobüse mümkün mertebe binmemeye gayret ediyor, Paris’e gelmeden önce bel rahatsızlığımdan kaynaklanan hareketsizliğim-

den dolayı aldığım on beş kiloyu vermeyi hedefliyordum. Yıl içinde ilkbahar-yaz defileleri şubat ayında, kış defileleri de haziranda düzenleniyordu. Hiç kimsenin benim imkânlarımla Paris'e gidip, benim görebildiğim kadar çok defile görmesi mümkün değildi. Yaz ve kış sezonu için hazırlanmış seksen defile izlediğim için ve böyle bir şey çok az insana kismet olabileceği için önce Tanrı'ya, sonra MEB KTYÖO Genel Müdürlüğü'ne, Türk Büyükelçiliği'ne, kuzenim Alp Karaosmanoğlu'na şükranlarımı ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Bazen, mükerrer gelen davetiyelerle defileleri ikişer kez izleyebiliyordum. Davet L'Enseignement Technique yoluyla geldiğinde beraberimde bir Fransız refakatçi de oluyordu. Sefaret yoluyla gelen davetiyelerde ise yalnız oluyordum. Bugün televizyonlarda Paris modaevlerinin defilelerini tamamı olmasa bile örnekleriyle izleyebiliyoruz. O yıllarda böyle bir imkân yoktu. Sadece büyük paralar ödeyerek, Fransız moda dergileri alındığı zaman daha çok örnek görmek mümkün olabiliyordu.

Paris defileleri

Defile izleme maratonumda sizlere aktarmak istediğim birçok güzel anım var. Mesela, Jean-Louis Scherrer'in kış aylarında seyrettiğim yaz defilesinde Türk Büyükelçiliği mensubu olarak ayrılan yerime oturmıştım. Birinci sıradaydı. İki taraflı oturma grubu arasında mankenlerin sunum yapması için iki metrelik bir yol uzanıyordu. Büyük modaevlerinin defileleri ile bizim defile sunuşlarımız arasında pek bir benzerlik olduğu söylenemezdi. Öncelikle mankenlerin yürüdüğü bir podyum veya bir yüksekçe bir yer yoktu. Ve modaevlerinin defile salonlarına alabildiği kadar izleyici alınıyordu. Bu sayı da 50 ila 100 arasında değişiyordu. Bir yetkili, gayet mütevazı bir biçimde mankenlerin çıkışını görebildiği bir yerde duruyor ve elindeki karttan izahlarda bulunuyordu. Aynı karttan tüm izleyicilerin elinde de vardı. Defile başlamadan önce her misafire küçük bir bloknot ile fevkalade ince, parmak kadar bir kalem veriliyordu. Defileyi izlerken beğendiğiniz, almak istediğiniz kostümlerin numaralarını o bloknota not ediyordunuz.

Defile başlamak üzereydi. Tam karşımda oturan hanımefendiyi bir yerden tanıyor ama kim olduğunu çıkartmakta zorlanıyordum. Biraz düşündükten sonra karşımdaki hanımın Fransa Cumhurbaşkanı Valéry Giscard d'Estaing'in eşi olduğunu hatırladım.

Madame,

*Vous nous avez fait plaisir en venant assister
à la présentation de notre Collection.*

*Si vous voulez bien, après celle-ci, passer un instant
à notre nouvelle Boutique, je serais heureux
de vous y faire remettre un souvenir parfumé.*

ROBERT RICCI

Yümniye Akbulut'a Robert Ricci Modaevi'nden gelen davetiye.

Çeşitli dergilerde ve televizyonda görmüştüm. Ancak gördüklerim düşüncelerimle çelişiyordu. Bizim defilelerimize bir cumhurbaşkanı eşi teşrif ettiğinde yapılanlar ile bu modaevinin yapımadıklarını karşılaştırıyordum. Bir tek ilgili yanına gelip, herhangi bir şekilde kendisiyle özel olarak ilgilenmiyor, diğer davetlilere yapılan muamelenin aynısı ona da yapılıyordu. Amaç insanları defileyle baş başa bırakıp rahat karar vermelerini ve ne istiyorlarsa onu seçmelerinde özgür kılmayı hedefliyordu. Ve cumhurbaşkanının eşi de en az benim kadar özgürdü. Acaba bizde de bu tür bir şey olabilir mi diye yıllarca hayal ettim, ancak bu konuda başarılı olduğumuzu söylemek hiçbir şekilde mümkün değil. Bizde, eğer protokolden bir davetli defileye gelmişse, onunla en azından müessese müdürünün ilgilenmesi talep edilir. Bu işlerle ilgili bir görevli, kendisiyle gerekli biçimde meşgul olup yerini gösterse dahi, davetli kendisinin çok önemsenmesine ve ayrıcalık gösterilmesinde âdeta talepkâr olur.

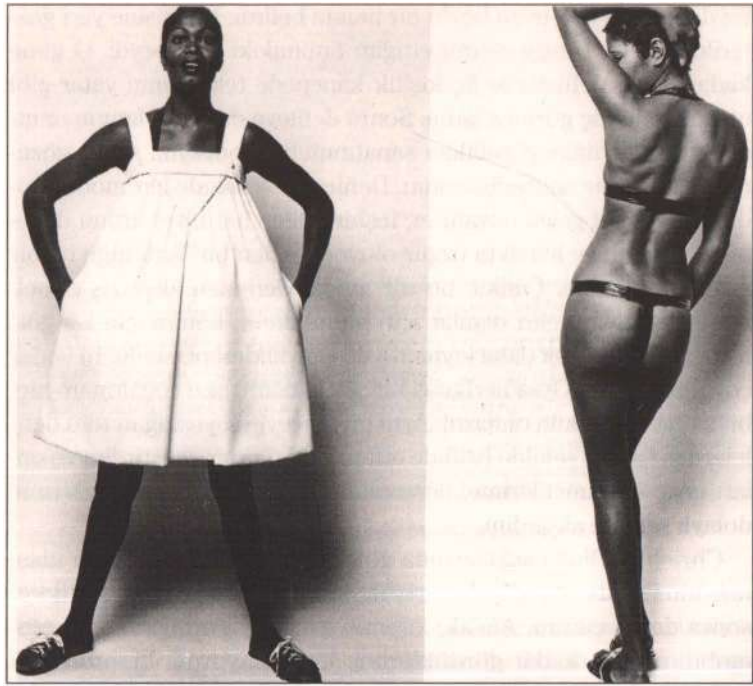
Yine bir gün Christian Dior'un defilesine davetliydim. Daha önce defalarca önünden geçip, vitrinlerini seyrettiğim mekâna geldim. Kapıdaki teşrifat sonrası, ki bu elinizdeki davetiye ile ellerindeki listenin karşılaştırması oluyordu, ilgililer sizi defilenin yapılacağı salona yönlendiriyorlardı. Salonun düzenlenmesi küçük bir amfityatro şeklindeydi. Benim yerim üçüncü sıradaydı. Önümde üç kişilik bir kanepe vardı. Hem etrafı seyrediyor hem de oraya kimin veya kimlerin geleceği hakkında fikirler üretiyordum. Defile başlamak üze-

reydi. Kapıda çok uzun boylu bir hanım belirdi. Kendisine yeri gösterildi. O yer, benim merak ettiğim önümdeki kanepeydi. O güne kadar böyle defilelerde üç kişilik kanepede tek kişinin yatar gibi oturduğunu hiç görmemiştim. Sonra defileye daldım. Hanımı unutmuştum. İzlediğim güzellikler sanatının ta kendisiydi. Âdeta gözüme ve gönlüme nakşediyordum. Defilenin bitiminde her modaevinde olduğu gibi gelen misafirler, teşhir edilen her türlü ürünü denemek, görmek ve almakta özgür oluyordu. Ben bu özgürlüğü hiçbir zaman tatmadım. Çünkü, bu tür modaevlerinden alışveriş etmek ancak hesapsız geliri olanlar için mümkündü. Benim için ise görmek, almaktan çok daha kıymetliydi. Gördüklerimi istediğim kadar çoğaltabilirdim. Oysa herhangi bir şey alırsam, onu çoğaltmam hiçbir zaman mümkün olmazdı. Ayrı düşünceyle seyrettiğim tüm defilelerden sayısız şekilde istifade ettim, yeni fikirler geliştirdim ve onları genç öğretmenlerime, öğrencilerime ve tabii ki müşterilerime dolaylı şekilde aktardım.

Christian Dior mağazasında görüp izleyerek giriş katına ulaşmıştım. O katta da küçük, turistik, alınabilir objeleri seyrettikten sonra dışarı çıktım. Ancak, kapının önünde gördüğüm lüks otomobil, o güne kadar gördüklerime benzemiyordu. Limuzin gibi uzundu ama yüksekliği oldukça farklıydı. Önünden geçerken plakasına bakınca, USA Texas olduğunu gördüm. Herkes, yoldan geçenler veya defileden çıkanlar arabayı seyrediyordu. Ben de durdum. Bu defa da kime ait olduğunu merak ediyordum, o anda kapıdan önümdeki üç kişilik koltukta yatar vaziyette oturan uzun boylu hanım çıktı. Doğru arabasına yöneldi. Biniş şekli de ilginçti. Başını hafif eğerek arabaya girdi. Bu, kapı yüksekliği hanıma göre ayarlanmış özel bir araç olmalıydı.

Courrèges Modaevi'nden ilkbahar ve yaz koleksiyonunun basına tanıtılacağı bir defile davetiyesi alnuştım. Daha çok kadın-erkek spor kıyafetlerin sunulduğu defileyi zevkle izledim. Paris'te ilk kez basınla birlikte bir defile izliyordum. Hoşuma gitmişti. Defilenin sonlarına yaklaştığımız sırada, daha önce dikkatimi çekmeyen, kâğıttan yapılmış pencereyi bir anda elleriyle yırtan siyahi bir hanım manken, sanki denizden çıkıyormuş gibi üzerinden sular akatarak podyumda belirdi. Yürüyüşünü her iki tarafa gidip gelerek tamamladı. Ancak, benim gibi diğer izleyiciler de şaşkındı. Çünkü, mankenin üzerinde siyah rugan deriden g-string bir mayo vardı. G-string mayoyu otuz yıl önce Paris'te göreceğim kimin aklına gelirdi.

Yine bir gün Jean-Louis Scherrer'in ilkbahar-yaz kreasyonunu seyrediyordum. İpek şifon çiçekli bir gece elbisesi sunuluyordu.

Ted Lapidus Modaevi'nin bir plaj kıyafeti.

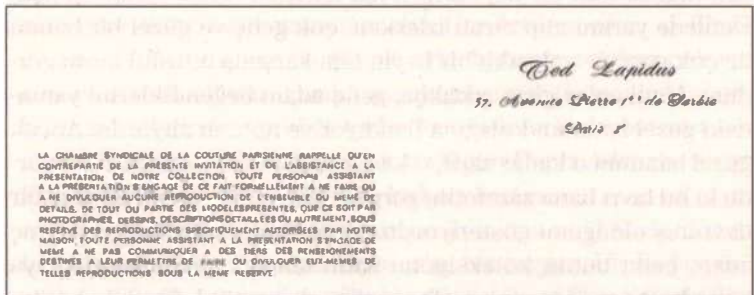
Beden, arka ve ön "V" yaka, kolsuz ve kruvaze çalışılmıştı. Etek verevdi ve hafif bir büzgüyle belde toplanıyordu. Bir kemer, elbiseyi tamamlıyordu. Manken, son derece rahat hareketlerle turunu tamamlamak üzereydi ki, ufak bir teknik aksamanın kurbanı oldu. Yani bir iş kazasının. Arka ve ön kruvaze olduğu için manken değişikliklerinde her zaman görülebilecek bir olaydı. Ön ve arka kruvaze başlangıçları bir biritle tutturulmazsa, yani tespit edilmezse mankenlerdeki beden farkından dolayı omuz düşebilirdi. Öyle de oldu. Mankenin bele kadar kısmı meydandaydı. Fakat küçük bir "Hii!" sesinden başka bir şey duyulmadı. Profesyonel olan mankenimiz hemen omzunu toplayarak yürüyüşüne devam etti. Defilede Uzakdoğu'dan gelmiş erkek modacılar da vardı. Bir an için "Acaba aynı manken tekrar podyuma çıkar mı?" diye düşündüm. Çünkü, bizim defilelerimizde o yıllar böyle bir olay meydana gelse, o mankeni hemen podyuma çıkarmakta eminim ki zorlanırdık. Belki de imkânsız olurdu. Ben bunları düşünürken, iki manken sonra kazazede mankenimizi yeniden podyumda gördüm. Sonuçta bu bir işti ve her işte bir aksilik olabilirdi.

Büyük modaevlerinin defileleri mankenlerin teker teker giysi-

leri sunması ve giysiler üzerine yapılan açıklamalar şeklinde olur. Ancak konfeksiyona dönük çalışmalar farklıdır. Büyük modaevlerinin *haute couture* ve *prêt-à-porter* konfeksiyon tarzı çalışmaları farklı sunumlarda gerçekleştirilir. Bunların konfeksiyon tarzında olanları Porte de Versailles'daki defile salonlarında yapılır ve buraya dünyanın her köşesinden alıcılar davetlidir. *Prêt-à-porter*'ler ise aynı modeli değişik beden ölçüleri ve kumaşlarla yapılmak suretiyle kendi adlarını taşıyan butiklerde satılır. Ayrıca modaevlerinin o yıldan artakalan, yani satılmamış mallarının indirimli (*sold*) olarak satılacağı da gazetelerde duyurulur. Yıl içinde alınması rakamsal olarak mümkün olmayan giysi, aksesuar, çanta ve ayakkabı gibi objeler tahmin edilemeyecek derecede küçük rakamlarla alıcıya ulaşır. Bunların müdavimleri, bu işi iyi bilen müşterileri vardır. Christian Dior'un ürünlerinin *sold* olarak satışını güzel bir rastlantı eseri görmüştüm. Binanın dışındaki kuyruk, stadyumların önündeki bilet kuyruğu gibiydi. Herkes grup grup içeri alınıyor, alışverişini bitirenler çıktıkça dışarıdaki müşteriler içeri davet ediliyordu. O akşam, pansiyoner olarak kaldığım evin hanımı üzerindeki giysiyi göstererek "Bunu bugün Dior'un indiriminden o kadar ucuza aldım ki!" diyerek sevincini dile getiriyordu.

Paris'teki günlerimin getirdiği güzellikler bu kitaba sığmayacak kadar çeşitlilik arz ediyor ve ilginç olayları da içinde barındırıyor. Paris'te izlediğim defilelerin tümünü sizlere sunmak gerçekten olanaksız. Ancak bana da değişik gelenleri sizlere aktarmaya çalışıyorum.

Yine bir gün Channel'de bir defile izlemeye davet edilmişim. Channel olgusu, Channel ismi benim için çok özeldir. Hem tarzını hem güne yayılan rahatlığını daima çok sevmişimdir. İlk gittiğim defilesinde modaevinin içindeki renkleri, iskemlelerin mo-

Ted Lapidus Modaevi'nden gelen davetiye.

CHANEL

31, RUE CAMBON
PARIS

Chanel ve Carven
modaevlerinden gelen
davetiyeler.

carven
paris

carven

6, ROND-POINT DES CHAMPS-ÉLYSÉES
TÉL. : BAL. 66-50

dellerini kafamın bir köşesine not etmişim. Channel'in salonları son derece tatlı bir bej-kahverengi karışımı tonla bütünleşmişti. Defilede yerimi alıp etrafı izlerken, çok genç ve güzel bir hanım ile çok genç ve yakışıklı bir beyin tam karşıma oturduklarını gördüm. Mankenler girip çıktıkça, genç adam beğendiklerini yanındaki güzel hanımın kulağına fısıldıyor ve notunu alıyordu. Ancak güzel hanımın o kadar zarif, o kadar belli belirsiz onayları oluyordu ki bu tavrı bana zarafetin, görgülü olmanın ne denli istisnai bir davranış olduğunu gösteriyordu. Genç hanım talepkâr olsa genç adam belki bütün koleksiyonu satın almaya veya ısmarlamaya hazırdı. Bu zarif insanlar, Channel'in görkemli defilesiyle bütünleşmişti. Ve benim hafızama birlikte kazınmışlardı. Şu an bile o

iki güzel ve zarif insanı görür gibi oluyorum. Kendilerinin baron ve barones olduğunu defile sonrası öğrenmiştim.

Modaevlerinin çalışmaları o kadar serileşmişti ki, defilenin bitiminde elinde prova hazır bekleyen genç personel, müşteriye hizmet vermek üzere görev başında oluyordu. Prova ve defile salonları aynı kattaydı, satış reyonları ise defileye davetli müşterilerin daima emrindeydi.

Paris'te manken olmak düşünüldüğü kadar kolay bir meslek değildi, bir modaevinin mankeni olan kişinin o modaevinin bütün prensiplerine yüzde yüz uyması gerektiğini ve zaman faktörünün ne kadar mühim ve göz ardı edilemeyen bir durum olduğunu görerek tespit ettim. Paris'teki çalışmalarım esnasında gideceğim yere zamanında ulaşmak için bir gün önceden yaptığım yol haritam ve zaman tespitlerim çerçevesinde ertesi gün gideceğim Channel Modaevi'nin yerini görmek üzere önüne geldim. Arkamdan süratle bir arabanın gelip modaevinin kapısında durduğunu fark ettim. Dönüp baktığımda güvenlik görevlisinin arabanın orada durmasına itiraz edişini, arabadaki kadının ise orada inme isteğini ve görevlinin ısrarla kapıyı kapatma gayretini hayret ve dehşetle seyrediyordum. Kadın, arabanın kapısını tekmeleyerek açıp büyük bir süratle modaevine girdi. Arabanın kapının önünden çekilmesi de güvenlik görevlisine kalmıştı. Sonradan o bayanın defilenin mankeni olduğunu öğrendiğimde, işine her ne sebeple olursa olsun gecikmiş olmasına rağmen tek şeyi düşündüğünü gözlemledim. Ne güvenliği dinliyordu ne de arabasını düşünüyordu. Tek düşündüğü şey, birkaç dakika içerisinde podyumda olmalıydı. Öyle de yaptı. Arabanın anahtarları üzerindeydi. Arabanın nasıl, nereye götürüleceği konusu mankeni ilgilendirmiyordu. Ancak Türkiye'de bu durum tam tersine çalışır vaziyettedir. Mankenler zaman mefhumuna özen göstermez. Sundukları elbiseleri âdeta kendileri hazırlamış gibi, kuliste onlara yardımcı olan görevlilere nazik davranmazlar. Her defile sonrası, defilenin en ağır yükünü taşıyan bu görevli arkadaşlarımız daima çok yorgun ve stresli olurlar. Çünkü mankenlerimiz (istisnalar kaideyi bozmaz) ellerinden geldiği kadar kulisteki arkadaşlarımızı yormada, üzmede birebirdirler. Çok sevdiğim Deniz Adanalı, Nergis Kumbasar ve sevgili Ayçim gibi birkaçı hariç...

Sorbonne'dan, araştırma yaptığım kolejden ve defilelerden artakalan zamanda Champs Elysées'yi bir baştan bir başa yürümek, kafelerde oturmak harika bir şeydir. Rond-Point'a geldiğimde kokusunu çok sevdiğim Ma Griffe parfümünün yaratıcısı Car-

ven Modaevi'ni vitrinlerine bakmadan geri döndüğümü anımsamıyorum. Ardından Elysée Sarayı'nın seyri, Petit Palais, Grand Palais sergi salonlarının görülmesi ve geldiğim yolun aksine yukarıya doğru, bu defa sol taraftaki mağazalara bakarak Etoile Meydanı'na ulaşmamla günlük gezintim bitmiş olurdu. Saint Honoré Caddesi de gezi alanımdı. Orada Paris'in en şık butikleri, mağazaları, çiçekçileri ve nereye bakacağınızı şaşıracağınız müstesna güzellikler sizi kucaklardı. Bir butikte gördüğüm ve çok isteyip alamadığım içi vizon kürklü ipek yağmurluğu üç ayrı günde üç kere giyip denemiştım. O kadar da nazık biçimde giymeme yardım ederlerdi ki, çıkarınca üzülürdüm. Almam olanaksızdı. Devletin bana gönderdiği aylığın iki katı kadardı. Her güzel şeyi elde etmek mümkün olmayabilir. Bazen onu görmekle de yetinmek gerekir. Ben bütün hayatımda bunu prensip ediruniş ve o tarzı benimsemişimdir.

Marsilya

Paris'te kaldığım süre içinde eşi Marsilya başkonsolosu olan arkadaşım Azize Bilir ısrarla Marsilya'da ona misafir olmamı isterdi. Ben de bu fikre sıcak bakıyordum. Bir gün, L'Enseignement Technique'in direktörüne bir haftalığına Marsilya'ya gidip gidemeyeceğimi sordum. Aldığım cevap beni son derece mutlu etmişti. "Hayır, siz gitmeyiniz. Çünkü biz sizi oraya görevli gönderiyoruz" dediler. Çok memnun olmuştum. Orada bulunan bir hazır giyim atölyesinde inceleme yapmamı planlamışlardı ve yol ücretimi de Fransız hükümeti karşılıyordu. Dönüşüme iki ay kadar bir süre kalmıştı. Bu haberi kuzenimin eşi de memnuniyetle karşıladı ve bir de değişik alternatif getirdi: "Artık kaldığınız pansiyona para ödemeyelim, yine bize dönünüz, bu arada Marsilya seyahatini de yapmış olursunuz" dedi.

Rahat bir tren yolculuğuyla Paris'ten Marsilya'ya gittim. Arkadaşım ve eşi beni karşılamaya gelmişlerdi. Ankara'dan sonra uzunca bir zamandır birbirini görmeyen iki arkadaş olarak keyifli dakikalar geçireceğimizi düşünüyorduk. Marsilya'ya gidişimden kısa süre sonra Paris Büyükelçimiz İsmail Erez Bey'in katledildiği haberini aldık. Alp Karaosmanoğlu'nun telefonuyla Marsilya'da daha fazla kalmamamın gerekliliği işaret edildi. Çünkü, Fransa'daki Türk diplomatlarının hayatları ve evleri de çok güvende değildi.

Marsilya'daki çalışmalarım ve orada gördüğüm sistem beni o

Paris çalışmaları sırasında bir ay Marsilya'da da incelemeler yapan Yümniye Akbulut Başkonsolos Muhittin Bilir, eşi Azize Bilir ve küçük oğulları Mehmet'le.

kadar çok etkilemiştir ki, bu tür çalışmaların bizim ülkemizde de hayata geçmesini büyük bir içtenlikle istemişimdir. Georges Bangual Müessesesi kendisine ait çok katlı bir binada çalışmalarını sürdürüyordu. Şimdi böyle bir sistem bizde var mı gerçekten öğrenmek isterim. Modaevinin sahibi bey, mihmandarım ile beni giriş katında karşılamıştı. Son derece güler yüzlü ve nazik biriydi. Beklediğimiz salonda gözüme ilişen ilk güzel şey, manken üzerindeki şifon emprime robun her gelene âdeta hoş geldiniz diyen görüntüsüydü. Biraz sonra asansörle binanın en üst katına çıktık. Orası açık bir salondur. Bir hanım, camlı bir odada, masa üzerinde patron çıkarıyordu. Bizi o katta görünce şaşırmıştı. Bizi gezdiren beyin eşi olduğunu öğrendik. Eşine bizim Türkiye'den geldiğimizi söyleyince hava bir anda düşünemeyeceğiniz kadar yumuşadı. Daha önce İstanbul'da bulunduklarını ve bizi görmekten çok mutlu olduklarını ısrarla ifade ettiler. Patron çıkarılan masaya bir göz attım ve hazır giyimimin değişik vücutlara nasıl uyum sağladığını tespit ettim. Göğüs yüksekliği 5 santimetre içinde yuvarlanıyor, bel girişi ise 6 ila 8 santimetre arasında şekilleniyordu. Yani 1 santimetre aşağıda, 2 santimetre yukarıda olması giysiyi ve giyeni daha güzel kılıyordu. Hazırlanan patronların modellere uyarlanması üst katlarda yapılırken, alt katta modellere uygun kumaş tespiti gerçekleştiriliyordu. Onun da altındaki katta kalıplar kumaşlara uyarlanıp, biçimler yapılıyor ve dikime hazırlanıyordu. Son olarak, dikilen giysiler ütüleniyor, kalite kontrolünden geçirilip satış reyonuna indiriliyordu. Yıllık ve mevsimlik yapılan çalışmaların katalogları, modeller ve kumaşlarla birlikte ha-

Yümniye Akbulut'un kendi makinesiyle çektiği Marsilya Limanı'nın görüntüsü.

zırlanıyordu. En alt salon ise alışverişe gelen müşterilere tahsis edilmişti. Alıcılar, katalogda beğendiklerini canlı mankenler üzerinde de görebiliyor ve seçim yapmak kolaylaşıyordu. Alıcı hangi modeli, hangi kumaştan, kaç tane istediğini tespit ediyor ve dünyanın her tarafına böylece ulaştırılıyordu.

Marsilya'da benim için tespit edilmiş kolejleri de gezerek enstitülerimizle kıyaslamalar yapıyor, bilgi topluyordum. Bir kolejde birkaç öğretmen *L'Officiel* dergisindeki bir modele odaklanmışlar, nasıl yapıldığını anlamaya çalışıyorlardı. Bu arada âdeta imtihan edercesine bana dönerek "Siz bu modeli nasıl çalışırsınız?" gibi bir soru sordular. Ben kendilerine onların bana yaklaşımlarının aksine akılcı ve olabirliği olan bir izahı daha munasip gördüm. Hepsi bana hak verdi.

Aslında çok hoşuma giden ve hâlâ hatırlamaktan keyif aldığım bir başka olay da Paris'te gerçekleşmişti. *L'Enseignement Technique*'e büyük modaevlerinden birinin atölyesinin işleyişini görmek istediğimi söyledim. "Hangisi olsun?" dediklerinde "Pierre Ballman" dedim. Birkaç gün sonra da mühmandarımla Pierre Ballman'ın atölyesine gittik. Atölyenin şefi bizi büyük bir nezaketle kabul edip, niçin atölyeyi görmek istediğimi sordu. Ben kendisine Ankara'da büyük bir okulun atölye şefi olduğumu ifade ettim. "Onun için atölyeyi görmek istiyorum" dedim. Mösyö, son derece zarif bir biçimde bana, "Madam, dünyada bu işlerin en güzelini siz

Türkler yapıyorsunuz” dedi ve arkasından “Üzerinizdeki mantoyu kendiniz mi diktiniz?” diye sordu. Artık atölyeyi görüp görmemenin hiçbir kıymeti kalmamıştı. Gerçekten şimdi düşünüyorum da imkânlarımız Paris’le mukayese edilemeyecek olmasına rağmen, onları daima yaptıklarımıza hayran bırakmışızdır.

Bir buçuk ay önce, St. Michel’de pansiyoner olarak kaldığım evden ayrılarak, kuzenim Alp Beylerin evine yerleşmişim. Marsilya’daki etütlerimi bitirip yeniden Paris’e dönmüştüm. Artık Eğitim Müşavirliği’nden, Ankara’dan adıma gelen uçak biletini almaya ve oradaki dostlara veda etmeye saatler kalmıştı. Fransa’daki Türk Eğitim müşavirinin bana söylediği “Efendim, gidişinize çok üzgünüz, ancak siz bize bir Yümniye Akbulut efsanesi yaşattınız” cümlesi otuz yıl sonra bile kulaklarımdadır ve kalbimden hiç ayrılmayan bu ses, bana o anı hep yaşatmaktadır.

Bundan sonrasının artık benim için bir ehemmiyeti yoktu. Bir yıl kaldığım Paris’ten yüzümün aklıyla dönmeyi Tanrı bana bahşetmişti. Çok keyif aldığım, güzel günlerimin geçtiğini bildiğim St. Michel Bulvarı ile Lüksemburg Bahçesi’ni son kez görmek üzere metroya bindim. Kaldığım evin kapısına ve çevresine baktım. Lüksemburg Bahçesi’nde küçük bir tur attım. O gün, daha önce çeşitli vesilelerle kendisinden bahsettiğim bir doçent arkadaşla kaldığım evin civarında karşılaştık. Kendisi “Ben Türkiye’ye dönüyorum” diyerek bana veda etti. “Ben de yarın uçuyorum” dedim. Ancak beyefendi kendisinin arabayla döneceğini, benim de kendisiyle gelebileceğimi söyleyince, biletimi aldığımı, bir gün sonra da Türkiye’de beni bekleyenlerin olduğunu ifade ederek teşekkür ettim. Biletim olmasa bile Paris-Ankara yolculuğunu arabayla yapmak bana biraz zor gelebilirdi, hatta imkânsızdı diyebilirim.

Yeniden Ankara... Yeniden Olgunlaşma

Güzel bir yolculuğun ardından, bir yıl önce 21 kasımda gittiğim Paris'ten yine 21 kasımda Ankara'ya iniyordum.

Havalananında dostlarım ve arkadaşlarımla büyük bir sevgiyle, ancak buruk bir şekilde kucaklaştık. Bir yıl önce bıraktığım okul, yönetim ve personel değişiklikleri nedeniyle bana eski lezzetini vermedi. Atölyeler arası personel aktarımı ve çalışma düzeyindeki değişiklikler, benim Paris'teki keyfimin devamını getirmeme ne yazık ki engel oldu. Hiç kimseye, hiçbir şekilde bu hislerimle ilgili bir şey aktarmadım, aktarmamaya çalıştım. Ancak, ben artık oraya ait değildim.

Giderken evimi bir üniversite öğrencisine bırakmıştım. Dönüşte bulduğum ev ile benim bıraktığım ev arasında tarifi mümkün olmayan korkunç bir fark vardı. Yine dostlarım ve arkadaşlarım vasıtasıyla evimin ilaçlanarak böceklerden temizlenmesi, oturulabilecek hale sokulması, sıkı bir çalışmayla üç günümüzü almıştı. Halasıyla birlikte oturan üniversite öğrencisinin tertemiz bulunduğu bir evi girilemeyecek hale getirmeyi nasıl başardığını hâlâ merak etmekteyim.

Brüksel'deki kardeşimin eşi de dört yıllık dış görevini tamamlamış başkente dönüyordu. İsabetli bir zamanlamayla benim Ankara'ya gelişimden bir hafta sonra onlar da Ankara'daydı. Evi temizledikten üç gün sonraydı, kardeşim Bijen, Ankara'ya gelmeden önce İstanbul'dan telefon edip kiralık bir ev bakmamı istemişti. Onunla telefonda konuşurken, yan tarafta benim bahçeme bakan apartmanın bir katında kiralık yazdığını gördüm. Telefonu kapatıp, apartmanın kapıcısıyla temasa geçtim ve kiralık daireyi kimseye vermemelerini rica ettim. Ertesi gün, akşam saatlerine doğru Bijenler geldi. Evin hem bana yakınlığından hem de

derhal bulunmasından pek mutlu olmuşlardı. Ankara'da kaldıkları o bir yıl içinde ben okuldan dönmeden, onlar bana gelir, çay hazırlar ve telefon ederek beni beklediklerini söylerlerdi. Güzel günlerdi... Çok güzel günlerdi...

Ankara'nın bana dar geldiğini hissediyor, bir şeyler yapmak istiyor ancak adını koyamıyordum. Ben Paris'teyken yönetim değişikliği bir hayli sancılı olmuştu. O günlerde burada olmadığım için Tanrı'ya şükrediyorum. İkinci değişikliğinse istenileni tam verdiğini söylemek akılcı olmazdı. Paris dönüşü okulun bir defile hazırlığı içinde olduğunu öğrendim. Defilenin yapılmasına birkaç gün kaldığı da gelen bilgiler arasındaydı. Fakat güleyim mi, ağlayayım mı, o zaman da, şimdi de karar veremediğim naahoş bir teklifle karşılaşmıştım. Okul müdürü olan hanım "Siz Paris'ten yeni geldiniz. Hemen bir şeyler ilave ediniz, defile zenginleşsin" dedi. Benden üç dört gün içinde tasarım hazırlamamı istiyordu. Ben de kendisine cevaben, "Zaten atölyedeki arkadaşlar çok güzel şeyler hazırlamışlar" diyerek bu kısa zaman zarfında bir şey yapmanın mümkün olmadığını belirtmiş ve bu anlamsız teklifi nazikçe geri çevirmiştim. Ama daha sonra müşterilere hazırladığımız giysiler ile yaz başı için yapılan giysileri sahiplerine giydirerek güzel bir mini defile hazırlayacağıma dair söz verdim. Yaz başı, tüm dostlar bir manken edasıyla kostümlerini giyerek, verdiğim sözü harika bir biçimde yerine getirmemi sağladılar. Mankenlerimiz doktorlar, profesörler, çeşitli işkollarında çalışan hanumlardı.

1970'li yılların ikinci yarısı, terörün büyük kentlerde ve kırsal kesimde artmaya başladığı yıllardı. Gece gezmelerini unutmuş, hava karardıktan sonra eve dönmenin güçlüğüne yaşamaya başlamıştık. Anneciğim ve babacığım, 1968'den bu yana her kışım başında Ankara'ya geliyorlar ve kışı beraber geçiriyorduk. Ancak bir yıl Paris'te olduğum süre içinde sevgili annemi ve babamı yarıma alamamıştım. Birbirimizi çok özlemiştik. Onlar da Manisa'daki işlerini bitirip Ankara'ya gelmişlerdi. Kaldığım ev fuel-oil'le ısınyordu ve 24 saat sıcak su vardı. Ancak petrol krizinin başlamasıyla fiyatların artması ve yakıt alımında sorunlar yaşanması evin ısınmasını zorlaştırıyordu. Ev yaşlı insanların rahat edebileceği durumda değildi.

Olgunlaşma'daki işler yine aralıksız devam ediyordu. Kermesler ve siparişlerle günler su gibi akıp gidiyordu. Bijen, bir sene sonra, Enis Behiç Sokak'ta satın aldığı eve geçti. Ancak yine bizimde Cinnah Caddesi üzerindeydik. Bijenciğim ve çocuklarla

çok güzel günlerimiz, unutamayacağımız hatıralarınız oldu. O arada Alp Beyler de Ankara'ya dönmüşlerdi ve benim yakınımda Çevre Sokak'ta ev kiralamışlardı. Bu da her zaman denk gelebilecek bir güzellik değildi.

Paris dönüşü, çok sevdiğim Olgunlaşma Enstitüsü'nü oldukça farklı bulmuştum, yeni atılımlar peşinde değildi. Yani Olgunlaşma ruhen bana dar gelmeye başlamıştı. Fakat neyi nasıl yapacağımı da kestiremiyordum. Rutin atölye çalışmalarına devam ediyordum. Her yılki kermes çalışmaları hayatımızı renklendiriyor, tempomuzu hızlandırıyordu. 1976 ile 1979 arasında yalnız döner sermaye olarak çalışmalarımız devam ediyordu. Yurt genelindeki öğrenci çatışmaları Ankara'yı da huzurlu bir kent olmaktan çıkarıyordu. Akşamları sokağa çıkmalar, dost ahbap gezmeleri güvenlik ve korku nedeniyle kısıtlanmıştı. Bir kış akşamı saat 19.00 sularında aldığım bir telefonla, arkadaşımın eşiyle birlikte beni ziyarette geleceklerini öğrendim. Saat 21.00 oldu. Misafirlerim henüz gelmemişti. Meraklandım, evlerini aradım. Beşinci katta oturuyorlardı ve asansörleri de yoktu. Bana gelmek üzere üç kez kapıya indikleri halde, hiç tanımadıkları üç dört kişinin arabalarının yanında durduklarını görünce cesaret edip dışarıya çıkamamışlardı. Çünkü binmeye kalktıklarında arabalarının gasp edilmesinden korkmuşlardı. O yıllarda araba sahibi olanlar bugünkü gibi çok değildi. Özür dileyerek gelemeyeceklerini ifade ettiler. Yani o yıllarda kış ayları daha da sıkıntılı geçiyordu.

Evim merdivensizdi. Kapıdan girişte zemin, arka cepheden ise üçüncü kat oluyordu. Bahçeye bakan güzel bir salonu vardı. Yazın çiçeklerin ahengi, kışın da karın tertemiz örtüsü evimi benim için daha da güzel kılıyordu. Kışın annem ve babamın yanımda olmasından dolayı yalnızlık da çekmiyordum. Kız kardeşim Bijen'in de bana yakın oturmasından dolayı günlerim keyifli geçiyordu. Bijen'in kızı Ayşegülcüğüm ilkokulda okuyor, Aydıncığım da anaokuluna gidiyordu. O yılların lezzetini hatırladığım zaman hem çok keyif alıyorum hem de şu anda beraber olmadığımız için hafif bir burukluk yaşıyorum. Ama sağlıklı olduklarını bilip, seslerini duymak bana yetiyor.

1979 sonunda eniştemin yurtdışına tayini çıktı. Paris'e gideceklerdi. Kendisi önce gitti, kardeşim ve çocuklar benimle kaldılar. O tarihlerde bütün Türkiye'de olduğu gibi Ankara'da da elektrikler sık sık kesiliyor, elektrikli cihazlar zarar görüyor ve beraberinde yoklukları, zorlukları getiriyordu. Paris'te evleri hazır olduğunda kardeşim ve çocuklarla birlikte onları yolcu etmeye İstanbul'a git-

miştim. Uçakla Ankara'ya geri döndüğümde soğuk bir kış günüydü. Bir an önce sıcak evime gidip, ısınmayı hayal ediyordum. Kapıyı açtım, çizmelerimi çıkarıp içeri girince bir anda ayaklarımın buz kestiğini hissettim. Sanki evin içi dışarıdan daha soğuktu. Mantomu çıkardım ve salona geçtim. Kaloriferler yanmıyordu. Muhtemelen de en az bir iki gündür ev soğuktu. Yapabilecek hiçbir şey yoktu. Kapıcımız fuel-oil fiyatlarının normalin üzerinde arttığını ve bulunmasında zorluklar yaşandığını söylemişti. Isınmanın yollarını düşünüyordum. Mutfaktaki ocağın tüm gözlerine tencereler içinde su koydum. Hem ocağın hem de su buharının ısısıyla mutfaktaki hava biraz yumuşandı. Gece yatağımın altına ve yorganımın üzerine birer battaniye almak suretiyle ısınmış ve uyuyabilmişim. O tarihlerde yakıt sorunu yaşayan bir dolu dostum, arkadaşım vardı ve kaloriferli evlerine soba kurduklarını hatırlıyorum. Hemen hemen bütün Ankara soğuğa teslim olmuştu. Isınma problemi yüzünden de ilk kez anneciğimi ve babacığımı evime davet edememişim.

1980 yılının başlarında değişik düşünceler zihnimi bir hayli meşgul ediyordu. Paris'e gitmek üzere Olgunlaşma'dan ayrıldığım tarihten 1980 yılına kadar okulumuza dördüncü müdire tayin oluyordu. Son müdire üniversiteden öğrencimdi. Geleceği konuşulduğu zaman müdür yardımcısı olan arkadaşlarımdan biri "Hoca Hanım, gelecek olan müdire sizin öğrencinizmiş, nasıl birisi acaba?" diye sordu. Ben de halk arasında çok söylenen bir deyimle onu cevapladım. Aylar sonra lavaboda benimle karşılaşan aynı müdür yardımcısı arkadaşım "Hoca Hanım, müdire hanım hakkında söylediğiniz deyimden biri doğru da, diğerini ben kendinde göremedim" dedi.

Taşra okullarında çalışmış olan meslektaşlarımızın, Olgunlaşmalara geldiği zaman her yönden adaptasyonlarının çok kolay olmadığı görülmüştür. Olgunlaşma'daki öğretmenlik, kız enstitülerindeki sınıf öğretmenlikleri ve atölye öğretmenliğiyle mukayese si mümkün olmayan bir çalışmalar manzumesidir. Olgunlaşmalarda öğretmen daima aktiftir. Branşlara göre tüm gün hiç durmadan ayakta çalışan öğretmenler vardır. Biçki-dikiş öğretmenliği de bunların en başında yer alır. Öğretmen-öğrenci-müşteri ilişkisi hiçbir branşta biçki-dikişte olduğu kadar iç içe değildir. Müşteri ile öğrencinin sık sık karşılaşması genç öğretmenlerde olduğu gibi öğrencilerde de eğitici ve öğretici yanlar içerir. Giyim kuşam, davranış biçimleri, konuşma adabı ve insan ilişkilerinin kuvvetlenmesi bunlardan bazılarıdır.

Yeni gelen müdire, okulun 1958'den 1979'a kadar süregelen iş-
 lerliğini beğenmemiş olmalı ki, sistemi bir anda değiştirdi. Ankara
 Olgunlaşma Enstitüsü'nün idaresi hiçbir zaman tek elden olma-
 mıştır. Atölye şefleri ile -ki sayıları aşağı yukarı 12 kadardı- âdeta
 bir bakanlar kurulu gibi çalışırdı. Okul müdiresinin başkanlığında
 defileler, kermesler, yurtdışından gelecek misafirlerin ağırlanması,
 onlara yapılacak defileler hep oybirliğiyle kararlaştırılırdı. Bu sis-
 teme alışmış olan atölye şefleri, bir anda kendilerinin saf dışı bira-
 kaldıklarını üzülen görüyorlardı. Önceleri misafir geleceği za-
 man, giysileri hazırlayan atölyelerden birer genç arkadaşı, manken-
 leri giydirip hazırlamakla görevlendirilirdi. Oysa şimdi müdire ha-
 nım, idareden veya öğretmenlerden istediği kişileri bu işle görev-
 lendiriyordu. Giysilerin özelliğini tanımayan, hangi yörenin giysisi
 olduğunu bilmeyen ve hatta kıyafetin tamamlayıcı unsurları hak-
 kında bilgi sahibi olmayanlar defile düzenliyordu. Ne yazık ki bir
 dolu yanlış konuşmalar ve hareketler yapıldığı kulağımıza geliyor,
 bu duruma daha çok üzülüyorduk. Misafirler -ki bazen o misafir-
 ler atölye şeflerinin çok yakın dostları olabiliyordu- ile atölye şef-
 lerini karşılaştırmamak için "hiçbir atölye şefi misafirler okulday-
 ken atölyesinden dışarı çıkmayacak" gibi yasaklayıcı talimatlar ve-
 riliyordu. Yirmi küsur yıldır alışlagelmiş ve son derece iyi sonuç
 veren bir uygulamanın kaldırılmasını ibretle, hayretle, üzüntüyle
 ve büyük bir sabırla seyreliyorduk.

Bir gün yine yurtdışından gelen misafirlerin eşlerini ağırlamak
 üzere hazırlıklar vardı. Defile sonrası benimle karşılaşan, eski öğ-
 rencim okul müdiresi, ismini de güzel telaffuz edemediği Bayan
 Uluşu'dan bahsederek "Yünniye Hanım artık burada çalışmıyor
 mu diyerek sizi sordu" dedi. Müdire hanımın ne cevap verdiğini
 bilmiyorum, söylemedi. Ardından cümlesini "Size sevgi ve selam-
 larını gönderdi" diyerek tamamladı. Bayan Uluşu'yla tanışmamız
 1960'lı yıllara dayanıyordu. Bülend Uluşu, Deniz Kuvvetleri Ko-
 mutanlığı'na, Ankara'ya döndüğü zaman hanımefendi bize müşte-
 ri olarak gelirdi. Ankara'dan İstanbul'a veya Gölcük'e gittikleri
 zaman birbirimizi göremezdik. Ancak, o gidiş gelişler aramızdaki
 sıcaklığı hiçbir zaman bozmamıştı. Şu anda evimin bir köşesinde
 duran dümen dolabı şeklindeki sigara tablası beni her gün sevgi-
 li dostum Bayan Uluşu'yla buluşturmaya devam etmektedir. Ma-
 alesef müdire hanım, bu şekilde bir dolu dostumuzla aramıza gi-
 riyor, yolumuzu kesiyor, birbirimizi görmemize mâni oluyordu.
 Bu da çoğu zaman okulun döner sermayesine yarardan çok zarar
 getiriyordu. Çünkü çoğu müşterimiz dostluk ve yakın ilgiden

memnun kaldığı için okulumuza geliyordu.

Böyle tatsız olaylardan dolayı, Ankara Olgunlaşma'nın tanıtılması, başarılı olması, kaliteli genç öğretmenlerin yetiştirilmesi ve öğrencilerin gerçekten bir meslek sahibi olarak okuldan ayrılması için elinden gelen tüm gayreti ve bildiği her şeyi genç öğretmenine ve öğrencisine aktarmayı hedef ve prensip edinmiş benim gibi biri için artık orada kalmak imkânsızdı. Bu düşünceler ışığında öyle sanıyorum ki, bir mayıs ayı akşamı KTYÖO genel müdürünün evini aradım. Kendisi de öğrencimdi. "Sevgili Günay, ben Ankara'dan ayrılmak istiyorum" dediğimde "Hocam sizi yurtdışına gönderelim" dedi. "Yok teşekkür ederim, kardeşim ve yeğenim oradalar, istersem onların yanına gidebilirim" diye cevapladım. Bu kez Günay, "Hocam, İstanbul Olgunlaşma'nın müdürlüğü boş, o zaman sizi oraya verelim" diye yeni bir alternatif getirdi. "Hayır. Ben Egeliyim. İzmir olursa sevinirim" dedim. Annem babam yaşlanmıştı ve ben artık yanlarında olmak istiyordum. Genel müdürüm "Ama İzmir dolu" dedi. Ben de kendisine "Benim acelem yok, aklınızda bulunsun" diyerek sevgilerimi bildirdim ve telefonu kapattım.

Bu konuşmadan üç-beş gün sonraydı. Atölyede okul müdiresine bir elbise provası yapıyordum. O sırada bir öğretmen koşarak "Efendim, genel müdür geliyor" diyerek haber verdi. Provaya ara verdim ve kapıya doğru yöneldim. Çok hoş bir şeyle karşılaşacağımı hissetmiştim. Sevgili Günay, elindeki sarı bir zarfı sallayarak koridordan geliyordu. "Buyurun tayininizi getirdim" dedi. Telefon konuşmamızdan iki gün sonra İzmir Olgunlaşma müdiresinin -kendisi sınıf arkadaşımı- emekli olduğunu ve kadronun boşaldığını söyledi. Genel müdürle prova odasına geçtik. Yarımızda okul müdiremiz de vardı. Heyecanla zarfı açıp yüksek sesle okudum.

Benim için olağanüstü güzel bir haberdi. Okul müdirem için de öyleydi sanki... Tayinimi duyunca kontrolünü kaybedip bir iki dakika içerisinde en az beş defa sarılarak beni kutladı. Ben ve o aynı şeye seviniyorduk: gidişime... Öyle sanıyorum ki, bunu görmek düşüncelerimin ne kadar doğru olduğunu ispat eden bir hezeyandı. Bir okul müdiresinin okulun kuruluş aşamasından bu yana çok güzel hizmetler vermiş, güzel eserler çıkarmış, kendisinin de yetişmesinde emeği geçen bir öğretmenin başka bir ile tayininden bu denli mutlu olmasının izah şekli gerçekten akla ziyan bir durumdu.

Ayrılmadan önce yapılacak işleri sıraladım. Atölyedeki müşterilerimin işlerinin eksiksiz tamamlanması, atölye defterlerinin ve demirbaşlarının idareye teslim edilmesi gerekiyordu. Bu hazırlık

aşamasında da ilginç şeyler yaşıyordum. Bir müşterimin elbisesinin ikinci provasındaydım. Yanımda o elbiseyle meşgul olan öğretmenim de vardı. Provayla ilgili bir iki noktaya takılmıştım. İkinci provada birinci provada yaptığım düzeltmeler yoktu. Aynı düzeltmeleri ikinci provada bir kez daha yapıyor, herhangi bir yanlışlık ya da dalgınlık yapmış olabilir miyim düşüncesiyle öğretmenime takıldığım noktaları soruyordum. Müşteri gittikten sonra, bir yerde hata mı yaptım acaba diye öğretmenime “Niçin böyle oluyor, anlamadım” dedim. Cevabı unutulamayacak kadar ilginçti. Sevgili öğretmenim “Vallahi efendim, ben bu elbiseyi hiç anlamadım. Bunu lütfen siz dikiyorsunuz” demek cüretini gösterecek kadar akliselimden uzaktı. Bir öğretmenin atölye şefine bunu söylemesi hoş değildi. Birkaç gün sonra Ankara Olgunlaşma’dan ayrılacak biri olarak kimseyi kırmamaya özen gösteriyordum. Her zamanki gibi... Sıcak bir haziran günü öğleden sonra güneşten korunmak için güneş gözlüklerimi takıp, genç öğretmenimin anlayamadığı o elbiseyi bitirip, müşteriye teslim ettim. İnsan affetmesine affedebiliyor da katiiyen unutamıyor.

O yıl, öğretmenliğimin otuzuncu yılıydı. Hiçbir zaman kendimi bulunmaz, erişilmez biri olarak düşünmedim, düşünmem de. Ancak, şöyle bir geçmişe, çalışmalarına baktığımda yanlış yapmadığımı huzurla görebiliyorum. Eğer bir insanın artıları eksilerden daha fazlaysa, işte o zaman kendini başarılı sayabilir.

Ankara’dan ayrılacağım haberinin hem okulumda hem de dost ve müşterilerim arasında üzüntüyle karşılandığını bizzat görüyordum. Gidişime üzülmeleri beni bir miktar da mutlu kılıyordu. Öyle dostlarım ve müşterilerim oldu ki kızlarının ve gelinlerinin gelinliklerini Ankara’dan İzmir’e gelip hazırlatma inceliğini gösterdiler. Bu tür çalışmalar, fazla olmasa da Avrupa’nın herhangi bir şehrinde Paris’e gidip kostüm yaptıranların sevgi ve sanat arayışını bulduğum için beni çok mutlu etmiştir.

Ayrılışım münasebetiyle Bahçelievler’deki İş Bankası lokalinin bahçesinde bir veda partisi hazırlanmıştı. Lokali şu anda rahmetle anmak istediğim İş Bankası ve Merkez Bankası’nın çocuk doktoru olan Türkân Çetin Hanımefendi ayarlamıştı. Okul öğretmenlerinin tümü, çalışanlar ve çok yakın dostlarımla birlikteliğiyle keyifli bir öğleden sonra geçirmiştik. İkramları ve kalitesi kusursuz bu veda partisi beni son derece mutlu etmiş ve onurlandırmıştı. Çünkü, ne kadar sevildiğimi görüyordum ve gitsem de ihtiyacım olduğu her an yanımda olacaklarını biliyordum.

Ve İzmir... Güzel İzmir...

Otuz altı saatlik bir tren yolculuğuyla 1940'lı yıllarda geldiğim Ankara'dan bir yolcu otobüsünün ön koltuğunda ayrılıyordum. Ağaçsız, taşlı çevreyi seyrede seyrede Ege Bölgesi'nin sınırlarına girmiştik. Yolculuk bu sefer, sekiz saat sürmüştü. Artık İzmirli olmak, İzmir'i sevmek ve İzmirli'lere kendimi sevdirmek gibi bir misyonum vardı.

Yazlık kıyafetlerimin doldurduğu bavulumla Manisa'da indim. Daha sonra tekrar Ankara'ya dönecek ve kalan eşyalarımı alacaktım. Evimi tam olarak boşaltmamıştım. Okulların açılmasından bir süre önce, eşyalarımın hepsini almak ve Kanada'ya bir yıllığına görevli giden yeğenimi uğurlamak üzere tekrar Ankara'ya döndüm. Yolcu etme görevini yerine getirdim, eşyalarımı bir nakliye firmasına teslim ettim. Bu kez geride hiçbir şey bırakmadan otuz dört yıllık gençliğimi geçirdiğim, bu asude kentten hiç istemeyerek, ama mecburiyetten ayrılıyordum.

İzmir Olgunlaşma Enstitüsü

Artık İzmir'deydim. Günüm, her sabah 07.00 otobüsüyle Manisa'dan yola çıkmakla başlıyordu. 08.30 civarında Alsancak İskelesi'nde iniyor ve Cumhuriyet Meydanı'na kadar yürüyordum. Bu yürüyüş benim için bir tür Polyannacılık gibiydi. Ankara'dan ayrılmış olmaktan çok mutlu değildim. Fakat, kararımдан dönmek gibi bir âdetim de yoktu. Bu durumda da tek bir çıkar yol kalıyordu: İzmir'i sevmek. Otuz dört yıl Ankara'da kalmış bir insanın bir anda her şeyini altüst eden bir kararla başka bir yerde yaşamaya kalkışması ancak Polyannacılık oynamakla mümkün olabilirdi. Sabahları bilhassa hep aynı güzergâhı tercih ediyordum. Hem sa-

hilde yürüyor hem de “Yümniye, Ankara’da deniz yoktu. Bak şimdi ne güzel deniz kenarında yürüyorsun” diye kendimi avutuyordum. Böyle düşünme düşünme hiç benimseyemediğim asla da benimseyemeyeceğim bir müessesenin işlerliğine uymayı değil, onarmayı, düzenlemeyi düşünerek okula geliyordum.

Okulun çalışma düzeni benim düşüncelerimle taban tabana tersti. Ortaya çıkmak, hatırlanmak, aranmak yerine, unutulmayı ister gibiydiler. Hani bir söz vardır: “Küllenmeye yüz tutmuş ateşi canlandırmak.” Galiba bu okuldaki görevim buydu. Ateşin canlanmasını isteyen arkadaşlarım da vardı. Bir amacımız olmalıydı: İzmirli hanımların ayağını okulumuza alıştırmak. Daha önce kendisinden söz ettiğim üniversitedeki öğrencilerimden Tülin Özturanlı, birkaç sınıfı dolduracak kadar pratik sanat öğrencisini okula toplamıştı. Hepsi de Tülin’in arkadaşıydı. Artık okulun kapıları İzmirli hanımlara ardına kadar açılmış, cıvı cıvı girilip çıkan bir meslek yuvası olmaya başlamıştı.

Okulun öğretmenlerden dördünü, birini talebelik yıllarından, diğerlerini ise çeşitli vesilelerden tanıyordum. Okulun biri erkek, dört hizmetlisi, bir muhasebecisi, döner sermayeyle ilgilenen bir de memuru vardı.

Teneffüslerde, öğle saatlerinde çay servisi yapılıyordu. Bir gün, suların kesik olduğu söylendi. Ancak yine de çay gelmişti. Suyu nereden bulduklarını sorunca şimdi hatırladığım zaman bile tüylerimi diken diken eden manzarayla karşılaşacağımdan habersizdim. Lavaboya girdiğimde içerideki bir masanın üzerinde iki karış yüksekliğinde bir leğenin suyla dolu olduğunu gördüm. İçinde de bir cezve vardı. Tuvaletten çıkan elini o suyla yıkıyordu ama ne acı ki çayımız da o suyla hazırlanıyordu. Manzara karşısında çıldırmamak için kendimi zor tuttum. Kullanılan tuvaletler alaturkaydı ve gördüğüm manzarayı şimdi telaffuz etmem mümkün değil. Böyle bir ortamda, hijyenik olmayan suyla çay demleniyordu. Yedi sekiz hanım öğretmenin görev yaptığı bir okulu böyle bulmak benim için büyük bir hüsrana olmuştum. Dışarı çıktım ve başmüdür yardımcısı hanımın odasına gittim. “Siz tuvaletleri gördünüz mü?”, “Çayın orada yapıldığını biliyor muydunuz?” sorularına yanıt bekledim. Ses çıkmayınca, koruma derneğimizin parası olup olmadığını sordum. “13 000 liramız var, ama kullanamayız” dedi. Erkek hizmetliyi acele alışverişe gönderdim. Altında musluğu olan bir bidon, birkaç kutu Vim, deterjan ve fırça aldırarak gördüğüm o iğrençliğin derhal ortadan kaldırılmasını sağladım.

Öğretmenler, nasıl hazırlandığı belli olmayan tostla ve yanında da herhangi bir içeceklerle öğle yemeklerini geçiştiriyordu. Geldiğim okulda güzel bir yemekhanemiz ve çorba, ana yemek ve tatlıdan oluşan bir tabldotumuz vardı. İsteyenlerse evlerinden getirdiği yemeklerini ayrı bir odada yerdi. Seri bir şekilde İzmir'de de buna benzer bir sistemi devreye soktum. Hizmetlilerimizden biri güzel yemek yapıyordu. Mutfak malzemeleri tedarik edildi. Herkes çatalını, kaşığı, bardağını evinden getirdi. Günlük harcamalarımız da aramızda toplanan paralarla hallediliyordu. Yeşil mercimek çorbaları, etli patates yemekleri, kıymalı makarnalar altı yedi öğretmeni benimle birlikte masa başına topluyordu. Bize iştirak etmeyen birkaç arkadaşımız ise tosta talim ediyordu.

Askeri idareyle birlikte biz de bu sisteme ayak uydurmaya çalışıyorduk. Okulumuzda misafirlerimize gösterecek henüz pek fazla bir şeyimiz yoktu. Üst düzey komutan eşlerinin ağırlanmasıyla ilk ziyaretimiz gerçekleşecekti. Atölyelerimizin pek parlak olmayan işlerliğini, depomuzda ne varsa Ege Ordu Komutanı Süreyya Yüksel Bey'in, NATO komutanının, Hava Eğitim komutanının, Güney Deniz Saha komutanının kıymetli eşlerine sergileyerek göstermiştik. Buradaki en büyük kârımız, Nesrin Yüksel Hanımefendi'yi tanımak olmuştu. O günkü tanışıklığımız, ileride sıcak bir dostluğa dönüşecekti. Sonraki yıllarda da yolumuz bu kez Bükreş'te kesişecekti.

İzmir Olgunlaşma Enstitüsü'ndeki görevim 12 Eylül 1980'de başlamıştı. O sıralarda bakanlıktan ulu önder Atatürk'ün 100. doğum yılının kutlanması münasebetiyle Olgunlaşma olarak hazırlıklara başlamamız gerektiği talimatını aldım. İki müdür yardımcım, üç biçki-dikiş, iki resim ve varla yok diyebileceğimiz bir nakış ve kadrosu bizde olmayan bir moda çiçek öğretmeniyle bizden istenen defileyi nasıl hazırlayacaktık?

Defile demek, alışveriş demektir, yapılacak işlere uygun malzeme alınması demektir, defile demek para demektir. İzmir Olgunlaşma için para acil ihtiyaçtı. Tüm bunları, parası olmayan döner sermayeden temin etmem mümkün değildi. Ne yapılmalıydı? Derhal para getirecek bir aktivite düzenlenmesi gerekiyordu. Elimizi taşın altına soktuk. Bütün imkânlarımızı kullanarak, yine sevgili dost Tülin Özturanlı'nın yardımıyla sahildeki Şato Gazinosu'nda satışa açık bir kermes ve defile hazırlığına giriştik. Manisa'dan, İzmir'den sevgili dostlar, kardeşim Nadir'in arkadaşları büyük bir ilgiyle defilemizi şerefleştirmişlerdi. Unutulmayacak bir geceydi. Defile ve kermes İzmir Olgunlaşma için büyük bir ba-

Bir kermes sırasında Ege Ordu komutanının eşi Nesrin Yüksel, Yümniye Akbulut'la birlikte atölye şefi Ülkü İşçenli'den nakışlar hakkında bilgi alırken.

şarıydı. Davet yemekliydi. Bitiminde, davetlileri uğurladık ve hesabı anında ödedik. Elimizde kalan miktarı gayet iyi hatırlıyorum: 167 000 lira. Atatürk'ün 100. doğum yılı defilesi artık garantiydi. Masrafları çıkmıştı.

Okulda nakış yapılmasının mümkün olmadığı ilk gün fark etmiştim. Başka yollar bulunması gerekiyordu. İki resim öğretmeni arkadaşımı bitpazarına göndererek eski bindallıların, cepkenlerin satıldığı yerlere bakmalarını ve bana bilgi getirmelerini istedim. Netice harikaydı. Kumaşları yok olmuş iki tane bindallı ve göz kamaştıran nakışıyla bir cepken bizi bekliyordu. Yapılacak iş ortaya çıkmıştı. Elbiselerin rengindeki mavi tafta ile pembe ipek saten Hasan İkbâl Manifatura'dan temin edilecekti (Altan Bey ile çalışanlarını hasretle yâd etmek isterim). Bu ismi özellikle telaffuz etmek istiyorum. On üç yıllık çalışma sürecinde bize tek bir gün bile sıkıntı vermeden "Olmadıysa derhal değiştiririm, efendim", "Parasının acelesi yok Müdire Hanım" gibi destekleyici sözlerle daima yanımızda olmuşlardır. Kermeslerimiz için verebildikleri hediyelik eşyaları, kumaşları paketlerle gönderip, "Okulun oluşumunda bizim de katkımız olsun efendim" derlerdi. Pembe ipek saten ve mavi tafta bir mankene giydirildi ve fotoğrafları çekildi. Daha sonra dikiş atölyesinde aynı ölçüde mulajları hazırlandı. Orijinaline tamamen sadık kalınarak nakışların yeni kumaşa geçirilmesi gerekiyordu. Resim öğretmeni Hikmet Tezcaner'i

şükranla ve sevgiyle anmak gönül borcumdur. Çünkü, her iki elbisenin aplikasyonunu mükemmel bir şekilde gerçekleştirmişti. Siyah cepken, harika bir tuvalet olarak dönüşüme uğradı. Göz ka-

maştırıyordu. Bu arada ekonomik davranmak ve değişik kostümler elde etmek için neler yaptığıma bir örnek daha vermek istiyorum. Koton kukalardan file kareler ördürdüm. Boşluklarından "renkli piyedökök" gibi yünler geçirerek harika tayyörler ve nefis bir manto hazırlatmışım. Gördüklerinde kimse onların kumaş olmadığını anlayamamıştı. Başka bir gün odamda otururken, vitrindeki nakışlı peşkir gözüme ilişti. Nakış sıkıntımız bizi yaratıcı olmaya itiyordu. En azından bunu da kullanabiliriz diye düşündüm. Altına Channel bir ipek etek ve üstüne ince siyah ipekten bir bluz, peşkirin bir tarafındaki nakışı bedenın sol önüne, diğer nakışı ise bedenın sağ koluna montesini tasarladım. Etek ile bluzu, tokası sim kordonla süslenmiş bir kemer tamamlıyordu.

Ata'nın doğumunun 100. yılı dolayısıyla İzmir 100. Yıl Olgunlaşma Enstitüsü tarafından hazırlanan defilede birçok eksik vardı. Ama Atatürk için yapılacak bir defilede engelleri aşmak gerekiyordu. Resimdeki elbise bit-pazarından 5 000 liraya alındı. Aynı kupları, aynı kumaş cinsini ve aynı rengi muhafaza edilerek, motifleri eski elbiseden büyük bir dikkatle sökülüp yeni elbiseye monte edilmek suretiyle yeni bir elbise elde edildi.

Defile hazırlıkları tüm hızıyla devam ederken, bakanlıktan 100. yıl münasebetiyle devlet büyüklerine hediye edilmek üzere altı adet nakışlı albüm isteniyordu. İm-dadına yetişen yine resim öğretmenim Hikmet Tezcaner oldu. Gece gündüz bir resim öğrencisiyle beraber

gerek okulda, gerek evinde çalışmış, okulumuzun yüzünü ağartarak hediyelerimizi de kendisi Ankara'ya götürmüştü.

İzmir Olgunlaşma'nın kuruluş yılı 1961 olmasına rağmen bulduğum manzara hiç iç açıcı değildi. Hatta Milli Eğitim müdür yardımcısı benimle tanıştığı gün pek de anlayamadığım bir şey söylemişti: "Olgunlaşma Enstitümüzü özel atölyelerin arka bahçesi olmaktan lütfen kurtarınız."

1981 yazındaydık ve Süreyya Paşa'nın isteği doğrultusunda ilk defilemizi orduevinde yapacaktık. İstanbul'dan gelecek mankenlerimiz de orduevinde ağırlanacaktı. Ancak, masraflar çıktıktan sonra bilet satışından elde edilecek gelir, Ankara'da yapımına başlanacak AKM'ye bağışlanacaktı, 750 000 lira AKM Kurucu Başkanlığı'na gönderildi.

Başarılarımız günlerce gazetelerde yankılandı. Havalara soğumaya başlanıyordu. Ankara'dan gelen bir istek telefonu vardı. Defilenin Ankara'da da yapılması isteniyordu. Orada Ankara Olgunlaşma'da kalacaktık. Yolculuğumuz bakanlığın ücretini ödeyeceği bir otobüsle gerçekleşiyordu. Sesi, fiziği ve sunumuyla göz dolduran takdimcimizi de yanımızda götürüyorduk. Soğuk bir günde Ankara'daydık. Ankara Olgunlaşma'dan pek memnun kalmadık. Çünkü

ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ
YARARINA

Ege Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı eşi Sayın NESRİN YÜKSEL
himayetlerinde düzenlemiş olduğumuz

ATATÜRK VE TÜRK KADINI

100 ncü yıl Gıysi geçidine onur vermenizi rica ederim.

Yer : İzmir Ordu Evi
Tarih : 3 Haz. 1981
Saat : 21.00

Ege Ordusu Sıkıyönetim komutanının eşi Nesrin Yüksel'in katkılarıyla düzenlenen bu defilenin getirisi Ankara'da inşa edilmekte olan Atatürk Kültür Merkezi'ne gönderildi.

akşam olduğu için kalorifer yanmıyor, elektrik sobasıyla ısınmaya çalışıyorduk. Neyse ki sayılı gün dediğin çabuk geçiyordu. Defile Türk Ocağı'nda gerçekleşecekti. Ertesi gün sabahtan akşama kadar hazırlıklarla meşgul olduk. Bir ekip, İzmir'den lazım olur düşüncesiyle getirdiğimiz bir top amerikanbezi, çekiç ve raptiyelerle marangoz edasıyla podyumu hazırlıyor, diğer ekip ise kıyafetleri mankenlere uyarlama işiyle meşgul oluyordu. Ben o an yorgun muydum, baygın muydım, farkında değildim. Öğleden sonra Türk Ocağı'nın balkonundan genel müdürle defilenin provası seyrediyorduk. Yanıma bir beyefendi gelip "Dün de burada bir defile vardı, ne gerek vardı bugün de olmasına? Ne gösterilecek ki?" diye serzenişte bulundu. Kendisine defileyi seyredip etmediğini, neler göstereceğimizi bilip bilmediğini sordum. Hayır seyretmemişti ve bilmiyordu. "O zaman rica etsem beraber seyreder miyiz?" diye kendisine bir davette bulundum. Çünkü defile başlamak üzereydi. Beraberce izledik. Bittiği zaman, boynuma sarılıp, yanaklarımı öpüp sıktı: "Beni bağışlayın, affedersiniz" dedi. Akşam daha görkemli olacağını, kendisinin tekrar davetlim olduğunu söyledim. Kendisini tanıyor gibiydim, ama arumsayamamıştım. Yanımızdan ayrıldı. 5-10 dakika sonra elinde bir tabloyla geldi, bana hediye etmek üzere getirmişti. Bu, bir anlamda özür oluyordu. Teşekkürle aldım. Kendisi beni Türk Ocağı'ndaki sergisine davet etmiş ancak o gün gitme imkânım olmadığı için gidememiştim. Şu anda evimde her gün bana sevgiyle bakan *Karpuz Yiyen Adam*'ın ressamı, ünlü Rahmi Pehlivanlı'dan başkası değildi.

Akşam, Türk Ocağı'nı tanımak gerçekten olası değildi. Etrafını süsleyen küçük çiçekleriyle krem rengi keten podyum, binanın ihtişamı, ışık ve vitrayların hoşluğu, davetlilerin şıklığı unutulmayacak bir tabloydu. Bir dakikalık saygı duruşunun ardından üniversite korosunun canlı ve çoksesli okuduğu İstiklal Marşı'nın ve açılış konuşmamın ardından başlayan program, defile için yükselen alkışlarla tamamlandı. Bu arada genel müdür yanıma gelip, beni üst kattaki locaya götürdü. Devlet Başkanı Kenan Evren'in Pakistan'dan dönüşü elde olmayan sebeplerden dolayı geciktiği için teşekkür plaketi bana, Kara Kuvvetleri Komutanı Nurettin Ersin Paşa verdi.

Yokluklarla, sıkıntılarla boğuşarak üstesinden gelmeye çalıştığınız Atatürk'ün 100. doğum yılı defilesi, Ankara protokolünün alkışlarıyla tamamlanmıştı. Ekibin tüm yorgunluğu bir anda sevince ve gurura dönüşmüştü.

İzmir'e tayin isteyişim, gerçekten kimseye sorulmadan veril-

Ulu önder Atatürk'ün doğumunun 100. yılı münasebetiyle İzmir 100. Yıl Olgunlaşma Enstitüsü'nün özenle hazırlamış olduğu defile Ankara'da çok beğenildi ve cumhurbaşkanı adına Kara Kuvvetleri Komutanı Nurettin Ersin tarafından plakette onurlandırıldı.

miş bir karardı. Daha önce de bahsettiğim gibi İzmir'deki okulun imkânsızlıklarını, çalışan personel azlığını ve bu imkânsızlıklar içinde bizden istenen aktiviteleri görünce durumumun ne denli zor olduğunu kavramak hiç de güç değildi. Bu zorluklarda yine ismini şükranla zikrediyorum sevgili dostum ve öğrencim Tülin Özturanlı'nın beni tek bir gün bile yalnız bırakmamasını, her ders bitiminde beni alıp sahile götürmesini, kendisi kadar sevdiğim eşi ve çocuklarıyla yalnızlığımı, yabancılığımı azaltmasını unutamam... Bana İzmir'i sevdiren odur.

Olgunlaşma Enstitüsü diye geldiğimiz okulda tüm noksanlarına ve sıkıntılara rağmen misafir ve müşteri kabulüne devam ediyorduk. Bir gün İş Bankası genel müdürünün eşiyle birlikte İzmir'e geldiğini, İş Bankası bölge müdürünün eşi Sündüz Hanım telefonla bildirdi. Aysel Karagöz Hanım beni görmek istiyormuş. Memnuniyetle davetimizi yaptık. Yannuş koltukların ve bir dolu eksikliğin içinde misafir kabul etmenin ne kadar eza verici bir durum olduğunu açıklamaya gerek yok. Saati geldiğinde kapı zili çaldı. Kapı açıldığında şaşkın kalakalmıştım. Karşımda başbakanınızın eşi Semra Özal, Maliye bakanının eşi Sevil Erdem, Aysel Karagöz ve Sündüz Hanım vardı. Tabii büyük bir sevgi ve nezaketle herkesi "Hoş geldiniz" diyerek içeri buyur ettim. Sevil Hanım'a Ankara Olgunlaşma'dayken, yurtdışına gitmeleri söz konu-

su olduğunda giysiler hazırlatmıştım. Birbirimize sarılarak hasret giderdik. Kapıyı kapattıktan sonra Semra Özal “Yümniye Hanım, siz beni buradaki kişilerden daha önce tanıyorsunuz, 1970’li yıllardan, New York defilesinden. Beni niye öpmediniz?” diye sordu. “Galiba sizi karşımda görünce bir anda heyecanlandım Hanımefendi” dedim. Salona geçtik. İkramlarımızı yapıyorduk. O arada 100. yıl defilesi için hazırlamakta olduklarımızı, tamamlanmamış durumda olsalar bile kendilerine göstermeye çalıştık. Konuşmalar esnasında “Acaba bizim işlerimiz Ankara’da beğenilir mi, hanımefendiler beğenir mi?” diye bir cümle geçti. Semra Hanım “Hepsi harika şeyler. Bunları orada da bizler görmeyecek miyiz? Şimdiden çok beğendiğimi ifade edebilirim” dedi.

Yeni binamıza taşınmamız, temizlik faslı bittikten sonra, zaten kayda değer bir eşya, malzeme olmadığı ve iki bina arası çok yakın olduğu için bir günde tamamlandı. Atatürk Lisesi’nin tam karşısında 1379. Sokak’taydı. Cumhuriyet Bulvarı’ndan Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlüğü’ne kadar uzanan aynı pafta içerisinde yer alıyordu. Cumhuriyet Kız Enstitüsü’yle karşı karşıyaydık. Bina yeniydi, ama her yeni bina gibi sorunları da vardı. İnşaatı yıllarca sürmüştü. Bir müteahhit iflas etmiş ve aynı zihniyette bir başka müteahhit binanın yapımını üstlenmişti. O müteahhit de binayı kör topal, inşaat artıklarıyla bize teslim etmişti. O gün de şoke olduğum günlerden biriydi. Müteahhidin okulu bize teslim edeceği gün, Milli Eğitim Müdürlüğü’nden hiç kimse gelmek istemiyordu. Bayındırlık Müdürlüğü çalışanları, Olgunlaşma Enstitüsü’nün binası dendiği zaman kaçıyorlardı. Ancak ben de yetkililerin bulunmaması halinde okulu teslim almayacağımı ifade ederek, tabiri caizse zorla, teslim töreninde okulda bulunmalarını sağlamıştım. Çünkü, çarşıdan herhangi bir malzeme teslim almıyordum. Görev yaptığım on üç yıl boyunca onarımına, tadilatına devam ettiğim bir kamu binasını, bir okulu, natamam dahi olsa, teslim alıyordum.

İnşaat devam ederken 7,5 dönümlük 1378. ve 1379. sokaklara bakan arsa ne yazık ki mahalle sakinleri tarafından çöplük olarak kullanılmıştı. Öncelikle o çöplerin temizlenmesi, sonra da bahçenin ve balkonların çiçeklendirilmesi gerekiyordu. Okul bahçesinden yüz kamyon çöp atıldı. Duvar diplerinin çiçek dikmeye hazırlanması için de elli kamyon güzel toprak, on kamyon da gübre getirildi. Okulun giriş merdivenlerinin sol yanındaki çiçeklikleri müdür yardımcım Çiçek Şimşir Harum’ın babası Torbalı’dan getirdiği köklü ve çiçekli güllerle bir gül bahçesine çevirmişti. Bu

çok önemliydi, çünkü bir gün sonra Mili Eğitim bakanımız, İzmir'e teşrif ediyorlardı ve gezeceği okullar arasında bizim okulumuz da vardı.

Yurtdışına çıktığımda ve uzun süreli kaldığımda her evin altında, binadaki her daireye bir arabalık yer veren bir garaj bulunduğunu gözlemlemiştim. Bizde ise böyle bir uygulama o tarihlerde yok denecek kadar azdı. Elbette insanların arabaya ihtiyacı vardı. Ancak, devletimizin ve belediyelerimizin, bizi taş a toprağa gömmeden, Tanrı'nın bize bahsettiği o nadide ağaçların, çiçeklerin bizimle beraber olmasını ve evlerimizin önünün de bir araba galerisine dönüşmemesi için elinden geleni yapmasında sonsuz yarar var. O bahçesinde çiçekler açan güzel okulun, bir otopark olarak kullanılmasını, giriş merdiveninin solunda büyük bir kısmı Muhittin Füsunoğlu tarafından Ege Ordu komutanıyken yaptırılan ve benim dizaynım olan, arkasındaki sütunlarda Atatürk'ün kadınlara dair en güzel sözlerinin bulunduğu, mermerinin Sakıp Sabancı tarafından hediye edildiği, açılışını devrin cumhurbaşkanı Kenan Evren'in yaptığı harika Atatürk anıtının neden yıkıldığını da henüz anlayabilmiş değilim.

İzmir'e tayinimi gerçekleştirdikten sonra genel müdürlüğe veda ya gitmiştim. Ben yeni bir okulun inşa edilmesine sevinirken, Genel Müdür Başyardımcısı Nermin Gönen "Yümniye Hanım, okul yeni yapıldı, ama yeni okullarımızda çok problem çıkıyor" diye beni uyarmıştı. Ancak sıkıntıları bilemediğim inşaat için fazla kafa yoramıyordum. Nasılsa küçük tamiratlarla geçiştirilecek boyuttadır diye düşünüyordum. Fakat iş benim düşündüğüm kadar basit değildi. Çatı açılması vardı. Çalışmayan atık su sistemi, merdivenlerin yüksekliğinin ve genişliğinin birbirine uygun olmaması gibi bir dolu noksanlık da cabası. Bu görünür onarımların altından kalkabilirdim. Ancak kış gelip de kaloriferler yanmaya başladığında okulun üçte birinin ısınmadığı ortaya çıktı. Bu sorunu nasıl halledecektim? Bayındırlık yetkilileriyle görüşmelerimiz ve okulun mimari projesinin incelenmesi sonucunda ısınmayan bölümdeki kalorifer borularının, maalesef zemin döşemesinin iki metre altında olduğu tespit edildi. Bu da, okulun bir bölümünün tabanının açılmasını gerektiriyordu.

Sürekli yeni fikirler üretiyordum. Allah'a çok şükür, anlayışlı teknik elemanlar, önerim üzerinde fikir birliğine vardı. Döşemenin iki metre altındaki kalorifer tesisatını olduğu gibi bırakarak, üstten çekeceğimiz hatlarla ısınun ulaşmadığı yerleri ısıtacak taktık. İsteddiğimiz gerçekleşmiş, okulun her noktası istediğimiz sıcaklığa kavuş-

muştı. Ancak başka bir sorunumuz daha vardı: merdivenler...

Ölçüsüzlüğünden dolayı okulumuzu ziyarete gelenler düşme tehlikesi atlatıyordu. Merdivenleri yenileme isteğim herkesi hayrete düşürmüştü. Merdivenler nasıl yenilenecekti? İnsanları hayret ve şaşkınlığa düşürerek onu da halletmiştim. Üst katlara çıkışı engellemeden, iniş çıkışları kısıtlamadan problemlı merdivenleri istediğim şekle dönüştürmüştüm.

Olgunlaşma'nın yapılmasında dokuz kişilik çekirdek kadromuz yeni binanızda sürekli artıyordu. Bakanlık, yazışmalarımız ve telefon görüşmelerimiz neticesinde, gerek malzeme, gerek öğretmen ve personel ihtiyacımızı karşılamakta bize hiç zorluk çıkarmıyordu. Değişik illerden tayin edilen öğretmenler veya karşı okuldaki öğretmen fazlası okulumuza aktarılıyordu. Ancak biraz sancılı günler yaşıyorduk. Zira, bize ataması yapılan öğretmenler kendilerinin, tarafımdan ismen bakanlıktan istendiğini zannediyorlardı. Oysa ben İzmir'e yeni gelmişim, kendilerini tanımadığımı söylemem yeterli olmuyordu. Olgunlaşma Enstitüsü'ndeki haftalık kırk saatlik çalışma temposu, birkaç günü boş olan öğretmene ceza gibi geliyordu. Aslında bunu bir tür taltif olarak değerlendirmeleri gerekiyordu. Öyle düşünüyordum. Zamanla onlar da, çoğu şeyin farkına varıyorlardı. Çalışmaların güzelliği, inceliği ortaya çıktıkça mutsuzlukların yerini mutluluklar alıyordu. Çok başarılı bir öğretmenimle ilginç bir diyalogumuz olmuştu. Olgunlaşma'ya gelmekten dolayı çok üzgündü ve sürekli ağlıyordu. Odama davet ettim. "Hoca Hanım ben sizi tanımıyordum. Yani sizi ismen istemiş filan değilim. Bakanlığın tasarrufu. Ben bir insanın ağlayarak bir yerde başarılı olabileceğine inananlardan değilim. Bence önce insanın kendi mutluluğu esastır. Şu andan sonra sizin iadeniz çok ayıp olur, okulların kapanmasına çok az bir zaman var. Eğer, okulumuzu tanıdıktan sonra yine de eski okulunuza dönmek isterseniz, bu benim için bir şeref sözüdür, derhal eski okulunuza atamanızı yaptırırım" dedim. Öylece ayrıldık. Ders yılı bitip, yaz tatili geçtikten sonra aynı öğretmeni odama çağırıp "Size bir sözüm vardı. Ben sözümde duruyorum. Ne diyorsunuz?" diye sordum. "Efendim, çok özür dilerim. Sizi bize fevkalade kötü tanıtmışlardı. Eğer müsaade ederseniz, ben sizinle kalmak istiyorum" dedi. Çok memnun olmuşum. Çünkü, terbiyeli, cici, çalışkan bir hanımdı. İlerki yıllarda Pakistan'da düzenlediğimiz sergi ve defilede kendisiyle birlikte görev yaptık. Bir insanın bir insana başka bir kişi hakkında konuşurken "kötü" etiketini nasıl yapıştırdığını hep merak ettim. Ettim ama ne sordum

ne de sormak için bir çaba sarf ettim. Söylenecek tek bir cümle vardı: Kötü söz sahibine aittir.

Olgunlaşma'da çalışmalar çığ gibi büyüyordu. Herkes an gibi çalışmaktan mutluluk duyuyordu. Teknik personel ve yetişmiş insan gücü dediğimiz usta öğreticilere her zamankinden çok ihtiyacınız vardı. Genel müdürlüğün müsaadeleri çerçevesinde sınavla otuzun üzerinde personel alınacaktı. Duyurusu yapılmış, sınav günü belirlenmişti. Zorlu geçen bir çalışmadan sonra bir kısmı teknisyen, bir kısmı usta öğretici olmak üzere yirmi dokuz eleman kadromuza dahil olmuştu. Böylece atölye şefleri daha rahat nefes almaya başlamışlar, bu da işlerin çabuklaşmasını sağlamıştı. O günlerde işe giren personelimizin bir kısmının emekli olmaya hazırlandığını öğrendim ve yeniden o yıllara döndüm. Çalışan personel arasında bir tek elektrik teknisyenimiz erkekti. Tüm harım arkadaşlarına bir kardeş, bir ağabey yaklaşımla onlarla dostluk içerisinde olmuş, harımı ve kızı da hepimizin çok sevdiği insanlar olarak gönlümüzdeki yerlerini almışlardı. Artık öğretmen sayısı yüz elliye, usta öğretici, teknisyen, memur ve hizmetli sayısı ise elliye ulaşmıştı.

1981 Atatürk'ün doğumunun 100. yılı için hazırlanan defileden sonra, okulumuz bir yandan müşteri işlerine devam ederken, diğer yandan da yurtiçinde ve yurtdışında sergilenmek üzere Türk işi örtüler ve nakışlarla bezenmiş kıyafetler hazırlıyorduk. İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi, İstanbul Türk-İslam Sanatları Müzesi, Ödemiş, Bergama müzeleri de dahil olmak üzere araştırmalarımız aralıksız sürüp gidiyordu. Bu çalışmalarda ağırlıklı olarak yük resim öğretmenleri ile nakış öğretmenlerindeydi.

Okulda öncelikli olarak bir hazır giyim atölyesi kurmayı hedeflemiştim. Bu düşüncem, düşüncede kaldığı müddetçe zor bir şey değildi. Ancak bunu uygulamak, işte en zor olan, büyük bir çalışma gerektiren yan buydu. Bunu biçki-dikiş öğretmenlerimin de öğrenmesi gerekiyordu. Bu işe talip olan arkadaşlarımız tespit edilmişti. 1980'li yılların başında bu işi yapan çok az işyeri vardı. Biz hepsinden istifade etmeye kararlıydık. Ege Üniversitesi, Sümerbank Fabrikası, Sevil Konfeksiyon Mağazaları ve Hüdayi Kurt Atölyeleri gibi birçok firma ve dost bize yardım etmek için âdeta seferber olmuşlardı. Öğrenci ve öğretmenlerimizi tespit ettiğimiz programlar çerçevesinde işyerlerine gönderip, onların çalışma tarzlarını öğrenmelerini sağlıyor, Olgunlaşma'da bunları daha da mükemmelleştirerek çalışmalarımıza devam ediyorduk. İşyerlerine gitmediğimiz artakalan zamanlarda Müller ölçüleriyle Türk kadınının çeşitli bedenlerinden ölçüler almak suretiyle 42'den 52

İzmir 100. Yıl Olgunlaşma Enstitüsü'nün modern bir tekstil fabrikasını andıran konfeksiyon atölyesi ve çalışan teknisyenler ile öğrenciler.

bedene kadar çalışmalarımızı önce kâğıda, sonra amerikanbezi-
ne geçiriyor, gördüğümüz hataları kalıplarda değiştirerek daha az
defolu giysiler yapmayı hedefliyorduk. Bu çalışmalarımızda başa-
rılı da olduk. Tüm bu çalışmalar, biçkiler hazırlanarak bir klasör
yapıldı. Biri bakanlığa gönderilirken, biri de atölyede tutuldu.
Üçüncüsü ise halihazırda bir anı olarak bende durmaktadır. Bu
çalışmalarda emeği geçen konfeksiyon atölye şefleri ve öğret-
menlerine şükranlarım daima saklıdır. Artık bize göre bir hazır gi-
yim atölyemiz, görenlere göre ise bir fabrikamız vardı.

Piyasada overlokçuya ve düz makineciye ihtiyaç duyuluyordu.
Bu işgücü için personel yetiştirmeyi de hedeflemiştik ve bu konu-
da bize ihracatçı Birlikler Başkanı Hüdayi Kurt Bey ve tüm sana-
yici dostları yardımlarını esirgememişti. Mesela İsmail Kuloğlu
ile kardeşinin, ayrıca yeğeni İlhan Kuloğlu'nun, bize hem nakış
makinesi seçiminde hem de öğrencilerimizi yetiştirmemizde gös-
terdikleri büyük çabayı unutmam asla mümkün değil. Herkes se-
ferber olmuş, düz makine, overlok, ilik, düğme vb malzemeleri
bize hibe ederek ikinci bir atölye kurmamızı sağlamışlardı. Hüda-
yi Bey'e ve yardım eden sanayici dostlara şükranlarım sonsuzdur.
Çünkü, bizim ve onların yapmak istediği şey tek kelimeyle İzmir
ve çocuklarımız içindi.

Nakış makinelerinden çok özel bir şekilde de yararlanılacaktı.
Olgunlaşma'nın arşivinde bulunan motifler, bu bilgisayarlı maki-

nelerimize geçirilecek, elde edilen desenler piyasaya, ihtiyaç halindeki müesseselere pazarlanacaktı. Önceleri, yani benim müdireliğim sırasında, makinelerden bu mantık çerçevesinde yararlanmaya özen gösteriyorduk. Ancak benim ayrılışım ile birlikte, hedeflenen istikametten sapmalar olmuş ve çalışma şekli tamamen değiştirilmiştir.

Kadromuzda, bizim tempomuza ayak uyduramayan, dürüst çalışmayan öğretmenlerimiz ve öğrencilerimiz de vardı. Ancak çoklarının yanında az kaldıkları için çalışmalarınızı aksatıyorlardı diyemem. İzmir Olgunlaşma artık öyle bir yerdeydi ki, Ankara Olgunlaşma'yla başa baş gidiyordu. Yurtdışı defilelerinde İzmir Olgunlaşma da vardı artık...

Olgunlaşmalar büyük bir titizlikle hazırlanan kıyafetleri genellikle İstanbul ve Ankara mankenlerine giydirmeyi hedeflerdi. O dönemde bugün olduğu gibi manken ajansları yoktu ve kıyafetlerimizi güzel taşıyabilecek boyda posta manken bulmakta zorlanırdık. Olgunlaşmaların ilk yurtdışı defilesi İstanbul Olgunlaşma tarafından 1957 yılında Tarsus gemisiyle gidilen New York'ta gerçekleştirilmişti. Hatırladığım mankenlerden biri de Lale Belkas'tı. Turizm bürosunun açılışı vesilesiyle, İstanbul ve Ankara'nın ortaklaşa hazırladığı ikinci yurtdışı defilesi Paris'te gerçekleşmiş ve orada da mankenimiz –eğer hafızam beni yanıltmıyorsa– Lale Belkis olmuştu.

Masa başında hazırlanan mimari projeler, tatbikat esnasında çok isabetli olmayabiliyor. Bu yüzden, okul içindeki bazı atölye-

Atölye direktörünün ve öğretmenlerinin çalışkanlığı, titizliği ve becerisi hep aydınlık ve güzel olmuştur. Atölye şefi Sevim Eğrici, öğretmen ve öğrencileri.

leri büyötmek, bazılarını bölerek küçöltmek gibi ihtiyaçlarımız gündeme geliyordu. Mesela hazırgiyim atölyesi, üç atölyenin birleşmesiyle istenilen fiziki duruma ulaştı. Yine de mezun olduğum, iftihar ettiğim okulumun prova salonlarını, şıklığını, hem Ankara Olgunlaşma'da hem de İzmir Olgunlaşma'da aramadığımı söylersem doğru olmaz. Aradım, hem de çok...

Lojmanda kalmaya başlamamla birlikte âdeta okulu sırtımda taşıyor gibiydim, ama şikâyetçi değildim. Annemin ve babamın yanımda olması bana büyük destek, moral ve güven veriyordu. Daha sonra, tek erkek hizmetli olan Özdemir'i ailesiyle birlikte gece bekçisi gibi, henüz tamamlanmamış defile salonun arkasındaki giyinme odalarına yerleştirdim. Evlenmek üzere köyüne gitmiş, güzel bir hanımla evlenip gelmişti. Soruşturmalarım neticesinde eşinin resmi nikâhlı karısı olmadığını öğrenmişim. Evvel emirde büyük bir baskı oluşturarak, derhal resmi nikâh kıymasını temin ettim. Evlendiler ve iki tane oğlan sahibi oldular.

Hazırgiyim atölyemiz işlerliğini son hızla yerine getiriyor ve özel defileler yapabilme başarısını gösteriyordu. Defileye çıkan elbiseler bir anda müşterisini buluyor ve isteyenler için tekrar, değişik renk ve bedenlerde hazırlanıyordu.

Askeri idare döneminde başlamış olduğum görevimde komutanlar değişse bile yenileriyle dostluklar kuruyor, bize yardımları için teşekkürlerimi sunuyordum. Dışarıda bir faaliyet yapabilmek fevkalade pahalıydı. O yüzden İzmir Subay Orduevi'ndeki çinili salon, Ege Ordu komutanlarımızın eşlerinin dostlukları saye-

İzmir 100. Yıl Olgunlaşma Enstitüsü'nün yıllık kermeslerinden birinde teşhir edilen eserler. Aslıgül Akbulut, Emel Alpvan.

Yümniye Akbulut 100. Yıl İzmir Olgunlaşma Enstitüsü müdürlüğü süresince tüm vali, bürokrat, askeri erkân eşleriyle daima sıcak ilişkiler içinde oldu.

Tülay Aktaş ve atölye şefleriyle birlikte.

sinde daima bize hizmet vermeye hazırdı. Kermesler, akşam yemekleri ve defileler on üç yıl boyunca hep o salonda yapıldı.

Kenan Evren okulumuzda

Bir öğleden sonra okulun rutin işleriyle meşgulken büyük bir heyecanla yanıma gelen görevli, İzmir Milli Eğitim Müdürü Muammer Şanlı'nın okulumuza gelmekte olduğunu söyledi. Kendisini karşılamak üzere giriş kapısına doğru yürüdüm, Milli Eğitim müdürümüz çok heyecanlıydı. Odamda karşılıklı oturduğumuzda Kenan Evren'in ocak ayı içinde okulumuzu şereflendirecekleri haberi verdi. Mili Eğitim Müdürü Şanlı herhangi bir ikram almadan hemen okulu görmek istiyordu. Bir görevliyi odama çağırıp okulun tüm atölyelerinin gezmeye ve görmeye hazırlanmasını istedim. Birkaç dakika sonra da atölyeleri dolaşmaya başladık. Bu arada kendisine söylediğim bir şeyi katiyen unutamıyorum. "Efendim, hiç merak etmeyiniz, okulumuz her an, herkesi gezdirmeye ve ağırlamaya uygundur" dedim. Fakat, her yeri görmeden önce rahatlamayacağımı hissediyordum. Dört katlı binamızı, tüm atölyelerimizi ve sınıflarımızı görüp odama döndüğümüzde, Muammer Şanlı "Müdire Hanım, okulumuz gerçekten sizin de söylediğiniz gibi misafirlerimizi rahatlıkla ağırlayabilecek durumdaymış" dedi. Milli Eğitim müdürümüz rahat bir nefes almıştı ve beni ziyaret hakkında bilgilendirdikten sonra okulumuzdan ayrıldı.

Derhal yapmam gereken işleri bloknotuma yazmaya başladım:

- 1) Kenan Evren'in onuruna düzenlenecek bir defile
- 2) Daha önce okul bahçesine ve okul girişine yaptırılmış olan Atatürk anıtı ve Atatürk köşelerinin açılışının Evren Paşa tarafından gerçekleştirilmesi
- 3) Yapılacak ikramın çeşidi
- 4) Kenan Evren'e takdim edilecek bir okul anısının hazırlanması
- 5) Bir fotoğrafçı temini
- 6) Defilede kullanılacak mankenlerin tespiti
- 7) Bahçedeki ağaçların diplerinin boyanması ve bitkilerin bakımı.

Ben bu tespitlerimle meşgulken yine aynı görevli odama gelerek "Efendim, bu defa İzmir Valisi Nevzat Ayaz okulumuza geliyorlar" dedi. Yerimden kalkarak valiyi karşılamak üzere merdivenlere doğru yürüdüm. Nevzat Ayaz da, Milli Eğitim müdürü gibi fevkalade heyecanlıydı ve okulumuzu daha önce görmemişti. "Hoş geldiniz!" dedikten sonra, valinin ilk sözü "Müdire Hanım, okulunuza devlet geliyor!" oldu. Ben de kendilerine çok mutlu olduğumu ifade etmeye çalıştım. Odamda geçen birkaç dakika sonra acele okulu görmek istediğini bildirdi. Görevli arkadaş bir kez daha atölyeleri ve derslikleri açıp okulumuzu görüşe hazırladı. Valiyle tüm katları, derslikleri, atölyeleri gezerek turumuzu tamamladık. Odama döndüğümüzde vali, "Müdire Hanım, okulumuz hiç de fena değilmiş" dedi, okulu görmeden önceki düşünceleri değişmişti. Kendisine yaptığımız ikramdan sonra bana neler yapabileceğimizi sordular. Ben de "Sizden önce Milli Eğitim müdürümüz geldiler, onların gitmesinden sonra da ben kendimce bazı fikirler geliştirerek, yapabileceklerimizin notunu almaya başladım" diyerek yukarıda sıraladığım, yapılması gereken şeyleri defterimden okumaya başladım. Ancak ikram ve hediye konusunda titizlik gösterdiler, ben de kendilerine "Efendim, cumhurbaşkanımızla Romanya gezisinde Türk Büyükelçiliği'nde karşılaştığımız ve orada kendilerine ikram olarak hazırlananları iyi hatırlıyorum" dedim. Fakat, benim önerilerimin yerine ıhlamur ve kedidili bisküvisinin hazırlanması kararını aldık. Hediye konusunda ise saten kumaş üzerine beyaz simle işlenmiş masa bayrağı ve gözlüğü için hazırlanacak bir gözlük kılıfında karar kılındı.

Vali beyin gelişiyle eksilerin yerini artılar almaya başlamıştı. Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından bazı küçük tamiratların ve boyama işlerinin yapılacağını da söyledi. Milli Eğitim İnşaat Bürosu gereken tamirat ve boyamaları hallederken atölyelerimiz, dersliklerimiz, öğrencilerimiz ve en başta da tüm öğretmenlerimiz yapacağı-

muz düzenlemeler ve işler üzerinde çalışmaya başladı.

Beklenen gün yaklaşıyordu. Biz de tüm çalışanlar olarak, her şeyin güzel ve kusursuz olması için büyük bir çaba sarf ediyorduk. Okulu cumhurbaşkanına bir brifingle tanıtman gerekiyor. Bunu da vali beyle konuşarak tespit etmiştik. Ancak aramızda hâlâ aklıma gelince güldüğüm bir diyalog yaşanmıştı. "Müdire Hanım, brifinginiz dört buçuk dakika olsun" gibi hoş bir ikaz almıştım.

Bahçemizdeki o görkemli Atatürk anıtının yapımını ağırlıklı olarak Ege Ordu Komutanlığı üstlenmişti. Kendilerine ne kadar teşekkür etsem azdır. Ancak o ara anneciğim, ilk kez yürürlüğe giren bir yasayla başarılı öğretmen ve idarecilere verilmeye başlanan bir maaş ikramiye haberini radyoda dinleyip, alacağım ikramiyeyi Mehmetçik Vakfı'na bağışlamamı istemişti. Ben de aldığım ikramiyeyi Bayan Füsunoğlu'na vererek gereğini yaptım. Ancak bizi aşacağını düşünerek cumhurbaşkanımızın geleceği günde Ege Ordu Komutanımız Muhittin Füsunoğlu Paşamızın okula teşrifleri için hiçbir girişimde bulunmadık. Çünkü cumhurbaşkanımız asker kökenli olduğundan Muhittin Füsunoğlu'yla veya valimizle haberleşebilecekleri gibi bir hataya düşmüştük. Eğer kendilerini davet etmiş olabilseydik, Mehmetçik Vakfı'na yaptığım bağışımın hem plaketini hem de beratını bana cumhurbaşkanımızın nezdinde takdim etmeyi planlıyorlarmış. Küçük bir aksilikten dolayı maalesef bu güzel sunumdan da mahrum kaldım, üzgünüm. Sonra bana hanımefendi kanalıyla plaketim ve beratını ulaştı.

Ege Ordu'nun büyük kısmını yaptığı Atatürk anıtının mermerleri, dostlarım Türkân-Sakıp Sabancı ailesi tarafından karşılanmıştı. Cumhurbaşkanımızın teşrifleri esnasında, İzmir'de hiç olmadığı kadar soğuk günler yaşıyordu. Tüm hazırlıklarımız noksansız tamamlanmıştı, tabii bu arada ben de heyecanımı bastırmak ve çevreme sakın görünmek için elimden geleni yapıyordum. Sabahın erken saatlerinden itibaren, okul gün içindeki hareketliliğini yaşıyordu. Tüm atölye şefleri ve öğretmenlerimizle yaptığımız program doğrultusunda kimlerin nerede, ne yapacağı tespit edilmişti. Bitişik odadan servis yapılacak ve defile esnasında burası mankenlerin çıkış noktası olacaktı, kapı görevlileri, atölye öğretmenleri ve tüm personel yerlerini almıştı. Kimseye herhangi bir davet tarafımızdan gerçekleşmemiş olduğu halde odamda oturacak yer kalmamıştı. Beklenen saat geldiğinde milli giysili iki çocuğumuz, cumhurbaşkanımızı bahçe kapısında al-

kışlarla karşılayarak, hoş geldiniz seremonisini gerçekleştirdiler. Ben kendilerini beraberindeki ablaları ile dönemin Danıştay Başkanı Sırrı Kırçalı ve eşi Suna Kırçalı'yı, İzmir Valisi Nevzat Ayaz ve eşini ve Milli Eğitim Bakanlığı Kız Teknik Öğretim Genel Müdürü Peyman Eren'i "hoş geldiniz!" diyerek karşıladım. Odama kadar hep beraber yürüdük. Artık bundan sonrasını düşünerek değil, âdeta otomatiğe bağlanmış bir şekilde devam ettirdim. Dört buçuk dakikalık brifingi bitirdiğim an, bir anda gözüm valiye kaydı, saatine bakıyordu. Ama ben konuşmamı zaten kronometreyle dört buçuk dakikaya ayarlamıştım. Pek memnun görünüyordu. En güzel anı bütün misafirlerin odaya girmesiyle yaşadık. Odamın içinde âdeta bir gazeteci ordusu vardı. Devamlı flaşlar patlıyordu, o şakırtılar içinde Kenan Evren bana dönerek "Müdire Hanım, bunların flaşlarının patlamasına inanmayınız, hiçbiri resim çekmez" dedi. "Acaba siz bir özel fotoğrafçı getirdiniz mi?" diye sordu. Ben de evet efendim, dedim ama, yirmi belki de daha fazla fotoğrafçının içinde bizim fotoğrafçıyı bulmakta zorlanacağım şüphesizdi. Ancak, bu konuşmayı duymuş olan genç bir adam öne çıkarak "Buradayım, efendim" dedi ve beni rahatlattı. Bu iki üç dakikalık fotoğraf çekmeden sonra gazeteciler dışarı alındı, bizim özel fotoğrafçımız defileyi ve diğer etkinlikleri tek tek resimledi. Cumhurbaşkanımıza hediye etmek üzere valimizle de mutabık kaldığımız Türk bayrağını, gözlük kılıfını ve dokuma atölyesinde hazırlanmış bir kilim ile sehpa örtüsünü kendilerine takdim ettim. Okulla ilgili bilgiler verirken ve gerekli açıklamalarda bulunurken bir taraftan da ikramlar yapılıyordu. İhlamurun koyu olanının uyku kaçırdığı, ancak açık sarı olanının uyku verip rahatlattığı konusunda genel müdür ile Danıştay başkanı hararetli bir tartışmaya başlamışlardı. Bir ara aceleyle dışarı çıkıp servis yapan arkadaşlarımla ihlamurları yenilemelerini, açık sarı renkte taze olarak getirmelerini rica ettim. Odama girmek istediğim zaman kapıdaki korumalar beni içeri sokmamakta bir hayli ısrarcı oldular. Neticede barajı aşarak misafirlerimin yanına ulaştım.

İhlamurlar tazelenmiş ve defile başlamıştı. Giysiler göz kamaştırıyordu. Plilerle süslü bir ipek kostüm güzelliği karşısında cumhurbaşkanımız elini şakağına götürerek, "Olmaz böyle şey!" ifadesini kullandı. Cumhurbaşkanı, ben ve manken gülüyorduk. Diğer misafirler bunu duymamıştı, ama ertesi gün gazetelerde, bu kare birinci sayfada yer alıyordu. Gösterilen bütün giysiler gerçekten misafirler tarafından keyifle izlenip, takdir ediliyordu.

100. Yıl Olgunlaşma Enstitüsü, İzmir'in guru

Evren bu okulu çok seviyor...

*"Okulda bulunan ilk öğretmenler sınıfta...
güzel anılarla dolu bu okulu...
Evren, 'Evren bu okulu çok seviyor'...
Okulda bulunan ilk öğretmenler sınıfta...
güzel anılarla dolu bu okulu...
Evren, 'Evren bu okulu çok seviyor'...
Okulda bulunan ilk öğretmenler sınıfta...
güzel anılarla dolu bu okulu...
Evren, 'Evren bu okulu çok seviyor'...*

"Becerikli anneler yetistirin"
Cumhurbaşkanı Kenan Evren, 18 Ocak'ta 100. Yıl Olgunlaşma Enstitüsü'ne ziyaret etmiş ve bu tür okullardan görevli öğretmenlerin başlıca yetenekli yetiştirmedeki rollerinden söz etmişti.

"Olmaz böyle şey!"

İzmir 100. Yıl Olgunlaşma Enstitüsü'ne 18 Ocak tarihinde gelen Cumhurbaşkanı Kenan Evren, ziyaret ettiği müzede defileye katılan kırmızı, beyaz ve siyah, "Olmaz böyle şey!" dijitale dize getirmişti. Evren'in odasına girip odadaki en büyük Atatürk anıtının açılışı da gerçekleştirildikten sonra cumhurbaşkanımız gezisini tamamladı. Cumhurbaşkanımız Kenan Evren gelişinde

Ege Bölgesi'ne yaptığı gezi sırasında, İzmir "100. Yıl Olgunlaşma Enstitüsü"

Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in okulu ziyaretinin ertesi günü bir gazete "Evren bu okulu çok seviyor" manşetini atmıştı. Cumhurbaşkanı seyrettiği ipek elbisenin güzelliği karşısında "Olmaz böyle şey!" dedi. Bu ifade elbisenin her şeyini düşünen, tasarlayan Yümniye Akbulut'u ve onu gerçekleştiren atölye şefi Sevim Eğrici'yi mutlu etmişti.

Defile sonrası cumhurbaşkanımızla okulu gezmek üzere koridora çıktığımızda, okulu gezmek isteyen konuklar da bizi takip ediyordu. Koridorda birkaç adım yürüdükten sonra cumhurbaşkanımıza dönüp "Efendim, okulumuz teftişinize hazırdır" dedim. Ancak cevabı son derece zarıftı "Ben okulu görmeye gelmedim" dedi.

Katları, derslikleri, atölyeleri atlamadan hepsine giriyor, öğretmenler ve öğrencilerle konuşuyor, yaptıkları işlerle ilgileniyordu. Atölyelerin tümü noksansız gezildi, görüldü ve incelendi. Okul içindeki Atatürk köşesi ile okul dışındaki büyük Atatürk anıtının açılışı da gerçekleştirildikten sonra cumhurbaşkanımız gezisini tamamladı. Cumhurbaşkanımız Kenan Evren gelişinde

olduğu gibi, okul çıkışında da aynı sevgi ve coşkuyla, alkışlarla uğurlandı. Çekilen resimler son derece şık nakışlı bir albüme yerleştirilerek ve yanında Ödemiş ipeğinden zarif bir örtüyle Çankaya Köşkü'ne yollandı.

Mankenler Kenan Evren'le birlikte (üstte). Defile sonrası okulu gezen Kenan Evren'in ilgisi seramik atölyesinde de devam etti. Suna Kırçalı, Bayan Ayaz, Yümniye Akbulut ve seramik öğretmeni Beyhan Hanım (altta).

Yurtiçi sergiler, defileler

İzmir Olgunlaşma Enstitüsü medyanın müdavimiydi artık. Bir hafta-on gün geçmiyordu ki, bir gazete haberi veya televizyon söyleşisi olmasın. İzmirliiler de bu hareketli yaşantımıza ve çalışmalarımıza alkış tutup, bizi yüreklandiriyorlardı.

Memleketim Manisa'da okuduğum kız enstitüsünde bir sergi ve defile yapma teklifi, Vali Rafet Üçelli ve kıymetli eşinden gelmişti. Memnuniyetle kabul edip, kız enstitüsünde bir kermes, Sümerbank Fabrikası'nda da bir defile düzenleyerek bir kamu derneğini mutlu etmiştik.

Denizli'de ise çok sevdiğim dostumuz Yüksel Kaşıkçı'nın eşi Hayriye Kaşıkçı'nın derneği için hazırladığımız muhteşem ve bol satırlı bir kermes ile Kuru Otel'de yapılan defilemiz müthiş beğeni kazanmıştı.

Marmaris'ten Rotary Kulüp Başkanı Alp Bey ve eşinin ısrarlı istekleriyle Aqua Otel'de gündüz bir kermes ve sergi düzenlenmiş,

Manisa'da bir banka şubesinin hazırladığı eski giysiler sergisi sırasında dikkati çeken bir Uşak şalvarının defilede bir elbiseye dönüştürülmesi büyük beğeni topladı.

akşam da ilk kadın valimiz Muğla Valisi Lale Ataman'ın da şeref-
lendirdiği defilemiz çok görkemli olmuş ve beğeni toplanmıştı.

İzmir Olgunlaşma Enstitüsü'nde, hedeflediğimiz ve planladığımız işlerden biri de, eski Türk el işlerini orijinaline sadık kalarak, hatta eskilere benzemesi için el tezgâhlarında dokunan Ödemiş bezlerini ve ipek dokumalarını birinci planda tutmaktı. Müzelerden derlediğimiz desenler, dost sandıklarından edindiğimiz motifler yeniden canlanır ve paha biçilmez güzellikte uzun, kare örtüler olarak vitrinlerde yerini alırdı. Bazı çalışmalarımız satışa sunulur, bazıları ise yurtiçi ve yurtdışı sergilerde gösterilmek üzere depolarımızda itinayla saklanırdı. Bu çalışmalarımız içinde, hiç göz ardı edemediğimiz turistik çalışmalarımız da vardı. Bir çerçeve, bir gözlük kılıfı, küçük bir el çantası güzel desen ve motiflerle süslenerek satışa sunulurdu. Bazı çalışmalar ise, okulumuzda yapılan kermeslerde ayrı bir grup olarak "dış ülkelerde sergilenecek eserler" diye teşhir edilirdi.

Londra

1980'li yılların sonlarına doğru Londra'da yapılacak bir tekstil fuarına İzmir Olgunlaşma Enstitüsü olarak nakışlarımızla, seramiklerimizle ve el dokuması kilim ve örtülerle, nazarlıklarla katılmamız için talimat almıştık. Ancak, bu tür fuarlarda bizim genel müdürlüğümüzün, ücret ödeyerek bir yer kiralaması mümkün değildi. Bu fuarlara daima, Odalar Birliği'nin davetlisi olarak ücret ödmeden katılırdık. Londra Fuarı, böyle bir organizasyondur. İki öğretmen gönderiliyordu, ancak teşhir için ne kadar bir yer ayrıldığını bilmiyorduk. Nakış öğretmeni bir arkadaşımın birlikte yaptığımız bu Londra Fuarı bize keyif vermesi bakımından müstesna bir şeydi. İki ay önce müsteşar yardımcımız Londra'ya eğitim müşaviri olarak atanmıştı. Bizim geleceğimizi öğrenince, bizi evinde misafir etmek istediğini memnuniyetle öğrenmiştik. Bize ayrılan stant alanının ebadını bilmediğimiz için gereğinden fazla bir hazırlık yapmıştık. Yani lüzumundan fazla teşhirlik eşyayla gidiyorduk. Bilmeden yaptığımız bu hazırlığın, orada fevkalade isabetli olduğunu sevinerek görecektik. Bizi, havaalanında dostumuz Yüksel Bey ve zarif eşi Nesrin Hanım karşıladı. Ertesi sabah 08.30'da, Yüksel Bey'in refakatinde fuar alanına ulaştık. Muhteşem bir yerdi. Herkes harıl harıl çalışıyordu. Büyük heyecanla bize ayrılan yeri görmek istiyordum. Ama bir anda şoke oldum. Bir buçuğa iki metre boyutlarında bir kabin bizim için ayrıl-

1988 nisanında Londra'daki Türkiye Odalar Birliği Fuarı'na İzmir 100. Yıl Olgunlaşma Enstitüsü de katıldı. Nazlı Eğrici, Yümniye Akbulut, Yusuf Özal'ın eşi ve ticaret müşavirinin eşi.

mişti. Nereye neyi, hangi örtümüzü hangi vitrine koyacağımızı karar vermekte zorlanıyorduk. Ancak bu arada, bütün malvarlığımızı kabinin içine açmıştık. Kimini yerleştiriyor, kimini koyduğumuz yerden tekrar alıyorduk. Öğlen saat 12.00 olduğu halde henüz bir karara varamamıştık, fuar ertesi gün açılıyordu. Bir ara tanımadığımız beylerin gelip gitmesi dikkatimi çekti. Artık bu gidip gelmeler o kadar sık olmaya başlamıştı ki, neticede sorma ihtiyacını duydum. Ve aldığım cevap, beni havalara uçurmuştu. Daha önce bana, yarım metrelik bir yer bulamayan fuar mensupları, ertesi sabah saat 06.00'da bizim için Manchester'dan (Manchester-Londra arası 70 km'ydı) iki büyük vitrin getireceklerinin müjdesini veriyorlardı. Ben bu haberle nasıl havalara uçmazdım. "Yarın saat 06.00'da burada olabilir misiniz?" diyorlardı. "İsterse-niz 05.00'te bile olurum" dedim. Çünkü, hazırlamış olduğumuz güzellikleri Londra'ya kadar taşıyıp gösteremezsem son derece üzülecektim.

Nisan ayı olmasına rağmen, İngiltere'de havalar serindi. Ama o güzel rengârenk pembe çiçekler, ağaçları süslemeye başlamıştı bile. Akşam yemeğinde Yüksel Bey'e ve eşine, bu güzel müjdeyi keyifle verdim. Onlar da çok sevinmişlerdi. Ertesi sabah istenilen saatte önce fuar alanındaydık. Ve söz verdikleri gibi iki büyük vit-

rin, çoktan gelmişti. Arkadaşım ve ben, o vitrinlerin tozunu nasıl aldık, nasıl temizledik, saat 10.00'da açılacak olan fuara nasıl yetiştirdik, gerçekten bir mucizeydi. Vitrinin birine, XV. yüzyılda İngiltere Kraliyet Sarayı'ndan istenmiş Uşak halılarının desenlerini yerleştirmiştik. Fuarın açılışına beş-on dakika kala işimiz bitmişti. Ama biz de bitmiştik. Ancak yorgunluklar, takdirlerle ve beğenilerle kelebek olup uçuyordu. Fuar organizasyon komitesi, en çok bizim standınızda kalmış ve nereye bakacaklarına şaşırmışlardı. Fuar on beş gün sürdü, ama oradaki diğer Türk temsilcilerle kurduğumuz hoş diyaloglar sayesinde yorgunluğumuzu unutuyorduk. Bitişik komşumuzun, bir İngiliz hanım garsonu vardı. Sabah kahveleri, öğle yemekleri ve akşam çayları hep standımıza geliyordu. Bazı katılımcılar getirdikleri eşyaları geri götürmeyecekti ve orada, fuar içinde dağıtacaklardı. "Bunların geri götürülmesi, burada dağıtılmasından daha pahalıya gelir" diyorlardı.

23 Nisan tatili de içinde olmak üzere bir aya yakın, Londra'da Yüksel Beylere misafir olduk. Artık buna misafirlik değil, ev sahipliği denilirdi. Serginin kapanma aşamasında, İzmir'den gelen telefonla Londra dönüşü Kıbrıs'ta bir fuara katılacağımızın haberi alıyordum. Bu durumda bazı değişiklikler yapmak gerekiyordu. Fuar organizasyonu kanalıyla göndereceğimiz eşyaların bir kısmının bizimle beraber İzmir'e dönmesi gerekiyordu. Öyle ayarladık. Fuar kapanınca Londra'da Kraliyet Sarayı'nı ve Big Ben Saat Kulesi'ni görmek, meşhur Londra Köprüsü'nü ve Hyde

Yümniye Akbulut 1988 Londra Odalar Birliği sergisi için gittiği Londra'da Harrods, Mağazası'nın önünde...

Park'ı gezmek keyiflerin en güzeliydi. Londra'nın en büyük mağazasından alışveriş yapmaksa bir başka mutluluktur.

İnsana lütfedilen dünya güzelliklerinin yorgunluğu ve üzüntüleri de vardır. Ancak, hangisi daha fazlaysa sonunda o şekilde hatırlanır. Ben de Londra Fuarı'nı tüm yorgunlukları ve üzüntülerinden fazla olan güzelliklerinden dolayı müstesna bir şekilde hatırlıyorum.

Pakistan

Londra dönüşü, güzide örtülerimizin, müstesna nakışlarımızın Kıbrıs Fuarı'na gidip gelmesinden sonra Samsun Olgunlaşma Enstitüsü'yle beraber Türkiye Odalar Birliği'nin hazırladığı Pakistan Fuarı'na katılmak üzere Karaçi'ye hareket ettik. Uzun ve yorucu bir yolculuktan sonra, Karaçi'ye indik. Türkiye'deyken bize Pakistan hakkında uzun uzun bilgi verilmiş, koruyucu aşilar yapılmış ve otelin dışında hiçbir şey yiyip içmememiz tembihlenmişti. Öyle de yaptık. Sheraton Oteli'ndeki fuarda bize ayrılan bölümde hazırlıklarımızı yaptık. Yer tanzimini ve sergi hazırlığını bitirip, yatmak için odamıza çıktığımızda çevre bahçelerden horozlar ötüyor, sabah ezanları okunuyordu. Bitap bir vaziyette ama gönül rahatlığıyla dinlenmeye çekildik. Ertesi gün de serginin açılışından sonra yapılacak defile için hazırlıklarımızı tamamlamaya koyulduk. Ancak çok kıymetli örtüler ve malzemeler bir dolu müessesenin katıldığı fuar alanında bir arkadaşımızın nöbetçi bırakılmasını gerektiriyordu. Sırayla onu da yapıyorduk. Bizimle birlikte Ankara, İstanbul ve İzmir radyolarından sanatçılar ile Emel Sayın da Karaçi'ye gelmişti. Pasaport işlemleri için Ankara'ya gidişimde, eski komşum ve çok sevdiğim okul arkadaşım Prof. Dr. Müştak Özür beni bir akşam yemeğine davet etmişti. Karaçi'ye gideceğimi öğrenen evin kızı Çiğdem, İsviçre'de tanıştığı Karaçili bir arkadaşı olduğunu ve hemen ona ulaşip bana orada gereken yardımları yapmasını söyleyeceğini ifade etti. Ancak zaman çok dardı. Ulaşıp ulaşamayacağı hakkında şüphelerim vardı.

Karaçi'ye gidişimizin ikinci gününün sabahıydı. bir gece önce yine geç vakit yatmıştık. Sabah 08.30'da çalan telefonla uyandık. Odayı iki arkadaş paylaşıyorduk. Telefon ona yakın olduğu için açtı, fakat telefondaki şahıs İngilizce konuşuyordu. Telefonu bana uzattı. Bir hanım ismi söylüyordu ancak yeni uyanmış bir insanın Ankara'daki arkadaşının kızını hatırlaması imkânsızdı. Aklıma mankenlerimiz geldi, o isimde de bir mankenimiz yoktu. Ben de

kibarca Çiğdem'in burada olmadığını söyleyerek telefonu kapattım. Yeniden uyumaya çalışıyordum. Bu defa kapı vurulmaya başladı. Yine arkadaşım kapıya gidip baktığında acele kapıyı kapatıp bana geldi. "Aman Müdire Hanım kapıda devasa iki adam var!" dedi. Sabahlığımı giyip, kapıya yöneldim. Kapıyı açtığımda karşımdaki genç adam "Doktor Müştak" dedi. Jeton düşmüştü. Misafirim Fransızca bilmiyordu, ben de yıllar önce İngiliz Kültür Derneği'nde aldığım İngilizce bilgimi sabah sabah kullanamıyordum. Yapılacak şey basitti. Kendisine lobiye gidip beni beklemesini söyledim. Nasıl olsa lobide Fransızca ve İngilizce bilen birini bulacaktım. Giyinip aşağıya indim. Aslında mesele basitti. Bu genç adam Çiğdem'in talimatı üzerine bana mihmandarlık yapmak için gelmişti. Acele kahvaltımızı yapıp, sergi ve defile hazırlıklarımız tamamlanmış olduğundan bizi gezdirmeye gelen Abidin Bey'le çıkmamızda hiçbir sakınca yoktu. Sergi mekârı özel güvenlik görevlileri tarafından korunmaya alınmıştı. 1950'li yıllarda İngiliz Kültür Derneği'nde aldığım bir yıllık İngilizce bilgisi, bir anda zeytinyağı gibi suyun üzerine çıkmıştı. Arkadaşlarıma tercümanlık yapıyordum. Abidin Bey'le de gayet iyi anlaşıyorduk. Fuar süresince her akşam onu defileye ve konserlere davet ettim. Abidin Bey de bize Karaçi'nin görülmesi gereken tüm yerlerini gezdiriyordu. Petrol mühendisliği okumuştı. İsviçre'de de onu destekleyen eğitimler

Odalar Birliği'nin Pakistan'daki sergisi Samsun ve İzmir Olgunlaşma enstitülerinin defile ve sergi katılımıyla renklendi. Açılıшта Pakistan Cumhurbaşkanı Ziya ül-Hak, Pakistan büyükelçisi ve katılımcılar bulundu.

Pakistan'da Odalar Birliği sergisinde Türk standını ziyaret eden Bayan Ziya ül-Hak ile Samsun Olgunlaşma Müdüresi Müjgan Hanım ve Yümniye Akbulut birlikte.

almış olduğunu öğrenmiştim. Son derece zarifti, çok iyi bir aileden geldiği bize davranışlarından belli oluyordu.

Sergimiz çok beğenilmişti. Sergiyi Pakistan Devlet Başkanı Ziya ül-Hak açtı. Ziya ül-Hak'ın eşi standımızı çok beğendi. Büyük iltifatlar aldık. Ertesi gün Pakistan gazetelerinde de haber ve fotoğraflar vardı. Akşamları Sheraton Oteli iğne atsanız yere düşmeyecek kadar kalabalık oluyordu. Türk musikisi konseri ve Emel Sayın büyük alkış alıyordu.

İlk gün açılışa Islamabad'daki Türk büyükelçisi de gelmişti. Gündüzleri Abidin Bey'in en büyük görevi bizi gezdirmek oluyordu. Bir gün, gezi programımızda Hint Okyanusu sahillerinin, *Caretta caretta* yavrularının görülmesi ile Hürmüz Boğazı'nda sıraya girmiş tankerlerin izlenmesi vardı. Çözemediğim, çözmek için de sormadığım, deniz kenarında son derece sık bir yalıdaydık. Hepimiz için istersek istirahat edebileceğimiz yatak odaları vardı. Oraya giderken bir manavdan muzların, elmaların, portakalların en güzeli alınmıştı. Yani rüya gibi bir öğleden sonraydı. Ben yorgunluğumu bahane ederek ayaklarımı bile denize sokmadım. Belki bir daha bulunmayacak bir deniz sefasıydı, ancak yorgunluğum buna maniymi. Arkadaşlarım "Müdire Hanım hiç olmazsa

Pakistan defilesinin finalinde mankenlerimiz Türk ve Pakistan bayraklarıyla...

ayaklarımızı sokalım” diyerek akşamdan yumurtlamaya gelmiş *Caretta*’ların açtığı büyük çukurları da takip ederek Hint Okyanusu’na ayaklarını soktular. Çok güzel geçen bir gündü. Akşamlarımız zaten malumdu, program değişmiyordu. Ertesi gün için Abidin Bey benden nerede ve ne yemek istediğimi sordu. Pakistanlılar, acıyı ve baharatı o kadar seviyorlardı ki tüm etler, tavuklar acıya ve baharata bulanmış olarak masaya geliyordu. Ben de acısız bir yemek olmasını ve okyanusun balıklarından tatmak istediğimi söyledim. Ertesi gün öğle saatlerinde son derece lüks bir Çin lokantasındaydık. Ama benim isteğim doğrudan doğruya ana yemek olarak balık, yanında ise sebze ve salata vardı.

Abidin, yemekten sonra çay içmek için bir arkadaşının evine gideceğimizi söyledi. Yine “Niçin kendi evine davet etmiyor?” diye düşündüm. Yanımdaki arkadaşlarım da benim gibi düşünüyorlardı. Arkadaşının evinin vaktiyle çok güzel bir mekân, görkemli bir yapı olduğu her halinden belli olmasına rağmen bakımsız ve yıpranmıştı. Evin kapısı açılıp, içeriye girdiğimizde son derece saygıdeğer bir baba ve anneye karşılaştık. El sıkıştıktan sonra salona girmeye hazırlanıyorduk. En sona Abidin kalmıştı. Evin babası, büyük bir hürmetle eğilerek Abidin’in elini öpmek istedi.

“İnşallah bir gün sen bu devletin başında olacaksın” dedi. Hepimiz şoke olmuştuk. Yine de hiçbir şey ne sorduk ne konuştuk. Çaylarımızı içtikten sonra, teşekkür ederek evden ayrıldık. Ama artık bir şeyler anlamaya başlamıştık. Memleketi yöneten idarenin karşıtı ve önceki idarenin sempatzanıydı, belki de önceki idareyle aynı sülaleden geliyordu. Bir öğleden sonra, küçük bir çarşı turundan dönüyorduk. Büyük ağaçlarla kaplı, yüksek duvarlarla çevrili büyük bir demir kapısı olan bir binanın önünden geçiyorduk. Arabayı Abidin kullanıyordu. Yanında da ben oturuyordum. Bana eğilerek “İnşallah bir dahaki gelişinizde sizi bu sarayda misafir edeceğim” dedi ve “Çok küçük renkli taşlı bir kolye alnuştım, yani bir santim kadar bir şey, inşallah bu taşlardan size avuç avuç hediye edeceğim” diye ekledi.

Abidin’in, o günlerde ne yaptığını bilmiyordum, bugün de bilmiyorum, nasıl yaşadığını veya hayatta olup olmadığını da. Ancak nazik bir dost, iyi bir insan ve çok iyi yetişmiş bir Pakistan delikanlısı olarak hafızamdaki yerini korumaktadır. Önceleri, onu sıkıntıya düşürmemek için yazışmaktan çekindim. Sonra da hayat galesi ve aile sıkıntıları, onu aramama mâni oldu. Belki de hayırlısı buydu. Ama en kısa zamanda bana vermiş olduğu adrese ulaşacağım, eski günlerin anısına. Ve aldığım cevabı da –eğer alabilirsem– yine sizlere aktarmaya çalışacağım.

Artık dönüş hazırlıkları başlamıştı. Eşyalar, geldiği gibi sandıklanıp, gümrüğe teslim edildi. Ve o akşam, Karaçi başkonsolosu rezidansında bize bir kokteyl verdi. Çok zarif bir eşi vardı. Eşine, defilede teşhir ettiğimiz giysilerden beğendiği iki elbiseyi sattık (başkonsolosumuzun eşine sattığımız elbiseyi Ankara’da ailesine teslim edecektik). Kokteylde, Türkiye’den gelen tüm sanatçılar, folklor ekibimiz ve görevliler oradaydık. Her sabah kahvaltıda gruplar birbirine Türkiye’den getirdikleri yiyeceklerden ikram ediyorlar ve alışverişlerden de herkes birbirini haberdar ediyordu. Yıllardır kullandığım tansiyon aletim de, folklor grubundaki arkadaşın teşvikiyle aldığım bir Karaçi hatırasıdır.

Seyahate çıkmadan önce, yapılan ikazlar gerçekten doğruymuş. Köşe başlarındaki boş arsalara konmuş kazanlardaki yemekler, toz toprak içinde gelene gidene servis ediliyordu. Bırakın yemeyi, görmeye bile tahammül edemediğim manzaralardı. Bir de dönüşümüze doğru merakımı gidermek için bir sorum oldu. Bizdeki simitçi camekânlarını andıran seyyar satış arabaları vardı. Bu camekânların içindeki kâselerde de rengârenk, ne olduğunu bilemediğim, taş benzeyen şeyler vardı. Asma yaprağı gibi bir

şeye, müşterinin istediği kaptaki malzemeden bir miktar konularak, yaprak sarması gibi sarılıp verilen şey hemen ağza atılmak suretiyle çiğneniyordu. Ne olduğunu anlamamıştım. Bir de mazgal deliklerinin etrafında, âdeta yarım metre çapında bir daire oluşturan kırmızı ve yeşil lekeler vardı. Bunu da “Pakistan’da tüberkülozlu insanların çıkardıkları ifrazat” olarak düşünmüş ve hayıflanmıştım. Ancak öğrendiğim şey beni şoke etmişti. Çünkü alenen sokakta satılan ve insanların istediğini alıp ağzına attığı o nesnelerin keyif verici maddeler olduğunu ve onun keyfine varmak için de o çakıl gibi şeyleri ağızlarında çiğneyerek ağızlarının içini kanattıklarını, dolayısıyla damar yoluyla keyif verici maddenin vücutlarına ulaşmasını sağladıklarını öğrendim.

Yeniden İzmir

Dönüşümüz de gidişimiz gibi yorucu ve meşakkatli oldu. Ama buna değmişti. İzmir’e döndüğümüzde, Pakistan sergisinin ve de filesinin elde ettiği başarının gazetelerde hak ettiği yeri aldığını görmüştük. Yorgunluklarımızın yerini bu tür güzellikler almıştı. Bizi yaşatan ve dinlendiren şeyler de bunlardı.

İzmir’deki çalışmalarım sırasında valilerimizden Hüseyin Öğütcan, Vecdi Gönül, Nevzat Ayaz, Kemal Nehrozoglu, Erol Çakır ve Kutlu Aktaş’tan daima yardım, taltif, teşekkür ve takdir gördüm. Ancak tüm yaklaşımlarım hep eşleri aracılığıyla oluyordu. Hiçbir mantıklı dileğimizi geri çevirmeyen, ancak kendilerinin de okulumuzun tarutılması yönündeki taleplerini daima memnuniyetle yerine getirdiğimiz valilerimizin kıymetli eşlerine, istedikleri takdirde, hiçbir şeyi esirgemedik. Sevim Gönül –ki dostluğumuz hâlâ en sıcak şekilde devam etmektedir– her telefon konuşmamızda “Hâlâ sizin hazırlattıklarınızı giyiyorum” diyerek iltifatlarını esirgemez.

Tülay Aktaş’la Ankara’da aynı okulda buluşmanın da keyfini yaşadık. İsmet Paşa Kız Enstitüsü’ne yatılı öğrenci olarak geldiğinde, ben öğretmenliğimin ilk yıllarıdaydım. Kutlu Aktaş’ın İzmir’e tayinini gazeteden öğrenmiştim. Tülay Aktaş’la hemen buluştuk. Kendisinin İzmir’in en şık hanımefendisi olması yönünde hiçbir şeyi esirgemedim. Kumaşları birlikte seçer, dört takımını sekiz takım olarak giyilebilecek pozisyonlara ayarlardım. Yapılan her şeyi de en güzel şekilde taşır ve bizden giyinmekten keyif alırdı. Biz de kendisini giydirmekten. Ruhu şad olsun...

Genel müdürlük "Üretici Kadın Projesi"ni ilk kez İzmir Olgunlaşma'da devreye sokmak istemişti. Memnuniyetle kabul ettik. Projenin ana fikri şuydu: Evinden ayrılamayan, el becerisi olan kadınlarımızı becerileri istikametinde çalıştırmak, evlerinden hiç ayrılmadan (çocuklarına bakacak kimse olmadığı için) ürettikleri eşyayı alıp, ücretini ödemektir. Bunun yanında kumaşını, modelini, kukalarını, öreceği yünleri ve iplikleri götürmek suretiyle de onlara herhangi bir harcama yaptırmadan ev ekonomilerine katkıda bulunmalarını sağlıyorduk. Bu çalışmalarımız, medyada o kadar büyük yankı uyandırdı ki, bir sabah programında benimle yapılan televizyon sohbeti sonrası hem bizim okulumuzun hem de TRT'nin bütün telefonları kilitlendi. Çünkü, istenilen şeyi yanlış anlamış olan kıymetli hanımlarımız, boş zamanlarında komşu ziyaretlerinde hazırladıkları masa örtülerini, yatak örtülerini bizim satın almamızı istiyorlardı. Sıkıntıyı anlamıştık. İkinci bir televizyon sohbetinin gerekli olduğu kanısına vardık. Değerli sunucu Güler Kazmacı'yla yaptığımız ikinci sohbetimizde bizim işlerini almak istediğimiz hanımların, evlerinde beyaz eşyaları bulunmayan ihtiyaç sahibi, dar gelirli aileler olması gerektiğini vurguladık.

İleriki günlerde, mesele anlaşılmış, proje yerine oturmuştu. Gideceğimiz yerleri tespit etmiştik. Mesela Kadifekale civarı, Yamanlar muhiti... Birincisinden müspet cevap alınamadı. Çünkü, o yöre hanımları midyecilikle ilgileniyorlarmış. Yamanlar muhitinden bir hayli müşterimiz oldu. Uzun zaman onlarla çalışmalarımızı fevkalade verimli bir biçimde götürdük.

Bu çalışmalar devam ederken İş ve İşçi Bulma Kurumu Bölge Müdürlüğü'yle yaptığımız bir anlaşma çerçevesinde piyasada aranan tekstil firmalarının istekleri doğrultusunda yetiştirilmek üzere kuruma müracaat eden vasıfsız işçileri ikinci kurmuş olduğumuz konfeksiyon atölyesinde yetiştiriyor, piyasanın istediği duruma getiriyor, bizden ayrıldıkları günün ertesi günü İş ve İşçi Bulma Kurumu onları sigortalı olarak işlerine yerleştiriyordu. Bu çalışmalarımız da İş ve İşçi Bulma Kurumu Bölge Müdürlüğü ve Olgunlaşma çalışanları olarak bizleri son derece mutlu kılıyordu. Bugünlerde, gazetelerden Avrupa Birliği'nin bu tür ara insan gücünü yetiştirmek için proje hazırlayanlara büyük kaynaklar aktardığıu memnuniyetle öğrenmiş bulunuyorum. Ve bunu yıllar önce yapabilmiş olmak bana fevkalade mutluluk ve keyif veriyor. Tabii başlattığımız şeyler, insanlarla kaim olduğu müddetçe hoş olmuyor. Kurulmuş olan, düşünülmüş olan fikirlerin ve işlerin sü-

rekliliği Türkiye'yi ayağa kaldıracak tek çaredir. Buna bütün gönlümle inanıyorum ve inşallah Avrupa Birliği'yle hazırlanan projelerin sürekliliğinin daim olmasını diliyorum.

Ulu önder Atatürk, Türk kadınına paha biçilmez güzellikleri, tüm dünya kadınlarından önce âdeta altın bir tepside sunmuştur. Kıyafet Kanunu, Medeni Kanun, miras paylaşımı, Latin harflerinin kabulü, Soyadı Kanunu, seçme ve seçilme hakkı. Bunlar benim son derece hoşuma giden imgelerdir.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü çalıştığım zaman dilimleri içerisinde, kadına yakışır bir biçimde ve gönlümce, kadının olmasını istediğim güzellikte ve yücelikte kutlamaya, o günün değerini anlatmaya büyük gayret harcamışım. Kadın, üretken bir varlıktır. Üretken kelimesini üremek ile üretmek arasında daima beynimde pay etmişimdir. Dünyada yalnız kadınlar doğurur. Tabii bu, hiç kimsenin hiçbir şekilde yadsıyamayacağı, erkek ile kadının ortaklaşa çabasının bir sonucudur.

Burada geçmişte kalan çirkin olayların günümüz dünyasında hâlâ geçerliliğini koruyor olduğunu görmekten üzgünüm. Dünya üzerindeki çatışmalarda, savaşlarda milyonlarca insan hayatını kaybetmiştir. Hâlâ bu çatışmaların çeşitli faktörlerin de gayretleriyle devam ettiği, yazılarından ve fikirlerinden dolayı, bir binada mahsur bırakılan insanların yakıldığı ve yakılmasına göz yumulduğu, halihazırda kızını, karısını döven, öldüren babaların veya tam tersi kocasının ve çocuklarının hayatına son veren annelerin olduğu bir dünyada yaşıyoruz.

Bu çelişkiler, bize bazı şeylerin henüz yerli yerine oturmadığını da gösteriyor. Kimsenin bir başka kimsenin malı, kölesi veya satın aldığı bir eşyası olmadığı, Tanrı'nın verdiği hayatı yine Tanrı'nın noktalayabileceği, onun dışında kimsenin böyle bir hakka sahip olmadığı aşikârdır. Ben yaşam çizgisinin Tanrı tarafından çizildiğine ve onun isteği dışında kimsenin o çizgiye dokunamayacağına inanan bir insanım.

Kardeşim Nadir'in bana evlenme konusunda herhangi bir şeyi ima etmek gibi bir söylemi olamazdı, olmamıştır da. Bütün çalışmalarım, başarılarım benim kadar mutlu olmuş, iftihar etmiştir. Ancak hep "Kadın, her şey olabilir. Her şey olmalıdır. Ama en sonunda anne olmak şartıyla" demiştir. Annelik muhteşem bir olgudur. Olmamak için ısrar etmek gibi hiçbir zaman bir düşüncem olmamıştır. Ancak benim için anne olmak yalnız çocuk doğur-

makda sınırlı olmayıp, çevresindeki çocukları sevmek, onları esirgemek, kollamak, doğru yolu göstermek ve hayatta başarılı kılmak için yapabileceği her şeyin en iyisini yapmaktır. Ben annemi, babamı, ailemi, “kardeşlerimi”, öğrencilerimi, öğretmenlerimi, dostlarımı ve çevremi bir anne şefkatiyle sevmiş bir insanım. Zaten, adımın manası da bunu yapmanı gerektiriyor. Ben diyorum ki, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü, mayısın ikinci haftası “Anneler Günü”, haziranın üçüncü haftası “Babalar Günü”, yılda bir gün kutlanan, düşünülen günler bence tüm hayat boyu, tüm yaşam boyu “insanlık günü” olarak her an kutlansın. Ve insanların, dil ve din farkı gözetmeksizin, siyahıyla, beyazıyla, sarısıyla, kızılıyla, kadınıyla, erkeğiyle, küçüğüyle, büyüğüyle, yaşlısıyla, genciyle, köylüsüyle ve kentlisiyle hiç kimse diğerinden farklı muamele görmeden, sıkıntılara maruz kalmadan, bir çiçek bahçesi gibi güzel bir dünyada yaşamasını diliyorum.

Aile yapısı ve olgusu, mutlulukla dolu, hoşgörüsüzlü, sevgi bağlarıyla perçinlenmiş olduğunda benim için güzelliklerin en müstesnasıdır. Böyle bir ailede yetişmiş olmaktan onur duyuyorum. Evlilikleri altmış iki yıl gibi bir ömür denebilecek süreci kaplayan annemin ve babamın birlikteliğinden ve birbirlerine olan –bunu özenle söylüyorum– sevgilerinden, saygılarından ve vazgeçilmezliklerinden (her ailede olduğu gibi ufak tefek sürtüşmelerin daima çocuklarla ilgili olması yönünde) dolayı evliliğin ne kadar müstesna ve ne kadar kutsal olduğunu bilen biriyim. Babacığım, daima anneciğimin istekleri doğrultusunda hareket eder, onun isteklerini, sevgisinin ve özverisinin karşılığı olarak âdeta ibadet mertebesinde görürdü. 1980’li yıllar içinde, annemin küçük bir rahatsızlığı sırasında, benim gelişimi hiç oturmada, başında ayakta beklediğini çok iyi biliyorum. Bir gün de bana “Kızım annen bana çok iyi baktı, onu sana emanet ediyorum. Sen de ona iyi bak” deyişi hâlâ kulaklarımdadır. Bazen kendimden şüphelenerek çevremdeki dostlarıma da soruyorum. Hakikaten ben anneme iyi baktım mı, bakabildim mi diye onlardan da teyit almak istiyorum.

Yukarıda da söylediğim gibi üretkenlik, bir istikametiyle üretmek, diğer istikametiyle üretmek olarak ikiye ayrılır. Ben galiba birinci şıkkı beceremediğimi itiraf etmek durumundayım. Dört yıllık bir yüksekokul okuyorsunuz ve oradaki başarılarınızın neticesi, tahsil gördüğünüz yüksekokulda özel bir kanunla öğretim görevlisi olarak kalma şansını elde ediyorsunuz (ben bunu, hayatım boyunca büyük bir şans olarak kabul etmişimdir). Öğrenci

olarak bulunduğunuz o muhteşem atölyelerde ertesi yıl öğretmen olarak görev alıyorsunuz. Sizin yapmanız gereken tek şey var: Bu seçimde size gösterilen ayrıcalığın ne kadar isabetli olduğunu kanıtlamak. İşte 1950'de başlayan bu serüven, otuz yılı kapsayıp 1980'lere geliyor.

Aşk, hem yaşandığında hem de seyredildiğinde insana müstesna keyif veren özel bir duygudur. Bunu yaşamamış olmak, hiç yaşamamış olmakla eşdeğerdir. İnsanlar bazı şeyleri çok özeli olarak kabul eder ve bunu kimseyle –çok yakın bir iki dostu dışında– paylaşmazlar. Benim özellerim de yalnız çok sevdiğim kız kardeşim Bijen'in dışında kimseyle paylaşılmamıştır ve paylaşılmayacaktır. Yıllar geçmiş olsa bile hiç kimseyi sıkıntıya bırakmak, üzme gibi bir lüksümün de olmadığını çok iyi biliyorum.

İkinci şık olarak kabul ettiğim üretkenlik ise kişinin çalışmalarıyla, buluşlarıyla üretip ortaya koyduğu, beğeni kazanan çalışmalardır. Öğretmenlik yıllarımda benimsediğim ve hâlâ devam eden bir düşüncem vardır. Kadının ayakları üzerinde durabilmesinin, hazırladığı, yaptığı çalışmalarla hayatını sürdürecektir parayı kazanabilmesini ve kimseye muhtaç olmadan, hatta evlendiği zaman eşine de katkılar yapabilen, hayatı kolaylaştıran öğeleri ben üretkenlik olarak isimlendiriyorum. Bunun başta ülkemiz olmak üzere, tüm dünyada benimsenmesini istiyor, diliyor ve bekliyorum. Yukarıda da bahsettiğim bir konu bugünlerde Avrupa Birliği'nin projeleriyle, benim yıllardan bu yana olan düşüncelerimle fevkalade örtüşüyor.

Olgunlaşma'nın rutin çalışmaları duraksız devam ediyordu. Velayete, belediyeye ve Ege Ordusu'na gelen misafirlerin eşleri okulumuzda ağırlanıyor, kendilerine defileler düzenleniyordu. Semra Özal'ın Vali Konağı'nda ağırlanması, Yıldırım Akbulut'un ve Işın Çelebi'nin eşlerinin, Ege Ordusu ve NATO Komutanlığı ve Güney Deniz Saha Komutanlığı'na gelen zevatın eşlerinin okulumuzda sergiler ve defileler yapılarak ağırlanmaları Olgunlaşma'nın vazgeçilmezlerindendi.

Bu arada, bir zamanların ünlü TV dizisi *Aşk Gemisi*'nin kaptanı dahil, tüm ekibi İzmir'e misafir geliyordu. Onların ağırlanması da bir dernek tarafından yapılıyor, ancak İzmir Olgunlaşma Enstitüsü de Kuşadası İmbat Otel'de 26 Mayıs 1982'de yapılacak defileye hazırlanıyordu. Tüm bu hazırlıkları yaparken yorulmadığınızı söylemek, doğruları konuşmamak olurdu. Çünkü her defile kendine göre hazırlık isteyen bir işti, hele başka bir yerde ya-

pılacaksa eşyaların nakli konusu, mankenlerin ve öğretmenlerin defile yerine götürülmesi başlı başına bir planlama gerektiriyordu. Bütün arkadaşlarım tüm yorgunluğuna rağmen bunları keyifle yapıyordu. Bu da bana sonsuz mutluluk veriyordu.

Yurtdışı fuarları, defileler ve sergiler

Münih

Rutin çalışmalarımızın içinde ani yurtdışı görevleri hem görev alan öğretmenleri hem de okulu müthiş hareketlendiriyordu. Aldığım bir telefon emriyle Münih Sonbahar ve Kış Turizm Fuarı'na gitmemiz istenmişti. Gereken hazırlıklar yapıldı. İki öğretmenle birlikte Münih'e uçtuk. Hava fevkalade soğuktu. Bizi karşılayan eğitim müşavir yardımcısı bir yazışma noksanlığından dolayı folklor ekibi gelecek diye bekliyormuş. Bizi görünce şaşırdı. Çünkü bizi yatırmayı düşündükleri yer bir gençlik kampıydı. Artık bu saatten sonra herhangi bir değişim söz konusu olamazdı. O akşamı tuvaleti dışarıda, banyoları müşterek folklorcu delikanlıların kaldığı bir gençlik kampında geçirmek zorundaydık. Tuvaletin dışarıda olmasının dışında bir şikâyetimiz olduğunu söyleyemem. En azından bir gençlik kampı da görmüş olmuştuk.

Ertesi sabah eğitim müşavirimiz –kulakları çınlasın Ahmet Bey– sabahın ilk ışıklarıyla yanınıza geldi. Özür dilendi. Bizi, hemen, Türkiye Odalar Birliği temsilciliğinin de bulunduğu, Münih'in en güzel caddelerinden birinde yer alan Concorde Otel'e transfer ettirdi. Otelimiz şık ve rahattı. Odalarımıza yerleştik. Ertesi gün yapılacak olan defile için hazırlıklara başladık. Fuar alanı çok geniş olduğu için ısıtılması o kadar kolay değildi. Kulis olarak kullanacağımız yerse epey soğuktu. Bir elektrik sobasının yanına sıra, elbiselerin ütülenmesi esnasında açığa çıkan buharın sıcaklığıyla sıkıntıları aşmaya çalışıyorduk. Ayrıca devamlı sıcak çay ve Nescafé servisi yapıyorduk. Bu benim görevimdi. Ara ara botlarımızı çıkartıp elektrik sobasında ayaklarımızı ısıtmaya çalışıyorduk. Akşamüzeri yapılacak defileye hazırlanmıştık.

Defile, beklenenin üzerinde sükse yapmıştı. Görev başarıyla tamamlanmıştı. Herkes memnundu, eşyalarımızı sandıklarınıza koyarak görevliye teslim ettik. Yapılacak iş akşamüzeri davetli olduğumuz Odalar Birliği'nin kokteyline gitmekti. Öyle de yaptık. Eğitim müşavirimiz bizi hiç yalnız bırakmıyordu. Önce otele gelip üstümüzü değiştirdik. Moralemiz zaten fevkaladeydi. Ahmet Bey'le beraber üç hanım, çok yakın olan Odalar Birliği binasına

yürüyerek gittik. Artık hiçbir şey düşünmüyordum. Orada da kimi göreceğim konusunda bilgi sahibi değildim. Önce mantolarımızı verip binayı dolaşmaya başladık. Bir odadan seslerin geldiğini fark ederek görevliye sordum. Aldığım cevap çok hoşuma gitti. Tüm eski Dışişleri bakanlarımızın toplantıda olduklarını öğrendim. Aralarında İhsan Sabri Çağlayangil de vardı. Görevliler bizi ağırlamaya çalışıyordu. "Ahmet Bey nerede acaba?" diye sordum. Ben Eğitim Müşaviri Ahmet Bey'i soruyordum. "Burada efendim" dediler. Burada dedikleri Ahmet Bey'i görünce ikimiz de şaşırmıştık. Karşımdaki zat İzmir TARIŞ Genel Müdürü Ahmet Budakoğlu'ydü. Birbirimizi görmekten çok mutlu olmuştuk. Meğer eşi Havva Hanım da buradaymış. Salona girdiğimizde, Çağlayangil'in eşi ve kızları Fatoş, Bayülken'in eşi ve Münih Odalar Birliği başkanının eşiyle karşılaştık. Bayan Bayülken'le New York'tan tanışıyorduk. Bayan Çağlayangil ise Ankara Olgunlaşma'nın güzide müşterilerindendi. Kızları Fatoş da öyle. Havva Hanım ise İzmir'den çok sevdiğim bir dostumdü. Fakat en güzel sahneler, beyler konferanstan çıkınca yaşandı. Onlar da bizi görmekten son derece mutlu olmuşlardı, biz de onları görmekten. İhsan Sabri Bey, bulunmaz zarafeti ve esprileriyle bize bütün yorgunluğumuzu unutturmuştu.

Geç saatlere kadar süren kokteyl sonrası, ertesi gün Eğitim müşavirimizle Münih'i gezmek üzere sözleşerek otelimize çekildik. Yorucu geçen bir günün gecesinde, ancak yaptığı işler yolunda gitmişse, insan rahat bir uykuyu hak eder. Gecenin sabahında Ahmet Bey'le buluşarak Münih'i kuşbalası görebilmek için Münih Kulesi'ne gitmeye karar verdik. Gerçekten harika bir yerdü. Oturduğumuz platform hafif hafif dönüyor ve Münih'in her tarafını panoramik olarak görebiliyorduk. Beni en çok etkileyen 1971 Münih Olimpiyatları'nın yapıldığı Olimpiyat Stadı'nın yukarıdan görünüşü olmuştu, ihtişamının ve güzelliğinin yanı sıra aklıma katledilen İsraili sporcular geldi.

1971'de Romanya'da görevli eniştemin ve kız kardeşimin davetiyle önce uçakla Romanya'ya gitmiştim. Oradan da hep birlikte arabayla, İsviçre'de, Viyana'da, Almanya'da konaklayarak Paris'e varmıştık. Zamanımızı daha çok Paris'te geçirmeye kararlıydık, öyle de yaptık. Benim Paris'i ilk görüşümdü. Ama sanki daha önce görmüş kadar hiç yabancılık çekmiyordum. () tarihlerde Montparnasse Kulesi'nin inşaatı devam ediyordu. Dönüşümüzde Münih Olimpiyatları başlamıştı. Radyodan haberleri alıyorduk. Ancak tam Münih'e yaklaştığımız saatlerde bu haberi radyodan

duyunca çok üzülmüştük. Bu nedenle, mimari dizaynı bir kuşun kanatlarını andıran bu harika stadyumu Münih Kulesi'nden biraz da buruk seyretmiştim.

Artakalan zamanımızda da, bahçeleri, parkları havanın soğuk olması münasebetiyle, daha çok kapalı mekânları tercih ederek Münih serüvenini tamamlıyorduk. Ertesi sabah nazik Eğitim müşavirimizin bizi uçağa kadar yolcu etmesiyle yurda dönüş başlamıştı. Kısa süren fakat bir dolu güzellikleri içinde toplayabilen Münih defilemizi de okulumuza yakışır bir biçimde tamamlamıştık.

Her yurtdışı gezisinin ardından gördüğümüz, gezdiğimiz yerler, yaptığımız defile ve sergiler, fotoğraflarla okuldaki öğretmenlerimize anlatılırdı. Başarılar, sadece defilelere, sergilere katılan arkadaşların olamazdı. Kolektif bir çalışmanın eseri olan bu başarılar, başta öğretmenler olmak üzere öğrencilerimize de mal edilirdi. Konu ne olursa olsun yardım almadan bir insanın güzellikler üretebileceğine inanmış bir insan olmadım. Ancak insanların, çalışanların, toplulukların, milletlerin, ailelerin lider kabul ettiği birisi veya birileri bu başarıların kazanılmasında lokomotif görevi yapar. Lokomotif olmak güzel ve keyifli olduğu kadar, zevkli olduğu kadar fevkalade mesuliyetli, fevkalade zor bir görevdir. Konuşmalarınızı “ben” değil, “biz” olarak yapabiliyorsanız, “sen” değil “siz” olarak hitap edebiliyorsanız, işte başarının kendisi buradadır.

Moskova ve Kiev defileleri

Yurtdışı gezileri İstanbul, Ankara, İzmir ve Samsun Olgunlaşma enstitüleri arasında bazen sırayla, bazen müşterek olarak yapılırdı. Bu sıralamayı KTYÖO Genel Müdürlüğü belirler, yapılacak işleri taraflara iletirdi. Normal çalışmalarımızın hiç durmadığı bir sırada gelen haberle Ankara, İzmir ve Samsun Olgunlaşmalardan Kiev'de (o dönemde SSCB) ekimin ikinci haftası bir sergi ve defile düzenlenmesinin istendiğini öğrendik. Allah'tan hazırlanmak için önümüzde birkaç ay vardı. Kiev'e, şimdiki gibi direkt uçakla birkaç saatte gitmek imkânsızdı. Önce Ankara'ya gidilecek, sonra Moskova'ya uçulacak, oradan da on iki saat süren bir tren yolculuğuyla Kiev'e varılacaktı. Bakanlıktan sadece üç okul müdürünün gideceği haberini almıştık. Yani yanımızda çalışmalarımızı pay edeceğimiz öğretmenlerimiz olmayacaktı. Moskova ve Kiev arası uçak seferleri belirli günler olduğu için bizim gidişimize denk gelen bir uçak da yoktu. Hal böyleyken, götüreceğimiz sergilik ve defilelik eşyaların orada benim tarafımdan ütülenmesini gerektirmeyecek

bir çözüm aramak gerekiyordu. Günler yaklaştıkça uykularım kaçmaya başlamıştı. Erken uyandığım bir sabah, yatak odamda yatağının yanında duran karton gardıroba gözüm takıldı. Kendimi Arşimet gibi bağdırmamak için zor tuttum. Çünkü meselemi çözmüş-tüm. O mukavva gardırop kardeşimin Avrupa dönüşü, taşıyıcı firmanın kostümleri yerleştirdiği ve hiç el değmemiş gibi kırışmadan taşımakta kullandığı dolaplardan biriydi. Ben Ankara'dayken yurtdışına çıkışında bir kısım eşyasını daima bana bırakırdı. İhtimalen, bu dolap da o vesileyle bende kalnuş ve taşınırken eşyalarımıyla birlikte İzmir'e gelmişti. Çok da iyi olmuş. Aksi halde belki ben o dolaba hatırlamayabilirdim. Mesai başlar başlamaz, tekrüsyenime alüminyumcu firmaları aratmaya başladım. Bu firmalardan biri gösterdiğimiz mukavva dolaba yapabileceğini söyledi. O da bizim kadar heyecanlanmıştı. İyi olması için elinden geleni yapıyordu. 55'e 55 cm eninde ve 1,5 m yüksekliğinde, altında dört tane makaralı ayağı olan, bir yüzü üstten 10 cm altan 40 cm kapalı, 1 m'lik kasnu ise bir kapakla açılıp kapanan, diğer üç tarafı tamamen kapalı bir alüminyum dolaptı. Kolayca itilmesini sağlayan tekerlekleri de vardı. İçlerine ise dikiş atölyelerinde, dolapların ve sandıkların düzeninde bire bir örtüler dikilmişti. Sıkıntımızın yüzde ellisini halletmiştik. Giysilerimizin rötüşları yapıyor, ütülendikten sonra hangi atölyede yapıldıysa o atölyenin şefi tarafından, dolaba itinayla konuluyordu. Mümkün mertebe elbiseler, birbirlerine destek olması ve darbelere maruz kalmaması için sıkışık düzende yerleştiriliyordu. Uzun tuvaletler, katlanabilir giysiler, aralarına mulaj kâğıtları konularak sandıklara konuluyordu. Nakışlı örtülerse kırışmaması ve ütü istememesi için, kalın karton rulolara sarılarak naylonlanıyordu. Bu çalışmalar, benim orada daha az yorulmam, işlere yeti-şebilmem içindi. Öyle de oldu.

İzmir'den uçakla Ankara'ya gidişim çok rahat oldu. Ulaştırma bakanının hanımıyla beraber yolculuk yaptık. Ankara'da eşyalarımın son derece güvenli bir yerde kalmasını sağladı. Ben de yanına küçük şahsi valizimi alarak kardeşime gittim. Ertesi gün genel müdürlükteki işlerimizi halledip, üç Olgunlaşma müdiresi istenilen saatte Esenboğa Havaalanı'nda olduk. Diğer Olgunlaşma Enstitülerinin müdürleri, büyük sandıkları, valizleri bir yerden bir yere nakilde zorlanıyorlardı. Bizim eşyalarımız ise henüz emanete bıraktığım odadan çıkmamıştı. Emanet odasının görevlisini bulup, odayı açtırdım. Gardıroplarımızı ve sandıklarımızı havaalanı gümrükleme setine görevliler götürdü. Gerçekten rahatlığı, kolaylığı yakalamış olmanın keyfiyle olan biteni izliyordum.

Moskova seyahatinin günü ve saati belli olduğunda, sevgili dostum Işıl Saygı okula teşrif etmişti. Ben de Moskova Büyükelçisi Volkan Vural Bey'e ve çok yakınım olan eşi Gülperi Vural Hanımefendi'ye geleceğimi bildirmek istiyordum. Ama nasıl? O zaman faks ve diğer iletişim araçları bugünkü gibi değildi. Işıl Hanım'dan Moskova Büyükelçiliği'ne bir faks çekmesini rica ettim. "Ne diyeyim abla?" dedi. Ben de kendisine "Manisalı Yümniye Ablanız Moskova'ya geliyor, sevgilerimle" demeniz yeter dedim. İstenilen olmuştu.

Ankara-Moskova arası, Rus uçaklarıyla yapılan bir yolculuktu. Akşamüzeri, havaalanında Büyükelçi Volkan Vural tarafından karşılandık. Artık eşyalarla meşgul olmamız gerekmiyordu. Her şey, Büyükelçilik görevlileri tarafından hallediliyordu. Havaalanından arabayla Büyükelçilik rezidansına gelindi. Sefiremiz Gülperi Vural tarafından sıcak bir şekilde karşılandık. Kendisi çok sevdiğimiz Manisalı bir ailenin, sevgili Melek Gökmen teyzemin oğlu, eski büyükelçilerimizden Oğuz Gökmen ile Huriye Gökmen'in biricik kızıydı. Türkiye'den ayrılmadan Oğuz Bey'le telefonla konuşmamız esnasında "Ne olur Yümniyecğim, kızıma limon götür" diyerek sipariş de vermişti. Tabii gereğini yaptım. Galiba narenciye Rusya'da zor bulunan bir şeydi.

Rezidansta önce defilenin organizasyonunu üstlenen ekiple tanıştırıldık. Çok zarif insanlardı. Güzel bir kokteylin ardından güzel bir yemekle bütün yorgunluğumuzu atmıştık. Artık yola çıkmak için hazırlanmalıydık. Sevgi ve teşekkürlerimizi; sıcacık öpücüklerle süsleyerek sevgili Gülperi ile sevgili Volkan'a veda edip gara gitmek üzere rezidanstan ayrıldık. Bizi neyin beklediğini bilmiyorduk.

Trende yataklı bir vagonun tamamı bize ayrılmıştı. Eşyalarımız vagona yerleştiriliyordu. Üç okulun malzemeleri ile görevli beş hanımın ve mankenlerimizin bavulları vagonu tamamen doldurmuştu. Hareket ettik. Bize sıcak çay ve çeşitli ikramlarda bulunuyorlardı. Rusya karlar altındaydı. Biraz oturduktan sonra yatmaya karar verdik. Genel müdür benim kompartımanımdaydı. Tren o kadar süratli gidiyordu ki, belim ikiye ayrılacakmış, vücudum bir yerde ayaklarım bir yerde kalacakmış gibi bir korkuya kapıldım. Yanımda getirdiğim çelik korsemi belime sıkıca bağladım. Kendimi bir miktar garantiye alnuştım. Perdeyi açıp ara ara baktığımda uçsuz bucaksız ormanlardan geçtiğimizi, her yerin karla

kaplı olduğunu görüyor, ancak çok istediğim halde, trenin hızından ağaçların cinsini tespit etmekte zorlanıyordum. Kayın olabileceklerini düşünerek uykuya daldım. On iki saat süren zorlu bir yolculuktan sonra öğlene doğru Kiev'e vardık. Bizi kırmızı karanfillerle karşıladılar. Trenden inince de yine hiçbir şeyle meşgul olmadık, sadece özel bavullarımızı alarak, bize tahsis edilen otele doğru yola çıktık.

Bize asla, herhangi bir güçlük, problem çıkarılmıyordu. Herkes odasına yerleşti. Genel müdüre bir süit tahsis edilmişti. Aşağıya inip yemek salonunda yemeğimizi yedikten sonra lobide arkadaşlarla sohbet etmeye başladık. Daha sonra duş yapıp akşama kadar odalarımızda istirahat etmeyi düşünüyorduk. Ancak yaşanan bir olay bazı anlatamayacağım hadiselerle de dolaylı şekilde ilişkili olunca, güleyim mi, üzüleyim mi, beni bilemediğim bir ikileme bıraktı. Genel müdür, odada yalnız kalamayacağını söyleyerek, içimizden birinin kendisiyle kalmasını istiyordu. Diğer arkadaşlardan müspet bir cevap alamamış, son merci olarak ben kalmıştım. Ben de birlikte kalmamak için, kendime göre mazeretleri sıralamaya başladım. Uzak bir diyarda bir insanın sizden yalvararak bir şey istemesi, hele benim gibi yalnız yaşayan bir insana, aynı odada yan yana iki yatakta yatmayı dayatması kabulü zor bir şeydi. Söylediğim bütün mazeretlere sanki maksadımı anlamamış gibi bir karşılık buluyordu. Ne yapacağımı gerçekten bilemiyordum. Son olarak, "Bavulumu açtım, odama yerleştim. O kadar yorgunum ki hiçbir şeyi bir yerden bir yere koyma gücünü kendimde bulamıyorum" dedim. Ancak, benim hiçbir şeye el sürme gerek olmadığını, bütün eşyaları kendisinin taşıyacağını söyleyince mazeretlerim de bitti. Bir de içimden bir ses "Yünniye sıkıntısındaki bu kadına yardım et" diyordu. Çaresiz bu sese uydum. Kiev'de kaldığımız süre içerisinde, aynı odada yan yana iki yatakta yattık.

Bize daha önce neleri yapmamız, neleri yapmamamız gerektiği söylenmişti. Aslında ben bunları eniştemden, Romanya'dan biliyordum. Oturduğunuz, yattığınız her mekânda alıcıların olduğu ve ona göre konuşulması gerektiği bilgisi verilmişti. Öyle de yaptık. Kiev'e geldiğimiz ertesi günü, kahvaltıdan sonra şehir turu yapacağımız ve görülmesi gereken yerlerin görülüp, izahat verileceği (Moskova'dan bu yana yarımızda Tatar asıllı bir tercümanımız vardı) söylenmişti. Gerçekten çok güzel köy müzeleri, bizim Kapalıçarşı'yı andıran alışveriş merkezleri vardı, ancak hava çok soğuk olduğundan çoğunlukla otobüsten inmiyorduk.

Kiev'in her yerini görmemiz sağlanıyordu. Yalnız yapılan açıklamalarda içimizi karartan bilgiler de vardı. Mesela, bir caddeden geçerken, "Sağdaki binanın" diye söze başlayan rehberimiz "kan rengine boyanmış olduğunu görüyorsunuz" diye devam etti. "Burası üniversite binası. Yıllar önce öğrencilerin idareye karşı başlattığı bir ayaklanma kanlı bir şekilde bastırılmış ve tek bir kişi bile o binadan canlı çıkmamış. İşte bu nedenle de bina kan rengine boyanmış." Bu tüyler ürpertici açıklama karşısında hepimiz şoke olmuştuk. Güzellikler, bütün insanlık için değişmeyen hoş şeylerdir. Zorbalıklar, ölümler ise insanları mutlu kılmayan olaylardır, hatta ne kadar kendini haklı göstermeye çalışsa bile kişileri, devletleri, toplumları hiçbir şekilde haklı kılamaz.

İkinci üzüntümüzü şehirdeki mimari eserleri keyifle gezerken yaşadık. Gerçekten insanları hayran bırakan gerek renk ahengi, gerekse altın kaplamalarıyla müstesna güzellikte eserler görüyorduk. Son mekâna -yedi İtalyan mimar kardeşin yıllar süren çalışmalar sonucunda ortaya çıkardığı muhteşem bir eserd- geldiğimizde yapılan açıklama insanı aptal yerine koyan türdendi. Rivayete göre, kardeşlerin hepsi ortaya çıkardıkları eserin karşısına geçip huşu içerisinde seyre dalmış. Ve bu güzellik karşısında yedi kardeş de bir anda ölmüş. Bu ancak masallarda olacak bir şeydi. Tabii hiç kimse buna inanmamıştı. Biz, bu müteşem eserin bir eşinin daha bu kardeşler tarafından başka bir yerde yapılması için yedisinin de öldürüldüğünü düşünüyorduk. Binaya girince, koridorun sol tarafının camlı bir bölmeyle ayrılmış olduğunu ve yedi naaşın torbaların içinde orada muhafaza edildiğini gördük.

Bir ara otobüs bir yerde durdu, ancak neden durduğumuzu ve kimi veya neyi beklediğimizi bilmiyorduk. Çok yakındaki, bakkala veya manava benzeyen bir dükkânın içine girip çıkanlar oluyordu. Ellerindeki torbalarda ne olduğunu anlamak mümkün değildi. Bir ara, ben rehber hanıma ne satılıyor acaba, bir gidip görsem gibi bir teklif yaptım. Fakat rehber "Hemen gidiyoruz efendim, mümkün değil" diyerek teklifi geri çevirdi. Böyle söylemesine rağmen otobüsün içinde yirmi dakika daha bekledik. Yani, onlar bize neyi göstermek istiyorlarsa biz onu görebiliyorduk.

Bir sabah, Rus ekiple toplantımız vardı. Bize sorular soruyorlar, cevaplamamızı istiyorlardı. Orada da çok ilginç ve unutamadığım insan manzaraları gördüm. Sorulan soru, genel müdürün bilgisi dahilindeyse, kendisi tarafından cevaplanıyordu. Bilgisinin dışındaysa top bana atılıyordu. Gayet nazik bir biçimde "Bu-

nu siz cevaplayınız Hocam" diyordu. Bir ara sorular şahsileşmeye başladı. Hepimize bu tür şahsi sorular yöneltmeye başladılar. Mesela bana "Rusya'da ne yemek istersiniz?", "Nereyi ve kimi görmek istersiniz?" diye sordular. Meşhur bir Rus yemeği olan *kaski* ile siyah havyar yemek istediğimi ifade ettim. Görmek istediğim yer sorusuna ise "Moskova'da Kızıl Meydan", görmek istediğim kişi için de "Gorbaçov" dedim. Cevap hemen geldi. "İnşallah bir gün" dediler. Diğer istediklerimse yerine getirilmişti. Yani, buruk, mutsuz bir o kadar da ilginç insanlarla karşılaşmış olmanın ezikliğini yaşadığımız günlerdi.

Defile günü yaklaşmış olmasına rağmen henüz elbiselerimizin bulunduğu bavullar ve sandıklar bize ulaşmamıştı. Ne zaman ulaşacağını da bilmiyorduk. İstanbul'dan bize katılan Başak Gürsoy Ajansı mankenleri ve Başak Gürsoy bir an önce kostümleri denemek, hangi kostümün kimin tarafından giyileceğini belirlemek için acele ediyordu. Ama yapabileceğimiz bir şey de yoktu.

Bir zamanlar çok şık ve aranan bir lokanta olan ancak şimdi işletilmeye kapatılmış bir mekânda istediğimiz yemekleri yiyor ve Rus votkası yudumluyorduk. Karşılıklı soru cevaplar yemek esnasında da devam ediyordu. Mankenlerimizin arasında daha önceki Odalar Birliği'nin veya özel kurumların defileleriyle Rusya'ya birkaç kez gelmiş olanlar da vardı. Bizim turlarımıza istedikleri zaman katılıyorlardı.

Artık defilemize bir gün kalmıştı, Büyükelçimiz Volkan Vural ile eşinin de defileye ve sergiye geleceğini öğrenmiştik. Defilenin yapılacağı salonu aynı gün bize açtılar, yine aynı gün sandıklar gümrükten bize teslim edildi. Elbiseler, alüminyum dolaptan çıktıktan sonra gümrük memurunun başını dolabın içine sokarak kontrol etmesi şaşırtıcıydı. Artık hiçbir şeyin üzerinde duracak halimiz yoktu. Bir taraftan sergiyi hazırlıyor diğer taraftan da elbiseleri mankenlere göre sıralıyorduk. Burada yine Tanrı'ya binlerce kez şükrediyorum, benim ütü yapmak gibi bir sorunum olmadı. Ancak arkadaşlara yardım maksadıyla ütü yaparken fevkalade eski araç ve gereçlerin -ütüler de dahil- benim elimde patlaması herkesi şoke etti. Neyse ki Allah korumuştur. Sergi hazır. Büyükelçimiz ile eşi sergi salonuna gelmişlerdi. Her şey çok güzeldi. Bütün izleyiciler hayranlıkla seyrediyorlardı. Yemekten sonra yapılacak olan defilemiz sahne arkasındaki yerini almıştı. Birkaç Rus misafir mankenimiz de vardı.

Defile son derece görkemli ve harika oldu. İzleyenler büyüldü

dersem abartmış olmam. Defilenin sonunda mankenker Türk ve Rus bayraklarıyla podyuma çıktı. Böylece Kiev macerası da en güzel şekilde sonlanmış oluyordu. Elbiselerimizi dolaplarına, örtülerimizi sandıklarına koyup kilitledikten sonra görevlilere, ertesi gün trene getirilmek üzere teslim ettik. Yapılan bir anlaşma çerçevesinde düzenlenen bu defile ve serginin bir benzeri, ertesi yıl kasım ayında onlar tarafından Ankara'da yapılacaktı. Yapıldı da. Türkiye'ye gelmekten, bizleri tekrar görmekten son derece mutlu oldular.

Geldiğimiz gibi on iki saat süren tren yolculuğuyla Moskova'ya geldik. Havaalarının yakınında, bize ayrılan otele yerleştik. Çünkü ertesi gün uçağımız erken saatteydi ve şehirden uçağa yetişmek kolay olmayabilirdi.

Ancak o gün 29 Ekim'di ve hepimiz sefire hanımın davetlisi olarak büyükelçiliğe gidecektik. Herkes Moskova'yı görmek, alışveriş yapmak ve çevreyi gezmek üzere şehre gitti. Büyük alışveriş mağazalarını dolaştık, Deli Petro'nun sarayını ve maceracı bir Amerikalının tek kişilik uçağıyla indiği Kızıl Meydan'ı ve uçağı gördük, artık bir an önce otelimize gidip, sefaretteki resepsiyona yetişmek istiyorduk. Ancak, bütün çabalarımıza rağmen mankenlerimizi toplamak mümkün olmadı. Vakit de bir hayli geç olmuştu. Kançılaryayı arayıp mankenleri beklediğimizi ve şu ana kadar da gelemediklerini söyledik, ayrıca otelimizin şehir dışında olduğunu belirterek gelemeyeceğimizi ifade ederek özür diledik. Son derece kötü bir otelde bir gece kalarak ertesi sabah yurda dönmek üzere Moskova'dan ayrılıyorduk. Rusya'ya girmenin ve çıkmanın zor olduğu günlerdi. Herkesin birbirine şüpheyle baktığı, "Acaba uçağa binebilecek miyim?", "Karşıdaki adam bana niye bakıyor?" gibi tereddütler yaşayarak beklenen 1,5 saatin sonunda uçağa alındık.

Ankara Esenboğa Havaalanı'na inmiştik. Gidişimde olduğu gibi dönüşümde de sandıkları ve dolapları yetkililere teslim ederek iki gün kalmak üzere kardeşimin evinin yolunu tuttum. Ertesi gün genel müdür hanım, telefon ederek kardeşime gelmek istediğini belirtti. Beklediğimizi söyledik. Nazik bir karşılamadan sonra, sevgi ve sevimli bir ailenin misafiri olduğunu hissetti. Bu arada enişteme ne kadar mükemmel bir insan olduğumu, benimle seyahat ettiği için sonsuz mutluluk duyduğunu ve benden çok şey öğrendiğini açık yüreklilikle ifade etti. Böylece biraz sıkıntılı, biraz kaygılı, biraz da yorucu olan Moskova-Kiev serüveni noktalananmış oluyordu.

29 Ekim'de her tarafı karlarla kaplı, normal hayatın sürdürülmesinin çok zor olduğu bir ülkeden, günlük güneşlik, aynı anda dört mevsimi yaşatan güzel ülkemize gelmenin keyfiyle tüm yorgunluğumu unutmuştum. Her zaman olduğu gibi orada gördüklerimi, yaşadıklarını, sevinçlerimi ve üzüntülerimi öğretmenlerime eksiksiz aktarmaya çalıştım. Şimdiki gibi dünyaya açık olmayan bir ülkenin televizyonunu seyretmek bile insana kasvet veriyordu. Ancak odamızdaki radyodan dinlediğimiz harika Rus müzikleri bize keyif vermişti. Her sabah o müzikle uyanıp, giyinme faslımızı tamamlıyorduk, ama geleceğimiz sabah müziğimiz yoktu. Sanki hep biz açıp kapıyormuşuz gibi oda arkadaşına "Radyomuzu açalım" dedim. Fakat her gün yerinde duran radyomuz artık orada değildi. Bizde de jeton düşmüştü. Radyomuz aynı zamanda alıcı görevi de yapan bir cihazdı. Ancak, bilinçli gittiğimiz için kimsenin işine yarayacak bir konuşmanuz ve bizi sıkıntıya sokacak herhangi bir sözümüz olmanuştu.

İzmir'in sıcak havası ve rutin işlerimiz bize her şeyi unutturuyordu. Senede iki kez yapılan sonbahar ve ilkbahar kermesleri büyük rağbet görüyordu. Telefonlarla tarih soruluyor, nelerin satışa çıkarılacağı bilgileri isteniyordu. Yeni okulumuza geçtiğimiz andan itibaren "ileride yapılır" düşüncesiyle defile salonu için bir yer ayrılmuştu. Ancak orada defile yapmak hiçbir zaman mümkün olmadı. Orayı kermeslerimizde kullanıyorduk, okulun içinde olduğundan bize büyük kolaylıklar getiriyordu. Aynı zamanda özel günler ve milli bayramlar münasebetiyle öğretmenlerime ve öğrencilerime hitap etme kolaylığı da bunlar arasındaydı. Ancak oranın bir an önce Paris'te gördüğüm modaevlerinin defile salonlarına eş bir salon olması için gösterdiğim gayretten beni hiçbir şey alıkoyamıyordu. Çalışmalarım hep o yöndeydi.

Genel müdürlükten bir toplantı için Ankara'ya çağırılmıştım. Birkaç gün sonra dönerken uçakta yanımda bir bey oturuyordu. Hayırlı yolculuklar temennisinden sonra sohbete başladık. Hanımı İzmir Vakko'nun müdürü Tomris Beşerler'di. Âdeta akraba çıkmıştık. Hanımı çok sevdiğim zarif bir insandı. Beyefendi de gerçekten Tomris Hanım'a yakışan bir eşti. Kendisinin mimar olduğunu ifade edince ben de kendisinden okulumdaki defile salonu için yardım istedim (çünkü, bakanlık da bu konuyu irdelemiş, benden çalışmalar yapmam istenmişti). İstenen de oluyordu. Birbirimize telefonlarımızı vererek Menderes Havaalanı'nda ayrıldık. Verilen gün ve saatte o zarif insan okulumdaydı. Yardımcılarıyla birlikte her tarafı gezip, bütün ölçümleri yapıp, benim

isteklerim doğrultusunda notlar alarak okuldan ayrıldılar. İstedikleri çalışma müddetini tamamladıkları gün, bana harika bir projeyle, kullanacakları perdelerin kumaşlarına ve renklerine kadar defile salonunu sundular. Çok beğenmiştim. Verdikleri fiyat da yapılacak olan işe göre hiç fazla değil hatta azdı bile. Fevkalade heyecanlanmışım. Verilen fiyata bakanlık da olumlu yaklaşmıştı. Belirtilen ödenegin üçte biri kadar bir para hemen tarafımıza gönderilmişti. Ama çok istediğiniz, büyük çaba sarf ettiğiniz bazı şeyler maalesef gerçekleşmiyor. İzmir Olgunlaşma Enstitüsü'nün beni hayallere daldıran o defile salonu da gerçekleştirilemedi.

1991 kasımında benim Belçika Eğitim müşavirliğine tayinim gerçekleşmişti. O arada İzmir Valiliği'ne yapılan bir konferans salonunun çok ucuza yapıldığı ve bizim defile salonu için istenen paranın fevkalade fazla olduğu, istenilen paranın dörtte birine defile salonu yapılabileceği belirtilince tüm hayallerim suya düşmüştü.

Ancak, Belçika dönüşü bakanlığın parti parti göndermeye başladığı ödenekle sadece konferans salonunun çatısının yenilenebildiğini öğrendim. O zaman daha çok üzüldüm. Bize verilen fiyatla harika bir mekârumız olacaktı, ama kismet değilmiş.

Bükreş'te İzmir Olgunlaşma Enstitüsü ile Kültür Bakanlığı sergisi

Ege Ordu Komutanımız Süreyya Yüksel Paşa, İzmir'den sonra Romanya büyükelçiliğine atanmıştı. Bir yıl sonra da Kültür Bakanlığı ile Kız Teknik Okulları Genel Müdürlüğü'nün ortaklaşa hazırladığı bir resim ve heykel sergisi ile İzmir Olgunlaşma'nın el sanatları sergisi dönüşümlü olarak onar gün süreyle Bükreş'te teşhir edilecekti. Bakanlık beni görevlendirmişti. Gerçekten çok da mutlu olmuştum. Çok sevdiğim kardeş mertebesinde olan dostlarımla birlikte olmak ve onların görev yaptığı yere çok sevdikleri İzmir'in bir parçasını götürmek benim için keyif vericiydi. Öyle de oldu. Eşyaların bir kısmı, bakanlık kanalıyla benim hareketimden önce yola çıkmıştı. Ancak, müstesna güzellikteki el işlerini beraber yanımda götürüyordum.

Romanya'ya ikinci gidişimdi. Bu defa uçak saati beni bir hayli zorladı. Günün ilk saatlerinde kalkacak olan uçağa İstanbul'dan herhangi bir otelden yalnız başıma gitmem benim için olanaksız-

dı. Onun için İzmir'den hareketimi İstanbul'a kalkan son uçak olarak ayarladım. Böylece orada bekleme süremi bir miktar azaltmış oldum. Ama yine de tam uyku saati olan 24.00 ile 06.00 arası bana yıllar kadar uzun geldi. Yorulmuştum. Bir de henüz rejim değişikliği olmamış bir ülkeye girmenin ne kadar zor olduğunu ve ne kadar korktuğumu hâlâ anımsıyorum. Uçağın kapısına geniş bir merdiven yanaşmış ve yolcular sanki bir anda kapıdan girebileceklermiş gibi merdivenin üstüne çıkmıştı. Bir ara arkama baktığımda korkuya kapıldım. O merdiven o kadar insanı taşıyamadığı an hepimiz yere düşecek ve birbirimizin üstüne yığılacaktık. Çünkü, uçağın kapısındaki görevliler, pasaportlarımızı saatlerce inceliyor, çantalarımızı açıp bakıyor ve sanki bilhassa yarparcasına bütün bu işleri çok aheste bir biçimde yerine getiriyorlardı. Bu arada uçak bir hayli yüksek ve merdiven de ona uygun olarak büyüktü. Bu badireyi de kazasız belasız atlatıp, yerime oturduğum zaman benden daha mutlu hiç kimse olmazdı. Ancak dostlarıma kavuştuktan sonra tüm yorgunluklarım bitecek, âdetta kendi evimdeymiş kadar rahat ve huzurlu olacaktım.

Bahçe içerisindeki o güzel sefarette misafir kalmak gerçekten büyük bir şanstı. Rumen hükümeti beni bir otelde misafir edecekleri bilgisini vermişler büyükelçiliğimize. Büyükelçiliğimiz ise "Gelecek olan hanımefendi bizim çok yakınımızdır ve büyükelçilikte misafir edilecektir" yanıtını vermiş. Yine de bana Rumen hükümeti tarafından Tatar Türkü bir rehber tahsis edilmişti. Sabah kahvaltısıyla biraz kendime geldikten sonra duyduğum haberle şoke oldum. Dönüşümlü olarak yapacağımız sergi için Kültür Bakanlığı'ndan gelen arkadaşımız bir hafta-on gün Bükreş'te kaldığı halde daha önce gönderilmiş olan eşyaların Bükreş'e gelmediğini öğrenmiş. Kaldığı süre boyunca her gün eşyaların gelmesini beklemiş, ama bir sonuç alamayınca Ankara'ya dönmüş. Bükreş'e gelmesi gereken bizim ve Kültür Bakanlığı'nın sergi eşyalarının anlaşılmasız bir biçimde Almanya'nın Hamburg şehrine gitmiş olduğunu öğrenmiştik. Her gün, büyükelçimize sergi eşyalarının gelip gelmediğini soruyordum ama müspet cevap alamıyordum. O ara Cumhurbaşkanımız Kenan Evren'in, Romanya'ya teşekkürleri gündemdeydi. Bizim sergimizin de o günden önce açılması gerekiyordu. Rumen yetkililer, tüm hazırlıklarını yapmışlar, sergi eşyalarını bekliyorlardı. Büyükelçimiz, elçilikte teşhire müsait ne kadar güzel şey varsa sergi mahalline naklettiriyordu. Ben de bavalımda getirdiğim sergilik eşyaları düzenlemeye çalışıyordum.

Tabloların ne kadar pratik ve asılacağı duvarları perişan etmeden ne kadar güzel sergilendiğinin örneklerini görerek gıpta ediyordum. Sergi günü gelip çatmıştı. Ertesi gün, sergi açılacaktı. Büyükelçim üzülmemem için eşyaların gelmiş olduğu haberini verdi. Belki de aldığı duyumlar o yöndeydi. Ben kendilerine akşam otururken “Süreyya Paşam, yarın serginin açılışını siz yapacaksınız değil mi?” diye sordum. “Yooo, ne münasebet, serginin açılışını siz yapacaksınız” dedi. Ben, bir anda “Öyleyse müsaade ederseniz, ben hazırlıklarımı yapmak için odama çekileyim. Ancak bir istirhamım olacak” dedim. “Yazdıklarımı sizin okumanızı rica ederim” ifadesini kullandım. “Memnuniyetle” dedi. Odama çekilip, ertesi gün açılacak olan serginin açılış konuşmasını yazmaya koyuldum. Konuşmaların en güzeli, kısa ve özlü olanıdır. Ona çok dikkat ederim daima. Öyle de yaptım. Yazımı bitirip salona döndüğümde, dikkatle okuduğu yazımı “Yümniye Hanım, Rumenler bazı konularda çok hassastırlar. Buraya bir cümle ilave etmek istiyorum” diyerek, düşündüğü cümleyi ilave etti. Bu cümlede benim tanımadığım bazı Rumen üst düzey yöneticilerin adları yer alıyordu. Bu konuşmayı da büyük bir keyifle saklıyorum.

Ertesi sabah, erken saatte sergi salonuna gitmeye hazırdım. Anlaştığımız saatte tercümanım da gelmişti. Büyükelçiliğe her gelişinde, sefiremiz hanımefendi, misafirimize muhakkak bir şeyler ikram ettirir, sonra beni alıp çıkmasına izin verirdi. Bu da, yiyeceklerin son derece kısıtlı olduğu bir şehirde Türk misafirperverliğinin bir göstergesiydi. Sefaretten çıktığımda, gerçekten eşyaların geldiğine inanmıştım. Keyifli bir şekilde sergi salonuna gittik. Ancak oraya vardığımızda son derece şaşkındım. Çünkü büyükelçi beni üzmemek için eşyaların gelmediğini gizlemişti, fakat o sırada da bir kamyonundan koliler indiriliyordu. Sevineyim mi, üzüleyim mi şaşıryordum. Kültür Bakanlığı’nın kolileriyle meşgul değildim. Onları Rumen yetkililer tanzim ediyordu. Serginin açılmasına, iki saat gibi bir zaman kalmıştı. Sandıklarımı nasıl açtım, içindeki giysileri ve sergilik eşyaları nasıl çıkardım, nasıl ütüledim, yerlerine nasıl koydum, inanın hatırlamıyorum. Her şey istediğim, tasarladığım biçimde yerlerine konmuştu. (Burada Rumen görevlilerinin yardımseverliğini, inceliğini ve âdeta beni kanatlandırıp uçuracak duruma getirdiklerini ifade etmek isterim.) Kültür Bakanlığı’nın tabloları ve heykelleri de yerlerini bulmuştu. Bahçedeki, büyük ağacın altındaki bankta ne kadar oturduğumun da farkında değildim. Dinlendiğimi ve bundan sonraki sefere hazır olduğumu hissediyordum. Açılış saatinden önce bü-

yükelçi ile eşi, sergi salonuna geldi. Birlikte gezdik. Olumsuz bir şey yoktu. Tekrar bahçeye çılop, serginin açılışında hazır bulunacak olan Rumen Kültür bakanı hanımı beklemeye başladık. Zamanında geldi. Tanışma merasiminden sonra serginin açılışına geçildi. Rumen görevli mikrofondan serginin açılacağını ifade ettikten sonra benim adımı, soyadımı ve titrimi anons ederek konuşmak üzere kürsüye davet etti. Ben cümle cümle konuşmamı yapıyor, Rumen yetkili de Rumenceye çeviriyordu. Böylece yüzümüzün akıyla bu işi de gerçekleştirmiştik. Konuşmamdan sonra Rumen Kültür bakanı hanımefendi de bir konuşma yaptı ve serginin gezilmesine geçildi. Misafirler el işlerimize ve nadide Türk nakışlarıyla bezenmiş kaftanlara hayranlıklarını gizlemediler. Büyükelçi ile eşi de, İzmir Olgunlaşma Enstitüsü'nün yapıtlarının sergilenmesinden ve Kültür Bakanlığı'nın gönderdiği güzel eserlerin takdir almasından fevkalade hoşnuttu. Sergi o kadar güzel korunmaya alınmıştı ki, hiç kimsenin orada beklemesine gerek yoktu.

Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'nün ortaklaşa hazırladığı sergi, cumhurbaşkanımızın Romanya'ya gelişinden önce ziyarete açılmıştı. Ziyaret ve etkinlik, birbirini tamamlayan olaylardı.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Bükreş'e gelmişti. Yapılan sere-moniden ve çalışmalardan sonra Türkiye Büyükelçiliği'ni ziyaret etmesi ve asker olarak çok yakınında bulunan, çok değer verdiği kıymetli dostunun Türkiye büyükelçisi olarak Romanya'da bulunması, bu ziyareti her iki taraf için bir başka anlamlı kılıyordu. Günlerdir sefire hanımın her şeyi ince ince düşünerek yaptırdığı hazırlıklarla sefaret de ziyarete hazırды. Ancak hepimiz, tüm sefaret çalışanları da dahil, fevkalade heyecanlıydık. İlk kez bir Türk cumhurbaşkanıyla yurtdışında karşılaşmaktan ve aynı mekânda bulunmaktan ben de çok heyecanlı ve mutluydum. Fotoğraflar çekiliyor, çalışanlardan genç memureler cumhurbaşkanımızla birlikte fotoğraf çektirmek için müsaade istiyor ve ziyaret olağanüstü bir sıcaklıkta devam ediyordu. Ziyaretin sonuna yaklaşılmıştı. Sefire hanım, elimi tutarak çıkıştaki merdivenlerde çekilecek olan fotoğraf için benim de kendisinin yanında olmamı arzu etmişti. Beraber yürüyorduk, tam merdivenlere geldiğimizde neden ve nasıl olduğunu bilemediğim bir darbeyle birbirimizden ayrılmıştık. Nesrin Hanım bir yana, ben bir yana... Hatırladıkça hep güleriz sevgili dostumla, bu darbeyi vuran kişi Kenan Evren'in heyetinde yer alan bakan mertebesinde bir beydi, bunu niye yap-

tığını, hâlâ çözebilmiş değiliz. Tüm sefaret çalışanları ve ziyaretçiler bir hatıra fotoğrafı çekilmek üzere merdivenlerde yerimizi almak istemiştik. Ama kismet değişmiş... Sefire hanım benden iki sıra önde ben kendisinden iki sıra arkada yine de hatıra fotoğrafında ayrı karede yer alabildik.

Büyükelçi de cumhurbaşkanımızla beraber, o gece Köstence sahil şehrine gidecekti. Misafirleri geçirdikten sonra, sefire hanım "Cumhurbaşkanının ve sefir beyin gittiği yere biz arabayla gider, oradaki başkonsoloslukta kalır, sefir bey cumhurbaşkanını geçirdikten sonra da beraberce Bükreş'e dönerdik. Niye bunu düşünemedik?" diye hayıflandı. Böylece ben de, o sahil şehrini bu vesileyle görmüş olacaktım, ama olmadı. Karşılıklı oturup, muhabbet ederken ve günün muhasebesini yapıp artıları, eksileri değerlendirirken zaten akşam olmuştu.

Romanya'ya gidişim ve dönüşüm bir ayı kapsayan bir zaman içerisinde oldu. Çünkü, yukarıda da izah ettiğim gibi, eşyaların istikamet şaşırması, Bükreş'i ve meşhur Karpatlar'ı ve Braşov'u içine alan, uzunca ve harika bir seyahat yapmamı sağladı.

Tercümanım bir gün bana bir zarf uzatarak "Bu sizin hanımefendi" dedi. Verdiği şeyin ne olduğunu anlamadığımdan, içinde herhangi bir resmi yazının bulunabileceği düşüncesiyle ne olduğunu sordum. Rumen hükümetinin davetlisi olduğum halde otelde kalmayıp, büyükelçilikte kaldığımdan bana sergi müddetince kalacağım otelin ücreti veriliyordu. Bu incelik, Rumen cumhurbaşkanı ile Türk Büyükelçiliği'nin karşılıklı saygısı olarak kabul edilebilir.

Meşhur Anna Aslan'ın (güzellik kürleri, kremleri ve maskeleri hazırlayan dünyaca ünlü güzellik uzmanı) Bükreş'in dışında ağaçlık bir arazide bir tedavi merkezi ve hastanesi vardı. Sefire hanım, kendilerinin daha önce gezip gördükleri Karpatlar'ı ve Braşov'u benim de görmemi arzu ediyordu. Yapılan bir araştırma sonucunda pazar günü, Anna Aslan'ın hastanesinde tedavi gören yabancılar için özel bir gezi yapılacağını bilgisini aldık. Ben de o geziye katılma şansına sahip oldum. Gerçekten son derece güzel dağlar, ormanlar gördüğüm bu gezide, mutlu, güler yüzlü insanlar göremeyişim beni bir hayli tedirgin etti. Braşov'a vardığımızda, öğle saati olmuştu. Ufak bir turdan sonra, bizi yemeğe aldılar. Yemek yenen yer, bir binadan ziyade bir çadır havasındaydı. Karnımın iyice acıkmış olduğunu hissettim. Yapılan servisi de görünce memnuniyetim bir kat daha arttı. Çünkü, patates püresi ile et yemeği servis ediliyordu. Yemeğimi aldım. Zaten yemeğini

alan hemen yemeye başlıyor, kimse kimseyi beklemiyordu. İlk lokma olarak püreden almayı düşündüm. Fakat, çatalım püreye batmıyordu. Servis yapılan pürenin patatesten değil, mısır unundan yapılmış olduğunu anladım. Mısır unu sıcakken, yenilebilir. Ancak soğuyunca yenmesi mümkün değildir. Ben de etimi yiyerek karnımı doyurdum. Yemek esnasında müzik yapan bir grup vardı. Değişik müzikler yapıyorlardı. Ne olduğunu iyice kavramış değildim. Bir anda, “Üsküdar’a Gider İken” şarkısı başlayınca, dinlediğim değişik müziklerin oturuş düzenine göre konukların ülkelerinde sevilen şarkılar olduğunu anladım. Bu şekilde misafirlerle bir incelik, bir hoşluk yapılıyordu. Yemek sonrası, otobüsle çevrede görülecek yerler, şatolar gezilmiş ve dönüş yolculuğu başlamıştı.

Bu turistik yolculuk sırasında dikkatimden kaçmayan bir durumu sizlerle paylaşmak istiyorum. Otobüsün arkasında sedyeyle ve tekerlekli sandalyesiyle fevkalade yaşlı ve rahatsız insanlar vardı, bakıcılarının onlara gösterdikleri şefkat ve yardımı unutmam asla mümkün değil. Bu tür güzelliklerin, yaşlılara yapılan yardımların bizim ülkemizde de olmasını, yaşlı-çocuk-hasta ayırımı yapmadan herkese aynı muamelenin yapılmasını bütün kalbimle diliyor ve bekliyorum.

Bükreş’i tanııtma görevi mihmandarıma verilmişti. Müzeleri, sergileri, tiyatroları belli bir program çerçevesinde görmem temin ediliyordu. Gezdiğim sergilerde, tiyatrolarda, akşamları seyrettiğimiz filmler dahil olmak üzere hep içimi karartan konular ve temalar vardı. Sokaktaki insanlar katiiyen mutlu değildi ve giyim kuşanları da kazanç sınırının ne denli kısıtlı olduğunu gösteren bir durumdaydı. Şehri gezerken, karnım acıkmuş olmalı ki, mihmandarıma “Acaba bir simit alabilir miyiz?” diye sordum. Yüzüme bakarak, “Siz o simitleri yiyemezsiniz” dedi. Sergiyi hazırlarken yükseköğrenim görmüş, işini iyi bilen insanlar olduğunu tahmin ettiğim beylerin ve hanımların bir gün, bir simidi –yanlış olmasın ama– altıya veya yediye bölerek yediklerini gördüm. Bana değil, mihmandarıma ikram ettiler. Her kuru fasulye yemeği gördüğüm ve yediğimde kulağımda mihmandarımın “Teşekkür ederim. Ben almayayım, iştahımı kapatır. Akşam fasulye çorbası yiyeceğim” cümlesi yankılanır. Oradan ayrıldıktan sonra, kendisine fasulye çorbasının ne olduğunu sordum, bizim bildiğimiz kuru fasulye yemeğiydi. Yani, akşam yiyeceği yemeği öğleden sonra gün boyu düşünerek mutlu olan bir halkı tanımaktan gerçekten üzgündüm.

Yürüyüşler esnasında, bizdeki bakkallara benzeyen, fakat dışa-

ından bakıldığında herhangi bir yiyecek görünmeyen ancak kasalarca boş şarap şişesi ile ordiner denilen, kalitesi düşük şarap kasalarının bolca olduğu dükkânlar görüyordum. İnsanlar yoklukları ve sıkıntıları içkiyle aşmaya çalışıyorlardı sanki.

Bir öğleden sonra, çok güzel bir gül bahçesini geziyorduk. Çiçekler arasına belli aralıklarla aynı yazıların yerleştirilmiş olduğunu gördüm. Son derece güzel güller, goncalar vardı, fakat kimse elini uzatıp çiçek koparmıyordu. Sorduğum soruya aldığım cevap, taş gibi yüreğime oturmuştu. Eğer biri çiçek koparırsa yakalanırsa, bir veya iki maaş karşılığı cezaya çarptırılacağı yazıyordu. Çiçekler açıyor ve kendi kendine geçiyor, renkli taçyaprakları tüm bahçeyi süslüyor, ancak hiçbir canlı onlara ilişmiyordu.

Çevreye duyarlılık elbette iyi bir şeydir. Açnuş çiçekler hepimizin göz zevkini okşar, kokularıyla bize güzel şeyler çağırır. Onların korunması benim de çok istediğim bir şey olmakla beraber, bunu çocukluktan başlayarak, önce annelerin evlerde, sonra öğretmenlerimizin okulda severek paylaşmayı ve güzelliklerin yalnız bize ait olamayacağını, onları tüm insanların görmeye hakkı olduğunu öğretmesiyle bu sorunun halledilebileceğini, cezayla bir şeyin önüne geçilmesinin pek insanca olmadığını savunuyorum.

Romanya'da ve Rusya'da gözlemlerimin arasında bizim ekmek fırınları gibi vitrinleri çeşit çeşit ekmekle dolu hiçbir fırın görmedim. Ancak, insanların elinde büyük somunlar halinde ekmekler görüyordum. Ama nasıl veriliyordu, isteyen istediği kadar alabiliyor muydu, bu bence meçhuldü. Bazı şeyleri çok öğrenmek istesem de karşı tarafı üzmemek için, sormaktan vazgeçiyordum. Ben, İkinci Dünya Savaşı'nın elimize bir gün sonra ulaşan gazetelerden takip edildiğini (çünkü radyo herkesin evinde henüz yoktu) ve bazı gıda maddelerinin –ekmek başta olmak üzere– vesikayla dağıtıldığı günleri gayet iyi hatırlıyorum. Çayların kuru üzümle içildiği, Türk kahvesinin miktarını çoğaltmak için içine kavrulmuş arpa ilave edildiği, çocuklara şeker yerine pekmezle yapılmış reçellerin yedirildiği ve hatta duyumlarım odur ki, tatlıların üzerine bile şeker olmadığı için pekmez konduğu günleri kısa bir dönem de olsa yaşadık. O dönemde bizim fırınlarımızda iki tür ekmek bulunurdu: Harcı ekmek, ki rengi biraz kepekli görünümde olurdu ve orta sınıf bunu yerdi. Has ekmek ise beyaz undan yapılır ve daha varlıklı insanlar tarafından satın alınabilirdi. Bu ekmeğin nadiren orta sınıf tarafından âdeta çocuklarına mü-kâfat olarak satın alındığı da olurdu..

Şekerle ilgili hiç unutmadığım bir anımı aktarmak istiyorum.

Kız kardeşim Bijen anne sütü alamadığından (çünkü annem o ara biraz rahatsızdı) mamalarına koyacağımız şeker için eve giren şekerden tüm aile fertlerinin feragat etmesi bir kuraldı. O sıralarda çok sevdiğimiz bir komşumuzun getirdiği bir kâse dolusu kesmeşekerin altın değerinde olduğunu üzerinden yıllar geçtiği halde hâlâ hatırlarım. İkinci Dünya Savaşı'nda her şahsa günlük çeyrek ekmek veriliyordu. Fırıncılar ve muhtarlar bu yönde çizelgeler hazırlıyor, belediye verdiği unlardan ne kadar ekmek çıktığını, nasıl dağıtıldığını büyük bir titizlikle takip ediyordu.

İkinci Dünya Savaşı'nda bazı yoklukların nedeni belliydi, ama günümüzde bazı ülke yönetimlerinin vatandaşlarına hak etmedikleri hayat tarzını hiç üzülmenden reva görmelerinin asla bir özrü olamaz. Bükreş'te kaldığım bir aya yakın bir zaman içinde, gerekli olan birçok şeyin sefarette çalışan hizmetliler tarafından şehir dışından –köylerden– temin edildiğini görmüştüm. Büyük marketlerden ancak dış ülkelerin sefaretlerine mensup kişilere ayrıcalık tanındığını, çarşıda satılmayan temel gıda maddelerinin ve meyvelerin ara ara bulunduğunu da gözlemlemiştim.

Havanın çok güzel olduğu bir tatil günü büyükelçi, eşini ve beni güzel bahçelerin, havuzların ve heykellerin bulunduğu mekânlara gezmeye götürmüştü. Şimdi bunların hepsini, güzel bir rüya gibi hatırlıyorum ve beni yaşadığım o güzel günlere götürüyor, bulunmaz dostluğun esintileriyle beni mutlu kılıyor.

Sevgili dostlarımın iki müstesna kızı vardı. Büyüğü evli, küçüğü ise öğrenciydi. Öğrenci olan küçük kızımız ben oradayken Bükreş'e gelmişti. Banu'yla yatak odalarımız karşılıklıydı. Zarafetleri, sevgileri ve hürmetlerinden dolayı bu iki kızımız benim gönlümde özel bir yere sahiptir.

Romanya gezimi de sevgi yüklü, bütün isteklerimin anında yerine getirildiği dostluğun zirvesinde tamamlamış olmaktan mutluyum.

Ülkem... Güzel ülkem... Ve Yunus Emre Defilesi

Bükreş'e gidişim gibi, dönüşüm de biraz yorucu oldu. Dönüşte, yanımda götürdüğüm sergilik eşyaları da gümrüğe bırakmak suretiyle daha rahat bir yolculuk yapmam mümkün oldu. İzmir'e döndüğümde epey uzak kalmanın getirdiği fazla mesailere de katlanmak gerekiyordu. Yaz kermesine hazırlanırken, Kültür Bakanlığı'nun bizim otantik giysilerimizle bir takvim hazırlamak is-

tediğini öğrenmiştik. Tabii önce bu çalışmalarda beğendiğim bir mankenin yer alması gerekiyordu. Onu da hallettik. Ankara'dan gelen çalışma ekibiyle yorucu bir çalışma sürecinin sıcaklara rağmen üstesinden gelmeye çalışırken, mankenin devamlı değişen istekleriyle başa çıkmak bizi sıcaktan daha çok yoruyordu. Fakat, elimizden geleni yapmıştık. Ankara'dan gelen ekip, memnun ayrılmıştı. Çekilen fotoğrafları, ayrıca elimizdeki slaytları Ankara'ya şahsen götürerek Kültür Bakanlığı'nda bu işle görevli genel müdüre teslim ettim. Bu takvim projesi Milli Eğitim Bakanlığı, Kız Teknik Genel Müdürlüğü ve Kültür Bakanlığı üçlüsünün ortaklaşa yürüttüğü bir çalışmaydı. Biz üzerimize düşen görevi eksiksiz yerine getirmiştik.

Yeni yıl yaklaşıyordu. Biz de çıkacak olan takvimin peşine düşmüştük. Herkes yanılabilir. Bizim bu durumumuz da aynen buydu. O yılın takvimi hazırlanmıştı, ancak her ayın sayfasında Kültür Bakanlığı'nın değişik yörelerin folklor giysileri konduğu halde bizimle ilgili herhangi bir fotoğraf yoktu. Bu kez, slaytlarımızın ve çekilen fotoğraflarımızın peşine düşmek gerekiyordu. Bütün araştırmalarımız ve gayretlerimiz, üzülererek ifade ediyorum –hatta çok üzülererek–, hiçbir netice vermemişti. Son derece güzel slaytlarınızın ve fotoğraflarınızın nerede ve nasıl kullanıldığını hiç öğrenemedik. Fotoğraf çekimleri sırasında, Ankara'dan gelen ekibin kendi aralarında konuştuklarını hatırlayınca taşlar yerine oturuyordu. Buradan aldıkları fotoğrafları belli ki, Kültür Bakanlığı'nun dışında başka şekilde kullanıyorlardı. Bu durum o sıcaklara rağmen canla başla çalışan ekip arkadaşlarım tarafından da teyit edildi. Bir daha yerine konulamayacak slaytlarınızı elimizle götürüp vermenin ve geriye alamamanın sıkıntısıru hâlâ yaşıyorum. Kendine ait olmayan, yapımında emek harcamadığın hiçbir şey senin değildir. Hele bunlar Türk el sanatlarının paha biçilmez desen, renk ve güzelliklerini aksettiriyorsa, bence bunun suçu katbekat fazladır. Hiçbir şey yapamamanın ezikliğiyle, onları Allah'a havale ettim.

1989'un son ayları itibariyle genel müdürlükten bir talimat aldım. 1991, UNESCO tarafından "Yunus Emre Yılı" ilan edilmişti. Bu münasebetle İzmir Olgunlaşma'ya, Yunus Emre'nin ve UNESCO'nun ağırlığına yakışır bir defile hazırlama görevi verilmişti. Görevi zevkle kabul ettim. Peki Yunus Emre için nasıl bir defile yapacaktım? Niye benim okuluma bu görev verilmişti? On bir tane Olgunlaşma Enstitüsü varken niçin biz seçilmiştik? Tüm

bu sorulara cevap bulmaya ve taşları yerlerine oturtmaya çalıştım. Yunus Emre başında yüksekçe sarığı, elinde asası, üstündeki gocuk gibi bir giysisiyle hatırlıyordu. Bir de vazgeçemediğim sözleriyle... Görevi iade etmek gibi bir tembellik, bir beceriksizlik bana göre değildi. Ancak bu iş hiç de kolay değildi. Ya en güzeli ya da en mükemmeli olacaktı... Ama nasıl?

Çalışmalar başladı, ben sorunları çözmekte zorlanırken, çok yakınımda yer alan, çok güvendiğim çalışkan öğretmenlerim bırakın çözmek için çaba göstermeyi, düşünmek bile istemiyorlardı. Ama onlardan başka alternatifim de yoktu. Bu çıkmazı da onlarla aşacaktım ama önce onlara Yunus Emre'yi anlatmalıydım. Bu düşünce ve karar aşamam bir ayı buldu. Çıkış noktasını tespit edebilmiş değildim henüz. Yunus Emre'yi dünyaca tanınan Mevlânâ ve Karacaoğlan'la harmanlamayı hedefledim. İyi de etmişim. Olgunlaşma'nın benim kurup, gözüm gibi üstüne titrediğim bir dikeş atölyesi vardı. İstedğim, tasarladığım fikirleri bana somutlaştıracak öğretmenlerim de... Başta atölye şefi Sevim Hanım olmak üzere... Yunus'un giydiği tunikleri öyle güzel harmanlıyorduk ki, akıllara durgunluk veriyordu. Bir tanesinin sırtında heybe benzeri bir cebi vardı. Bazen azığı koyuyordu, bazen asasını. Tunikler ortaya çıkmaya başlamıştı. Giysiler ve başlıklar daha dikkat çekici olmalıydı. Resim atölyesinden çeşit çeşit modellerde baş-

Yunus Emre defilesi hazırlığı için Yümniye Akbulut, annesi, İzmir 100. Yıl Olgunlaşma Enstitüsü Atölye Şefi Sevim, Atölye Şefi Nazlı, Müdür Başyardımcısı Yüksel, Gölcük'te kumaş seçimi için Mert Ipek fabrikasında buluştu.

lıklar ve kavuklar istiyordum ama bir türlü neticeye ulaşamıyordum. Ta ki, çok kızıp kendilerine neler yapabileceklerini tarif ettiğim ana kadar. Karacaoğlan'ın başlık şeklini, Yunus'un kavuğunu teker teker anlatmak suretiyle resimletebilmişim. Ya giysiler ne renk olacaktı? Hangi kumaştan olacaktı? Nasıl olacaktı? Renkler pastel; kum rengi, krem, açık fıstık yeşil ve beyazdı. Yunus'a temiz olmayan bir rengi giydiremezdim ki! İzmir'den alışveriş etmek istemiyordum. Defileyi daha ucuza mal etmek istiyordum. Bizim el tezgâhlarında dokunmuş kumaşları düşünüyordum. Kararımı vermiştim. Ödemiş Birgi'ye gidecektim.

Bir hafta sonunda oraya gitmeyi planlamıştım. Havalar yağışsız, ama serindi. Nedense hiçbir öğretmenim benimle bu iş için Ödemiş'e gelmek istemiyordu. Gitmem gerekiyordu ve bu seyahatte yol arkadaşımı bulmuştum: Annem... Neyse ki, çok istekli olmasa da iki Manisalı öğretmenim Nazlı ve Sevim kardeşler ve ayıp olmasın diye müdür başyardımcım son anda bana refakat etmeye karar vermişlerdi. Önceden Ödemiş'teki dostlara haber vermiştik. Bizi bekliyorlardı. Alışverişlerimizi orada fabrikası olan Zeki Mert Bey'den yapacaktık. İstedğim her şey birer birer önüme serilmeye başlamıştı. İpek hamam peştamalları, mendillik diye dokunan nefis ipekler... Onlara bakmaktan öteye geçmiş, neyi nasıl değerlendireceğimi belirlemiştim. Alışveriş gönül rahatlığıyla bitmişti. Geriye yorgunluk atmak, yani gezmek kalıyordu. Ödemiş Gölcük ilk istikametimizdi. Ardından zirvedeki karları seyretmiş, Salihli yolu üzerinde sacta yapılan kebabı ve yoğurdu keyifle yedikten sonra da fabrika sahibinin mağazasında çaylarımızı yudumlamıştık. Benim aklım Yunus Emre'de, gözüm ise anemdeydi. Hep Birgi'ye gitmek isterdi. Artık Birgi'deydi. Görmeyi arzuladığı lahti görmek de onu büsbütün mutlu kılmıştı.

İzmir'e dönmüştük. Önce modelleri çiziyor, çizdiklerimle birlikte kumaşları atölyelere dağıtıyordum. Plilerle süslenmiş geniş etekler, boğaz çevresinde yakalar, kollar üstüne giyilen manto ve tunikler kollarından daha uzun plikaşeli olarak hazırlanıyordu. Başlıklar da aynı kumaştan olacaktı. El tezgâhında dokunan tunikler, yün kumaşlardan şalvar pantolonlar, bluzlar, tulum şeklinde düşünülmüş plili takımlar... Çarık tarzında pabuçlar. Netice harikuladeydi.

Defilemizin hazırlıkları tamamlanmak üzereydi ki, okulumuzdan bir defile daha istendi. Milli Eğitim Bakanlığı'nın Ankara Atakule'de şûra sonrasında üyelerine sunulacak bir defile... Özensiz bir şey olamazdı. Sıkıntısız gittiğimiz Ankara'dan büyük bir onur ve gururla dönmüştük.

Büyük defile için içimiz kıpır kıpırdı. Muhteşem bir göz ziyafeti olacak defile, görücüye çıkmayı bekliyordu. Ne acı ki, hazırlıkları için uzun bir süre çalışan, çırpınan ben, defilede bulunamayacaktım. Belçika'da eğitim müşaviri olarak görevime başlamam gerekiyordu.

Eylül ayı içinde Brüksel'deki işime başlamıştım. Okuldaki arkadaşlar akşam saatlerinde, aradaki saat farkını ayarlayarak haftada birkaç kez beni arıyor ve haberleri aktarıyorlardı. Bir ara konuşmalarımızın arası uzamıştı. Bu arada Yunus Emre Defilesi Ankara'ya götürülmüş, Büyük Ankara Oteli salonunda davetlilere gösterilmiş. Bunu öğrenince çok sevindim. Kendilerinden eğer kayıt yapıldıysa kaseti hemen bana göndermelerini rica ettim. Kaset geldi. Büyük bir merak ve sabırsızlıkla kaseti izlemeye başladım. Sonuç hazindi... Defile, 2 000 kişilik salonda topu topu 100 kişinin gösterimine sunulmuştu. Üstelik o 100 kişi de kalabalık görünsün diye aynı tarafa toplanmıştı. O anki duygularımı nasıl ifade edebilirim bilmiyorum. Defilenin güzelliğine diyecek bir söz bulamıyordum. O boş salonu hak etmiyordu kesinlikle! Kalabalık bir izleyici kitlesiyle beraber ayakta alkışlayacağımı düşündüğüm defile heba olup gitmişti.

Ankara Atakule'de Milli Eğitim Bakanlığı'nın daveti üzerine defile yapan İzmir 100. Yıl Olgunlaşma Enstitüsü'nün müdürresi Yümniye Akbulut, misafirleri Bijen Çerçil ve Servet Çerçil'le bir arada...

Üç yıl üzerinde emek verilen bir göz nurunun gösterileceği tarih o kadar ince düşünülür ki, o kadar ince düşünülmesi lazımdır ki herhangi bir aktiviteyle çatışmasın, teşrifini istediğimiz insanlar başka illerde veya yurtdışında olmasın. Bir hükümetin istifa edip, diğerinin henüz göreve gelmediği bir dönemde defile yapmak gibi korkunç bir gaflete kim, nasıl, neden düştü, benim için izahı mümkün değil...

Bu durumda, büyük emek harcanarak ortaya çıkarılan ve öğretim görevimin son aktivitesi olan bu çalışmanın heder edilmesi'nin telafisi yoktur. Ancak, daha önce yapılan küçük bir gösterim yüreğime su serpmiştir. Belçika'ya gitmeden bir ay önceydi, üniversitedeki devre arkadaşlarım İzmir'de toplanmışlardı. İzmir Öğretmenevi'nde bir akşam yemeğinde buluşmuştuk ve ben kendilerine ertesi gün onlar için bir defile yapacağımı ifade etmiştim. Ankara'dan gelen arkadaşlar ertesi sabah hareket ettikleri için maalesef defileye kalamadılar. Ancak sayıları ellinin üzerindeki İstanbullu ve İzmirli arkadaşlarım kendileri için özel olarak hazırlattığını çay eşliğinde ikramlarla Yunus Emre Defilesi'ni büyük bir keyifle izlediler. Defilenin sonunda sınıf arkadaşım İstanbul Olgunlaşma'nın müdiresi Necla Barlas, gözyaşlarını tutamamaya ayağa kalktı ve beni içtenlikle kutladı. Diğer arkadaşlarım da öyle. En azından gördüklerini değerlendirebilen insanlar, bu güzellikleri görmüştü.

Ne yazık ki Yunus Emre Defilesi ne İzmir'de ne de Türkiye'nin başka bir köşesinde ve yine çok arzu ettiğim halde yurtdışında sergilenmişti. Bunu kabul edemiyordum. Gerçekten hazırlanmasında benimle birlikte emeği geçen tüm arkadaşlarım adına bazı atılımlarda bulunmam gerektiğini hissediyor ve çareler arıyordum. Neticede bir televizyon kanalına ulaşım, defilenin televizyondan gösterilmesini planlamıştım. Düşündüğüm kanal özel bir kanaldı. Bu işlerle meşgul olduğum günün öğleden sonrası sevgili dostum İdil Öztamer'in bizim okulda provası vardı. Provası bitip karşılıklı kahve içerken fikrimden kendisine bahsettim. Sanki bir anda odaya bomba düşmüştü: "Ne münasebet Yümniye Hanım, TRT varken özel bir kanalda böyle bir şey yapmayı düşünüyorsunuz!" diyerek beni durdurdu. "Ben şimdi işe dönüyorum, sizi hemen arayacağım" dedi. Aradan belki bir saat geçmişti, telefonum çaldı. "Alo" dediğimde İstanbul Televizyonu sunucularından Mustafa Yolaşan karşımdaydı. Derhal konuya girmiş, 1993'ün ilk pazar programını bizimle yapacağını açıklamak suretiyle konuyu noktalamıştı. Kendisinden sonra arayan konuyla ilgili arka-

1991'deki Yunus Emre Defilesi'nden bir görüntü. Defile sonrası mankenler topluca davetlileri selamlıyor. Sol başta, defileyi takdim eden Çınar Yıldırım, sağ başta Yümniye Akbulut.

daşlar uçak biletlerimizin ve Ortaköy'deki TRT misafirhanesinde kalacağımız yerlerin ayrıldığının bilgisini vermişlerdi; böylece gökte aradığımı yerde bulmuştum.

Artık geriye tek bir şey kalıyordu: Kostümleri giyecek mankenlerin o saatte Ortaköy TRT stüdyolarında bulunmaları. Onu da sevgili Başak Gürsoy'a telefon ederek sıkıntısız bir biçimde halletmiştik. Başak Gürsoy henüz lise öğrencisiyken Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde müstesna giysileri teşhir etmek üzere mankenliğe ilk adını bizimle atnuştı. Şimdi o günlerin manken sıkıntılarını unutturacak bir mesleği de üstlenmiş olması bana büyük keyif vermektedir.

Tüm giderleri TRT karşılıyor ve bizi, İstanbul'u en güzel gören yerde, Boğaz Köprüsü'nün başındaki o güzel misafirhanede misafir ediyorlardı. Yine hoş bir hadiseyi anlatmadan edemeyeceğim. Ortaokul yıllarından üniversite dahil olmak üzere birlikte okuduğumuz arkadaşım Ayten Gencer ve daha önce Sabiha Gökçen Hanımefendi'nin planörüyle Ankara semalarında uçmamızı sağlayan eşi Nevzat Gencer TRT stüdyolarına çok yakın bir yerde oturuyordu ve stüdyoya geldiğimizde Ayten Hanım ile kızını bizi beklerken bulmuştuk, bu da bizi son derece sevindirmişti. İşlerimizi tamamladıktan sonra akşam yemeği için Gencer ailesine misafir oluyorduk. Onların evi de İstanbul'u panoramik bir biçimde gö-

ren bir yerdeydi. Yılların hasreti ve sevgisiyle hazırlanan çok şık bir sofrada –kızları Güzin’in ellerine sağlık– hep beraber hem yorgunluk giderdik hem de koyu bir sohbete daldık. Ben Paris'teyken Nevzat Bey, Münih Türk Havayolları müdürüydü. Askerlikten ayrıldıktan sonra uzun yıllar Frankfurt ve Münih'teki Türk Havayolları müdürlüğünü yapmış zarif bir insandı.

Ertesi gün, bizi gerçekten heyecanlı bir gün bekliyordu. TRT INT ve Avrasya televizyonlarından yayınlanacak olan “93 Pazar” programının en ağırlıklı bölümü İzmir Olgunlaşma Enstitüsü’nün defilesi olacaktı. Öğleden sonraki programın sabahında herhangi bir eksiklik veya aksilik olmaması için her şeyin bir daha gözden geçirilmesi, kostümlerin mankenlere giydirilmesi ve dağılımının yapılması saatlerimizi almıştı. Televizyonda seyrederken mekânların, oturma yerlerinin fevkalade büyük, rahat olduğunu sanır insan. Ancak “93 Pazar” programında Mustafa Yolaşan Bey’le yan yana oturmaya çalıştığımız merdiven basamaklarının ne kadar dar ve rahatsız olduğunu insan ancak oturunca anlayabiliyor. Sıra bize geldiğinde, merdivendeki yerimizi almıştık. Program küçük bir sohbetle başladı. Mustafa Bey “Birazdan seyredeceğimiz giysilerden bahseder misiniz?” dedi, ben de “Hepsi birbirinden güzel, görünce siz de beğeneceksiniz” ifadesini kullandım, ancak aldığım karşılık bende soğuk düş etkisi yaptı. Mustafa Yolaşan, zarifliğine yakıştıramadığım bir üslupla “Kuzguna yavrusu güzel görünür” dedi. Orada diyalog bitmişti. Defile başladı. Mankenler birbirinden güzel giysileri en güzel biçimde sunuyor, içeri gidip, başka bir kıyafet giyene kadar diğer manken podyuma geliyordu. Bize ayrılan zaman içinde istediğimiz güzellikleri peş peşe sunmaya çalışıyorduk. En son kıyafetimiz olan gri tafta üzerine beyaz ve sarı simlerle bezeli Maraş işi gül motifli bindallı, muhteşem görünümüyle tüm izleyicileri mest etmişti. “93 Pazar”ı kusursuz bir biçimde tamamlamıştık. Programın bitmesiyle birlikte TRT televizyonlarının telefonları bizi arayanlarla âdeta kilitlenmişti. Defileyi seyreden tüm TRT çalışanları dillerinin döndüğü biçimde bizleri yürekten kutluyorlardı. Kasetimizi hazırlayıp bize sundular.

Bu programın yayınlanmasından sonra aldığımız telefon, telgraf ve mektuplarda Yunus Emre felsefesine ve yaşamına uyan çalışmalarımızın ihtişamını, istisnai durumunu kimi dostlar gözyaşlarıyla, kimi dostlar methiyelerle, kimileriye bizim gözümüzü yarıştan şekilde kutluyordu. On sekiz yıl hapiste kalmış ama Yu-

nus'u iyi özümlemiş bir dostun yolladığı kart ile Paris yıllarında tanıştığımız bir başka dostun gönderdiği Yunus Emre'den derlenmiş bir şiir kitabı, dostlarla bizi Yunus Emre'de birleştiriyordu. Bu güzel şiir kitabı için İkrâm Saraç dostuma, cezaevinden gönderdiği kart için de Ali Özyılmaz'a ve bizi bu konuda kutlayan tüm gönül dostlarına gönülden sevgiler...

İzmir MS Derneği Başkanı Prof. Dr. Egemen İdiman ailemize kardeş ve evlat mertebesinde yakın olan ve çok sevdiğimiz bir insandır. Olgunlaşma Enstitüsü müdürlüğüm devam ederken anem, Prof. Dr. Fethi İdiman ve çocukları hep beraber lojmanda sohbet ediyorduk. Bir ara Egemen Hanım, Konak Belediye başkanının Narlıdere'de bahçe içinde müstemilat gibi bir konutu da olan araziye MS Derneği için bağışladığını söyledi. Çok memnun olduğunu, ancak içinde herhangi bir çalışmanın yapılabilmesi için restore edilmesi gerektiğini ifade etti. Hem sevinmişti hem de "Nasıl olur?" diye düşünüyordu. Egemen Hanım konuşmasını bitirdiğinde, ben "Egemenciğim, hazır çok güzel bir defilemiz var. Olgunlaşma Enstitüsü olarak onu sizin derneğinizin yararına memnuniyetle düzenleriz" dedim. İlk anda duyduklarına inanamamıştı. Rüya gibi bir teklifti ama gerçektir... Bir anda her şeyi planlamaya başlamıştık. İzmir valisinin eşi Tülay Aktaş'ı ilk etapta çalışmanın bir numarası olarak belirlemiştik. Amacımız kendi-

Yunus Emre defilesi için hazırlanan bindallı. Çizimin işlenmesi, dikilmesi ve kesim tarzı, bir doktora tezi güzelliğinde.

sini çalıştırmak değil, bu konuda büyük bir keyifle bizimle beraber olacağını bildiğimiz için geçirmiş olduğu büyük ameliyat sonrası yaşadıklarını bir miktar kendisine unutturmaya çalışmaktı. Sunucular, mankenler, her şey tamamdı. Biletlerin satışında bize yardım edecek dostlar ile defilenin gösterime gireceği salon bile düşünülmüştü. Bir saat içinde karşılıklı konuşarak tanzime çalıştığımız bu hazırlıkların resmi yönü ise ertesi gün Olgunlaşma'da tüm atölye şefleri ile müdür yardımcılarının katılacağı bir toplantıda son şeklini alacak, yani oybirliğiyle bu işin yapılmasına karar verilerek, son aşama da yerine getirilmiş olacaktı.

Sonraki aşama ise Milli Eğitim Müdürlüğümüze bilgi sunulması ve gerekli izinlerin alınmasıydı. Tüm çalışmalar gerektiği şekilde yerine getirildi. Tülay Hanım'a düşüncelerimiz detayıyla aktarıldı. Bütün kalbiyle bizim yanımızda olduğunun onayını da aldıktan sonra Balçova Termal Tesisleri'ndeki Kardelen Salonu'nun derneğe ücretsiz olarak tahsisi sağlandı ve verilecek akşam yemeğinin ücretinin yüksek olmamasına özen gösterildi. Başak Gürsoy Manken Ajansı'yla mankenlerin tespiti yapıldı, defilenin tarihi belirlendi, davetiyelerin basımı, dağıtım işlemi ve mümkün mertebe harcamaları aşağıya çekmek için mankenlerin Balçova Termal'de misafir edilmesi programlandı. Defilenin sunuculuğunu TRT İzmir Bölge Müdürü İhsan Öztamer'in eşi İdil Öztamer ile 1980'den 1993'e kadar tüm defilelerimizin sunuculuğunu başarıyla yapmış olan Yüksek Mimar Çınar Yıldırım Bey birlikte üstlendi. Bilet satışları çok iyi gidiyordu. Davetiyeler de yerlerini bulmuştu. Ancak, podyumda yapmak istediğim bazı değişiklikler vardı. Sahnedeki aynaların süslemeleri defilemizle çok uyum içinde değildi. Sahnedeki tüm aynaları beyaz şık bir kumaşla kaplayarak sahneyi gerçekten ismi gibi "Kardelen" salonu yapmıştık. Aynaların üzerine siyah kâğıtlardan kesilmiş "Yunus Emre Defilesi" sözcükleri illeştirilmek suretiyle benim gözümü rahatsız eden meseleyi de halletmiş olduk. Defile günü geldiğinde mankenlerimiz bize ulaşmış, salon da isteğimiz doğrultusunda tanzim edilmiş ve elbiseler mankenler üzerinde denenerek listeler hazırlanmış, yemek saati beklenmeye başlanmıştı. Tülay Hanım, Egemen Hanım, ben ve öğretmenlerim masaların son düzeniyle, çiçeklerin konulmasıyla, davetlilerin protokole uygun olarak masalara dağıtımıyla ve diğer rötuşlarla ilgileniyorduk. Bu arada söylemeden geçemeyeceğim Tülay Hanım çok yakın bir zaman önce geçirmiş olduğu ameliyata rağmen, onun masalardaki iskemlelerin tanzimini, yer değişimini yapmada gösterdiği gayreti hiçbirimiz unutamadık.

Kardelen Salonu'ndaki defilenin çok güzel olması için, büyük bir gayretle çalışmış ve bir o kadar da zorlukla boğuşmuş, ama başarmıştık. İzleyiciler, oturdukları yerden bütün güzellikleri görebilecekti. Ziyaretçilerimiz gelmeye başlamıştı. Beklenen protokole dahil kişiler de teşrif edince defilemiz başladı. Podyuma çıkan her mankenle Kardelen Salonu alkış yağmuruna tutuluyordu. Gerçekten hem defile çok güzeldi hem de salonun ambiyansı... Bu kez ben defileyi öğretmenlerim müsaade etmediği için her zaman olduğu gibi kulisten değil, salonda izliyordum. Çok sevdiğim dostlarımla aynı masadaydım. Hatırlayabildiklerim Tülin-İskender Özturanlı, Ayten-Haşim Hekimoğlu'ydu. Diğer dostların kimler olduğunu şu anda maalesef hatırlayamıyorum.

Defile sona yaklaşıyordu. Benim ve masadaki dostlarımla gözleri yaşarmıştı. Heyecanım doruktaydı. Son kostümün çıkışıyla, Kardelen Salonu âdeta alkıştan yıkılıyordu. Gerçekten yoğun bir duygu selindeydim. O an, arkamdan kuvvetli iki kolun beni sardığını hissettim. Arkama döndüğümde Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörü Prof Dr. Namık Çevik'i gördüm. Ayağa kalkmaya çalışırken o beni öperek kutlamaya devam ediyordu. Bir ara kulağıma "Duydum ki, emekli olacaksınız. Kesinlikle buna müsaade etmem. Bizimle çalışmanızı istiyorum" dedi. Ben de hem yorgunluğun hem de defile sarhoşluğunun hoşluğu içinde "Niçin olmasın? Üniversite bazında memnuniyetle çalışırım" diye âdeta söz verdim. Misafirlerimizi, tebriklerini kabul ederek geçirirken, bir yandan da İstanbul'a kalkacak son uçağa yetişmesi gereken man-

Yünniye Akbulut
İzmir Balçova tesis-
lerinde MS Derneği
yararına yapılan defi-
le ve sergi sonrası
bir gazetecinin
sorularını yanıtlar-
ken...

kenlerimizi uğurluyordum. Bu defilenin gerçekleşmesine katkısı olan tüm dostların birbirlerini kutlamasıyla bu muhteşem geceyi de noktaladık. Sevgili Egemen olabildiğince mutluydu. Defile sonrası İdil Hanım'a ve bana MS Derneği adına plaket vererek memnuniyetini bir kez daha göstermişti.

Yıllar sonra, Egemen Hanım beni bir öğleden sonra, derneğin davetine götüreceğinin haberini verdi. Evimden arabayla alıp, derneğe gittiğimizde gördüğüm manzaraya inanmak son derece zordu. Tamir edip içinde on iki yıl boyunca çalışmalarını sürdürdükleri MS Derneği'nin o binasının yerinde şimdi iki katlı modern bir inşaat devam ediyordu. Yine eşi MS hastası olan bir hayırsever beyefendinin inşaatını üstlendiği o güzel binayı keyifle gezdim. Tüm çalışmalara imkân verecek bir şekilde donanımıyla birlikte inşaatın bittiğini görmek arzusuyla dua ettim. Bahçeye hazırlanmış güzel bir ikram ve şık oturma gruplarında güzel bir öğleden sonrası geçirip, dostlarla sohbet imkânı buldum. Ancak, ikramı yapan MS Vakfı çalışanlarının "Efendim, sizin daima bizim yanımızda olmanızı istiyoruz. Sizin bizim derneğimiz için yaptıklarınızı katiyen unutmuyoruz. Sizin sayenizde on iki yıldır çalışmalarımızı bu mekânda götürdük" diyerek yaptıkları içten konuşmalar beni gerçekten mütehassis etti. Ben de, bundan sonra da her şekilde, her türlü yardıma hazır olduğumu ifade ederek bu güzel günü noktaladım.

Belçika Eğitim müşaviri

Brüksel

Birçok kere gerek görevli, gerekse turist olarak yurtdışına çıkmıştım. 1991 yılında Belçika Eğitim müşavirliğine atanmam, diğer çıkışlarımdan farklıydı. O tarihlerde devlet politikasında gözle görülür bir belirsizlik vardı. O dönemde yurtdışına eğitim müşaviri olarak atanan arkadaşların hepsinin altı aylık süreyle çıkışı yapılmıştı. Bu altı ay içinde ikinci bir kararnameyle kalma sürelerinin uzatılacağı bilgisi verilmişti. Bütün işlemleri tamamlayıp, anneciğimi Kuşadası'na, kardeşimin yanına bırakarak Ankara'ya hareket ettim. Birkaç gün misafir kaldığım, çok sevdiğim bir doktor arkadaşımın evinden son resmi çıkış evrakını da alarak Esenboğa Havaalanı'na gittim. Dakikalar âdeta saat kadar uzun geliyordu. Beni neyin beklediğini biliyordum. Ancak bildiğim bir şey vardı ki, hiçbir görev, hiçbir iş bana zor gelmezdi. Mademki böyle güzel bir göreve layık görülmüştüm, bunun hakkını daima olduğu gibi vereceğime inancım tamdı.

Brüksel'de Tanrı'nın lütfu diyeceğim bir güzellikle karşı karşıyaydım. Paris'te kaldığım bir yıl boyunca bana sevginin, yakınlığın ve ilginin en müstesnasını sunan Alp Karaosmanoğlu Belçika'da başkonsolostu. Beni karşılayacak ve kendi resmi konutunda misafir edecekti. Sevgili eşi ve kızı Çeşme'de yazlıktaydı. Esenboğa Havaalanı'nda galiba sıkılmış olmalıyım ki, bir şey içmek istedim. Aldığım kutu kola elimden düştü. Ben düşen kolanın bir bomba olabileceğini gerçekten bilmiyordum. Yerden alıp bir iskemleye oturdum, ancak kutuyu açmamla birlikte bütün kola üstüme ve çevreye bir fıskıye gibi fışkırdı. Yapacak bir şey yoktu. Boş kutuyu atıp, tuvalete yöneldim. Mümkün mertebe kâğıt havlularla üstümü başımı temizlemeye çalıştım. Bir yandan da Polyannacılık oynuyor, "Aman canım o kadar da mühim değil,

n'apalım" diye kendimi teselliye çalışıyordum. Uçağa biniş saati gelmişti. Artık Brüksel yolundaydım. Uçuş boyunca neler düşündüğümü, nasıl bir ruh hali içinde olduğumu, o günün akşamı bile hatırlamaya çalıştım, ama nafile. İyice yorgundum. Havaalanında beni, Alp Karaosmanoğlu karşıladı.

Brüksel'in yabancıları değildim. Ben Paris'teyken eniştem Brüksel'deydi. Sevgili Aydıncığının doğumu münasebetiyle de Brüksel'de aşağı yukarı iki aya yakın kalmıştım. Alp Beylerin konutu da kardeşimin oturduğu Avenue du Congo'ya yakındı. Bu nedenle çevreyi, etraftaki ormanları, şehrin merkezine gidiş kolaylıklarını biliyordum. Konutun misafirlere verilen bölümü bana ayrılmıştı. Büyük balkonlu bir odaydı, rahat bir yatağı ve oturma grubu vardı, banyo ve tuvalet de içindeydi.

Ertesi sabah Alp Bey'le birlikte işyerine gittik. Alp Bey beni görev yapacağım kata götürdü, orada Eğitim müşavirini beklemekte olan öğretmen arkadaşlara beni tanıttı. Daha sonra büyükelçiyi, müsteşarı, başkonsolosu ve diğer müşavir arkadaşları ziyaret ederek, onlarla tanıştım. Bir hafta boyunca Belçika'nın değişik bölgelerindeki öğretmenlerin ve Türklerin ziyaretleri devam etti. Bu ziyaretler sırasında spor kulüpleri, üniversitede okuyan dördüncü kuşak Türk öğrenciler beni fazlasıyla mutlu etti.

Büroda biri Bursa'nın Yenişehir ilçesinden, diğeri Kayserili iki ilkokul öğretmeni görevliydi. Bursalı öğretmen ailesini ve çocuklarını da Brüksel'e getirmişti. Kayserili öğretmenin ailesi ise Kay-

Yümniye Akbulut Belçika Eğitim müşavirliği sırasında öğretmenleriyle birlikte Büyükelçi Yıldırım Keskin'i makamında ziyaret etti.

seri'deydi. Yapılacak iş belliydi. Öğretmenlerin çalıştığı bölgeleri ziyaret ederek, hangi okullarda ne şartlarda çalıştıklarını tespit etmek ve sorunlarını belirlemek. Bursalı öğretmenimin arabası vardı. Benim de öğretmenlere ulaşmak için bir araca ihtiyacım vardı. Öğretmenin hanımını da yanıma alarak ve bütün harcamaları üstlenerek, haftanın belirli günleri bazen gideceğim yerdeki grup başkanına haber vererek, bazen de habersiz ziyaretler yapıyordum. Her bölgenin öğretmenleri kendi aralarında bir grup başkanı belirlemişti. Hepsinin sevdiği, anlaşılabildiği akliselim sahibi öğretmenler bu görevde gerçekten başarılı oluyordu. Bu yöntem benim de hoşuma gitmişti. Sıkıntılarını, dertlerini veya elde ettikleri başarıları daha çabuk öğrenebiliyor ve hal çaresini süratle bulabiliyordum.

Belçika'nın her yerine yayılmış yüz elli öğretmenin takibini yapmak, kimin nerede olduğunu, hangi bölgede kaç öğretmenin bulunduğunu, kaçının kadın, kaçının erkek olduğunu, o günün deyimiyle kimin ilkokul kimin ortaokul öğretmeni olduğunu bilmek için devamlı kayıt defterlerinden bakmak gerekiyordu. Bu beni biraz zorluyordu, ayrıca zaman kaybı yaratıyordu. İstedğim an kimin nerede olduğunu, hangi bölgede kaç öğretmenin bulunduğunu saptayabileceğim bir yöntem düşünmeye başladım. Bulmuştum. Belçika haritasını öğretmenlerin bulunduğu bölgelere göre farklı renklerde boyattırttım ve o yıllarda Belçika da bile çok ender bulunan renkli fotokopi makinesinde 40'a 60 santimet-

Yümniye Akbulut Belçika Eğitim müşavirliği sırasında Belçika'daki Türk öğretmenlerle bir toplantıda.

re ebadında çoğalttırttım. Bölgelere göre renk renk boyanmış Belçika haritasının altına bölgeleri yazdım: 1. bölge, 2. bölge, 3. bölge vb. Öğretmenlerin isimlerini ve özelliklerini, hangi bölgede çalışıyor ise o bölgenin renginde küçük etiketlere yazarak çalıştıkları bölgenin altına yapıştırdım. Son derece pratik bir yöntemdi. Büyükelçilik Müsteşarı Ali Köprülü, bu yöntemi çok beğendi ve “Hanımefendi, bundan sonra hiçbir şekilde çalışmasanız, yaptığınız şu çalışma gerçekten her şeye değdi” diyerek beni yüreklendirdi. Çalışmadan durabilecek bir yapıya sahip değildim.

Gideceğim yeri başkonsolosa haber verirdim, ama beni götürecek olan öğretmene, arabaya binip yola çıkana kadar, nereye gideceğimizi söylemezdim. Bazı duyularımın doğruluğunu veya yanlışlığını gidip gözümle görmek isterdim. Aynı şeyi bütün bölgelerde uyguladım. Brüksel’de görev yapan bir öğretmenimin programlara riayet etmediğinin duyumunu almıştım. Öğlene doğru çalıştığı okula ulaştığımda sınıfta çocuklara şarkı öğretiyordu. Buraya kadar gayet normaldi. Ancak çocuklara öğretmeye çalıştığı şarkı Yunus Emre’nin daha çok mevlitlerde ilahi niteliğinde okunan “Sordum Sarı Çiçeğe” adlı eseri idi. Çok güzel bir eserdi, fakat birinci ve ikinci sınıf çocuklarına daha neşeli, daha eğlenceli çocuk şarkıları öğretilmesi gerekmiyor muydu? Yani tüm canlıların sonunda tek gideceği yer olan toprağı minik çocukların beyinlerine yedi sekiz yaşlarında naksetmeye kimsenin hakkı yoktu. Çocuklara bir şey belli etmemeye çalışarak, başka bildikleri şarkılar olup olmadığını sordum, ardından derslerinde başarılar dileyerek sınıftan çıktım. Ancak dışarıda beni geçirmeye gelen öğretmene gereken uyarıları yaptım. “Efendim, sakın beni buradan başka bir bölgeye göndermeyiniz. Çünkü ben bu zaman dilimi içerisinde Brüksel Hukuk Fakültesi’nde okumak istiyorum” dedi. Biraz rica, biraz da acındırma kokan bu isteğin ardından kendisine, hiçbir bölge değişikliği yapmayacağımı söyleyip derslerini müfredatına göre işlemesi uyarısında bulunarak ayrıldım.

Brüksel’e gelirken, orada nelerle boğuşacağımı bilmiyordum. Ancak tek bir amaç vardı: eğitim-öğretim ve yardım. Ve bu gerçek hiçbir yerde değişmiyordu. Orada da değişmeyecekti. Ancak oraya gönderilen öğretmenler, onların yaşam biçimi, aldıkları ücretler ve orada bir miktar daha fazla para kazanmak için başvurdukları yöntemler insanın dudağını uçuklatacak türdendi. Eğitim Müşavirliği yurtdışına öğrenim görmeye giden öğrencilerimizi takip eden, onların problemlerini çözmeye çalışan, kayıtlarının bulunduğu okullarla daima kontağı olan, öğrencilerin başarılarını

Yümniye Akbulut Eğitim müşavirliği sırasında Belçika'daki Türk okullarını gezdi.

ve başarısızlıklarını yakından takip eden, sıkıntılarını halletmek için ellerinden geleni yapan, yüksek lisans veya doktora için gelmiş olan öğrencilerin yerel üniversite kampüslerinde kalabilmelerini sağlamak için tüm imkânlarını seferber eden bir kurumdur. Bu çalışmalar Atatürk'ün Avrupa'dan profesörler, öğretim üyeleri getirtmesi, çalışkan ve kabiliyetli çocukların yurtdışına gönderilip orada eğitimlerini sürdürmelerinin sağlanması gibi, 1933'lü yıllarda başlamıştır. Ardından da Eğitim Müşavirlikleri devreye girmiştir. Kendi öğrencisini takip etmek, girebileceği okulları araştırmak, onu dış ülkelerde yalnız bırakmamak, sıkıntılarının halinde yardımcı olmak en önemli görevleri arasındadır.

Eğitim müşavirleri, her zaman büyükelçilik, müsteşarlık ve başkonsolosluk makamlarıyla sıkı bir diyalog içinde olmakla beraber Türkiye Cumhuriyeti MEB birimleriyle de daima temastadır. Değişen kanunlar günü gününe dış ülkelerdeki Eğitim Müşavirliklerinin bilgisine gönderilir.

Eğitim müşavirleri yalnız yurtdışına öğrenim görmeye gelen öğrencilerle değil, yurtdışından Türkiye'ye gidecek öğrencilerle de ilgilenir. Yurtdışına giden öğrencilerin denklik problemi de, Türkiye'ye gidecek olan öğrencilerin denklik problemi de, daima birinci plandadır. Brüksel Hukuk Fakültesi'nde eğitimini tamamlayan birinin Türkiye'ye dönüşünde aldığı diplomanın denkliğini alabilmesi ve avukatlık stajı yapabilmesi için Ankara, İstanbul ve İzmir hukuk fakültelerinden birinde birkaç dersten imtihana girmesi gerekir.

Brüksel'deki Türklerin çıkardığı bir yerel gazetede tayin haberimin yer alması ve resmimin basılması nedeniyle, bugüne dek hep erkek eğitim müşaviri atanmış olan bu makam, "Acaba gelen hanım nasıl biridir?" diye bir sürü meraklının akınına uğramıştı. Ancak, meraklıların hemen hepsi erkekti. Çünkü, Belçika'da yaşayan Türklerin hanımları geldikleri yerlerin âdetlerini sürdürmeye devam ediyorlardı. Yani erkek egemendi, kadın ise çocuk doğurup bakan, ev işlerini yapan, dış dünyayla ilişkisi ancak Türk mahallesindeki insanlarla olabilen bir hayat tarzı benimsemişti. Çok üzülererek ifade etmek isterim ki, buraya gelen öğretmenlerin de çok azı eşlerini yanlarına getiriyordu. Daha çok yaz tatili ve ara tatillerde ailelerini görmeye gidiyorlardı. İlk hedefleri dönüşte bir araba, bir ev alacak parayı biriktirmekti.

Hafta sonlarında bölgelerdeki öğretmenleri topluca görmeyi, onlarla toplantı yapmayı programa almıştım. Epey kalabalık olan bir grupta bir salondaydık. Burada özenle anlatmak istediğim, toplantının ne gidişatı ne de süreci. İskemlelere oturmuş öğretmenlerle karşı karşıyaydık. İlk sıranın ortasında bir öğretmen, değil bir hanımın karşısında, bir arkadaşının yanında dahi oturmaması gereken bir tarzda, yani bacakları açık bir şekilde oturuyordu. Sözümü kesip öğretmene, "Efendim, siz yerinizde rahat mısınız? Rahat oturuyor musunuz?" diye sordum. Büyük bir pişkinlikle "Evet, çok rahatım" dedi. Konuşmaya devam ediyordum. Sözümü yine noktaladım. Sorumu yineledim. Ama bu defa kararlıydım. Cevabı ilk cevabının aynısıydı. Bu defa rahatsız olanın ben olduğumu, karşımda bu şekilde oturmaması gerektiğini söyleyerek terbiyeye davet ettim. Salonda çıt yoktu. Herkes son derece memnundu, beni âdeta sessizce alkışlıyorlardı. Toplantının bitiminde yapılan ısrarlar karşısında bir grup arkadaşla bir hanım öğretmenin evine çay içmeye gittik. Tabii o oturma özürlü öğretmen çoktan ortadan toz olmuştu. Bir kadın olarak bir erkeğin yaptığı bütün kötü hareketleri hazmedeceğimizi ve tepki veremeyeceğimizi düşünen, bir hanım müşavir tarafından bütün arkadaşlarının yanında kendini küçük düşüren yine kendiydi.

Eğitim Müşavirliği bürosunun bulunduğu katta Din İşleri Müşavirliği, Çalışma Bakanlığı Müşavirliği, Maliye Müşavirliği büroları vardı. Bu bürolardan ikisinde de hanım arkadaşlar vardı ve işlerin çok sıkışık olmadığı zamanlarda birbirimize bir kahve içimlik zaman ayırabiliyorduk. Daha çok dışarıda işi olan bendim. Öğretmenlerin isteklerini, kitap ihtiyaçlarını, kırtasiye ek-

siklerini birlikte çalıştığımız iki öğretmen başarıyla götürüyordu. Bu arada bir genç arkadaşımız aramıza katılmıştı. Başkonsolosluk makamınca bakanlıktan folklor öğretmeni istenmiş, ancak özürlü çocukların eğitiminde başarılı olduğu için taltif edilmek için bu genç öğretmen gönderilmişti. Bu da başkonsolosluk ile Eğitim Müşavirliği arasında istenmeyen konuşmalara sebep olmuştu. Brüksel'e tayin olan bu arkadaşımız dil imtihanından da geçmemişti ve ancak iki üç halk dansı biliyordu. Başkonsolosun istediği bu değildi. Devamlı Belçika'da öğretmenlerimizin bulunduğu bölgelerde dolaşarak çalışmalar yapması gereken bu genç arkadaşımızın bunu becermesi imkânsızdı. Ben kendisini Brüksel içinde yaptığı çalışmalardan artakalan zaman diliminde büro-da çalıştırıyordum. Öğretmen çizelgesinin yapımında kendisinin başarıyla çalıştığına şahit oldum. Genç öğretmen de buradaki çalışma tarzından hoşnut değildi. Dönmek istiyordu, ancak dönmesi için de gelişi gibi üçlü kararname tanzim edilmesi gerekiyordu. Sabırsızlıkla onu bekliyorduk.

Her akşam, yemekte veya otururken Başkonsolos Alp Karaosmanoğlu gayet tatlı bir biçimde "Abla o öğretmeni ne zaman gönderiyorsun?" diye soruyordu. Ben de kendisine bakanlıktan haber beklediğimi ifade ediyordum. Ancak bir gün ben kendisinden önce eve gelmiş, eşiyse sohbet ediyordum. Bir anda başkonsolos

Brüksel Eğitim
Müşaviri
Yümniye
Akbulut,
Maliye müşaviri
ve Sosyal
Sigortalar
müşaviriyle
bir arada.

oturma salonunun kapısında göründü. Tavrı ve yüz şekli itibarıyla bir şeye kızmış olduğu belliydi. Ne olduğunu anlamak için beklemek gerekti. Bana her zaman “Yünniye Abla” diye hitap eden Alp Karaosmanoğlu bu kez “Yümniye Hanım” diyordu. Durum ciddiydi. Hemen ayağa kalktım. “Buyurun Başkonsolosum...” ifadesiyle kendisini dinlemeye hazır olduğunu belirttim. “Sizinle kaç kez konuştuk. Bu öğretmenini ne zaman kapı dışarı edeceksiniz?” diye bir çıkış yapınca, “Hiçbir zaman efendim. Ben görevli gelmiş öğretmenimi kapıya koyamam. Bakanlıktan geldiği gibi gitmesini belirten üç imzalı kararnameyi beklemekteyim. Geldiği günün ertesi günü büroda olmayacaktır. Bunu bilmenizi isterim, ama bunun dışında bir şey yapmaya hakkım yok” diyerek konuşmayı noktaladım. Geri dönüp odasına gittikten sonra eşiyile de en akılcı yolun benim söylediğim olduğu ve asabiyete mahal olmadığı görüşünde birleştik. Biraz sonra röpdöşambrını giyip yanımıza geldiğinde, yarım saat önce benimle konuşan insan sanki o değildi. Bu konuya bir daha asla dönmedik. Kısa bir süre sonra genç öğretmenin dönüş yazısı ve bileti geldi. Kendisini gerektiği biçimde sevgi dolu teşekkürlerimizle uğurladık.

Brüksel’e geleli bir hafta, on gün olmuştu. Manisa’daki erkek kardeşimden gelen bir telefonla amansız bir hastalığa yakalanmış olduğunu öğrendim. Ege Üniversitesi’nde yapılamayan taramanın Ankara İbni Sina’da yapılmasıyla hastalığa kesin teşhis konmuştu. Kardeşlerin birbirini sevmesi yönündeki, babamdan ve annemden aldığım telkinler ve öğütler çerçevesinde âdeta hayatımı dört kişi olarak yaşıyordum. Bir erkek kardeşimiz vardı. Hepimiz onu çok seviyorduk. O da bizleri... Nurlarda yatsın... Kabri cennet olsun...

Önce babamızı 90 yaşında ve akli melekeleri yerli yerindeyken yaşlılıktan kaybettik. Sevgili ablamı babamdan üç sene sonra bir ameliyat sonrası stres kanaması sonucu kaybetmiştik. Bir erkek kardeşimiz vardı. Ancak ne kadar süreceği belirsiz menhus bir hastalığın pençesindeydi. Bir yandan Brüksel’de kolay olmayan görevimi götürmeye çalışıyor, bir yandan da Manisa’yı, Ankara’yı her gün telefonla arayarak güzel bir haber duymayı bekliyordum. Kız kardeşim Bijen ve eşi, yeğenim Gönül ve eşi, rahmetli ablamın oğulları hepsi bu durum karşısında çaresizdi. Brüksel’e gelişimin üzerinden üç ay geçmişti. Ancak aklım hep Manisa’daydı. Görevim icabı benim ayrılmam mümkün görülüyordu. Ancak Büyükelçi Keskin’in makamına çıkarak bir haftalık izin istirham

ettim. Göndermemekte direniyordu. Kendisine “Ama efendim, siz de kardeşlerinizi çok seviyorsunuz” dedim. Cevabı beni onurlandırmıştı: “Ben iyi çalışan, istediğim gibi bir Eğitim müşaviri buldum. Siz de gitmek istiyorsunuz” dedi. “Ben yalnız bir haftalığına efendim” diyerek ricamı yineledim. İzni almıştım. Alp Bey de biletimi ayarlamıştı. İnsanın uzaktayken çok sevdiği bir yakınının istemediği bir durumda olduğunu duyması kadar korkunç bir şey yok. Belçika’ya götürdüğüm bütün kostümler belimden düşüyordu. Her halde 10-15 kilo vermiştim. Önce Ankara’ya sonra uçakla İzmir’e indim. Kardeşim Bijen ile yeğenim de İzmir’e gelmişlerdi. Açık olan lojmanda buluştuk. Yeni tespit edilen ilaç düzenini hemen ayarladık. O gün kardeşimin oğlu için Hilton Oteli’nde bir iş görüşmesi ayarlamıştım. Oraya gittik. Fakat gençlerimiz bir anda en yüksek mertebelere çıkmak isteyen düşünceler içinde olduklarından Hilton genel müdürünün, “Otele ne tür bir işle başlarsınız?” sorusunu “Menajer olmak isterim” diye cevapladı. O anda şansımızı kaybetmiştik. Genel müdür, bavul taşıyıcılığı, odalardaki buzdolaplarını temizleme ve tanzim işiyle ilk göreve başladığından, genç adamın konuşması havada kalmıştı. Beylik bir laf olan “Biz size haber verimiz” sözüyle oradan ayrıldık. Yani, işe alınma ümidi çoktan uçup gitmişti.

Şu an, halen oturmakta olduğum evin inşaatı devam ediyordu. İstediğim değişiklikleri bir an önce inşaat firmasına bildirmem gerekiyordu. Evin yapımı esnasında ve ben Brüksel’deyken, yardımlarını benden esirgemeyen evladım kadar sevdiğim elektrik teknisyenim Murat Durukan’la bir ara inşaata uğradık. İsteklerimizi söyleyip ödeme şeklini kararlaştırdık. Ertesi gün Ankara’ya, bir gün sonra da Brüksel’e uçtum. En azından kardeşimin ilaçlarını alıp onu görmek beni bir miktar rahatlatmıştı. Telefon görüşmeleri aralıksız devam ediyordu. Korkunç telefon paraları ödüyordum. Ama ne gam... Ben Brüksel’de görevliyken erkek kardeşimin kızı AFS imtihanını kazanmıştı ve Belçika’nın Flaman bölgesinde bir ailenin yanında kalıyordu. Bir ara öğretmenlerimle yapacağım toplantıya gitmeden önce ona uğramak, bende olan paketini vermek, nerede oturduğunu görmek ve hasret gidermek için ailesine telefon edip geleceğimi haber verdim. Ertesi gün öğretmenim Ömer’le birlikte yeğenimin kaldığı eve gittik. Kaldığı evi, annesini çok beğenmiştim. Çok nazik bir hanımdı. Bir toplantı olduğunu söyleyerek, birkaç saatliğine Aslı’yı almak için müsaade istedim. Hala-kız toplantının yapılacağı yere gittik. Öğret-

menler bizi bekliyordu. Bir hayli kalabalık bir gruptu. Toplantıyı bitirip dışarı çıktığımızda genellikle olduğu gibi yağmur vardı. Dönüşte aldığımız gibi annesine teslim etmek üzere evlerine gittik. O sırada evin babası da gelmişti. Aslı babasının hastalığını bilmiyordu, bana da sureti katiyede söylememem tembihlenmişti.

1991 yılı daha önce de ifade ettiğim gibi Yunus Emre yılı olduğu için Belçika'da da tüm bölgelerde Türk öğretmenler Yunus Emre'yle ilgili geceler hazırlıyordu. Bu hazırlıklara Din İşleri Müşavirliği de katkıda bulunuyordu. Din İşleri Müşavirliği'nden aldığım bir telefonla kahve içmeye benim büroma gelmek istediklerini öğrendim. Beş dakika sonra kapım açıldığında karşımda çok sevdiğim tiyatro sanatçısı Semih Sergen duruyordu. Büyük bir sevgiyle kucaklaşıp Ankara'daki güzel günleri yâd ettik. Kimi zaman Semih Bey, ricalarımızı kırmayarak defilelerimizde sunuculuk yapardı. Güzel ses tonu ve harika anlatımıyla Belçika'da da Yunus'u en güzel biçimde yorumlayarak şiirlerine gerekli, anlamlı nüansları katarak izleyicileri nasıl mest edeceğini düşünmeye başlamıştım bile. O akşam Din müşaviri, Semih Bey'le beraber olmamız için evlerindeki yemeğe benim de katılmamı rica etti. Akşam yemeği, güzel sohbetlerle renklenerek geç saatlere kadar devam etti. Ertesi gün, akşamüzeri Yunus Emre kutlamalarının yapılacağı bölgeye hareket ettik. Harika bir akşamdı. Orada gördüğüm Yunus sevgisi gerçekten muhteşemdi. Yunus'un yaşamından bir kesiti teatral bir biçimde canlandıran kişilerin arasında bir rahibin de olması beni çok mutlu etmişti.

Yunus Emre kutlamaları Belçika'da öğretmenlerimin bulunduğu her bölgede ayrı ayrı gerçekleştiriliyordu. Birbirine yakın bölgeler, çalışmalarını birleştirerek bu kutlamaları birlikte yapıyordu. 1989 yılının son aylarından itibaren İzmir'de hep Yunus'u düşünmüş, onu defileyle anlatmak için çabalamış biri olarak, Yunus'u iyice özümsemiştim. Yunus gecelerinden önce açılış yapmak üzere sahneye davet ediliyor, izleyicilerin rahat anlayabilecekleri kısa konuşmalar yapıyordum. İzmir'de hazırladığım o güzel defileyi Türkiye'nin büyük şehirlerinde ve talep edilen illerinde gösteremediğim için Yunus'u Belçika'da doya doya yaşamaya çalışıyordum. İnsanın beyninin en ince noktalarına kadar işleyen o güzel şiirlerini doyasıya dinleme imkânı doğmuştu. Bundan da çok memnun ve mutluydum.

Öğretmenlerimi, aldığım duyumlara göre takip etmeye devam ediyordum. Türkiye'deyken Milli Eğitim müdürlüğü de yapmış

bir öğretmenin bar işlettiği haberini almıştım. Öğretmenin habersiz olması, bizim onu iş başında görmemizi sağlayacaktı. Arabayı kullanan arkadaşım Ömer'in adres konusundaki sihirbazlığı, burada da işe yaramıştı. Elimizle koymuş gibi barı bulduk ve önüne park ettik. Arabadan indiğimde barı işleten öğretmenin koşarak aksi istikametten bize doğru geldiğini gördüm. Rahat hareket edebilmek için benim Brüksel'de büroda olup olmadığımı kontrol etmek üzere Brüksel'e gitmiş. Beni büroda bulamayınca büyük bir panikle dönmüştü, bizimle karşılaşması onun için beklenmedik bir sürpriz olmuştu. Gayet pişkin bir vaziyette bizi işlettiği mekâna davet etti. İçeride gördüğüm manzara içimi acıtmıştı. Türk çocuklarına ayırması gereken dakikalarını, hiç ilgisi olmayan zeminlerde ve berbat kişilerle geçiriyordu. Derecesini belirleyemeyeceğim çirkinlikteki bu mekânda iki de kadın garson vardı. Masa örtülerinin pisliği, bana getirdikleri gazoz bardağındaki lekeler hâlâ gözlerimin önünde. Ben göreceğimi görmüştüm. Bundan sonra yapılması gereken işler vardı.

Anadolu'nun değişik yörelerinden gelen kadınlı erkekli ilkokul veya ortaokul öğretmenlerini Avrupa'ya gönderirken bazı kriterlerin aranması lazım. Orada alacakları maaşın bir Avrupa ülkesi standardında olması gerektiğinin, aksi takdirde aldıkları maaşla geçinmelerinin imkânsızlığının bilinmesi gerekiyor. Geçinebilmek için katlanamayacağımız, tasvip edemeyeceğimiz bazı uğraşları kendilerine meslek edinmek suretiyle öğretmenlik formasyonunun ve özelliğinin zedelenmesine sebep oldukları, ancak kendilerine göre haklı olduklarını düşündükleri de bir gerçektir. 70 000 ila 80 000 Belçika frangı arasında aldıkları maaşla istenen yaşam standardını yakalamaları mümkün değil. Bu yüzden öğretmenlerimizin çoğu ailelerini yanında getirmiyor. Gördüğümüz içimizi acıtan durumların, çoğunun maddi olanaksızlıklarla ilgili olduğu, kanaatimce doğruluk kazanıyor.

Belçika'daki Türk öğretmenlerin yaptıkları ek işler arasında bir Türk bakkalında çıraklık yapmak, Belçika kasaplarından et almayan Türklerin et ihtiyaçlarını karşılamak için koyun besleyerek çobanlık yapmak, bar işletmek gibi işler sayılabilir.

Yine bir gün, iyi dil bilen bir öğretmenimin diğer öğretmen arkadaşlarının sorunlarını çözmede yardımcı olması için bulunduğu bölgeye gittim. Ailesiyle oturduğunu, çocuğu rahatsız olduğu için doktora kadar gittiğini öğrendim. Önüne arabamızı park etti-

ğımız evin kapısı açıldı ve bizi ısrarla evlerine davet eden Türk işçi ailesini kırmamak ve komşuları olan öğretmeni beklemek için içeri girdik. Evin hanımı ve gelini olduğunu tahmin ettiğim genç hanım son derece nazik ve tertemiz insanlardı. Benim öğleden sonra ziyarete gittiğim yerler uzakta olduğundan öğretmenlerime ulaşınca kadar akşam oluyordu. Aylardan ramazandı. Salonda biz vakit geçirirken eve erkek misafirlerin yoğun biçimde geldiğini görüyordum. Evin genç oğlu da devamlı mutfaktan salondaki yemek masasına yemekleri, tabakları taşıyordu. Masa hazırlanmıştı. Fakat ben ne olduğunu pek anlamamıştım. Bütün oda kapılarının önünde penceredeki tüller gibi perdeler vardı. Yani kapılar açılıp kapandığı zaman, salonda oturanlar, içeridekileri göremiyordu.

Masa hazırlanıp, sofraya oturma zamanı gelince evin beyi beni hanımların olduğu yere davet etti. Orada beyler yemek yiyecekti. Benim onlarla yemek yemem mümkün değildi. Ben kararımı vermiştim. Görüşme yapacağımız öğretmeni beklemeden ihtiyaç duymadan evden çıkmak üzereydim. Fakat evin hanımı ayaklarına kapanırcasına bana sarılarak "Lütfen bir kaşık çorbamızı içiniz" diyordu. Başındaki örtünün temizliği hâlâ gözlerimin önündedir. Kadını kıramayacaktım. Öyle de yaptım.

Daha önce, yani henüz beyler gelmeden kapıdaki tül açık durumdaydı. Ben içeride, bilgisayarın karşısında oturan engelli bir erkek çocuğu olduğunu görmüştüm. Kadının istirhamı ile odadaki çocuğa yönelik merakım birleşince kadının isteğini yaparak hanımların olduğu yere geçtim. Evde yaşantı tam harem-selamlık şeklindeydi. Ev halkının dışında insanlar geldiğinde erkekler ayrı yerde, kadınlar ayrı yerde oluyordu. Odaya girdim. Önce evin engelli oğluyla konuşmaya başladım. Çocuk felci geçirdiğini, ayaklarını kullanamadığını, ancak beyinsel işlevinin çok iyi olduğunu konuşmalarından anladım ve bundan on dört sene önce bilgisayar vasıtasıyla dünyayla barışmış olduğunu görüp mutlu oldum. Bir hayli ahbablık ettik. Terbiyeli ve güzel bir delikanlıydı. İçeride de sofraya hazır. Fakat benim gördüğüm insan manzaratlarından sonra boğazımdan bir şey geçmesi o kadar kolay değildi. Biraz çorba içtim. Birkaç çatal pilav yedim. Çantamı alarak tuvaletin nerede olduğunu sordum. Elimi yıkayıp saçımı başımı düzenledim. Rujumu ve kokumu tazeledim. Banyonun önünde, altından ışık sızan kapıyı açarak salona daldım. Beyler iftarlarını yapmışlar, çay servisini bekliyorlardı. Ev sahibi bey beni görünce olacakları tahmin etti mi bilmiyorum, ama ben ne yapacağımı bi-

liyordum. Hemen bana tek kişilik bir koltuk ayarladılar. Beyler biraz sıkıştı. Öğretmenim Ömer de benim ne yapacağımı merakla izliyordu.

Ev sahibine dönerek “Ben bir Atatürk kadınıyım. Sizin bugün beni katlanmak zorunda bıraktığınız hareketinizin tarafımdan kabulü hiçbir zaman mümkün olamaz. Ancak, çok beğendiğim nazik eşiniz ve güzel gelininiz ile içeride gördüğüm, muhabbet ettiğim güzel çocuğunuzun hatırı bana her şeyi bir saatliğine erteletti. Fakat unutturması mümkün değil. Ben doğduğumdan bu yana gerek aile, gerekse cemiyet içinde Allah’ın yarattığı kadın ve erkeğin aynı mekânlarda, aynı imkânlarla beraberce yiyip içtiği, oturup kalktığı, söyleşide bulunduğu bir ailede büyüdüm. Bunu hiçbir kimsenin değiştirmeye cesaret edemeyeceği gibi, buna imkân da vermeyeceğimi çok iyi bilmelerini daima işaret etmişimdir ve ederim” dedim. Ömer’e kalkma işareti yaparak ayakta konuşmama devam ettim. “Ben bu bölgeyi tekrar ziyarete geldiğim zaman sizi bilhassa görmeye geleceğim. Ve salondaki masada hanımefendiyi karşıma alıp, oğlunuzu ve gelininizi masanın başlarına oturtmak suretiyle sizi de karınızın yanına oturtarak, gelin hanımın yaptığı güzel yemeklerden yemek istiyorum. Ancak, sizin değil, garson gibi kullandığınız genç oğlunuzun, kıymetli eşinizin ve gelininizin tanzim ettiği evin düzenini görmekten mutlu olacağım” diyerek önce hanımına, gelinine, oğluna veda ettim. Sokak kapısını açıp dışarı çıkınca evdeki bütün insanlar arabanın çevresini sararak bizi güzel temennilerle uğurladılar ve ev sahibi beyin “Müşavir Hanım, tekrar gelişinizde evimizi istediğiniz gibi göreceksiniz” vaatleriyle oradan ayrıldık. Ancak, kardeşimin rahatsızlığı vahamet kespedince, Türkiye’ye dönüşüm isteğim üzerine hız kazandı. Tekrar o evin yaşantısını göremediğim için hâlâ ara ara düşünür, herhangi bir değişiklik olup olmadığının cevabını bulmaya çalışırım, ama cevabım daima menfi olur.

Bürodaki çalışmalarım esnasında bir gün, bir derneğin davetiyesini getirdiler. Davetiyede İzmir’den tanıdığım bir hanım arkadaşımın –ki o arkadaşım İzmir’de Anneler Derneği başkanıydı– Belçika’ya dernekle ilgili bir toplantı için geldiği ve bu derneğin ricası üzerine bir konuşma yapacağı yazılıydı. Zarfı getiren beye, benim ısrarla gelmemi istemesi üzerine “Tabii geleceğim. Konuşmacı hanım İzmir’den yakın dostum oluyor. Ancak benden bahsetmeyin sürpriz olsun” dedim. Müsteşar bey de telefonda, kendisinin bir davet aldığını ve beni bir kahve içmek üzere bürosuna

beklediğini söyledi. Davetin bana da geldiğini ve İzmir'den konuşmacı hanımı yakından tanıdığımı ve gideceğimi ifade ettim. O zaman müsteşar, "Lütfen hepimizin adına siz gidiniz Yümniye Hanım" dedi. Ömer Bey ile eşini de yanıma alarak yola çıktım. Biraz gecikmiştik. Kapıdan girdiğimde salonun ortasına fırladı ve birbirimize sarıldık.

Küçük bir salondur. Çoğu gençlerden oluşan hanımlarla doluydu. Ben kendime oturmak için bir yer bakırken, konuşmacı arkadaşım benim sahnede yanına oturmamı teklif etti. Onu nazikçe geri çevirerek sahnedeki diğer iskemlelere oturarak konuşmayı dinlemeye başladım. "Osmanlı'dan Günümüze Kadın" konulu bir toplantıydı. Konu ile dinleyiciler arasında tam bir bütünlük sağlanmış olduğunu söyleyemeyeceğim. Mustafa Kemal Atatürk'ün modern Cumhuriyet Türkiye'si'ndeki Türk kadınına âdeta altın bir tepside sunduğu güzelliklerin tamamından Türk kadınının istifade ettiğini söylemek doğru olmazdı. Tarihte numune Türk kadınlarının olduğu gerçeğini hiç kimsenin yadsıması mümkün olmamakla beraber, bu çok az sayıdaki güzellikleri yaşayan Türk kadınının çok olmadığı gerçeğinin de bilincindeyiz. Konuşmacı sorular kısmına gelindiğinde açık yüreklilikle "Bunu Eğitim müşavirimiz hanımefendi cevaplasın" diyerek beni de konuşma ortamına dahil etti. Belçika'ya tayin olduğum andan itibaren burada yaşayan vatandaşlarımızın hayatlarını incelemeye çalıştım. Gittiğim bölgelerde kadınları herhangi bir şekilde ortada görmek olanaksızdı. Daha çok erkek vatandaşlarımızla kahvelerde konuşma olanağı buluyordum. Türk okulları çoğunlukta aynı bina içinde bir katı okul, bir katı cami, giriş katı da erkek kahvesi olarak düşünülmüştü. Okullara ulaşmak için camiyi ve kahveyi de görüyordum. Belki bu kolektif yerleşimler, bina eksikliği, arsa bulmak, inşaat yapmak zorlukları göz önünde tutularak düşünülmüş diye hoş görmeye çalışıyordum. Ancak bunun müspet veya menfi taraflarını şu anda yazıya dökmeden düşüncelerimde kalmasından daha mutlu olacağımı ifade etmek istiyorum.

Bunun benden önceki Eğitim müşavirlerinin de, büyükelçilik yetkililerinin de bilgileri dahilinde olduğunu düşünüyor, ancak yapabileceğim güzellikleri, verebileceğim fikirleri aktarmaya kararlı bulunuyordum.

Bu toplantıda da, karşımda kahvelerde ve camilerde gördüğüm beylerin hanımları vardı. Kadınların gerçekten birçok sorunu vardı. Hanımların hemen hepsi, kocalarının zamanlarının çoğunu kahvelerde geçirdiğinden ve televizyonda kırmızı noktalı

filmleri seyrettiğinden şikâyetçiydi. Onlara, eşlerini eve çekebilmeleri için kendilerinin bakımlı, iyi giyinmiş, temiz kokan, güzel sofralar kuran, güzel yemekler hazırlayan eşler olmalarını, çocuklarını dikkatle takip edip okullara devam ettirmelerini dilimin döndüğü kadar anlatmaya çalıştım. Hanımlar konuşmacıyı bırakıp bana serzenişte bulunmaya başladılar. “Niçin bize daha önce ulaşmaya çalışmadınız” dediler. Ancak, benim hedefimin çocuklar olduğunu ve çocukların da babalardan daha çok çekindiği varsayımından yola çıkarak önce babalara ulaştığımı ifade ettim.

Konuşmalar hararetle devam ediyordu. Konuşmacı arkadaşım da bu durumdan son derece memnundu. Bir genç hanımın anlattıkları çok ilginçti. 26 yaşındaydı ve (sayıda yanlış yapmak istemiyorum) beş veya yedi çocuğu olduğunu söyledi. Şoke olmuş-tum. Kulaklarıma inanamadım. Yaşını tekrar sordum. Doğruydu 26 yaşındaydı. Bunun izahı tamamen kocalarla ilgiliydi. Belçika'daki işsizlik sigortası, işi olmayanlara aylık 35 000 Belçika frangı ödüyordu. Ayrıca çocuk başına da 5 000 frank daha veriyordu. Bu da yedi çocuk için 35 000 frank demekti. Benim orada çalışan öğretmenim de devletten aynı parayı alıyordu. Yukarıda söylediğim öğretmenlerin geçim sıkıntıları ve kendilerinin meslekleriyle ilgili olmayan işlerde çalışma gayretleri de uluslararası maddi uyumsuzluklardan kaynaklanıyordu. Genç hanuma, kocasını kahveye göndermemesini, oralarda sabahlatmamasını, kendisinin de dış dünyayla temas kurmasını, bulunduğu ülkenin dilini öğrenme çalışmasını ve yalnız birbirleriyle dostluklar kurmak yerine, yaşadıkları memleketin güzelliklerini görmeye, gezmeye, eşlerini de bu tür bir hayata ayak uydurmaya teşvik etmesini söyledim.

Toplantı sonrası Belçika'da yaşayan Türk kadınlarını artık tanıdığımı, zaten tahmin ettiğim sıkıntıların kendileri tarafından da dile getirilmesiyle, iyice inanmıştım. Gece gündüz kahveleri dolduran, hiçbir şekilde çalışmayı düşünmeyen, evlerinde de eşlerine ve çocuklarına zaman ayırmayan (istisnalar hiçbir zaman kaideyi bozmaz), yaşadıkları ülkelere de Türk imajını maalesef doğru aksettiremeyen, köy hayatını dünyanın en modern ülkelerinde dahi sürdürmeyi bir erkeklik gösterisi ve gücü olarak düşünen zihniyeti benimsemem ve hoş karşılamam mümkün değildi. Modern ülkelerin sosyal güvencelerinin, insanların tembellik yapması için değil, ısrarla iş aradıkları halde bulamayınca sıkıntıya düşmemeleri ve yaşamlarını sürdürebilmeleri için çok insancıl ve değerli bir sistem olduğu kanısındayım. Ancak hiçbir şekilde iş

aramadan veya herhangi bir işi öğrenme gayreti göstermeden işsiz olduğunu söylemek bana göre dürüstlük değildir.

Toplantıyı düzenleyenler, son anda bana da teşekkür etme kararı almış olmalı ki, ayrılmama bir türlü izin vermiyorlardı. Bir yerel radyoda yayınlanacak konuşmasını yapmak üzere bizden ayrılan konuşmacı arkadaşımı lokalde bekliyorduk. Neticede düşündüğüm doğrudu. Alelacele tedarik edilen bir buket çiçek bana teşekkür babında sunulmuştu. Zaman epey ilerlediği için tekrar konuşmacı arkadaşımı görme olasılığım mümkün olmadı. Kendisine sevgilerimi bırakarak oradan ayrıldık.

Aylar sonra İzmir'e döndüğümde konuşmacı arkadaşım ile karşılaştım. Bana teşekkürlerini tekrarlayarak o günü yâd ettik.

Brüksel'deki görevim esnasında yeni yıl kutlamaları, 23 Nisan Ulusal Egemenlik Bayramı, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı, 24 Kasım Öğretmenler Günü, Yunus Emre Kutlamaları, Belçika'da yaşayan çeşitli milletlerin dostluk ve tanışma günü gibi özel günlere katılmam veya o günlerle ilgili yapılacak aktivitelerin hazırlanması, takibi ve sunumu Eğitim Müşavirliği olarak benim ve ekibimin aktif olduğu olaylardı.

23 Nisan Ulusal Egemenlik Bayramı'nı bölgelerdeki okullarımızda hazırladığımız programlar çerçevesinde kutluyorduk. Ancak, bu kutlamanın Brüksel'de büyükelçilik nezdinde kutlanması gerekiyordu. Brüksel'deki öğretmenlerim hazırlıklarını yapmışlardı. Büyükelçiliğin girişindeki salonda 23 Nisan günü sabahtan kutlanacak bayram için tüm hazırlıklar Eğitim Müşavirliği'ni ilgilendiriyordu. Başkonsolosa 23 Nisan'la ilgili konuşmaların kimler tarafından yapılacağını sorduğumda konuşmayı yalnız benim yapacağımı, başka kimsenin konuşmayacağını ancak hazırladığım konuşmada bazı konularda seçici olmam gerektiğini söyledi. Ben de konuşmamı hazırlayıp kendisine, törenden önce gözden geçirmesi için sunacağımı söyledim. Öyle de yaptım. Geri aldığımda tek bir harfine bile dokunulmamış olduğunu gördüm. Öğretmenlerime görev taksimini yapmıştım. Öğrencilerin en ince noktasına kadar düşünülmüş hazırlanmış olmaları gerekiyordu; giysileri, temizlik ve intizamları, okuyacakları şiirler, şarkılar, her şey tekrar tekrar gözden geçirilmişti. O gün görev alacak öğrencilere yapılacak yiyecek servisi, törenden sonra hediye edilecek kitaplar ile çikolatalar da hazırды. Bir ara askeri ataşe beye kendilerinin bu konuda herhangi bir şekilde bize bir yardımları olabilir mi diye sorduğumda, olamayacağı cevabını aldım. Ancak,

milli bayramlarımızın hangi makamlarca hazırlandığının bilincindeydim. 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'nın Cumhurbaşkanlığı'nca, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı'nın Milli Eğitim Bakanlığı'nca, 30 Ağustos Zafer Bayramı'nın ise Milli Savunma Bakanlığı tarafından kutlandığını gayet iyi bildiğim halde, daha görkemli, daha özenli olmasını istediğimden öyle bir teklifte bulurunuştum.

Benim yıllardır kutladığım 23 Nisan bayramları, bu bayramı bize armağan eden Ata'nın huzurunda bir dakikalık saygı duruşu ve İstiklal Marşı'yla başlardı. Ancak saygı duruşu ve İstiklal Marşı söylenmeden bu kutlama yapılsın gibi bir ima aldım. Bir anda İstiklal Marşı kasetini, kasetçaları ve saygı duruşu komutunu verecek öğretmenimi çoktan hazırlamıştım. Bayrağı tutan öğrencim, yerini alnuştı. Sakin ve stressiz olduğumu söylemek çok doğru olmaz. Bugünün gerçekten beğenilmesini istiyordum. Misafirlerimiz gelmişti. Dinleyiciler ve öğrenciler herkes yerindeydi. Komutu verecek öğretmenim yerini aldığı an merasim başlamıştı. Saygı duruşunun arkasından kasette çalınan İstiklal Marşınıza salonda bulunan tüm misafirler, büyük bir şevkle iştirak ediyordu. Komutu veren öğretmenim konuşmamı yapmam için beni kürsüye davet etti. Konuşmamı bitirip alkışlarla yerime oturunca Büyükelçi Yıldırım Keskin, hemen arkasına dönerek bana konuşmamı çok beğendiğini ifade eden bir işaret yaptı. Arunda kürsüye yürüyerek konuşmasını yapmaya başladı. Son derece güzel bir sunumdan sonra alkışlar eşliğinde yerini alırken Avrupa Birliği nezdindeki Büyükelçimiz Cem Duna kürsünün yolunu tuttu. Kendisinin de anlamlı konuşması bitince alkışlarla yerini alırken, söz sırası artık, dünyada ilk kez çocuklara bir bayram hediye eden ulu önder Atatürk'e şiirler, şarkılar söylemek isteyen çocuklarımıza gelmişti. Tören sorunsuz bir biçimde noktalanıyordu. Çocuklarımıza hediyelerimizi veriyor, yanaklarından öpüyor, öğretmenlerini de kutluyorduk.

24 Kasım Öğretmenler Günü, Belçika genelinde bölge bölge kutlamalar yapılmak suretiyle kutlandı. Öğretmenliğin erdemleri ve onun bir görev değil yaşam biçimi olması gerektiğini, ancak o şekilde tanımlanırsa öğretmenliğin gerçekten paha biçilmez bir meslek olduğunu tüm öğretmenlerimin düşünmesi için elimden geleni yaptığımı eminim. Yanınızdan geçen her çocuğun yanağını okşayıp ona güler yüz gösterebiliyorsanız, saçını okşayıp onu sevebiliyorsanız duyguların en güzelini yaşıyorsunuz demektir. Sokakta gördüğünüz çocukların birbirlerini hırpalamak üzere ha-

Belçika Eğitim
Müşaviri Yümniye
Akbulut'un
öğretmenleriyle
birlikte
Başkonsolos Alp
Karaosmanoğlu'nu
(üstte) ve
Müsteşar Ali
Köprülü'yü (yanda)
makamında
ziyareti.

rekete geçmelerini engelleyebiliyor ve onların birbirlerini sevmeleri gerektiğini anlatabiliyorsanız ve bunda da başarılı olabiliyorsanız ne mutlu size. Görüldüğü gibi, öğretmenlik yalnız okul içinde değil, yaşamın her anında yapılan bir meslek.

Belçika'da okullarda kutlanan Öğretmenler Günü'nün dışında, aileleri ve çocuklarıyla birlikte düzenlenen akşam yemeklerinde öğretmenlerin özel kabiliyetleri, sazlı sözlü etkinlikler ve şürle süsledikleri akşamlar anılarını süslemektedir. Brüksel bölgesindeki öğretmenlerimle, büyükelçiyi, müsteşarı ve başkonsolosu ziyaret ederek, Öğretmenler Günü anısına birlikte fotoğraf çekti-rerek kutlamayı noktalamıştık.

Belçika görevim boyunca Hollanda'da bulunan kuzenlerimle haberleştik. Israrla beni oraya bekliyorlardı. Gerçekten de gitme-yi arzu ediyordum. Ancak işlerimin fazlalığından zaman bulamı-

yordum. O kadar istiyorlardı ki, tüm bahanelerim neticesiz kaldı. Kuzenim eşini ve çocuklarını da alarak Mons'a geldi. Öğretmen arkadaşım da beni Mons'a götürerek işimizi kolaylaştırdı. Kuzenlerimle birlikte Hollanda'ya geçtik. Yaşadıkları yerleri, evlerini, diğer kardeşi ve tüm akrabaları orada görmekten gerçekten mutlu olmuştum. Kanal ve çevre gezilerini, bana özel olarak yapıp ikram ettikleri sıcacık, sade peynirli pizzanın tadını hâlâ unutamıyorum. Her yaz Türkiye'ye geldiklerinde beraber oluyor, hasret gideriyoruz. Hollanda'ya ikinci gidişim bir yılbaşı tatili münasebetiyle olmuştu. Bu seyahatimi trenle gerçekleştirmiştim. Avrupa'daki trenlerde seyahat etmek, çevreyi görmek bakımından çok daha keyifli oluyordu. Gidişimi ve gelişimi trenle yaptığım bu seyahatimde, bu kez büyük kuzenime misafir oldum, ama yine hep bir aradaydık. Yılbaşı gecesi çevrenin coşkusunu seyretmek gerçekten bizi çok keyiflendirmişti. Üçüncü gidişimi ise Ömer ve eşiyle beraber gerçekleştirdik.

Belçika'da yaşayan çeşitli milletlerin dostluk ve tanışma günü, Brüksel'deki bir spor ve sergi salonunda gerçekleştirildi. O günün Türkiye'nin tanıtını açısında çok özel olması için büyük bir gayret sarf ettik. Turizm Müşavirliği'nden aldığımız çeşitli broşürler, dekoratif eşyalar ve Türk Tanıtım Derneği'nde çalışan dostların da yardımıyla Türk el işleri, Türk yemekleri, Türklere has giysiler, bayraklar, flamalar, tanıtım kitapları ve folklor oyunları ile standınız ve çalışmalarınız diğer ülkelerin beğenisini kazanmıştı. Onlar bizim standımızı geziyor, biz de onlarınkini geziyorduk. İkramlar ve misafirperverlikler gerçekten görülmeye değerdi. Hava çok soğuktu ve o devasa salonu ısıtmak kolay değildi. Bir

Yümniye Akbulut, Belçika'da yerleşik milletlerin birlikte hazırladığı bir sergi münasebetiyle Türk Eğitim müşaviri sıfatıyla milli giysili kızlarımızla sergi alanında.

ara sergi alanının kuytu bir köşesinde bulunan bir kafede öğretmenlerim oturup biraz dinlenmemizi ve kahve molası vermemizi istedi. Bu teklif benim de hoşuma gitmişti.

Kahvemden iki yudum bile içememiştım ki, sol yanımda tanımadığım bir beyin hatırımlı sorduğunu fark ettim. Beraber çalıştığımız öğretmenlerim, hatırımlı soran beyi bana tanıtmaya çalışıyorlardı. Teşekkür ettim, hatırımlı sordum ve yine kahvem içmeye döndüğüm an, bu defa aynı bey hanımımlı bana tanıştıyordu. Ona da hal hatır sorduktan sonra, tam kahvem içmeye niyetlenirken –belli ki o bey beni taciz için oradaydı– saniyelerle ölçülecek bir zaman diliminde bu defa da başı başörtüsüyle sınıksız bağlanmış 5-6 yaşlarındaki bir kız çocuğunu benimle tanıştırmaya çalışıyordu. Gördüğüm manzara beni son derece sinirlendirmişti, bir şeyler söylemek istedim, ama ne söyleyeceğimi bulamadım, ağzımdan “Siz hacca mı gittiniz?” cümlesi çıktı. “Hayır, biz istediğimiz için böyle örtündük” diye cevapladı. Benim yanıma niye geldiğini, neyi ispat etmek istediğini ve hangi mesajı vermekle yükümlü olduğunu o anda anlayabilmiş değilim. Bugün bile, üzerinden on dört yıl geçmiş olmasına rağmen hâlâ anlayamadım. Milli Eğitim Bakanlığı kanalıyla diğer öğretmenler gibi Belçika’ya gelmiş, döneceği zaman istifa ederek orada kalmıştı. Arap ülkelerinin birinden aldığı maaş karşılığında Arapça öğretmenliği yaptığını sonradan öğrendim.

Bu olay beni rahatsız etmişti. Kalkıp, sergi mahalline doğru yürüdüm. Taciz edildiğimin farkındaydım. Benim keyfimi kaçırmayı başarmıştı. Akşam, eve dönünce olayı başkonsolosu da ilettim. Beni teselli etmek için eşi ve kendisi çeşitli örnekler vererek olayı bana unutturmaya çalıştılar.

Fakat iki gün sonraki *Türkiye* gazetesine sürmanşet olmuş-tum: “Dinsiz Eğitim Müşavir.” Allah’a bin kez şükürler olsun, gazetenin manşeti beni hiç ilgilendirmedi. Ayrıca da hiç üzmedi. Ancak bu defa da, bunun kendisi tarafından yapılmadığının ispatı için beni telefonla rahatsız etmeye başlamıştı. Telefona bakan öğretmen arkadaşım, üzülmemem için telefonu bana vermiyordu.

Sıkıcı günlerin ardından bu kez de beni ziyaret edip özür dilemek için randevu istiyordu. Başkonsolosluk, kapıdaki görevli polise ziyarete gelecek insanların ancak üçünün içeri alınmasını tembih etmişti. Öğretmen arkadaşına telefonda yüz kişi geleceklerini söylemişti. O gün, belirlenen saatte, kapıya üç kişi gelmişti. Odama öğretmenleri de alarak, özürlerini kabul edip uğurla-

dık. Yapmak istediklerimin hepsi, oraya 1960'lı yıllarda giden işçilerimizin üçüncü ve dördüncü kuşak çocuklarının iyi yetişmeleri içindi. Tabii, bunu anlayacak beyne sahiplerse...

Kardeşimin rahatsızlığı dolayısıyla, dönme kararı almıştım. O kararı gerçekleştirdim. Türkiye'ye dönüşümün belki üç dört ay sonrasıydı, Ankara'daki bir dostumdan aldığım haberle şaşkına döndüm. Çünkü, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne dava edilmişim. Meclis'te benim dinli mi dinsiz mi olduğum, o öğretmen beye hakaret ettim mi etmedim mi gerçeğini İnsan Hakları Mahkemesi'nde kimsenin bilmesinin imkânı olmadığından ve beni tanımadıkları için en doğru cevabın Belçika'daki büyükelçimize sunulması ve ona göre hareket edilmesi kararı alınarak dosya Brüksel'e, yani Büyükelçi Yıldırım Keskin'e gönderilmiş. Büyükelçi Yıldırım Keskin, görüşlerini en açık bir biçimde yazarak Türkiye Cumhuriyeti Meclisi İnsan Hakları Komisyonu'na göndermek suretiyle bu işi noktalamıştı.

Bakü

Belçika'dan İzmir'e dönüşümde genel müdürlükten gelen bir davetle Ankara'ya gittim. Bakü'de yapılacak Türkiye Odalar Birliği toplantısı için bu yıl İzmir Olgunlaşma'nın gönderilmesi planlanmıştı. Çok memnun olmuştum. Yurtiçinde hak ettiği şekilde gösterilememiş güzelliklerin, yurtdışında yapılacak bir organizasyonla gösterilecek olması beni ziyadesiyle mutlu edecekti.

İzmir'e dönünce gereken hazırlıklara başladım. Yurtdışı organizasyonlara katılacak öğretmenlerin çalışmalarda ön saflarda yer alması, çok emeğinin geçmiş olması ve güzel çalışmalar üretmiş olması gerekiyordu. Seçimleri de bunlar dikkate alınarak yapılmıştı. Epey zamandan beri, Olgunlaşmaların yurtdışı organizasyonlarına bakanlık yetkililerinden de katılanlar oluyordu. Bakü'de de aynı şey olmuştu. Bavullarımız ve sandıklarımız daha önce söylediğim biçimde Rusya için hazırlanmış olduğundan yurtdışı gezilerimiz bizi daha az yoruyordu. Gidecek olan arkadaşların pasaport ve diğer işlemleri genel müdürlük tarafından hallediliyor ve hareket noktası olan Ankara veya İstanbul'da, Genel müdürlükten gelen görevliyle buluşuluyordu. Bakü'ye uçuşumuz İstanbul üzerinden olacaktı. İzmir'den otobüsle İstanbul'a geçtik. Gece otobüsünü tercih edişimiz, İstanbul'da bir yerde kalmayı gerektirmemesi içindi. Otobüs terminalinden doğrudan Yeşilköy Havaalanı'na hareket ettik. Biraz sonra kalkacak olan uçağımız hazırды. 1993 yılında SSCB henüz dağılmamıştı. Yolculuğumuzu Rus uçağıyla yapıyorduk. Brüksel'den yeni dönmüş biri olarak, Türk uçaklarının rahatlığını ve temizliğini aramam gereksizdi. Ama biz oraya gidiyorduk ve bu uçağı binmek zorundaydık.

Türkiye'yi batıdan doğuya kat ediyorduk. Hazar Denizi'nin üzerinde uçağımız alçalmaya başlamıştı. Orada son derece tatlı ve

unutamayacağımız bir olay bizi güldürmeye yetti. Hazar Denizi'ndeki beyaz dalgaları atlayan yunuslara benzeterek "Ay ne kadar çok yunus balığı var!" dememle yanımdaki arkadaşım "Ay Müdire Hanım hakikaten çok benziyorlar ama onlar küçük beyaz dalgalar" dedi. Arkadaşım pencere kenarında oturuyordu. Ben ancak uçağın hareketiyle Hazar Denizi'ni ara ara görebiliyordum. Bu tatlı ve unutmadığımız yunus hikâyesi, yıllardır aramızda espri konusudur. Bir de bize su servisi yaptıkları son derece basit yeşil naylon saplı bardağı yıllardır saklıyorum. Garsonların ceplerinde saklayarak yolculara sattıkları kırmızı ve siyah havyarlardan bir kutu almıştım, hâlâ buzdolabımda açılmadan duruyor. Dolabı her açışında o küçük kutu beni alıp Bakü'ye götürüyor.

Uçağımız Bakü Havaalanı'na indiğinde, ilk gördüğüm şey Cumhurbaşkanlığı Ata uçağının pistte yerini almış olmasıydı. Etrafı kırmızı beyaz kurdelelerle çevrilerek muhafaza altına alınmıştı. Çok sevinmiştim. Gümrükten geçişimiz o kadar kolay olmadı. Gümrük, henüz Rus gümrük memurlarının denetimi altındaydı. Bir hayli bekledikten sonra otelimize doğru yola çıktık. Büyük Meydan'a bakan otelimize gelmiştik. Otelin görünümü son derece görkemliydi, ancak işletmesi ve malzemeleri XX. yüzyıla hiç uygun değildi. Odalarımıza yerleştik. Yemek salonuna indiğimizde masalardaki renkli renkli şişeleri görünce hepimiz şaşırdık. Normal su yoktu. Su ihtiyacımızı madensuyu gibi içeceklerle karşılayacaktık. Veya satılan kapalı sularla... Musluktan akan suları değil içmek, diş fırçalamak için bile kullanmakta zorlanıyorduk.

Bakü'ye gelmeden önce sabun ve şeker sıkıntısının olduğunu öğrenmiştik. Fakat her şeyi Türkiye'den taşımanın zorluğu ve imkânsızlığı dikkate alınırsa, bazı sıkıntılara katlanmak gerekiyordu. Öyle de oldu. Yukarıda da söylediğim gibi, Bakü'nün en güzel meydanına bakan büyük bir oteldi, ancak ekonomik sıkıntıların getirdiği bakımsızlık ve demode işletme, hemen göze çarpan hususlardı.

Sergi alanını görmek için ertesi gün harekete geçtik. Eksileri artılara çevirmenin, daima bir meziyet olduğunun bilincindeydik. Kız ve erkek teknik okullarının sergisi, İzmir Olgunlaşma Enstitüsü'nün de hem Gülistan Sarayı'nda hem de muhteşem bir kültür kompleksinde defilesi olacaktı. Neslihan Yargıcı'nın da defile yapacağını öğrendik. Önce sergiyi yerleştirdik. Bir gün sonra öğlen sergi açılışı, akşamına da Gülistan Sarayı'ndaki ilk defile olacaktı. Vitrinleri temizlemek için bile su bulamamak benim ve ar-

kadaşlarımızın gereğinden fazla yorulmasına sebep oldu. Bulunan bir tas suyla, rengi çamura dönünceye kadar etrafı temizlemeye çalışıyorduk. Akşama doğru vitrinler yerleştirildi. Sergilemek için götürdüğümüz tüm malzeme yerlerini bulmuştu. Bu arada sağ taraftaki sergi komşumuz erkek teknik okuluydu. Kendi işimizin arasında onlara da yardım etmeye çalışıyor, her şeyin en güzel biçimde sergilenmesi için gayret gösteriyorduk. O grubun yöneticisi Çınarlı Endüstri Meslek Lisesi Müdürü Ahmet Bey arkadaşımızdı. İki İzmirli okulun bir dış ülkede birlikte olması bizleri keyiflendirmişti. Serginin yapılacağı sabah, kahvaltı için salona inerken arkadaşlarımdan biri "Müdire Hanım galiba bir grup milletvekili de gelmiş" dedi. O arada "Acaba Işıl Saygın Hanım da geldi mi?" diye bir soruyla benden cevap bekliyordu. Ben kendisine "Eğer gelecek olsa bana haber verirdi" dedim ve başımı kaldırdığımda karşıdan Işıl Hanım'ın bana doğru geldiğini gördüm. "Abla neredesin, odanın kapısını kıracaktım" demesiyle birlikte kucaklaştık. Hep beraber kahvaltı yapmak üzere yemek salonuna yöneldik. Kahvaltı masasında balık konservesi gibi ilginç şeyleri görmek bizleri şaşırtıyordu. Mamafih, balığı her öğünde görmeye alışmıştık. Şu veya bu biçimde ikram ediliyordu. Kahvaltı sonrası serginin açılışı için, sergi salonuna gittik. Gerçekten çok sükse yapan ve çok beğenilen el işlerimiz ile turistik eşyalarımız göz dolduruyordu. Ziyaretçilere ikram olarak götürmüş olduğumuz nazar boncukları ve lokum da, bu arada çok hoşluk yaratmıştı.

Gülistan Sarayı defile için harika bir yerdi. Oradaki görüntüler, güzellikler hâlâ gözümünden önünde. Elbiselerimiz dolaplarla nakledildiği için, bize fazla sıkıntı getirmiyordu. Sıkıntımız başka bir modacının da bizimle olmasından kaynaklanıyordu. Önce kendi defilelerinin yapılmasını arzu ediyor, Olgunlaşma'nın ise ondan sonra sahne almasını istiyordu. O akşamlik bu direnişi büyük sıkıntılarla kırmıştım. Ancak, diğer defile için şimdilik bir düşüncem yoktu. Gülistan Sarayı'ndaki defilemizi Türkiye Cumhuriyeti ve Bakü devlet protokolü birlikte izleyecekti. Onun için, ilk sırada İzmir Olgunlaşma'ya yer verilmesi yöneticiler bakımından da haklı bulunuyordu.

Bir mesleğin dünya üzerinde sayıları milyonları bulan icracısı vardır. Birini diğeriyle mukayese etmek veya küçük görmek gibi bir tavrım ve düşüncem olmamıştır, olamaz. Ancak anneciğimin yeri geldiği zaman kullandığı "Haddini bilmek, ibadetten sayılır"

sözü beni daima “Hiçbir şeye karışma, herkes kendi yerini bulsun” düşüncesiyle rahatlatır.

Gülistan Sarayı’nu bir miktar anlatmaya çalışabilir miyim, bilmiyorum. Yemekli 900 kişinin rahat rahat ağırlandığı büyük bir yemek salonu ile aynı zamanda orkestralar tarafından da sahne olarak kullanılacak büyük ve geniş bir podyum. Mankenlerin çıkış noktaları ile sahneye ulaşmada kullandıkları yolun o ana kadar hiçbir yerde görmediğim bir sistem olduğunu fark ettim. Bir anonsla, konuşmamı yapmak üzere sahneye davet edildim. Gerçekten çok heyecanlanmıştım. Güzel bir mekândı ve sunacağımız güzellikleri iyi algılayabilecek bir davetli kitlesi vardı. Bundan sonrası mankenlerimizin, iki yıl süren bir hazırlık neticesinde üretilmiş olan Yunus Emre Defilesi’ni en güzel biçimde sunmalarına kalıyordu. Defilenin başlamasıyla birlikte, gökyüzündeki yıldızları andıran tavan ışıkları yavaş yavaş sönmeye başladı. O anda bir spot, mankenlerin çıkacağı kapıya odaklanmıştı. Kızlarımız muhteşem bir görünümle ve harika bir takdim tarzıyla kapı ile podyum arasındaki meyilli yolu âdetâ havada yürüyormuşçasına geçerek sahneye iniyor, figürlerini, gösterimlerini yapıp, protokolün önüne doğru yürümeye başlıyordu. Alkışlar Gülistan Sarayı’nda yankılanıyordu. Yunus, Mevlânâ ve Karacaoğlan karışımı başlıklar, giysiler, el dokuması kilim ve yelekler Türki Cumhuriyetlerin yabancısı olmadığı tarzlardı. Genç arkadaşlarım, her zaman olduğu gibi, burada da oturarak defileyi izlememi, kritiklerde bulunmamı istemişlerdi. Ben hemen sahnenin önündeki, on kişilik masada yalnız oturuyordum. Defile sonrası öğretmenlerim ve mankenlerim yanımda olacaktı. Gençten bir bey eşiyile bir-

Gülistan Sarayı’nda 900 kişinin yemekli katılımıyla gerçekleştirilen Bakü defilesi.

likte bizim masaya oturmak istedi. Kendilerine “Defile sonrası mankenlerim ve öğretmenlerim gelecekler” dedim, ancak son derece nazik bir şekilde, isterlerse oturabileceklerini ifade ettim. “Mankenler başka yerde oturamaz mı?” gibi nazik olmayan bir üslupla konuşunca kendisine cevap vermeyi doğru bulmadım.

Defileyi heyecanla ve keyifle izliyordum. O ara teknik okul müdürü arkadaşım, gördüklerinden çok etkilenmiş olmalı ki, pisti boş bulduğu zaman uçarcasına yanıma gelerek kaçınıcı kez olduğunu hesaplayamadığım kutlamasını yapıyordu. Hemen arkamızdaki masada davetli gazetecilerin oturduğunu öğrendim. Ahmet Bey’in iki de bir koşarak gelip geri dönmesi onların da hoşuna gitmişti, gülüyorlardı. Bu ara benim arkaya dönerek bir açıklama yapmam gerekliliği ortaya çıktı: “Efendim, aynı şehirde çalışıp birbirlerinin çalışmalarını ve güzelliklerini fark edemeyenler, galiba yurtdışında bunu daha iyi görüp, özümseyebiliyorlar” dedim, beraberce gülüştük.

Bizim gösterimiz bittiği an, hiç tanımadığım, görmediğim, nerede oturduğunu da bilmediğim bir beyin en yüksek sesle “Ankara Olgunlaşma ne yazar!” diye bağırdığını duydum. Ankara Olgunlaşma da benim kurduğum, kuruluşunda çok büyük katkılarım olan bir okulumdu. Hafif tebessümle bunu da geçiştirdim. Ancak defilenin finalinde, gösterimi yapan tüm mankenlerin, en son giysileriyle protokolün önünde ve tüm salonun bakışları altında topluca yer alması ve protokolden gelen istekle benim ve öğretmenlerimin de mankenlerimizle birlikte protokolün karşısı-

Defile sonrası Yümniye Akbulut Bakü'de görev alan öğretmenleri ve mankenleriyle birlikte.

na çıkmamız ve izleyiciyi selamlamamız muhteşemdi.

Verilen aradan sonra, öğretmenlerim ve mankenlerim masalarına dönmüşlerdi. İkinci defileyi izlemek üzere beklerken, yemeklerimizi yiyorduk. Masamızda oturmaya devam eden genç bey defile öncesi tavrından ve kullandığı ifadeden dolayı özür diliyordu: "Hanımefendi, böyle muhteşem bir şey hiç görmedim. Beni bağışlayın. Harikaydı. Gerçekten bu güzel giysilerin sunumuna verdiğiniz özen yerini bulmuş ve layık olduğu alkışı da almıştır" dedi.

Bakü'de kaldığımız süre içinde görülecek, gezilecek yerler ve ziyaret edilecek Bakü Şehitliği programımızın ana konularıydı. Bakü'ye geldiğimiz günden itibaren bize mihmandar olarak görevlendirilmiş iki genç öğrencinin yaptığı programla gezilerimizi rahatça yapabiliyorduk. Türkçe konuşmalarına rağmen farklı lehçeden dolayı anlamak o kadar kolay olmuyordu. Ama çocuklar bize hiç sıkıntı yaşatmadı. O arada ailelerini evlerinde ziyaret ederek tanışmış ve gönüllerini almıştık. Kısıtlı gelirlerine, Rus yönetiminin baskılarına rağmen son derece mükrim, son derece güler yüzlü, son derece hatırşinas insanlardı.

Hazar Denizi'ndeki petrol kuyularını yakından gördük. Bu denli zengin yeraltı kaynakları olan bir ülkenin bu denli talan edilmesine şahit olmaktan üzüntü duydum. Evlere verilen doğalgazın iptidai bir şekilde dağıtımının yapılması, boş arazi ve arsaların âdeti petrol artığı gölü haline getirilmesi beni bir hayli rahatsız etti. Ayrıca, çocukların ailelerinden üzüntüyle öğrendiğimiz duyumlar da vardı; ışığın sokaktan görünmemesi için pencerelere uygulanan karartma işlemi bunlardan biriydi (eğer dışarı ışık sızarsa kapağa polis geliyordu).

Ayrıca, evinin bahçesinde kümeste yetiştirilen tavukların, polis tarafından götürülmemesi için evin altına bir sığınak yapılmıştı ve müsaade edilenden fazlası, gündüzleri bu sığnağa konuluyordu. Evin büyük kızının tıbbiyede okuduğunu, ancak hangi imtihanı kazanmış olursa olsun 500 dolar rüşvet vermeden tıbbiye veya istediği bir okula girmesinin mümkün olmadığını da öğrendik. Karabağ'daki çatışmalarda şehit olan gencecik fidanların mezarlarını ziyaret ederken tüylerimiz diken diken oldu.

Gezilecek yerlere otobüsle gidiyorduk. Ancak ben, merdivenli yerlere çıkmıyor, aşağıda arkadaşlarımla dönüşümü bekliyordum. Bir ara erkek teknikle ilgilenen müsteşar yardımcısı ile Çınarlı Meslek Lisesi Müdürü Ahmet Bey'in bir yere gitmek üzere konuştuklarını duydum. "Nereye gideceksiniz?" diye sorunca Ba-

kü'deki yeni Türk Büyükeçiliği'nin açılışına gideceklerini öğrendim. "Ben de sizinle gelmek istiyorum" diyerek, peşlerine takıldım. Çünkü, büyükelçilik binasının açılışını Cumhurbaşkanımız Süleyman Demirel'in yapacağını biliyordum. Eşleri hanımefendi de yanlarındaydı. Oraya gidebilirsem Nazmiye Hanım'la da görüşme fırsatım olacaktı. Öyle de oldu. Beyler önden süratle gidiyor, ben de onlara yetişmek için bir hayli gayret sarf ediyordum. Bir hanımı arkalarından koşturarak getiriyor olmak zarif bir erkeğin davranış tarzı olamazdı. Ancak, o hanım da oraya gitmeye kararlıydı. Bir ara duruyor, bir kâğıt mendille ayakkabılarımın tozunu alıyor, ardından koşturmaya devam ediyordum. Gideceğim yerde solgun görünmemek için bir apartman girişinde rujumu bile yeniledim. Artık hazırdım. Bluzumu ceketimin içinde düzeltmekten ve arkadaşlarımın izini kaybetmeden gideceğim yere ulaşmaktan başka işim kalmamıştı.

Konuşmaları ve bando sesini duyduğum an hızımı kesmiştim. Çünkü sefaret önümdeydi, kalabalık da bana çok yakındı. Artık, mihmandarlarım istedikleri gibi koşturup kaçabilirlerdi. Ama öyle yapmadılar. Bu defa beklemeye geçtiler. Beraberce binaya yaklaştık. Etrafta çok hanım yoktu galiba, görevli bir bey beni hemen ön sıraya aldı. Bu durum hoşuma gitmişti. Çünkü ben oraya ayakta durup beklemek için gelmemiştim. Protokol müdürü beyefendiyi görüp, binaya girmeyi isteyecektim. Koyu renk elbiseli bir beye protokol müdürünün nerede olduğunu sordum. "Şu arkası dönük olan" diye işaret etti. Ancak artık protokol müdürüne de ihtiyacım kalmamıştı. Biraz ileride, yüzü bana dönük olan kişi *Daily News* gazetesinin sahibi İlknur Çevik'ti. Ona hanımefendiyi görmek istediğimi söyledim. Elimden tuttuğu gibi binanın içine girdik ve merdivenleri çıkmaya başladık. Cumhurbaşkanı ve eşleri balkondaydı. Ben Dışişleri bakanının, Moskova büyükelçisinin, bir Devlet bakanının ve protokol müdürünün eşlerinin sohbet etmekte olduğu salondaydım. İlknur Çevik, benim hanımefendiyle konuşmak için geldiğimi söyleyerek süratle alt kata indi. Moskova sefiremiz sevgili Gülperi'yle büyük bir hasretle ve sevgiyle kucaklaştık. Fakat orada yaşadığım birkaç dakika beni mutsuz etmişti. Sanki gelişimle beni tanımayan hanımefendileri tedirgin etmiştim. Ancak bu durum fazla sürmedi. Balkonda bir hareketlenme oldu. Önce hanımefendi balkondan salona girdi. Protokol müdürünün eşi, Nazmiye Hanım'a "Hanımefendi, sizi bir hanımefendi görmek istiyor" diye beni işaret etti. Renkli gözlüğümü çıkarıp Nazmiye Hanım'a doğru yürüdüm. Nazmiye Hanım'ın

Bakü Türk Büyükelçiliği binası Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından açıldı.

“Aaaa kadim dostum Yümniye Hanım” demesiyle etrafımızdaki hanımları artık görmüyordum. Bir taraftan sevgiyle hasret giderirken, bir taraftan da yolda düzeltmeye çalıştığım bluzumu Nazmiye Hanım düzeltmeye başlamıştı. “Ben dün akşam sizi çok düşündüm. Ziyaretinize gelmek istedim. Rahatsız etmekten çekindiğim için gelmedim” dedim. Bana “Ay Yümniye Hanımcığım, yalnız başıma oturdum. Keşke gelseydiniz, muhabbet ederdik” diyerek sevgimizin ve dostluğumuzun ne denli sıcak olduğunu da ifade etmiş oldular. O ara beyler de balkondan içeri giriyordu. Hep beraber merdivenleri inerek arabaya yürüdük. Sevgiyle vedalaşarak ayrıldık.

İki yol arkadaşım, nasılsa beni bulmak inceliğini gösterdi. Otele dönüyorduk. Ancak, binadan ayrılır ayrılmaz İzmirli müdür arkadaşım ilk kez duyduğum bir cümle sarf etti. Bana iltifatta bulunuyordu: “Senden gorkmayan daşınan gaya!” Onu gülerek cevapladım: “Ahmet Bey, siz demek istiyorsunuz ki, Yümniye Hanım, sizinle iftihar ediyoruz.” Müsteşar yardımcısı hemen araya girerek; “İnanın hanımefendi, Ahmet Bey de aynen öyle söyledi. Ancak, sizi kızdırmak için böyle bir yol izledi” demesine karşın, “Ben niçin kızayım, yaptığım işten, dostluklarımdan ve dostlarımdan fevkalade memnunum” diye yanıtladım.

Güzel bir bahar havasında yürüyerek otelimize vardık. Artık geriye, halka açık ikinci defileyi gerçekleştirmek kalmıştı. Eşyalarımızı defilenin yapılacağı kültür sarayına naklettirdik. Elbise-

leri ütüleyip manken isimlerine göre sıraladık. Son derece güzel bir sahne düzeni vardı. O sahne düzeninin inşallah benzerleri bizim ülkemizde de yapılır diye dua ettiğimi gayet iyi biliyorum. Bizde yapılan benzer etkinliklerin projeleri masa başındaki ilgililerce hazırlanır (mimarlar, mühendisler gibi). Orada aktivite yapacak olan ilgililere ise fikirleri nedense hiç sorulmaz. Mesela soyunma-giyinme odaları, ışıklı tuvalet masaları, boy aynaları ve orkestra çukuru gibi bazı olmazsa olmazlar yerine getirilmemiş olur. Ancak, bu olmazsa olmazların bitmiş mekânlarda tashihi fevkalade zor, hatta imkânsızdır. Çünkü yapılan tamirat, ne kadar iyi niyetle yapılırsa yapılsın inşaatın el vermediği fiziksel sorunlar mevcuttur.

Akşam saatlerinde her şeyimiz hazırды, bir tek koltuğun boş kalmadığı bir salonda defilemizi yapmaya an kalmıştı. Ancak, aklıma geldiği zaman üzüleyim mi güleyim mi diye bir ikileme giriyorum. Çünkü, birinci defilede protokol olduğundan İzmir Olgunlaşma Enstitüsü ilk sıraya alınmıştı. Burada ise ikinci defile sahibinin baskılarına ve itirazlarına dayanamayan organizatörler bu defa ilk olarak özel defilenin yapılmasını planlamıştı. İki defile arasında bir de Türk müziği sanatçısı yer alıyordu. Ses sanatçısı da onlarla beraber gelmiş bir arkadaşlarıydı. Defile bitti, ancak ses sanatçısı hanım sahneden inmemek için ne kadar şarkı ve türkü okudu şu anda sayısını bilemiyorum. Zamanın daralmasını, geç saatte evlerine dönmenin güçlüğünü de düşünmüş olmalı ki, biz defileye başladığımızda yerlerini terk etmeye başlamış olan izleyiciler vardı. Bir önceki gösteriden ne kadar farklı bir

Bakü'de özel bir salonda yapılan ikinci defilenin finali.

gösteri izleyeceklerinden de haberdar değillerdi. Sanatçıyı da dinledikten sonra gitmemek için bir sebepleri yoktu. Birlikte olduğumuz arkadaşlarım ve mankenlerimiz son derece üzgündü. Ben konuşma yapmaktan vazgeçtim ve derhal defileye başladık. Hatta biraz sayıyı az tutmak suretiyle sondaki güzelliklerin izleyiciler tarafından görülmesini hedefliyorduk. İyi de oldu. Yurtdışındaki defilelerimizde birlikte gittiğimiz Olgunlaşma Enstitülerimiz ve özel defilelerin yapımcılarıyla da bu tür sıkıntılarımız hep olagelmıştır. Mesela, “Benden yirmi elbise sunalım, senin on tane olsun” demekle dahi bir kurnazlık yaptıklarına inanarak kendilerini hoş olmayan durumlara rahatlıkla sokabilirler.

Dış ülkelere yaptığım iş seyahatlerinde orada beğendiğim küçük ancak güzel hediyelik eşya niteliğinde olan bazı şeyleri almayı âdet haline getirmiştım. Evimin tek süsü diyebileceğim kapalı orta masamın içinde muhafaza ettiğim o minik eşyaları gördükçe âdeta onları satın almış olduğum ülkeleri, gezdiğim yerleri tüm güzellikleri tekrar yaşar ve müstesna bir zevk alırım. Bu eşyaların içerisinde yine çok sevdiğim dostlarım tarafından bana sunulmuş zarif hediyeleri de zevkle seyrederim.

Olgunlaşmaların dış ülkelerdeki defilelerine genel müdürlükteki üst düzey görevliler de bize eşlik eder. Bakü’de de genel müdürlük görevlisi bir hanım vardı. Bazı insanların, idari mekanizmada bir yerlere geldikleri zaman kendilerini Olgunlaşma çalışanlarından daha farklı, onların üzerinde görme gibi hoş olmayan yaklaşımları olur. Büyük yorgunluklar getiren serginin hazırlanması ve iki defilenin yapılmasının ardından bir miktar rahatlamıştık. İki genç mihmandarımızla dışarıda balık yemeği planlıyorduk. O arada tabii ki genel müdürlük görevlisi arkadaşımızı da davet etmeyi düşünüyorduk. Otele girerken hanımın da bahçeye çıktığını gördük. Ama yüzü biraz asıktı ve mutsuz görünüyordu. Hemen ben kendisine yaklaşp, “Şimdi biz de sizi araya caktık. Kaç zamandır otelde yiyoruz. Dışarıda beraber balık yemek istedik” dedim. Yüzü biraz değişmişti. Kararlaştırdığımız saatte otelin önünden otomobillerle mihmandarlarımızın götüreceği lokantaya doğru yola çıktık. Hem biraz yorgunluk atıyor hem de bizi üzen, çokça da mutlu eden olayları irdeliyor, o arada da yememizi yiyorduk. Yorgun olduğumuz için fazla kalmayıp otele döndük. Herkesin aynı balıktan yediği, fakat yalnız benim zehirlendiğim bir geceyi sabaha kadar hiç yatmadan korkunç bir şekilde geçirdim. Bir odada iki kişi kalıyorduk. İnsanların uyku-

sunun ağır olması bazen rahatlık getirebilir. Bazen de yardıma muhtaç bir insan için dezavantaj olur.

Dönüş yaklaşmıştı. Cazip herhangi bir şeyin bulunup alınması da o kadar kolay değildi. Ancak benim böyle bir şansım balık yemekle bitmişti. Arkadaşlarım beni otelin kat görevlisine emanet edip, alışverişe çıktılar. O akşam da Büyükelçimiz Altan Karaman bizi rezidansta yemeğe davet etmişti. Önce büyükelçiliği aratarak rahatsızlığımı haber verdirdim. Bir anda gereken her şey yapılmıştı. Bir doktor gelip bana bir iğne yaptı. Elindeki pamuğun ve üstündeki doktor önlüğünün rengine ve şekline ne tür bir tepki verdiğimi pek iyi hatırlayamıyorum. Benim rahatsızlığım devam ediyordu. Zehirlenmiş olduğumu öğrenen büyükelçilik mensupları bir saat sonra yanımdaydı. Kulakları çınlasın Hatice Hanım elinde beş litrelik bir su şişesiyle odama girdi. Ne yapacağımı bilmiyordum. Beni kaldırıp lavaboya götürdü ve kapıyı kapadı. Beş kiloluk kaynamış, soğutulmuş suyu bana nasıl içirdiğini hatırlamıyorum. Son bardağı içtiğim an yunus balıklarının suyu fişkırtıkları gibi beş kiloluk su ağzımdan âdeta çağlayan gibi küvete dökülüyordu. Midemde hiç kalmamıştı. Beni yatağıma götürüp yatırdı. Kendisi de karşıma oturdu. Olacak şey değildi. Kendimi daha iyi hissetmeye başlamıştım. Midenin bir köşesinde kalan bozuk balık bünyeyi zehirlenmeye devam edermiş. Ancak böyle bir mide yıkaması bunun tek çaresiymiş. Onu da yapmıştık. Hatice Hanım bir saat kadar benimle oturdu. İyileşmiştim. Kendisiyle, bu mideyle yemeğe gelemeyeceğim, ancak yemekten sonra çay içmek üzere çok sevdiğim bir arkadaşımın kardeşi olan büyükelçimi ziyaret edeceğim hususunda anlaştık.

Arkadaşlar da çarşıdan dönmüştü. Yemekten sonra ziyaretimizi gerçekleştirdik. Azerbaycan ve Bakü hakkında fikir teatilerimiz oldu. Büyükelçi sorularımızı yanıtlayarak bizi aydınlattı. Güzel geçen bir gecenin ardından ertesi sabah Türkiye'ye dönmek üzere hazırlıklarımızı yapıp odalarımıza çekildik. Gidişimiz de gelişimiz gibi Rus gümrük memurlarının sıkı kontrolünden geçerek gerçekleşti.

Erkek arkadaşlarımızdan biri, eşine bir kürk almıştı. Fakat o kürkün bir bey tarafından gümrükten geçirilmesi olanaksızdı. Manto uzun boylu bir hanım için hazırlanmış olmalıydı. Erkek arkadaşımız hanım arkadaşlardan birine kürkü giymesini için rica etmişti. Ancak hanımın boyu 1,55 metre civarındaydı ve kürk bu durumda yerleri süpürecekti. Böyle bir şeyi göze alamazdım. Kürkü aldım, koluma attım. Üstüne de uzunca olan ipek emper-

meablımı koydum. Kimse bir şey söylemedi. Gümrükten geçmiştim. Fakat erkekler çok heyecanlıydı. Hepsinin gözü benim kolumdaydı. Böylece arkadaşımızın eşine özenerek aldığı kürk mantoyu salimen Yeşilköy Havaalanı'na getirdik. Ancak o arada kürkün geçirilmesi için ricada bulunulan arkadaşım deri ceketini uçakta unutmuştu. Aceleyle peşine düşüldü. Uçak hareket etmediği için ceket alıp geldiler. O arada bizim bavullarımız kontrol ediliyordu. Gümrük memurlarının etrafımızda dolaştıkları bir anda gümrükten çıkan erkek arkadaşımız bize seslenerek "Kürkü geçirdiniz mi?" diyordu. Burada çok sevdiğim bir deymi kullanmak istiyorum: "Gümrük önünde mal çözülmez" denir. Ancak, arkadaşımız o kadar heyecanlıydı ki Rus gümrüğünü geçmiş olmak, Türk gümrüğünü unutmayı beraberinde getiriyordu. Böyle bir yardını Azerbaycan dışında bir ülkeden gelen herhangi bir şey için yapmayacağımı çok iyi biliyordum. Oradaki soydaşlarımızın baskılar altında, küçük ücretlerle yaşamlarını sürdürmeye çalıştıklarını ve her türlü istismar edildiklerini gördükten sonra bir kürk mantoyu satarak para kazandığını ve bu parayı ailesine harcayacağını düşünerek, bu işi kalp huzuruyla yaptığımı kendime defalarca tekrar ettim.

Havaalanından Topkapı Otogarı'na doğru yola çıktık. Bize en uygun saati seçerek, küçük bir kahvaltı ettikten ve biraz dinlendikten sonra otobüsle İzmir'e hareket ettik. Kartal-Topçular arasında hem gidişte hem dönüşte otobüsten çıkıp vapurda içtiğimiz çayları ve gurup vaktinde çektiğimiz fotoğrafları unutmam. Birlikte olduğumuz arkadaşlarımızın sevgi dolu, yardımsever, hoşgörülü ve çok çalışkan olduklarını da onur duyarak ifade etmek istiyorum.

Emeklilik

1993 yılındaki Bakü defilesinden sonra emeklilik dilekçemi verip bakanlıktan talep ettiğim bir haftalık izinle Ankara'ya gittim; orada Nejla-Alp Karaosmanoğlu ailesine misafir olacaktım. Tanrı her şeyi öyle güzel planlıyor ki, kimsenin fikir beyan etmesi mümkün değil. 1974-1975'te Paris'e gittiğimde Alp Bey Paris'te görevliydi, 1991'de Brüksel'e Eğitim müşaviri olarak gittiğimde yine Alp Bey orada başkonsolostu. 1993 yılında emeklilik dilekçemi verdiğim zaman da Alp Bey Ankara'da merkez görevindeydi. Yani benim için çok özel olan dönüm noktalarımı çok sevdiğim dostlarımla paylaşıyordum. Kendimi okuldan, çalışmalardan

ve 42 yıl 8 ay süren öğretmenlik hayatımdan strese girmeden keyifle geçecek bir emekliliğe hazırlamak istiyordum. Öyle de yaptım. Otuz dört yıl kaldığım Ankara'da güzel dostluklarım, İzmir'den Ankara'ya göçen veya tayin olan dostlarımdan davetlerini, çağrılarını en güzel şekilde değerlendirerek İzmir'e döndüm. Bu defa annemi de yanıma alarak, Ankara'dan İstanbul'a göçen kız kardeşimin yanına gittim. Sanki şimdiye kadar hiçbir şeyle ilgim, ilişğim yokmuş gibi kendimi kuş kadar hafif hissediyordum. Annemi yorulmaması için evde damadıyla bırakıyor, biz ise kız kardeşimle bir gün vapurla Boğaz turu, bir gün Ada turu yapıyor ve beraber gezip dolaşıyorduk.

Yümniye Akbulut'un 1993 yılı mayısında emekli oluşu münasebetiyle İzmir Valiliği'nin kendisi için hazırladığı veda partisi. Soldan sağa, nörolog Prof. Dr. Fethi İdman, nörolog Prof. Dr. Egemen İdman, Akbulut'un kuzeni gazeteci Aydın Bilgin, Yümniye Akbulut, dönemin İzmir Valisi Kutlu Aktaş'ın eşi rahmetli Tülay Aktaş.

Emekli ikramiyemi ve ilk emekli maaşımı İstanbul'dan almıştım. O ara Narlıdere'de bitmek üzere olan evimle İstanbul'da bir yer alabilir miyim düşüncesi içindeydim. Ancak, erkek kardeşimin devam eden rahatsızlığından dolayı doğup büyüdüğüm Ege'den kopmayı pek göze alamadım. Epey kaldığımız İstanbul'dan dönüşümüzde, on iki yıldan beri oturmakta olduğum evime taşınmak üzere hemen hemen bütün hazırlıklarımı bitirmiştim. Manisa'daki telefonumun İzmir'deki evime nakledilmesi, eve girmeden önce yapılmasını istediklerimin yerine getirilmesi derken taşınma tarihim 1993'ün 7 ağustosunu bulmuştu. Bekleme

süresinin uzaması biraz da asansörden kaynaklanıyordu. Çünkü dairemiz yedinci kattaydı. Asansör de taşındığımız gün çalışmaya başlanıyordu.

Evimize alışmamız, dolap eksikliği olan evin dolaplarının yapılması, annemin dış dünyayla ilişkisini balkonda oturarak rahat bir biçimde sürdürmesi düşüncesiyle mutfak ve yatak odası balkonunun acele kapatılması benim iki ayımı almıştı. Sonbahar ayları içerisinde bir gün Dokuz Eylül Rektörlüğü'nden aldığım bir telefonla rektör beyin benimle konuşmak istediğini öğrendim. Ancak mazeretimin şu sıralarda üniversiteye gelemeyecek kadar büyük olduğunu anlatarak biraz zaman istedim. Eksik olmasınlar memnuniyetle anlayış gösterdiler. İlkbahar başlarına doğru rektör beyle odasında konuşuyorduk. Rektör bey bana Dokuz Eylül'ün bünyesinde kurulacak olan bir tekstil yüksekokulunun müdürlüğünü teklif ediyordu. Ben "Tekrar okulla ilgili bir işte çalışmak istemiyorum, Sayın Rektörüm" dedim. Onun üzerine "Öyleyse Yünniye Hanım, Sabancı Kültür Sarayı'nın müdürlüğünü üstlenmenizi isterim" ifadesini kullandı. Ben de cevaben, "Memnuniyetle" dedim. Kültür sarayı ve orada yapılacak etkinlikler benim keyifle ve başarıyla yapacağım şeylerdi. Öyle de oldu. O ara içeriye, erkek kardeşim Nadir'in liseden sınıf arkadaşı olan ve üniversitede rektör yardımcılığı görevini sürdüren Şafak Uzsoy girdi. Birbirimizi görünce büyük bir sevgi tezahürüyle kucaklaşıp, öpüştük. Rektör bey de bizim Şafak Bey'le olan yakınlığımızdan etkilenmişti. Çünkü Şafak Bey hem hukuk hem mühendislik fakültelerini bitirmiş, İngilizceye son derece hâkim, vazgeçemeyeceği bir yardımcısıydı.

Böylece beni seven, tanıyan bir yakınımın da orada olmasından çok keyif almıştım. Nanuk Çevik Bey'e gelince Ankara'dan Dokuz Eylül Üniversitesi'ne rektör olarak atandığı zaman, üniversitenin senelik açılış töreninde giyeceği ilk rektörlük cüppesini en kısa zamanda ve en güzel biçimde Olgunlaşma'da hazırlanmış ve o günden sonra da dost olmuştuk. Eşi Necla Çevik'le de A protokolünde, hanım toplantılarında 10-15 günde bir beraber oluyorduk. Benim o toplantılarda edindiğim dostluklar, hâlâ canlı ve sıcak bir biçimde devam etmektedir.

Sabancı Kültür Sarayı

Artık, 13 haziran 1994 tarihinden itibaren Dokuz Eylül Üniversitesi Sabancı Kültür Sarayı mdiresiydim. Hafta içinde bir gün, rektörlükten gelen özel bir araçla açılışına yaklaştığımız günlerde ne durumda olduğunu görmek üzere Sabancı Kültür Sarayı'na gittim. Ancak niçin olduğunu pek anlayamadığım büyük bir bitirme telaşı gözlemledim. "Daha rahat bir biçimde, daha aheste yapılamaz mı?" diye kendime soruyordum. Çünkü, işçilerin güzel olmasını hedeflemekten çok, bir an önce bitirmeye çalıştıklarını gözlemlemiştim. Müdürlüğünü yaptığım sekiz yıl boyunca, dikkatle yapılmamış işlerin hepsinde problem çıktığını görmek dşnceleirimde ne kadar haklı olduğumu gösteriyordu. Kültür Sarayı inşaatına gidişim sıklaşmıştı. Fakat, yukarıdaki büyük ve aşağıdaki küçük salonun oturma yerlerinden başka hiç oturma yeri yoktu. Aılışa çok az kalmıştı, ancak yanımda kimlerin çalışacağını bilmiyordum. Açılış 13 hazirandaydı. Sabahın erken saatinde hazır bir şekilde oradaydım. İlk defa karşılaştığım bir hanımın rektörlükten kaydırılarak, benim yardımcım olarak atandığını öğrendim. Açılış ğleden sonraydı. Herkes bir şeyler getirmiş koymuştu, fakat hiç kimse düzenlemeyle meşgul değildi. ğle saatinde herkes arabasına binip Kültür Merkezi'ni terk etti. Ben ise gözüme kestirdiğim alışkan bir geç görevliyi çoktan yanıma katmıştım. O anda, o görevlinin oraya tayinini de gerçekleştirdim. 1,5 saat içerisinde giriş kısmını istediğim şekle sokmuştum. Bana yardım eden görevli benim dilimi anlayan, istediğimi yapan gerçekten yüzü kadar huyu da güzel bir insandı. Öğleden sonra bir ara genel sekretere "Bu görevlinin benimle kalmasını istiyorum" diyerek onun yerini bir anda belirlemiştim. Burada on-on bir yıl kadar çalıştı. Yakında öğrendiğim bazı bilgilerle o görevlinin rektörlüğe ge-

ri çekildiğinin bilgisini aldım. Oğlum mertebesinde sevdiğim bu genç çocuk, sonra Sabancı Kültür Sarayı'na alınan özel araçta uzun yıllar şoförlüğümü de yapan Tahsin'den başkası değildi.

Öğleden sonra Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in açılışını yapacağı ve Sakıp Sabancı'nın da açılıшта olacağı bilgisini alnuştım. Yapabileceğim çalışmaların hepsi tamamlanmıştı. Benim odam, odanın bitişiğindeki misafir kabul salonu Tepe Mobilya'dan acele getirilmiş oturma grupları ve büro malzemeleriyle geçici olarak düzenlenmişti.

Bu arada ziyaret esnasında cumhurbaşkanınıza şeref defterinin imzalatılması görevi bana verilmişti. Defter, büromdaydı. Ben cumhurbaşkanınızın salondaki konuşmalardan sonra şeref salonuna teşrif edeceklerini düşünüyordum. Ancak, durum böyle olmadı. Cumhurbaşkanımız benim olduğum kata asansörle indikten sonra çevresini saran partililerle birlikte merdivenleri kullanarak çıkış kapısına doğru yöneldi. Ben dahil tüm yetkililer Kültür Sarayı'nın merdivenlerini inip, cumhurbaşkanımızı selamladık. Yukarıya çıkıp odama gitmek üzere olduğum bir anda üniversite yetkililerinden üst düzey biri şeref defterini imzalattıp imzalatmadığımı sordu. Cevabım olumsuzdu. Ancak yetkili bey fevkalade asabi bir şekilde "Şimdi rektörden fırça yiyeceğim!" deyince "Efendim, hiçbir zaman kimseye ayakta şeref defteri imzalatıldığını görmedim. Cumhurbaşkanımız bizim kata indi, ancak çevresiyle birlikte merdivenleri kullanarak binadan çıktı. Eğer muhakkak imzalanmasını istiyorsanız, ben bu işi memnuniyetle üstlenirim" dedim.

Artık tek bir iskemlesi bile olmayan Kültür Sarayı'nda, tüm büro eksikliklerine rağmen çalışmaya atanmış personel vardı. Her çalışma yerinde hissettiğim gibi burada da aynı şeyleri hissediyordum. Bu mekân "bir numara" olmalıydı. Tüm İzmirli bura da yapılacak etkinliklere heyecanla gelmeli ve gördüklerinden keyif almalıydı.

Sabancı Kültür Sarayı herhangi bir ihtiyacı karşılayacak herhangi bir yere yakın değildi. İlk günlerde bir tost almak için Kemeraltı'na kadar gitmek gerekiyordu. Ancak rektörlükte yemek servisi vardı. O işlerle ilgili şahsa ulaşip bizim de rektörlükteki yemek servisinden istifade etmek istediğimizi söyleyince yine hiç de kibar olmayan bir ifadeyle karşılaştım. "Havalar sıcak, karpuz eklemek yeseler, kıyamet mi kopar!" anlamında bir cevap almıştım, ama yılgınlık göstermek gibi bir lüksüm yoktu. Yedi-sekiz perso-

nelin hesapsız konuşan bir şahsın dileklerine ram olması bana göre olanaksızdı. Bu işi kökünden halledecek olan son derece kaliteli bir bey vardı. Bu arkadaşınız, tüm Dokuz Eylül Üniversitesi'nin kantin ve yemek işleriyle meşgul olan sevgili Süleyman Bey'den başkası değildi. Artık hem öğle saatlerinde hem de akşam çalışacak personelimiz için akşam saatlerinde yemek geliyor, içeceğimiz çay, şeker ve onların yapılacağı malzemeler merkezimize gönderiliyordu.

Sabancı Kültür Sarayı'ndaki çalışmalarım sırasında rektörlük birimleriyle birbirimizi yakından tanımaya çalışırken ufak tefek sıkıntılar yaşamadığınızı söyleyemem. İçlerinden bazılarını sevgiyle, hasretle hatırlıyor olmama rağmen, değişen yönetim kadrolarından dolayı eski yönetim mensubu olduğumun düşünülmesi endişesiyle o dostlarının zarar görmemesi için telefon dahi etmiyorum.

Süleyman Bey'in sayesinde kantinlerdeki fazla masalara, iskemlelere, eski daktilolara sahip olmuştuk. Bir masa başında oturup çay içiyor, yemek yiyebiliyorduk. Bu da bizim için gerçekten arayıp da bulamadığımız bir lükstü. Sabancı Kültür Sarayı'nın gelir gider ve harcama fasılları Rektör Yardımcısı Eran Nakoman'daydı. Önceleri son derece sıkıntılı olan ihtiyaç temini, ileri zamanlarda beni yakından tanıyınca daha kolay ve daha çabuk halledilir olmuştu.

Akşam saatlerinde etkinliklerin sonuna kadar kalmak gerektiğinde sabahları bazen 09.30-10.00 gibi gelirdim. Ancak, personelim orada olduğu ve bana ulaşmak isteyenler veya benim ulaşmak istediklerim daima benim geliş saatimden daha geç geldikleri için hiçbir sıkıntı olmazdı. Bir sabah göreve gittiğimde benim de gözlerime inanmadığım, onların da büyük hayretler içerisinde olduğu bir hadiseyle karşılaşnuştuk. Birinci kat fuayesinin tuvalet kapılarında –inanması gerçekten zor– bir santimetre genişliğinde çentikler vardı. Normal olarak rektörlük birimlerinin bundan haberdar olması gerekiyordu. Öyle de yapıldı. Öğlene doğru değişik birimlerden ilgililer üç arabayla Kültür Sarayı'na geldiklerinde, onlar da gerçekten inanmakta zorluk çektiler ama gerçek olan bir şey varsa o da kapıların fareler tarafından yenmiş olmasıydı. Bu kadar kuvvetli ve büyük dişi olan fareyi tasavvur etmek bile beni ürkütmüştü. Her kafadan bir ses çıkıyordu. Ancak davetsiz misafiri durduruyorlardık. Rektörlükten istediğimiz yardımlar, onların gidişleri gelişleri maalesef netice vermemişti. Galiba bu fare muhabbetinden rektörlük birimleri de sıkılmış olmalı ki, bir gün ba-

na çok nazik olmayan bir biçimde “Siz oranın müdürüsünüz, çaresine siz bakınız” dediler. Durumu anladım. Ben de kendilerine “Efendim, sizler hadiseye el koyduğunuz için, ben kendimi bir miktar geride tuttum. Benim halletmemi arzu ediyorsanız, memnuniyetle gereğini yaparım” deyip teşekkür ettim.

Bundan önceki çalışma yıllarımda dört katlı üç bölümden meydana gelmiş büyük bir okulun müdireliğini yapmıştım. Hangi sıkıntı için kimden yardım isteyeceğimi çok iyi biliyordum. Öyle de yaptım. Öğleden sonra çağırdığım ekip odamdaydı. Yapmaları gereken işlemleri yapıp, kısa aralıklarla takiplerini sürdürüp, denizden binalarımıza gelen hayvanların yollarının kesilmesini sağladılar. Yalnız bizim binamızı değil, yanımızdaki devlet tiyatrosunu, orduevini ve kız lisesinin yanındaki astsubay orduevini de bir ay içinde bu illetten temizlediler. Gerçekten büyükşehir belediyesinin bu işlerle ilgili birimine binlerce kez teşekkür. Aradan geçen bir zaman dilimi içinde aynı sıkıntı Devak Otelinde de baş gösterdiğinde Dokuz Eylül Üniversitesi rektörü, Devak müdürüne “Siz Sabancı Kültür Sarayı’nda Yümniye Hanım’a ulaşın, bu sıkıntıdan nasıl kurtulacağınızı söyler” demiş.

Romanya Fahri Konsolosu Armağan Özgörkey’in Sabancı Kültür Sarayı’nda verilmesini planladığı, Romanya’dan gelecek olan bir sopranonun da şereflelendireceği geceye titizlikle hazırlanmıştık. Temsil sonrası misafir şeref salonuna önce hanımlar alındı fakat beylere yer yoktu. Vali, rektör ve diğer beyler koridorda kalmıştı. Bir ara vali “Yümniye Hanım burası çok küçük, nasıl büyütebiliriz?” diye bir soru yöneltti. Ben de “Eğer aradaki duvarı açarsak bu odanın şık lambalarla ışıklandırılmasını en güzel şekilde sağlayabilirim efendim” diyerek fikrimi beyan etmiştim. Karar verilmişti. Rektör, ertesi sabah, ilgili birimleri Sabancı Kültür Sarayı’na sevk ettirmişti. On beş gün sonra ara duvar açılmış, şeref salonu 2,5 kat büyük duruma gelmiş, ancak döşenmesi ve aydınlanması için yine benim Eran Nakoman Bey’le pazarlığa oturmam gerekmişti. Öyle de oldu. Her şeyi önce reddediyor ama sonra benim isteklerimi yerine getiriyordu. Artık buna alışmıştım. Kendisiyle görüşmeden önce Tepe Mobilya’ya giderek oradan mevcut döşemelere uyum sağlayacak parçaları ve şık bir bardak-fincan dolabını, masa ve sehpaları seçmiştim. Fiyatlarıyla birlikte kendisine takdim ettim. Ancak aramıza bomba düşmüştü. Kabul etmesi mümkün görünmüyordu. Bırakıp ayrıldım. Birkaç gün sonra –daha önce de ifade ettiğim gibi yeni binalarda problemler ve eksiklikler hiçbir zaman bitmiyordu– müdür yar-

dımcım sıkılmış olduğum bir anda odama gelerek “Ne olur Müdire Hanım Allah aşkına üzülmeyin. Ben size güzel bir haber vermeye geldim” dedi. Güzel haber ne olabilirdi? Tebessüm etmeye çalıştım. İnanmadığımı fark edince “Vallahi efendim, sizin istediğiniz döşemeler kapıya geldi, kamyondan indiriliyor” dedi. Çok komik bir şey ama sanki evime eşya almış kadar mutlu olmuştum. Çalıştığım yerleri kendi evimden daha ön planda tutmak gibi pek akılcı olmayan bir zaafım vardır. Kim bilir çevremdeki arkadaşlarım ve dostlarım bu yönümle beni ne kadar akıl dışı buluyorlardır, ama huylu huyundan geçmeyeceği için ben bunlara hiçbir zaman aldırmadım. Mesela İzmir Olgunlaşma Enstitüsü’nün müdür odasının yer döşemesinden, tüm büro malzemesinden oturma gruplarına kadar çok sevdiğim bir dostuma döşettiğimi duyan ve onları emekli olduğumda orada bırakarak ayrılmamı hiç hoş karşılamayan bir dolu dostum olmuştur. Ne gam...

Şeref salonuna kattığımız penceresi olmayan büyük odamızın aydınlanma işi benim için çok özeldi. Oraya koyacağım lambaların ve aksesuarların misafirlerimiz tarafından çok beğenilmesini istiyor, özenle yapılmış olduğunun hissedilmesini arzu ediyordum. 1379. Sokak’ta İtalyan lambaları ve aksesuarları satan bir hanımefendi vardı. Oraya birkaç kez gidip, incelemelerde bulundum. Fiyat araştırması yaptım ve yine her zaman olduğu gibi Eran Nakoman Bey’e fiyat listesini takdim ettim. Uzunca süren bir düşünme faslından sonra okeyi almıştım. Harika şeylerdi. Dört beş tane masa tipi lamba ile kül tablası koymayı düşündüğüm şeref salonunu çok zarif, düz, büyüklü küçüklü, nadide İtalyan objeleriyle süslemiştim. Bardak ve fincanların bulunduğu kapalı dolabın üzerine de ibrik tarzı iki küçük şamdan koymak suretiyle dekoru tamamlamıştım. Küçük odada mavi beyaz desenli çok şık bir takım ile iki tane lacivert berjer vardı. Büyük odada ise sarının en güzel tonunda nefis bir oturma grubu ile iki berjeri vardı. Her iki takımda da birer hareketli puf bulunuyordu. Odamızın en güzel süsü ise kapıdan girince sol taraftaki duvarda yer alan nefis bir Atatürk portresiydi. Sade, beyaz tül perdeler şeref salonunu gerçekten temizliğin simgesi olarak süslüyordu. Misafirlerimiz önce odaya hayranlığını ifade ediyor, objelerin nereden alındığını, nasıl düşünüldüğünü sorarak yapılan işin isabetini tekrar tekrar hatırlatarak bizi mutlu kılıyorlardı.

Bir dönem Türkiye Cumhuriyeti’nin genelkurmay başkanı olan Orgeneral Hilmi Özkök İzmir Nato komutanı olarak görevli olduğu yıllarda eşiyile beraber şeref verdiği bir etkinliğin akşamında

antrakta dinlendirilmek ve ikramda bulunulmak üzere şeref salonuna davet edilmişlerdi. Zarafetin bu denli hayata geçişi yıllardır benim unutamadığım bir olay olmuştur. İkramlar esnasında sigara içmeyi arzu etmiş ve bana kül tablası bulunup bulunmadığını sormuştu. Ben hemen kendilerine o zarif İtalyan tablalarını uzatarak “Buyurun efendim” dedim. “Aman hanımefendi, çok zarif, çok güzel şeyler. İnsan buna kıyıp, sigara söndüremez” diye cevap verdi. Ben de o zaman “Paşam ben de bir miktar caydırıcı olması için bu şekilde düşünmüştüm” dedim. “Mademki siz bizlerin sağlığını düşünüyorsunuz, öyleyse ben bu sigarayı içmeyeceğim” diyerek paketini geri koydu. O gün bugün sigara içen tüm dostlarıma yaptığım ikazlarımın hiçbir zaman bu kadar zarif bir biçimde algılandığını söyleyemem.

Artık Sabancı Kültür Sarayı büyük ve küçük salon olarak talepleri karşılamada bir hayli zorlanıyordu. Talep çoktu, ancak salon sayımız ikiydi. Ayrıca büyük salonun 529 kişilik olması, tiyatrolar, operalar ve baleler için bir dezavantajdı. İstanbul'dan gelen özel tiyatroların 700-800 kişilik AKM'yi veya 1 000 küsur kişilik İsmet İnönü Kültür Merkezi'ni tercih etmelerinden dolayı kazançta kayıplar yaşıyorduk. Ancak, opera ve balenin bizim dışımızdaki kültür merkezlerinde faaliyet göstermeleri mümkün olmuyordu. Bizdeki orkestra çukuru ile kulislerimizin rahatlığı bizim için avantaj oluyordu. Elhamra Salonları'nın ve AKM'nin restorasyonu sırasında Sabancı Kültür Sarayı âdeta İzmir'deki tüm etkinliklere can simidi olmuştu.

Sakıp Bey, Sabancı Kültür Sarayı'nda yapılan bazı özel günleri şereflelendiriyordu. Yine böyle bir günde ses düzenimizin istediğimiz netlikte olabilmesi için beş milyar TL'ye ihtiyacımız olduğu biliniyordu. Bunu Sakıp Bey'den isteme yolları düşünülürken, Valimiz Kutlu Aktaş bana “Müdire Hanım, siz bu beş milyarı isterse- niz, Sakıp Bey sizi kırmaz” diyerek beni yüreklendirmişti. Ben de denileni yapmaya hazırdım. Sakıp Bey bana Kültür Sarayı'ndan memnun olup olmadığını sorduğunda, ses düzenimizin iyileştirilmesi için beş milyara ihtiyacımız olduğunu büyük bir nezaketle söylediğimde netice hasıl olmuştu. Son sistem bir ses ve ışık düzenine kavuşmuştuk.

Yine konferans vermek için Sakıp Bey, Sabancı Kültür Sarayı'ndaydı. Kendisine has konuşmalarıyla dinleyenleri âdeta büyülemişti. Konuşma sonunda şeref salonuna alınmak istenen Sakıp Bey, bir ara bana lavaboya gitmek istediğini söyleyince önce yan yana, sonra kol kola girip lavaboya doğru birlikte yürüdük. Gö-

revliler benimle Sakıp Bey'in yürüyüş istikametini keşfetmiş ol-
malılar ki, lavaboya gittiğimizde görevli kapıda bekliyordu. Sakıp
Bey içeri girdi, ben de gayet doğal bir biçimde arkadaşını bekler
gibi kendilerini bekledim. Çıkışta yine aynı şekilde kol kola gire-
rek ağır adımlarla şeref salonuna kadar yürüdük. Aslında herhan-
gi bir tuvalet ihtiyacından değil, konuşma esnasında terlediği için
çamaşırını değiştirmek istemesinden kaynaklanan bir talepti.

Özel toplantıların çoğunlukla küçük salonda yapılması tercih
edilen bir durumdu. Cem Sili Bey'in başkanı olduğu Amway top-
lantıları ve arkadaşının aynı türdeki çalışmaları Sabancı Kültür
Sarayı'nın küçük salonunda, aylık toplantılar ise büyük salonun-
da yapılıyordu. Ancak, henüz Sabancı'daki isteklerim tamamlan-
mış değildi. İkinci kattaki fuayenin Paris veya Viyana kafelerinde-
ki gibi oturma grupları olmasını istiyordum. Araştırmalarımı da
yapmıştım. 60 santimetre çapında yuvarlak metal masalar ve kü-
çük metal iskemleler olarak düşündüğüm malzemeleri bulmuş-
tum. Yine Eran Bey'in karşısındaydım. Numuneleri Kültür Sara-
yı'na getirip, kendilerine de göstermişim. Ancak masalar 3,5
milyon, iskemleler 2,5 milyondur. Yirmi beş masa, her masaya da
dört tane yüz adet iskemle istiyordum. "Masalar 3,5 milyo-
na çok pahalı!" diyen Eran Bey'e, "Ama efendim çok güzel" diyor-
dum. İskemleler için de müdafaam aynıydı. Kullanışlı, silinebilir
masalar benim hayal ettiğim şeylerdi. Yine hep olduğu gibi biraz
bekledikten sonra istediğim sonuca ulaşmıştım. Artık birinci kat
fuayede, tiyatroya veya herhangi bir etkinliğe gelen misafirlerimi-
zin en azından yüzünü oturtabildiğim için mutluydum. Henüz is-
teklerim bitmemişti. Fuayenin köşesine, şeklini bizzat çizerek
uzunca bir bar tezgâhı yaptırdım; böylece satış yapabileceğimiz,
iskemlelerimizin renginde güzel bir köşemiz olmuştu. Köşenin
içinde duvara monte edilmiş açık ve kapalı çok şık dolaplar
vardı. Önceleri çalışanlarımız tarafından yapılan çay, kahve, meş-
rubat satışları bazı sıkıntılar doğurduğu için bir işletmeciye kira-
lanması kararlaştırılmıştı. Ancak yönetimin işletmeciye kontrol
etmesi gerekiyordu. Artık, fuayelerin tanzimi, tuvaletlerin bakı-
mı, sabunluk ve el kurutma makineleri gibi detaylar da tamamlan-
mıştı. Orkestra çukurunun yükseklik problemi çözümlenmiş,
kulislerin pencerelerine kalın kumaştan özel perdeler diktirilmiş,
ışıklı tuvalet masaları konmuş ve solistler için özel oda hazırlan-
mıştı.

Sabancı Kültür Sarayı'nda tiyatrolar, konserler, söyleşiler dü-
zenleniyor, sergiler, diploma törenleri, okulların yıl sonu etkinlik-

Yümniye Akbulut'un Dokuz Eylül Üniversitesi Sabancı Kültür Sarayı müdürlüğü sırasında hazırladığı bir etkinlikte, dünyaca meşhur piyanistimiz İdil Biret'in konseri sonrası dostlar bir arada. Soldan sağa: Gazeteci yazar Metin Toker, Rektör Prof. Dr. Fethi İdman, Egemen İdman, Yümniye Akbulut, Bijen Çerçil, Dr. Servet Çerçil.

leri, üniversitemizin çeşitli birimlerinin özel günleri yapılıyor ve sponsorlar himayesinde Türkiye'nin medarı iftiharları İdil Biret ve Suna Kan'ın yanı sıra Mehveş Emeç, Ayla Algan, Tuluyhan Uğurlu konserler veriyor, Devlet Sanatçısı Yıldız Kenter ve eski Kültür bakanı Prof. Dr. Haluk Ülman söyleşiler yapıyordu. Yine Ali Poyrazoğlu Tiyatrosu'nun –Ali Bey şahsi dostumdur– *Kobay* adlı oyunu ile Genco Erkal'ın rahmetli Can Yücel'in hayatını canlandırdığı nefis gösterisi unutamadığım çalışmalar arasındadır.

Bu arada Dokuz Eylül Üniversitesi fakültelerinin büyük bir kısmının bulunduğu Kaynaklar Yerleşkesi'nde bir ilköğretim okulu yapma kararı alınmıştı. Temel atılması, çevrenin ağaçlandırılması ve okulun yapımında katkısı olabilecek her müesseseye, her şahsa ulaşılacak suretiyle yapımının kısa bir sürede tamamlanması düşünülüyordu. Öyle de oldu. Bu güzellikte benim de çorbada tuzum var diyerek katkıda bulunan biri olarak gerçekten büyük keyif aldığımı iftiharla söyleyebilirim. İki çok yakın dostumun, Cemal Özgörkey ile Mert Dikmen'in Suna Kan ve İdil Biret resitallerinin sponsorluğunu üstlenmeleri bütün İzmirli'lere iki müstesna gece yaşatmanın yanında, Kaynaklar'daki ilköğretim okulunun yapımına büyük katkılar sağlamıştır.

İsviçre'den gelmiş olan "Akordeon Beşlisi"nin biletlerinin tamamına yakınının tarafımdan satılmasıyla mutluluğum gerçekten büyük oldu. Ayrıca, diğer etkinliklerin bilet satışlarında da elimden geleni keyifle yaptım. Okul eğitime açıldığında Rektör

Prof. Dr. Fethi İdman tarafından okula katkıları olan kişilere verilen teşekkür plaketlerinden biri de benim evimdedir.

Sabancı Kültür Sarayı'ndaki çalışmalarımı, hayat birikimlerimi de koyarak en güzelini, en zarifini yapma gayreti içinde olduğum yıllar olarak özetleyebilirim. İnsanlar hayatları boyunca iyileri ve kötülerini tartarak hangisi daha fazla ise onu hayatın gerçekleri olarak kabul etme eğiliminde olmuştur. Ben de Sabancı Kültür Sarayı'ndaki çalışmalarımı o şekilde tasnif etmeyi doğru buluyorum.

Prof. Dr. Namık Çevik'in Sabancı Kültür Sarayı müdürlüğümü üniversite senatosunun onayına sunarken kullandığı ifadenin beni son derece mutlu kıldığını söylemek isterim. Kendisinin beni tanıdığı ancak senatodaki profesör dostların tanımadığı Dokuz Eylül Üniversitesi dışından bir şahsı, insan ancak bu kadar zarif bir biçimde lanse edebilir. Benim için "Tüm İzmirliilerin çok sevdiği, İzmir'i İzmirli seven bir hanım" ifadesini kullanmış.

Sabancı Kültür Sarayı müdüreligim esnasında rektörlükten gelen yemekler benim diyetime uymadığı için komşumuz Konak Mercury Otel'den getirttiğim hafif çorbalar ve ızgaralarla yetiniyordum. Otelin çok genç, bir o kadar da nazik yiyecek içecek müdürü Tamer Ustaoglu bizde yapılacak kokteyl veya prolonje tarzı ağırlamalarda elinden gelen gayreti, zarafeti gösteriyor, eksikliklerimizi anında tamamlıyor ve gönlümüze taht kuruyordu. Komşuluğun en mükemmel örnekleriyle dolu olan yedi yılını unutulmaz bir biçimde hatırlıyor, genç dostuma ve ailesine sağlıklı günler, mutluluklar ve başarılar diliyorum.

Sabancı Kültür Sarayı'ndaki çalışmalar bizim istediğimiz programlarla değil, talep edilen gün ve saatlere göre ayarlanırdı. Bir cumartesi günü, aktivite sonrası odamda hazırlıklarımı yapıp çıkmayı planlıyordum. Giriş kapısında bazı konuşmaların olduğunu duyarak fuayeye çıktım. Güvenlikçi arkadaşımız, bir hanımla konuşuyordu. Merdivenleri çıkarak gelen zarif bir hanımefendi gözüme ilişti. Giyimiyle kuşamıyla dikkatimi çekmişti, ama kim olduğunu bilmiyordum. Güvenlikçinin de konuşmasına müdahale etmemiştim. Netice itibarıyla konuşmaları bitmiş iki hanım etrafa bakınıyorlardı ki, ben güvenlikçiye hanımefendilerin ne arzu ettiklerini sordum. Güvenlikçi "Şu anda salonlarda bir çalışma olup olmadığını soruyorlar" dedi. Bunun üzerine devreye girerek "Hanımefendi lütfen, teşrif eder misiniz, karşılıklı birer kahve içelim" diyerek kendilerini şeref salonuna almaya hazırlandım. Görevli kapıyı açıp, salona misafirlerimizi buyur ederken güven-

likçiyle konuşan ilk hanım acele bana yaklaşıp “Misafirlerimiz Hayır Sabancı Hanımefendi” diye beni bilgilendirdi. Zaten misafirlerimin geldiği istikamete doğru yürüyordum. Misafirlerimizi “Hoş geldiniz” diyerek şeref salonuna buyur ettim. Kendileri Sabancı kardeşlerden Şevket Sabancı’nın eşiydi. Kahvelerimizi içerken sohbetimize de devam ediyorduk. Sakıp Bey’i, Türkân Hanım’ı yakından tanıdığımı ve buraya nereden geldiğimi özetle hanımefendiye bilgi olarak sundum. Karşılansından ve çevrede gördüğü güzelliklerden çok mutlu olduğunu ifade etti. Konuşma sonrası binayı da gezdirerek kendilerini Sabancı Kültür Sarayı hakkında bilgilendirdim. Ardından misafirlerimi çıkış kapısında uğurladım. Çok memnun kalmışlardı. Ben de o dostları tanıdığım için çok mutlu olmuştum.

Ertesi gün, bugün gibi hatırlıyorum 19 Mayıs’tı. Kültür Sarayı’nda hiçbir etkinlik yoktu, sadece kapıda güvenlikçimiz vardı. 19 Mayıs günü, eşi Hayır Hanımefendi’nin bizden söz etmesi üzerine Şevket Bey, beni tanımak ve Kültür Sarayı’nı görmek için gelmiş. Ancak, o günün tatil oluşu ve benim orada olmayışım bana o dostu tanıma imkânını vermemişti ve gerçekten çok üzölmüştüm. Bu üzüntümü ve bu güzel ziyareti rektöre aktardım. Benden Şevket Sabancı’ya bir mektup yazarak üzüntülerimi bildirmemi istedi. Son derece üzgün olduğumu, inşallah önümüzdeki günlerde kendilerini tekrar beklediğimizi ve görmekten çok mutlu olacağımızı belirten bir mektup gönderdim. Ancak orada çalıştığım zaman zarfı içerisinde böyle bir güzellik vaki olamadı.

Sabancı Kültür Sarayı müdireliğini yürüttüğüm günlerde, Dokuz Eylül Üniversitesi Kalp Damar Cerrahisi Anabilim Dalı’ndan Prof. Dr. Öztekin Oto bir gece beni evimden arayarak, çocuklara yardım götüren bir dernek kurma aşamasında olduğunu söyledi ve bu çalışmada beraber görev almamızı teklif etti. Kendisini “Neden olmasın?” diye yanıtladım. Çok memnun olmuştu. Ondan sonraki çalışmalarımız bu derneğe gönöl vererek çalışacak arkadaşları tespit etmeye yönelikti. İki koldan hem Öztekin Hoca hem ben müstesna dostlarımızı bu dernek çatısı altında toplamaya çalışıyorduk. Öyle de yaptık. Derneğimizin adı Kiwanis’ti: “Her Şey Çocuklar İçin.” Sağlıklı bireyler yetiştirmek için, çocuk yaşta alınacak tedbirler birinci sırayı alıyordu. Toplantılarda önce neleri nasıl yapabileceğimiz ve imkânları kısıtlı çocuklarımıza nasıl ulaşılacağı konusunu tespitte çalışıyorduk. Formülü bulmuştuk. Milli Eğitim Müdürlüğü kanalıyla da gelirdi

semtlerdeki ilköğretim okullarımızın okul öncesi ve birinci sınıflarını hedefliyorduk. Tespit edilen günlerde dernekte çalışan arkadaşlarımızdan ve Dokuz Eylül Üniversitesi'ndeki genç kalp doktorlarından bir ekiple okullara gidiliyor, daha önce temas kurulmuş okul idaresinin ve sınıf öğretmenlerinin de yardımlarıyla çocuklarımıza kalp taraması yapılıyordu. Rahatsız olan çocuklarımızın sosyal güvenceleri araştırılıyor, sosyal güvencesi olmayanlar derneğimizin katkılarıyla tedavi ettiriliyordu. Okullara giderken çocuklara hediyeler götürülüyordu. On beş günde bir, 18.00 ila 20.00 arasında Konak Mercury Otel'de rutin olarak toplanıyor, derneğe gelir temin edecek aktiviteler planlıyor, geceler düzenliyor, topluca konserlere gidiyorduk.

Kiwanis Derneği'nin Ankara'da iki şubesi vardı. Bir toplantılarına davetli olarak Prof. Dr. Candan Türeyen'le birlikte iştirak etmiştik. Bursa'da yapılan bir davete de diğer bazı arkadaşlarımız gitmişlerdi. Çok sıcak, sempatik dostlar edinmiştik. Bu ara, beklenmedik büyük Gölcük depremiyle sarsılmıştık. Ancak oraya da dernek olarak gitmeyi hedefliyorduk. Felaketin boyutu büyüktü. Her şeye rağmen sağ kalanların giydirilmeye ve doyurulmaya ihtiyacı vardı. Oraya da bir grup arkadaşımız gerektiği biçimde donanımlı olarak gidip her şeyi elden teslim ederek güzel bir görevi yerine getirmişlerdi. Hiçbir şey, acıyı unutturmaya yetemezdi. Ancak teselli olmak bile bazen insanı hafifletiyordu.

İki kez Ankara derneği bizi davet etmişti. Bir yaz başı da biz onları davet ettik ve Kuşadası'nda birlikte olduk. Ufak çaplı kermes çalışması derneğin gayeleri, yapabileceği şeyler bir beyin fır-

Kiwanis Derneği'nin kuruluşunun tescili için üyeler bir arada (1997).

Yümniye Akbulut 1997 yılından sonra Prof. Dr. Öztekin Oto'yla bir derneğin müşterek kuruluşunu üstlenmişti. İzmir, İstanbul ve Ankara'da şubeleri olan derneğin üyeleri, Kuşadası'ndaki bir toplantı sonrasında.

tınasıyla gözden geçirildi. Ayrılış günü tüm üyelere teşekkür plaketleri verilip hatıra fotoğrafı çektilerle toplanlı noktalandı.

Kiwanis Derneği münasebetiyle kazanmış olduğum dostlukların güzelliğini anlatmam mümkün değil. Bu güzelliğler içinde kardeş mertebesinde hissettiğim kalp damar cerrahisinin başarılı hekimlerinden Prof. Dr. Öztekin Oto'yu, Prof. Dr. Eyüp Hazan'ı ve diğler üyeleri daima en sıcak duygularla yanımda hisseder, Tanrı'dan sağlıklı, mutlu, başarılı ve onurlu günlerin varlıkla süslenerek tüm Kiwanis Derneği'ne emeği geçenlere pay edilmesini dilerim.

Kiwanis Derneği'nde çalışmalarım devam ederken, İzmir İller Bankası Bölge Müdiresi Sevil Ok'tan bir telefon aldım. İzmir ili içinde kamuda çalışan hanım müdireleri bir araya getirmek istediğini ve bu sebeple bir davet vermek istediğini ifade ediyordu. Ancak, rahatsızlığım dolayısıyla ilk davete katılamayacağımı belirttim. Ondan sonraki davetlerde birlikte olmak dileğiyle telefonu kapattım.

O günden bu yana kamuda çalışan bazı hanım yöneticiler âdeta cımbızla ayıklanır gibi görevlerinden alındıklarından, bazıları ise şu veya bu şekilde emekliliklerini istemeye mecbur edildiklerinden epey zamandır kamuda hanım görevli görmek neredeyse imkânsız hale geldi.

Kiwanis Derneği toplantılarımız daima hepimizin imkânları içinde hallediliyor, mesai bitiminden sonra yapılan bu toplantılar âdeta akşam yemeği oluyordu. Herkes payına düşen parayı ödüyor ve on beş gün sonraki toplantıyı iple çekmeye başlıyordu. Ancak bu arada temaslarımız on beş günle sınırlı olmuyor, dostluk telefonları, ikili üçlü buluşmalar sürüp gidiyordu. İlk zamanlar toplantılarımız il dışına Kuşadası, Foça, Urla gibi yerlerdeki otellerde bazen konaklayarak, bazen de günü birlik keyifli geziler yaparak devam ediyordu. Kuşadası'na yaptığımız gezide lüks bir otelde konaklamamız, akşam yemeği, ertesi sabah kahvaltı sonrası grupların ayrı ayrı yürüyüşe çıkmaları, ancak Tülay Aktaş, sevgili Sevil Ok ve benim fevkalade özel dertleşmemiz hiç unutamayacağım anılarım arasındadır. Yine, Tülay Aktaş'la yapmış olduğumuz Şirince gezisini unutmam mümkün değil, yol boyu kaymakam eşlerinin ikramları, yediğimiz çöp şişlerin ve özel kebapların tadı hâlâ damağımdadır. Valimizin eşi Müşerref Nohrazoğlu'yla Foça'ya yaptığımız gezide gördüğümüz foklar ve onların yaşadığı bölgedeki kayalıkların güzelliği, denizin rengi hâlâ gözlerimin önündedir.

Şu anda göreve ilk başladığımız günlerdeki müdire arkadaşlarımızın hiçbiri artık yerinde değil, ama bizim toplantılarımız mevsimin ve kişilerin müsait olması durumunda büyük bir keyifle devam edip gidiyor. Bu güzel birliktelik için Sevil Ok'a şükranlarımı bildirmek benim için güzelliklerin en güzelidir.

ŞIKLIĞIN RESMİ TARİHİ

Olgunlaşma Enstitüleri

Yümniye Akbulut

Şıklığın Resmi Tarihi Yümniye Akbulut'un yaşamını kaleme aldığı sıcak bir anı kitabı.

Yümniye Akbulut 1930'lu yılların, çocukluğunun bir panoramasını son derece yalın bir dille aktarırken, gençliğinde ülkenin içinde bulunduğu koşulları da okurla paylaşıyor. İlke edindiği görev bilinci ve en iyisini yapma aşkı, Akbulut'un meslek yaşamında olduğu kadar, özel yaşamında da belirleyici bir rol oynuyor.

Olgunlaşma Enstitülerinin kurulmasına tanıklık eden ve bu kurumlarda aktif görevler alan Yümniye Akbulut, Türk el sanatlarının korunması, geliştirilmesi, çoğaltılmasına ilişkin yaptığı çalışmalarını, yurtiçinde ve yurtdışında düzenlenen sergilerde, defilelerde yaşadıklarını, gördüklerini, dostlarını bir sohbet niteliğinde anlatıyor.

Bu kitapla Türk moda tarihinin bir dönemine tanıklık edeceksiniz...

Yümniye Akbulut, 1928 yılında Manisa'da doğdu. Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi'ni bitirdikten sonra, aynı üniversitenin biçki-dikiş bölümünde asistan olarak görev yaptı. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün kurucu ekibi içinde yer aldı ve yine bu enstitüde atölye şefi olarak çalıştı. 1980'de İzmir Olgunlaşma Enstitüsü'nün müdürlüğünü üstlendi. 1991-1993 yılları arasında Belçika'da Eğitim müşavirliği yapan Yümniye Akbulut, 2001 yılına kadar İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Sabancı Kültür Sarayı'nda kurucu müdür olarak görev aldı.

ISBN 978-605-111-449-1

9 786051 114491

SEPTİTEKA No: 11940